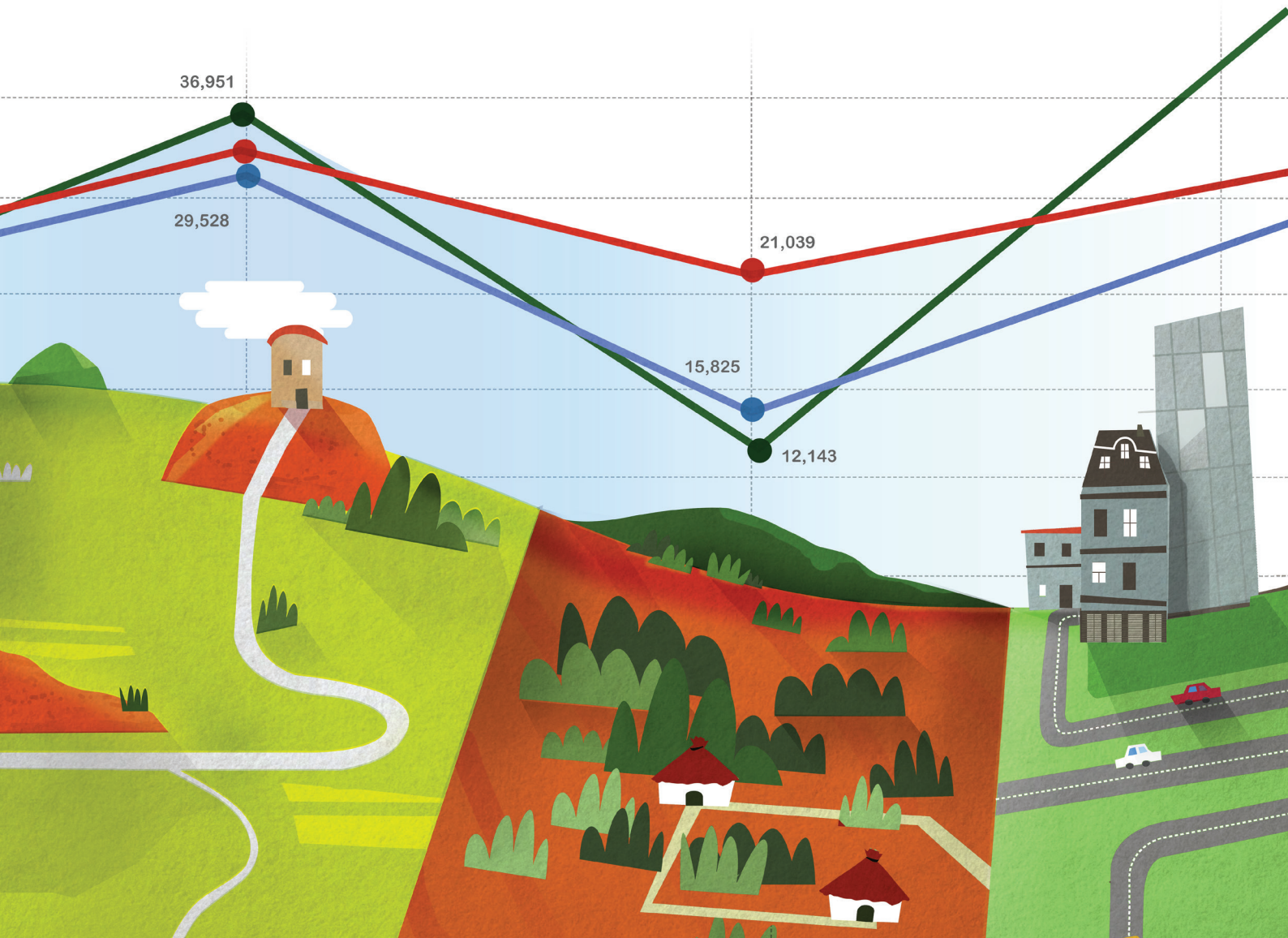

မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်များအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း

အမျိုးသားစားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက် မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောများ လုပ်ပိုင်ခွင့်အား တာဝန်ယူမှု ရှိစွာ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ မိမိဆန္ဒအလျောက် လိုက်နာနိုင်သော လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်အညီ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်များအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအတွက် နည်းပညာလမ်းညွှန်

ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO) ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ စီမံအုပ်ချုပ်မှု ဆိုင်ရာ နည်းပညာလမ်းညွှန်ချက်များသည် နိုင်ငံတော်အစိုးရများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် စီမံ အုပ်ချုပ်မှုများ တိုးတက်စေရန် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ပေး၍ အမျိုးသားစားနပ်ရိက္ခာဖူလုံ ရေး အတွက် မြေယာငါးလုပ်ငန်းနှင့်သစ်တောများ လုပ်ပိုင်ခွင့်အား တာဝန်ယူမှုရှိစွာ စီမံ အုပ်ချုပ်ခြင်းဆိုင်ရာ မိမိဆန္ဒအလျောက်လိုက်နာနိုင်သော “လမ်းညွှန်ချက်များ”ကို ပိုမိုကျင့်သုံးလာနိုင်စေရန် ရည်ရွယ်၍ ကမကထပြုဆောင်ရွက်သည့်လုပ်ငန်း၏ တစ်စိတ် တစ်ဒေသဖြစ်ပါသည်။ FAO ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ နည်းပညာ လမ်းညွှန်ချက်များအား နည်းပညာကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များက ရေးသားပြုစုထားခြင်း ဖြစ်ပြီး ကဏ္ဍမျိုးစုံမှဆောင်ရွက်နေကြသူများ အသုံးပြုနိုင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဤလမ်းညွှန် စာအုပ်များတွင် -

- “လမ်းညွှန်ချက်များ”မှအခြေခံမှုများကို လက်တွေ့ယန္တရားများ၊လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ဆောင်ရွက်ချက်များအဖြစ် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည်။
- ကောင်းမွန်သော လုပ်ငန်းအလေ့အထ ဥပမာများ - မည်သည့်ကိစ္စကို၊ မည်သည့် နေရာတွင်၊ မည်သည့်အတွက်ကြောင့်၊ မည်ကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်အောင်မြင်ခဲ့သည် စသည်ဖြင့် ဖော်ပြထားသည်။
- မူဝါဒနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုလုပ်ငန်းစဉ်များအား ဒီဇိုင်းဆွဲရန်၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု စီမံကိန်းများနှင့် လမ်းညွှန်ကူညီပံ့ပိုးမှုများအား ဒီဇိုင်းဆွဲရန် စသည့် လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ချက်များအတွက် အသုံးဝင်သည့်ကိရိယာများကို ပံ့ပိုးပေးထားပါသည်။

လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့အစည်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များအကြောင်း ပိုမိုသိရှိလိုပါက - www.fao.org/nr/tenure သို့ ဝင်ရောက်လေ့လာနိုင်ပါသည်။

မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်များအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း

အမျိုးသားစားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက် မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့်
သစ်တောများ လုပ်ပိုင်ခွင့်အား တာဝန်ယူမှုရှိစွာ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ
မိမိဆန္ဒအလျောက် လိုက်နာနိုင်သော လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်အညီ
မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်များအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအတွက် နည်းပညာလမ်းညွှန်

ရည်ညွှန်းလျှင် အသုံးပြုရန် စာသား -

FAO ၂၀၂၁၊ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်များအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း၊ လုပ်ပိုင်ခွင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှု နည်းပညာလမ်းညွှန် အမှတ် ၁၊ ရေမမြို့၊ FAO

အမျိုးသားစားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက် မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့်သစ်တောများ လုပ်ပိုင်ခွင့်အား တာဝန်ယူမှုရှိစွာ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ မိမိဆန္ဒအလျောက် လိုက်နာနိုင်သော လမ်းညွှန်ချက်များအား ကျင့်သုံးရာတွင် အထောက်အကူပြုနိုင်ရန် ဤစာစောင်အားပြုစုခြင်းဖြစ်သည်။ ဤစာစောင်ပါအသုံးအနှုန်းများသည် ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေး ကော်မတီက ၂၀၁၂ မေလ ၁၁ တွင် ထပ်ဆင့်ထောက်ခံအတည်ပြုထားသော လမ်းညွှန်ချက်များပါ စာသားများနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်မည့် နိုင်ငံတော်အစိုးရများ၏ အခန်းကဏ္ဍများနှင့်သော်လည်းကောင်း ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲခြင်းမရှိစေရပါ။

ဤစာစောင်ကို ပထမဦးစွာ *Valuing land tenure rights – A technical guide on valuing land tenure rights in line with the Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security (မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်များအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း - အမျိုးသားစားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက် မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောများ လုပ်ပိုင်ခွင့်အား တာဝန်ယူမှုရှိစွာ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ မိမိဆန္ဒအလျောက် လိုက်နာနိုင်သော လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်အညီ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်များအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအတွက် နည်းပညာလမ်းညွှန်)* ဟူသောအမည်ဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ဤမြန်မာဘာသာပြန်မှုကို Landesa ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေး အဖွဲ့အစည်းမှ စီစဉ်ပြန်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ကွဲလွဲမှုများရှိပါက မူရင်းဘာသာမူက အတည်ဖြစ်ပါသည်။

ဤစာအုပ်အား ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO)၊ အင်္ဂလန်နိုင်ငံအစိုးရ နှင့် မြောက်အိုင်ယာလန်တို့မှ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုဖြင့် ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသည့် အမြင်များသည် စာရေးသူများ၏ အဘော်များသာဖြစ်ပြီး FAO ၏ တရားဝင်မူဝါဒများ သို့မဟုတ် အမြင်များကို ထင်ဟပ်ထားခြင်း မရှိပါ။

ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်ထုတ်ဝေရာတွင် အသုံးပြုထားသည့် ရည်ညွှန်းချက်၊ အမည်နာမ များသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၊ နယ်မြေ၊ မြို့တော် သို့မဟုတ် ဧရိယာ၏ သို့မဟုတ် သင်းတို့၏ အာဏာပိုင်များ စသည်တို့၏ တရားဝင်အဆင့် သို့မဟုတ် ဖွံ့ဖြိုးမှုအဆင့် ကိုသော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ သို့မဟုတ် နယ်မြေ တစ်ခု၏ နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍သော်လည်းကောင်း ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO) ၏အဘော်ကို ဖော်ပြထားခြင်း မရှိစေရပါ။ ဤစာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော ကုမ္ပဏီ သို့မဟုတ် ထုတ်လုပ်သူများ၏ ထုတ်ကုန်များသည် မူပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ၊ ဖော်ပြထားသော သဘာဝအားဖြင့် တူညီသည့် အခြားကုမ္ပဏီများ၊ ထုတ်ကုန်များထက် သာလွန်သည်ဟု ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့က အတည်ပြုပေးသည်ဟု ယူဆခြင်း မရှိစေရပါ။

ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် ပါရှိသည့်အမြင်များသည် စာရေးသူ (များ) ၏ အမြင်များသာဖြစ်ပါသည်။ FAO ၏ အမြင်များ သို့မဟုတ် မူဝါဒများကို ထင်ဟပ်ခြင်းမရှိပါ။

ISBN 978-92-9-22979-9-9

© FAO, ၂၀၂၁
© FAO, ၂၀၁၇ [အင်္ဂလိပ်မူ]

အချို့သော မူပိုင်ခွင့် ကန့်သတ်ချက်များရှိပါသည်။ ဤစာစောင်ကို Creative Commons Attribution-Non Commercial-ShareAlike 3.0 IGO licence (CC BY-NC-SA 3.0 IGO; <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/igo/legalcode>) လိုင်စင်အရ ထုတ်ဝေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဤလိုင်စင်အရ ဤပုံနှိပ်စာစောင်ကို သင့်လျော်စွာ ရည်ညွှန်းချက်ပေး၍ စီးပွားဖြစ် ရည်ရွယ်ချက်အတွက်မဟုတ်ဘဲ ကူးယူခြင်း၊ ပြန်လည်ဖြန့်ဝေခြင်းနှင့် ကိုးကားဖြည့်စွက်ခြင်းများပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ ဤစာစောင်အား မည်သို့အသုံးပြုသည်ဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ရပ်၊ ကုန်ပစ္စည်း သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှု တစ်ခုခုအား FAO မှ ထောက်ခံသည်ဟု အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်စေခြင်း မရှိစေရပါ။ FAO အမှတ်တံဆိပ်အား အသုံးပြုခွင့်မရှိပါ။ ဤစာစောင်ကို ကိုးကားဖြည့်စွက်လျှင် တူညီသော သို့မဟုတ် အလားတူ Creative Commons လိုင်စင်အောက်တွင် မှတ်ပုံတင်ရမည်။ ဤစာစောင်အား ဘာသာပြန်ဆိုလျှင် “ဤဘာသာပြန်မှုသည် ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO) မှ ဖန်တီးပြုစုခြင်းမဟုတ်ပါ။ ဘာသာပြန် အကြောင်းအရာ သို့မဟုတ် တိကျမှုအတွက် FAO တွင် တာဝန်ရှိပါ။ မူရင်းအင်္ဂလိပ်ဘာသာ မူသည်သာ အတည်ဖြစ်သည်။” ဟူသော ငြင်းဆိုချက်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ရည်ညွှန်းချက် ထည့်သွင်းရမည်။

လိုင်စင် အငြင်းပွားမှုများကို ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းမရှိပါက ဤစာစောင်တွင် အခြား တစ်နည်းပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိလျှင် လိုင်စင် ပုဒ်မ ၈ တွင်ဖော်ပြထားသော ကြားဝင်စေ့စပ်ခြင်းနှင့် ခုံသမာဓိကြားနာခြင်း နည်းလမ်းများဖြင့် ဖြေရှင်းရမည်။ ကြားဝင်စေ့စပ်ခြင်း စည်းမျဉ်းများမှာ ကမ္ဘာ့ဥပဒေအဖွဲ့အစည်း၏ ကြားဝင်စေ့စပ်မှုစည်းမျဉ်းများ <http://www.wipo.int/amc/en/mediation/rules> နှင့် အညီ ဖြစ်သင့်ကာ ခုံသမာဓိကြားနာခြင်းကို ကုလသမဂ္ဂအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်ရေးဥပဒေဆိုင်ရာ ကော်မရှင် (UNCITRAL) ၏ ခုံသမာဓိကြားနာခြင်း စည်းမျဉ်းများနှင့် အညီ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

တတိယအဖွဲ့အစည်းပိုင် အရင်းအမြစ်များ - တတိယအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ရပ်အား မူပိုင်ခွင့်ရည်ညွှန်းထားသော ဇယားများ၊ ကိန်းဂဏန်းများ သို့မဟုတ် ရုပ်ပုံများအား ပြန်လည်အသုံးပြုလိုသူများသည် ထိုသို့ပြန်လည်အသုံးပြုရန် မည်သည့်ခွင့်ပြုချက်များလိုသည်ကို စုံစမ်းရန်နှင့် မူပိုင်ခွင့်ရှိသူထံမှ လိုအပ်သော ခွင့်ပြုချက် တောင်းခံရန် တာဝန်ယူရပါမည်။ ဤစာစောင်ပါ တတိယအဖွဲ့အစည်းပိုင် အရင်းအမြစ်တစ်ရပ်အား သုံးစွဲမှုကြောင့် မူပိုင်ခွင့်ချိုးဖောက်မှုဖြစ်၍ နစ်နာကြောင်း အရေးဆိုလာပါက အသုံးပြုသူတွင်သာ လုံးဝတာဝန်ရှိပါသည်။

ရောင်းချခြင်း၊ ခွင့်ပြုချက်နှင့် လိုင်စင် - FAO ၏ အချက်အလက် ထုတ်ကုန်များကို FAO ဝက်ဆိုက် (www.fao.org/publications) တွင် ရယူနိုင်ပြီး publications-sales@fao.org ထံမှ ဝယ်ယူနိုင်ပါသည်။ စီးပွားဖြစ်အသုံးပြုရန် www.fao.org/contact-us/licence-request မှ တဆင့် ဆက်သွယ်ခွင့်တောင်းရပါမည်။ မူပိုင်ခွင့်နှင့် လိုင်စင်ဆိုင်ရာ စုံစမ်းမေးမြန်းရန် copyright@fao.org ကို ဆက်သွယ်ရပါမည်။

ဤစာအုပ်အား ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရာတွင် ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ်ထိခိုက်မှု အနည်းဆုံးဖြစ်စေပြီး သစ်တောအုပ်ချုပ်မှုရေရှည်တည်တံ့မှု publications-sales@fao.org မှ တစ်ဆင့် ဝယ်ယူအသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ တိုးတက်စေရန် အတွက် လက်ရွေးစင်ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို အသုံးပြုထားပါသည်။

မာတိကာ

အသိအမှတ်ပြုလွှာ	V
အတိုကောက်စကားလုံးများ	VI
ဥပေမာဇာတ်	VII
၁။ နိဒါန်း	၃
၁.၁ အဓိကအချက်များ	၃
၁.၂ နောက်ခံ အခြေအနေ	၃
၁.၃ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အဘယ်ကြောင့် တန်ဖိုးဖြတ်သင့်ပါသနည်း	၄
၁.၄ မိမိဆန္ဒအလျောက် လိုက်နာခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် ဤနည်းပညာ လမ်းညွှန်	၆
၁.၅ အကျဉ်းချုပ်	၇
၂။ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား မည်သည့်အရာက “တန်ဖိုး” ရှိစေပါသလဲ။	၁၁
၂.၁ အဓိက အချက်များ	၁၁
၂.၂ နောက်ခံအခြေအနေ	၁၁
၂.၃ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ	၁၄
၂.၄ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လက္ခဏာရပ်များ	၂၀
၂.၅ အကျဉ်းချုပ်	၂၁
၃။ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အဘယ်ကြောင့် တန်ဖိုးဖြတ်သင့်သနည်း။	၂၅
၃.၁ အဓိက အချက်များ	၂၅
၃.၂ နောက်ခံအခြေအနေ	၂၅
၃.၃ တရားဝင်လုပ်ပိုင်ခွင့်များအရ ဆောင်ရွက်ချက်များ	၂၆
၃.၄ စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ထားသည့်မြေယာအသုံးချမှု စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း	၃၁
၃.၅ အစိုးရက လယ်ယာမြေသိမ်းယူခြင်းများ	၃၂
၃.၆ မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများအပေါ် အခွန်ကောက်ခံခြင်းများ	၃၉
၃.၇ စာရင်းသွင်းခြင်း၊ ငှားရမ်းခြင်းနှင့် အာမခံခြင်းများ	၄၄
၃.၈ အကျဉ်းချုပ်	၄၈

၄။ တန်ဖိုးဖြတ်ရာ၌ မည်သည့်အချက် ပါဝင်ပါသလဲ။	၅၁
၄.၁ အဓိကအချက်များ	၅၁
၄.၂ နောက်ခံအခြေအနေ	၅၁
၄.၃ တန်ဖိုးဖြတ်သည့်လုပ်ငန်းကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းနှင့် သဘောတူညီခြင်း	၅၃
၄.၄ သတင်းအချက်အလက် စုဆောင်းခြင်း	၅၃
၄.၅ တန်ဖိုးဖြတ်မှု ပြုလုပ်ခြင်း	၅၆
၄.၆ တန်ဖိုးဖြတ်မှုကို အစီရင်ခံခြင်း	၇၁
၄.၇ အကျဉ်းချုပ်	၇၃

၅။ တန်ဖိုးဖြတ်သည့် စနစ် ထိရောက်မှုရှိရန် မည်သည့်အရာများ လိုပါသလဲ။	၇၇
၅.၁ အဓိကအချက်များ	၇၇
၅.၂ မြေနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအချက်အလက်	၇၈
၅.၃ တန်ဖိုးဖြတ်နိုင်စွမ်းရည်	၈၁
၅.၄ စီမံအုပ်ချုပ်မှု	၈၇
၅.၅ အကျဉ်းချုပ်	၉၁

နိဂုံးချုပ်	၉၂
ကိုးကားစာအုပ်စာတမ်းများ	၉၃
ခက်ဆစ်အဓိပ္ပာယ်များ	၉၅

အသိအမှတ်ပြုလွှာ

ဤနည်းပညာလမ်းညွှန်ကို အင်္ဂလန်နိုင်ငံ Reading တက္ကသိုလ်မှ Peter Wyatt နှင့် ဂါနာနိုင်ငံမှ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အိမ်ခြံမြေဈေးကွက်သုတေသီ Adarkwah Antwi, အင်္ဂလန်နိုင်ငံ လိုင်စင်ရမြေတိုင်းသူများ တော်ဝင်သိပ္ပံ (Royal Institution of Chartered Surveyors) မှ Ben Elder, မွန်ဂိုးလီးယားနိုင်ငံ M.A.D. Investment Solutions မှ Christopher de Gruben, ဂျမေကာနိုင်ငံ အမျိုးသားမြေယာ ဌာန မှ Eric Allen, ကနေဒါနိုင်ငံ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အခွန်ဌာနမှ Jan Brzeski, ဇင်ဘာဘေ အင်ဂျင်နီယာသိပ္ပံ (FZweI) မှ Maxwell Mutema, ဩစတြေးလျ နိုင်ငံတကာ ပိုင်ဆိုင်မှုအကြံပေးအဖွဲ့ (Global Property Advisory) မှ Mike McDermott, ကိုလံဘီယာနိုင်ငံ Universidad del Norte တက္ကသိုလ်မှ Néstor Garza နှင့် Dann Payares, အိန္ဒိယနိုင်ငံ ကီရာလာပြည်နယ်အစိုးရမှ Nivedita Haran, ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ Can Tho တက္ကသိုလ်မှ ဥပဒေဆရာ Phan Trung Hien နှင့် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ School of the Built Environment at Ulster University မှ Andrew Hilton, ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO) မှ Paul Munro-Faure နှင့် Mackay Rigava တို့ပါဝင်သည့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သူများ ၁၄ ဦးအဖွဲ့က ပြုစုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ Paul Munro-Faure, Andrew Hilton နှင့် David Palmer တို့၏ လမ်းညွှန်မှုဖြင့် ဤစာစောင်ကို ပြုစုထားခြင်းဖြစ်ပြီး Christabel Clark မှ တည်းဖြတ်ကာ Luca Feliziani မှ ပုံနှိပ်ဒီဇိုင်းကို ဖန်တီးပေးပါသည်။ FAO နှင့် Reading တို့ ပူးတွဲစီစဉ်သော အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲတွင် ဤနည်းပညာလမ်းညွှန်၏အစောပိုင်းမူကြမ်းအား အသေးစိတ် သုံးသပ်ဆွေးနွေး ခဲ့ကြပါသည်။

ဤနည်းပညာလမ်းညွှန်ပြုစုရာတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်သော Reading တက္ကသိုလ်၊ ဤလမ်းညွှန်ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် ငွေကြေးပံ့ပိုးထောက်ပံ့သော အင်္ဂလန်နိုင်ငံ နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဌာန (DFID) နှင့် အဖိုးတန်အချိန်နှင့်အတွေ့အကြုံများ မျှဝေပေးခဲ့သော အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော ပုဂ္ဂိုလ်များအားလုံးကို FAO ကျေးဇူးအထူး တင်ရှိပါသည်။

အတိုကောက်စကားလုံးများ

DCF	အနာဂတ်အလားအလာထည့်သွင်းတွက်ချက် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း
DIP	ဦးတည်ချက်ရှိ၍ အားလုံးပါဝင်သော လုပ်ငန်းစဉ်
DRC	လျှော့ချတွက်ချက်ထားသော အစားထိုး ကုန်ကျစရိတ်
ECA	ဥရောပနှင့် အာရှအလယ်ပိုင်း
FAO	ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့
HABU	အမြင့်ဆုံးနှင့် အကောင်းဆုံး အသုံးပြုပုံ
IAAO	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဖြတ်အရာရှိများ အသင်း
IFC	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ငွေကြေးကော်ပိုရေးရှင်း
IFRS	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ငွေကြေးအစီရင်ခံခြင်း စံချိန်စံနှုန်းများ
IPMS	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်မှု တိုင်းတာခြင်း စံချိန်စံနှုန်းများ
IRPF	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အိမ်ခြံမြေ ဖောင်ဒေးရှင်း
IVS	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း စံချိန်စံနှုန်းများ
IVSC	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း စံချိန်စံညွှန်း ကောင်စီ
JFM	ပူးတွဲသစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှု
LADM	မြေယာစီမံအုပ်ချုပ်မှု ဒီမိုနစ် ပုံစံ
LUC	မြေအသုံးချခွင့်လက်မှတ်
LUR	မြေအသုံးချလုပ်ပိုင်ခွင့်
MRA	အလားအလာအမျိုးမျိုး ထည့်သွင်းဆန်းစစ် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း
NPV	အသားတင် လက်ရှိတန်ဖိုး
RICS	လိုင်စင်ရ မြေတိုင်းသူများ တော်ဝင်သိပ္ပံဌာန
SDR	လူမှုရေးလျှော့ချေးနှုန်းထား
UN	ကုလသမဂ္ဂ
USAID	အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးရေး အေဂျင်စီ
VGGT	အမျိုးသားစားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက် မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောများ လုပ်ပိုင်ခွင့်အား တာဝန်ယူမှု ရှိစွာ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ မိမိဆန္ဒအလျောက် လိုက်နာနိုင်သော လမ်းညွှန်ချက်များ

ဥပဒေရေးရာ

တန်ဖိုးဟူသည် စီးပွားရေးဆိုင်ရာဝေဟာရသက်သက်ဖြစ်စေ၊ လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တန်ဖိုးများကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ခြုံငုံပါဝင်စေရန် ဖြစ်စေ အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုရာ၌ တရားဝင်ခိုင်မာသည့်လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများအကြောင်းဆုံးဖြတ်ချက်ချရေး အတွက် အရေးကြီးသော အခြေခံအချက်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် တန်ဖိုးကိုခန့်မှန်းတွက်ချက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်ပြီး ရပ်ရွာတစ်ခု၊ လူ့ဘောင်တစ်ရပ် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အထွေထွေစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် ကြီးထွားမှုစွဲ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုနှင့် သာယာဝပြောမှုတို့အပေါ် အလွန်ပင်လွှမ်းမိုးထားနိုင်သည့် မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောများ၏ ဆင့်ကဲဖြစ်ပေါ်မှုနှင့်တိုးတက်ကောင်းမွန်မှုတို့ ကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

နိုင်ငံတော်နှင့် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍနှစ်ရပ်လုံးသည် ကျယ်ပြန့်သောအကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို တန်ဖိုးဖြတ်ရန် လိုအပ်လျှက်ရှိပြီး၊ ထိုသို့တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် ငွေလွှဲခြင်းများ၊ အခွန်ကောက်ခံခြင်း၊ လျော်ကြေးပေးခြင်းနှင့် ငွေစာရင်းသွင်းခြင်း အတွက် အခြေခံကျပြီး လိုအပ်သည့် အချက်အလက်ပေးပါသည်။ တန်ဖိုးနှင့် တန်ဖိုးတွက်ခြင်းသည် ကျွန်ုပ်တို့နေ့စဉ်ဘဝ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ဖြစ်ပါသည်။ သို့တိုင်အောင် မကြာခဏပင် ယင်းတို့သည် ခက်ခဲနက်နဲမှုဖုံးလွှမ်းခြင်းခံရကာ ရှင်းရှင်း လင်းလင်း နားလည်ရန် ခက်ခဲပါသည်။ တန်ဖိုးတွက်ချက်ခြင်းသည် ထင်မြင်ယူဆချက်သက်သက်မျှသာ မဟုတ်ပါ - နိုင်ငံ များစွာတို့တွင် တိုင်ကြားမှုများနှင့် ဥပဒေရေးရာစီနီဆီ အများစုတို့ ဖြစ်ပေါ်ရသည့် အကြောင်းရင်းသည် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းမှ စတင်ဖြစ်ပေါ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်က သိမ်းယူသည့်မြေယာအတွက် လျော်ကြေးပေးရာတွင် လုံလောက်သည့်အဆင့် သို့မရောက်သောကြောင့် တိုင်တမ်းခြင်း၊ သို့မဟုတ် မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန်အခများ မြင့်မားခြင်းကြောင့် တော်လှန်ခြင်း စသည်တို့သည် ဥပဒေရေးရာနှင့် ငွေကြေးကဏ္ဍတို့အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်က ထပ်ဆင့်ထောက်ခံ တည်ပြုခဲ့သည့် အမျိုးသားစာနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက် မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တော များအား စီမံအုပ်ချုပ်မှု၌ တာဝန် ယူမှုရှိရေးဆိုင်ရာ မိမိဆန္ဒအလျောက် လိုက်နာနိုင်သောလမ်းညွှန်ချက်များ (နေောင်တွင် လမ်းညွှန်ချက်များဟု ညွှန်းမည်) သည် လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးကို ဗဟိုပြုရာ၌ ပထမဦးဆုံးအကြိမ် နိုင်ငံတကာသဘောတူညီ ချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ လမ်းညွှန်ချက် များတွင် မြေယာနှင့်ဆက်စပ်သည့်ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းစပ်လျဉ်း၍ မြေယာအား ထိ ရောက်စွာစီမံအုပ်ချုပ်ရေးသည် ရှုပ်ထွေးမှု ရှိကြောင်းကို အသိအမှတ်ပြုထားပြီး အထူးသဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း၏ အရေးပါပုံကို ညွှန်းထားပါသည်။

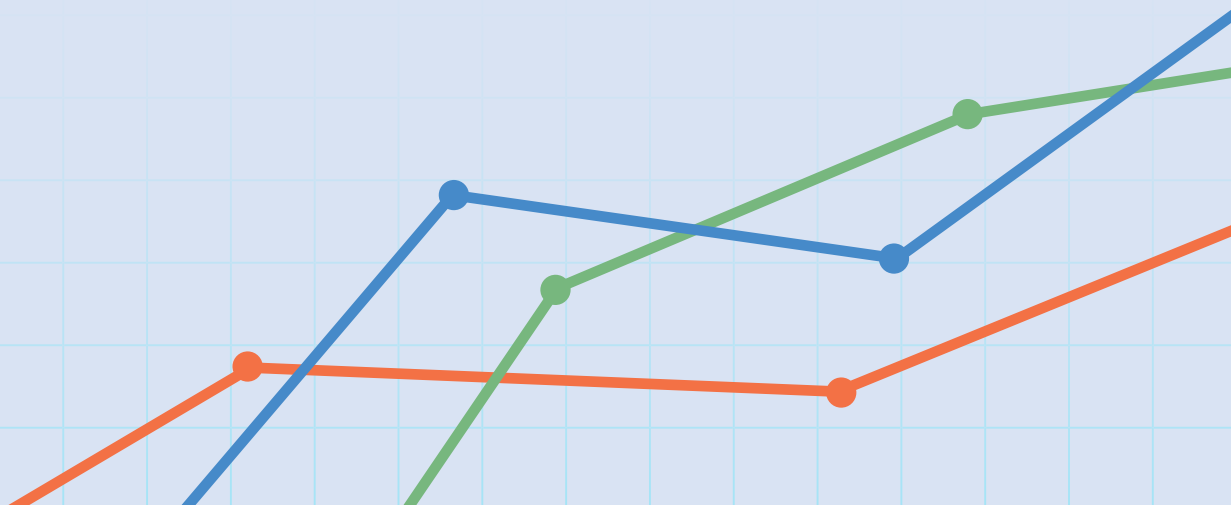
လမ်းညွှန်ချက်များတွင် ပါဝင်သည့်အဓိကအကြောင်းအရာနယ်ပယ်များအကြောင်း အကျယ်တစ်ဝင့်နှင့် ပို၍အသေးစိတ် လမ်းညွှန်ပေးနိုင်ရန်အတွက် ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO) သည် နည်းပညာလမ်းညွှန်စာအုပ်တွဲများကို ထုတ်လုပ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုလမ်းညွှန်စာအုပ်အတွဲ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေနှင့် ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် ရည်ရွယ်ချက် အမျိုးမျိုးအတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများကို ရွေးထုတ်သတ်မှတ်ကာ တန်ဖိုး တွက်ချက်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အကြောင်းအရာများပါဝင်ပြီး တန်ဖိုးတွက်ချက်မှုများကို နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် အညီမျှတ၍ ယုံကြည်လောက်ကာ၊ ပွင့်လင်း မြင်သာစွာ မည်ကဲ့သို့ တွက်ချက်ရမည်ကို လမ်းညွှန်မှုပေးထားပါသည်။ ယင်းတွင် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများသည် အဘယ်ကြောင့် အရေးကြီးကြောင်း၊ ယင်းတို့ကို မည်သည့်နေရာတွင် မည်သည့်အချိန်တွင် မည်သူက အသုံးပြုသင့်ကြောင်း ရှင်းလင်း ဖော်ပြ ထားပါသည်။ ယင်းကို တန်ဖိုးတွက်ချက်ရေးအတွက် သင်ခန်းစာစာအုပ်ကဲ့သို့အသုံးပြုရန် မရည်ရွယ်ပါ - ၎င်း အစား မြေယာမူဝါဒချမှတ်ခြင်းနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းတို့တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေရသူများနှင့် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများအကြား တန်ဖိုးတွက်ချက်ခြင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာများအကြောင်းနှင့် လုပ်ငန်းစဉ် များအကြောင်း အသိအမြင်အဆင့်မြင့်မားလာစေရန်ရည်ရွယ်ပါသည်။

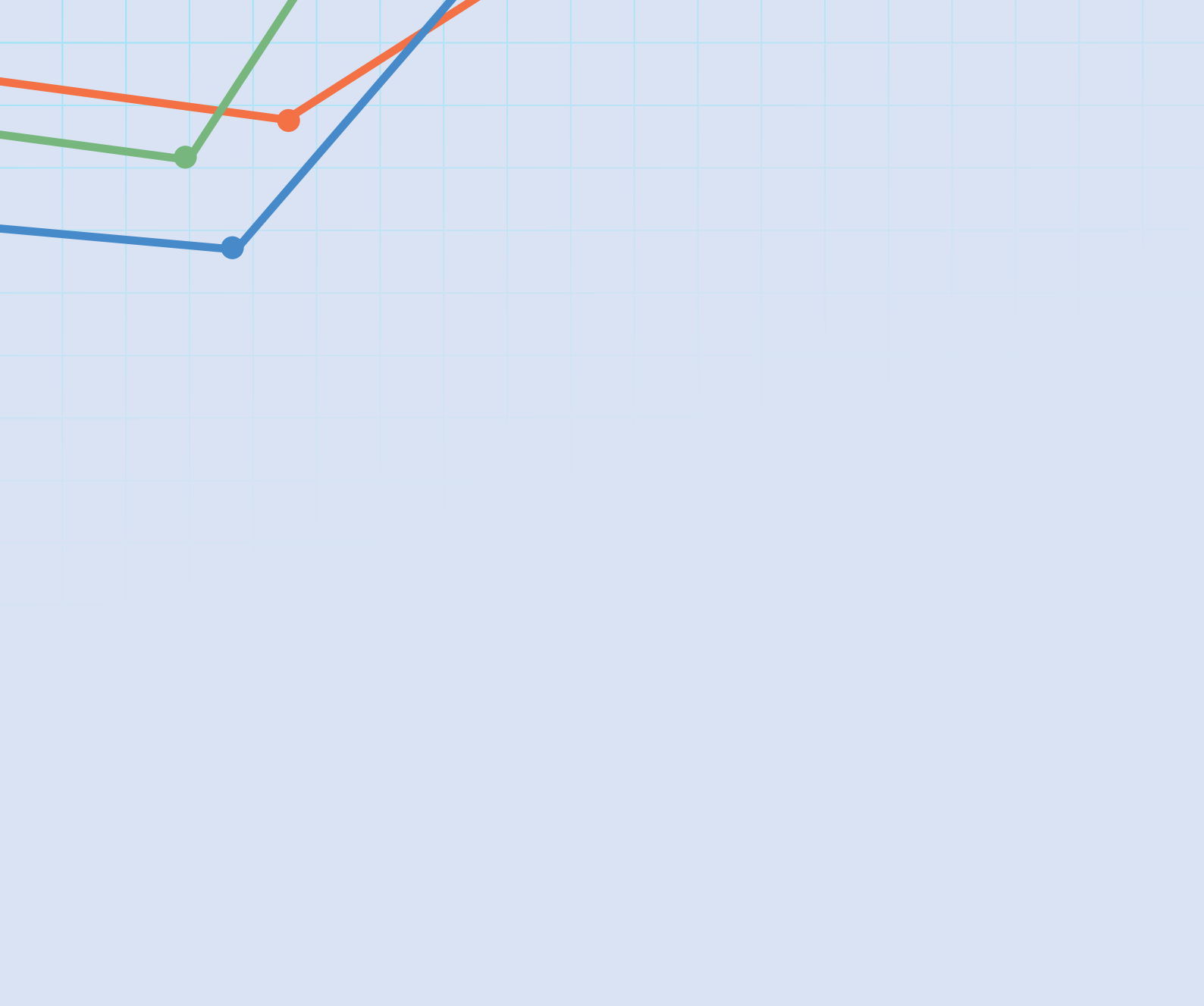
ဤနည်းပညာလမ်းညွှန်သည် မြေယာအတွက် အထူးအလေးထားသော်လည်း ၎င်းသည်ငါးလုပ်ငန်း၊ သစ်တောနှင့် အခြားသော သဘာဝအရင်းအမြစ်များ အတွက်အသုံးပြုနိုင်ရန်လည်း အသုံးဝင်သည့်လမ်းညွှန်စာအုပ်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် အဓိကအားဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းနှင့် ဌာနများအကြောင်း အသိအမြင်နည်းပါးသည့် အသွင်ပြောင်းစနစ်များအတွက် ဦးတည်ပါသည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်း သို့မဟုတ် အလွတ်သဘော လုပ်ပိုင်ခွင့်စံနှုန်းများပါဝင်သည့် ခိုင်မာသောလုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများသည် ရှင်းလင်းမှုအားနည်းနိုင်ပြီး ၎င်းတို့ကို ဥပဒေအရ ဖြစ်စေ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ ဖြစ်စေ တရားဝင်အောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းမရှိပါ။

ထိုလမ်းညွှန်စာအုပ်တွဲမှ အခြားနည်းပညာလမ်းညွှန်များတွင်လည်း ဤစာအုပ်တွင်ပါရှိသည့် အဓိကအချက်များအတွက် ရည်ညွှန်းစာအုပ်များကို ညွှန်းပေးထားသောကြောင့် ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်အတွက် ဖြည့်စွက်လေ့လာရန်ဖြစ်ပါသည်။ ဂျန်ဒါ၊ ဥပဒေရေးရာ၊ လွတ်လပ်၍ တင်ကြိုအသိပေး သဘောတူညီချက် ရယူခြင်း (FPIC)၊ စိုက်ပျိုးရေးတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ မှတ်ပုံ တင်ခြင်း၊ သာမန်လူများ၊ လူမှုထိန်းကျောင်းမှုဝါဒ၊ သစ်တော သို့မဟုတ်ငါးလုပ်ငန်း တို့နှင့် စပ်လျဉ်းသည့်လမ်းညွှန်ချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကိစ္စရပ်များကို စိတ်ပါဝင်စားသည့် စာဖတ်သူများသည်လည်း ထိုနည်းပညာ လမ်းညွှန်ချက်များကို ကိုးကားနိုင်ပါသည်။

နိဒါန်း

စာမျက်နှာ ၃

၁.၁ အဓိကအချက်များ

စာမျက်နှာ ၃

၁.၂ နောက်ခံ အခြေအနေ

စာမျက်နှာ ၄

၁.၃ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အဘယ်ကြောင့် တန်ဖိုးဖြတ်သင့်ပါသနည်း။

စာမျက်နှာ ၆

၁.၄ မိမိဆန္ဒအလျောက် လိုက်နာခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် ဤနည်းပညာ လမ်းညွှန်

စာမျက်နှာ ၇

၁.၅ အကျဉ်ချုပ်

၁။ နိဒါန်း

၁.၁။ အဓိကအချက်များ

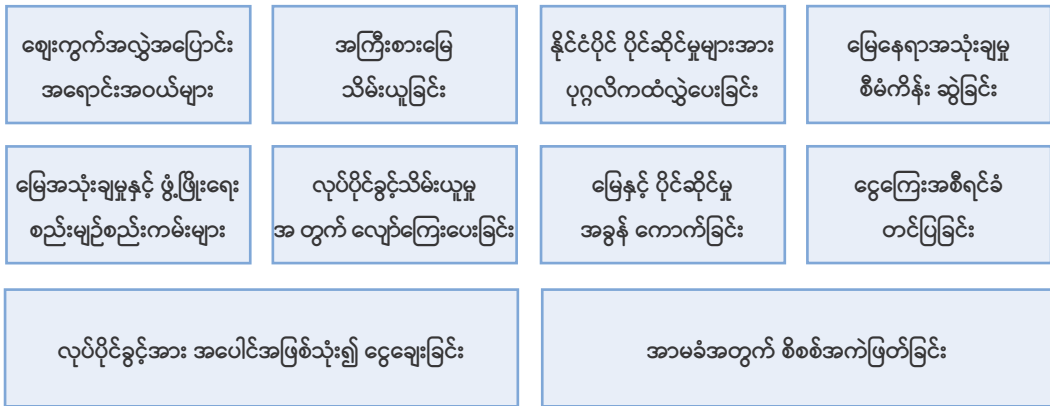
- မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောများအား ခိုင်လုံသော လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ရှိခြင်းမှနေ၍ တန်ဖိုးများ ပေါ်ပေါက်လာပါသည်။ ဤလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို လူတစ်ဦးချင်းအကြားနှင့် ရပ်ရွာအတွင်းခွဲဝေပေးရန် ဆုံးဖြတ်ရာတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်၏တန်ဖိုးအား အခြေခံ၍ တွက်ချက်စဉ်းစားခြင်းများ ကျယ်ပြန့်စွာ ပြုလုပ်လာခဲ့ကြပါသည်။
- “လမ်းညွှန်ချက်များ” ၏ အပိုင်း ၁၈ တွင် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို အဓိကဆွေးနွေးထားပါသည်။ စီးပွားရေး တန်ဖိုးသာမက လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေး၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တန်ဖိုးများကိုပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်အား တန်ဖိုးဖြတ်သော စနစ်များ ပေါ်ပေါက်လာရန် အကြံပြုထားပါသည်။ ဤစနစ်များတွင် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ် အတွက်သာ မကဘဲ အကတိလိုက်စားမှုကို တားဆီးရန်အတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုသည် အဓိက အခြေခံမူတစ်ရပ်ဖြစ်သင့်ပါ သည်။ တန်ဖိုးဖြတ်သည့် အရည်အချင်းအား စံချိန်စံညွှန်းများ သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်းဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးလာရန် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။
- မြေနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုဈေးကွက်များ ဖွံ့ဖြိုးလာခြင်းဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း - တန်ဖိုးအား ခန့်မှန်းတွက်ချက်ခြင်း - သည် တိုးတက် ကျယ်ပြန့်လာပြီး ယင်းဈေးကွက်များ၏ အဓိက အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်လာသည်။ ၎င်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ အထွေထွေ စီးပွားရေး တိုးတက်မှုနှင့် စည်ပင်ပြောရေးတို့ကို လွှမ်းမိုးနိုင်ပါသည်။
- တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအား မည်မျှလိုအပ်သည်ဆိုသည်မှာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား ရောင်းဝယ်လွှဲပြောင်းသည့် ဈေးကွက်အရွယ်အစား၊ ထိုဈေးကွက်များတွင် ငွေချေးသည့် ပမာဏ၊ အစိုးရ၏ အခွန်ကောက်ခံခြင်းအတွက် မူဝါဒအရ သတ်မှတ်ထားသော တန်ဖိုးဖြတ် ရန် လိုအပ်ချက်များ၊ မြေယာ ပြန်လည် အစားထိုးခြင်း၊ မြေယာစုစည်းခြင်းနှင့် သိမ်းယူခြင်းလုပ်ငန်းများ စသည်တို့အပေါ် မူတည်ပါသည်။

၁.၂။ နောက်ခံအခြေအနေ

တန်ဖိုးဟူသည် စီးပွားရေးဆိုင်ရာဝေဟာရသက်သက်ဖြစ်စေ၊ လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တန်ဖိုးများကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ခြုံငုံပါဝင်စေရန် ဖြစ်စေ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုရာ၌ တရားဝင်ခိုင်မာသည့်လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများအကြောင်းဆုံးဖြတ်ချက်ချရေးအတွက် အရေးကြီးသော အခြေခံအချက်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် တန်ဖိုးကိုခန့်မှန်းတွက်ချက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်ပြီး ရပ်ရွာတစ်ခု၊ လူ့ဘောင်တစ်ရပ် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အထွေထွေစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် ကြီးထွားမှု၌ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုနှင့် သာယာပြောမှုတို့အပေါ် အလွန်ပင်လွှမ်းမိုးထားနိုင်သည့် မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောများ၏ ဆင့်ကဲဖြစ်ပေါ်မှုနှင့်တိုးတက်ကောင်းမွန်မှုတို့ ကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

နိုင်ငံတော်နှင့် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍနှစ်ရပ်လုံးသည် ကျယ်ပြန့်သောအကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို တန်ဖိုးဖြတ်ရန် လိုအပ်လျှက်ရှိပါသည်။

တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း
ပေါ်ပေါက်စေရသည့်
အကြောင်းရင်းများ

လမ်းညွှန်ချက်များတွင် ဈေးကွက်တန်ဖိုးနှင့် ဈေးကွက်မဟုတ်သည့် တန်ဖိုးများကို ရည်ညွှန်းထားပါသည်။ ထိုယူဆချက်များသည် ကျယ်ပြန့်သော နယ်ပယ်အသီးသီးမှ ပါဝင်ပတ်သက်သူများအတွက် ပတ်ဝန်းကျင်၊ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေး အခွင့်အရေးများ၏ တန်ဖိုးများ၏ အရေးပါမှုကို ဖော်ပြရန် ကြိုးပမ်းမှုများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ယနေ့အချိန်အထိ တန်ဖိုးဖြတ်သည့် အလေ့အထသည် ဈေးကွက်တန်ဖိုး သို့မဟုတ် အလဲအထပ်တန်ဖိုးတို့ကို ခန့်မှန်းခြင်းကိုအလေးထားလျှက်ရှိသည်။ ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်နောက်ပိုင်း အခန်း ၄ တွင်ဈေးကွက်တန်ဖိုးသည် ဈေးကွက် အလွှဲအပြောင်း၊ အရောင်းအဝယ်များအား လေ့လာ ဆန်းစစ်ခြင်းတွင် အခြေတည်ကြောင်းဖော်ပြထားပါသည်။ သတင်းအချက်အလက်များရရှိရန် ခက်ခဲသည့် ထွန်းသစ်စဈေးကွက်များတွင် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် ပို၍မသေခြာ၊ မရေရာသည့်အချိန်တွင် တက်ကြွ၍ ပွင့်လင်းမြင်သာသည့် ဈေးကွက်များသည် ပိုမိုအားထားနိုင်သည့်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများဖြစ်စေရန်ပံ့ပိုးပေးနိုင်ပါသည်။

မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောလုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများ၏ ဈေးကွက်မဟုတ်သည့် တန်ဖိုးကိုခန့်မှန်းခြင်းသည်ပို၍ စိန်ခေါ်မှုများပါသည်။ သို့ပါသော်လည်း ၎င်းသည်မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများကပေးသည့် စီးပွားဖြစ်ဟုတ်သောအကျိုးအမြတ်များကို တွက်ချက်ရန်ကြိုးပမ်းသောကြောင့် အရေးပါသော နားလည်မှုဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ လူမှုရေးဆက်သွယ်မှုများ၊ လက္ခဏာတစ်ရပ်၊ လိုအပ်သည့်အချိန်၌ဆက်တိုက်စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဆက်စပ်မှုနှင့် ပျောက်ကွယ်လုနီးပြီဖြစ်သည့် ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်မှု စသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးအား ကိုင်ဆောင်ထားခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးအားလုံးကို ဈေးကွက်တွင် တန်ဖိုးတွက်ခြင်းမရှိပါ။ ဈေးကွက်များက ထိုအရည်အသွေးများကို တန်ဖိုးထားရန် ကြိုးပမ်းပါသည်။ ထို့ကြောင့်ဈေးကွက်ပြင်ပ တန်ဖိုးအယူအဆသည် ၎င်းတို့အတွက် အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ ရွေးထုတ်သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ထည့်သွင်းစဉ်းစား ခြင်း တို့အတွက် ပထမခြေလှမ်း ဖြစ်ပါသည်။

၁.၃။ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား အဘယ်ကြောင့် တန်ဖိုးဖြတ်မည်နည်း။

အောက်တွင် လူပုဂ္ဂိုလ်များ၊ စီးပွားရေးကုမ္ပဏီများနှင့်ရပ်ရွာလူထုတို့အနေနှင့် အဘယ်ကြောင့်တန်ဖိုးဖြတ်ရန် လိုအပ်သည်ကို နမူနာများ ပေးထားပါသည်။ အခန်း ၃ တွင် ဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာချက်များ၊ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်တစ်ကွ ပိုမို၍အသေးစိတ်ရှင်းလင်းတင်ပြထားပါသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား လွှဲပြောင်းခြင်း

နေအိမ်တစ်လုံး သို့မဟုတ် စီးပွားရေးပြုလုပ်ရာနေရာတစ်ခုကို ပြန်လည်နေရာချထားရန် သို့မဟုတ် ချဲ့ထွင်ရန်အလို့ငှာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးကို အရောင်းအဝယ်ပြုခြင်း ရှိနိုင်ပါသည်။ မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ကလေးများအား အမွေပေးနိုင်ပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးကိုင်ဆောင်ထား သူများသည်၎င်းတို့၏ လယ်ယာမြေများ၊ ငါးလုပ်ငန်းများနှင့် သစ်တောမြေများကို အခြားသူများထံငှားရမ်းခြင်းလည်း ပြုလုပ်ခြင်းလည်း ရှိကြ ပါလိမ့်မည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းဖြင့် နှစ်ဘက်အဖွဲ့များအတွက် သဘောတူညီနိုင်မည့်ဈေးနှုန်း သို့မဟုတ် ငှားရမ်းခများရရှိရန် ညှိနှိုင်းနိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ပေးနိုင်ပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးကိုင်ဆောင်ထားသူများသည် ၎င်းတို့၏မြေကိုပြင်ဆင်ရန် သို့မဟုတ် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန် သို့မဟုတ် အခြားနည်းအသုံးပြုရန် အခွင့်အရေးများကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် မြေအား လယ်မြေ သို့မဟုတ် သစ်တောမြေအဖြစ် လက်ရှိအသုံးပြုနေခြင်းအပေါ် အဘယ်အရာက

ထိုက်တန်စေကြောင်း နှင့် ၎င်းအား အိမ်ယာ သို့မဟုတ် စီးပွားရေးအတွက် အသုံးပြုရန် မြေကို ပြင်ဆင်နိုင်ပါက မြေတန်ဖိုး မြင့်တက်မှုရှိ/မရှိ ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေပါသည်။

အချို့သော နိုင်ငံများတွင်နိုင်ငံတော်သည် မြေယာများစွာ ပိုင်ဆိုင်ကြပြီး၎င်းတို့ကို ကောင်းမွန်စွာအသုံးပြုနိုင်ရန်မှာနိုင်ငံတော် အနေနှင့် ယင်းကို တောင်သူများ၊ သစ်တောလုပ်ငန်းရှင်များ စသည်တို့ထံ ရောင်းချ၊ ငှားရမ်းခြင်းပြုရန် ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင် ပါသည်။ စီမံခန့်ခွဲရန် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းများ၊ မြေအား မည်သည့်ဈေးဖြင့်ရောင်းမည် နှင့် သဘောတူငှားရမ်းနိုင်မည့် စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များ စသည်တို့ကို တန်ဖိုးဖြတ်သူကအကြံပြုနိုင်ပါသည်။

အထူးသဖြင့် အာရှတိုက်တွင် အကြီးစား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအနေနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအသုံးပြုရန် သို့မဟုတ်စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများ ဆောက်လုပ်ရန် ကြီးမားသော မြေယာလမ်းကြောင်းများ ရရှိရန်အတွက် လှုပ်ရှားမှုများ ကြီးမားလာ လျက်ရှိသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် ပိုင်ရှင်များနှင့် မြေ၌နေထိုင်လုပ်ကိုင်သူများ ၎င်းတို့၏လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများအတွက် မျှတသည့်ဈေးကွက်ဈေးနှုန်း ရရှိနိုင်ရန် အထောက်အကူ ဖြစ်စေပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးသည် ထုံးတမ်းစဉ်လာကြောင့် သော်လည်းကောင်း အရပ်အသိအမှတ်ပြုခြင်းသဘောမျိုး ဖြစ်လျှင်သော် လည်းကောင်း ယင်းသည် လွန်စွာအရေးပါ ပါသည်။

လမ်းညွှန်ချက်များသည် နိုင်ငံတော်များအနေနှင့် မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းများ၊ သစ်တောများ တွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများကို လွှဲပြောင်းပေးသည့် ဈေးကွက်များအား အသိအမှတ်ပြု၍ ဖြည့်ဆည်းပံ့ပိုးပေးရန် နည်းလမ်းပြသပေးလျက်ရှိပါသည် (ပုဒ်မ ၁၁.၁)။ တရားဝင်အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုသည်နှင့် ဈေးကွက်များ၌ ထိုအခွင့်အရေးများကို ဝယ်ယူခြင်း၊ ရောင်းချခြင်းနှင့် ငှားခြင်းတို့အတွက် လိုသလိုဖွံ့ဖြိုးအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

တရားဝင်စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်အတိုင်း မြေအသုံးချမှုစီမံကိန်းဆွဲခြင်းနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ သိမ်းယူခြင်းများ

မြေအသုံးချမှုအား တရားဝင်စည်းကမ်းသတ်မှတ်ထားရန် မဖြစ်မနေအရေးကြီးပါသည်။ အချို့သော ဆောင်ရွက်ချက်များကို အခြားသူများ၏ မြေကွက်နှင့် ခြား၍ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်ပြီး အချို့သောမြေအသုံးချမှုကိုမူ တစ်ကွက်နှင့်တစ်ကွက်နီးနီးနားနား တည်ရှိနေပါက ပိုမိုကောင်းမွန်ပါသည်။ အဆောက်အအုံ များ (လမ်းများ၊ ရထားလမ်းများ၊ ကျောင်းများ၊ ဆေးရုံများ) ကျေးလက်ဒေသ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ရပ်ရွာလူထုအတွက် ထိရောက်သော ဝန်ဆောင်မှု ပေးနိုင်ရန် စီမံကိန်းရေးဆွဲ ထားသင့်ပါသည်။

စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးမူဝါဒနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းသည် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအပေါ် ကြီးမားသော သက်ရောက်မှုရှိနိုင်ပါသည်။ မြို့ပြတိုးချဲ့တည်ဆောက်ရေး စီမံကိန်းသစ်တစ်ရပ်တွင် လမ်းကွန်ရက် ရေးဆွဲရန်အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းအတွက် အကြောင်းစုံ သိလျက်ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းက အထောက်အကူဖြစ်စေပါသည်။ ယင်းသည် မြေခွန်ပြန်လည်ကောက်ခံခြင်းဖြင့် အချို့သောကုန်ကျစရိတ်ကို ပြန်လည်ကာမိစေမည်လား၊ သို့မဟုတ် အပြောင်းအလဲစနစ်သစ်တစ်ရပ်တည်ဆောက်ပါက မြေ တန်ဖိုးမည်ကဲ့သို့ဖြစ်သွားမည်၊ ယင်းမှ အခွန်ဘဏ္ဍာ မည်မျှပြန်လည်ရရှိမည် စသည်တို့ကို သတ်မှတ်ရာ၌ အထောက်အကူ ဖြစ်စေပါသည်။

ကျိုးကြောင်းဆီလျော်၍ ဘက်မလိုက်သောတန်ဖိုးဖြတ်စွမ်းရည် တည်ဆောက်ရေးအတွက် အဓိကကျသည့်လှုံ့ဆော်အားမှာ တရားဝင်ခိုင်မာသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အသုံးချခွင့်ကို သိမ်းဆည်းခံရသောအခါ ထိခိုက်နစ်နာသူများအား တရားမျှတသည့် လျော် ကြေးပေးစေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ စဉ်းစားရန် ဥပမာ တစ်ရပ်အနေနှင့် အများပြည်သူခရီးသွားလာရေးအဆောက်အအုံများကို အဆင့်မြှင့်တင်လျက်ရှိသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် ရထားလမ်းသစ်အတွက် မြေသိမ်းလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ရထားလမ်း တည်ဆောက်ရန်အတွက် သိမ်းဆည်းမြေအတွက် မြေသိမ်းဆည်းသူအာဏာပိုင်သည် မည်မျှလျော်ကြေးပေးသင့် သနည်း? ၎င်းတို့၏မြေကို သိမ်းဆည်းသည့်အတွက် မျှတသည့်လျော်ကြေးရရှိခြင်း ရှိ/မရှိကို မြေပိုင်ရှင်များက မည်ကဲ့သို့သိနိုင်သနည်း။ ထိုအရေးကြီးသည့် မေးခွန်းများအတွက် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းက အဖြေဖြစ်ပါသည်။

မြေနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှု အခွန်ကောက်ခြင်း

နိုင်ငံများစွာတို့တွင် အထူးသဖြင့် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ၊ ရဲနှင့် မီးသတ်လုပ်ငန်းများ၊ အဆောက်အအုံထိန်းသိမ်းရေးနှင့် စည်ပင်သာယာရေး လုပ်ငန်းများအတွက် တရားဝင်အခွန်ဘဏ္ဍာ အရင်းအမြစ်မှာ မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများ ဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားကြပါသည်။ မြို့ပြနှင့် ကျေးလက်လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများ ကို ပိုင်ဆိုင်ထားသူများနှင့် နေထိုင်လုပ်ကိုင် နေကြသူများ အကြား အခွန်ကို မျှတစွာပေးဆောင်နိုင်ရန်နည်းလမ်းတစ်ရပ်အနေနှင့် မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှု တန်ဖိုးကို ကျယ်ပြန့်စွာအသုံးပြုလျက်ရှိပါသည်။ တန်ဖိုးများသည် အချိန်နှင့်အမျှပြောင်းလဲလျက်ရှိရာ တရားမျှတမှုကို ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန်အတွက်

ပုံမှန် ပြန်လည်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ ထိုအခွန်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများကို အများပြည်သူတို့ရယူသုံးစွဲနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပြီး အခွန်ထမ်းများသည် ၎င်းတို့ပေးဆောင်ရမည့်ပမာဏအပေါ် ကြွေးနပ်မှုမရှိပါက အယူခံဝင်နိုင်ပါသည်။

“ ယခုအခါ တရားဝင်ခိုင်မာသောလုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများကို တရားမျှတစွာတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို ကမ္ဘာ့အရေး ကိစ္စရပ် တစ်ခုအဖြစ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသိအမှတ်ပြုလျက်ရှိပါသည်။ ဥပမာ - မြို့ပြ အစဉ်အစဉ်အသစ် (၂၀၁၆ ခုနှစ် အိမ်ယာနှင့် ရေရှည်တည်တံ့သောမြို့ပြဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ညီလာခံ) တွင် နိုင်ငံများအား အများပြည်သူရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမှ ပေါ်ထွက် လာသည့် မြေယာတန်ဖိုးမြင့်မားလာခြင်းရှိသည့်အခါ ယင်းကို အမိအရဖမ်းဆုတ်ကာဖြန့်ဝေအသုံးချရန်တွန်းအားပေးထား ကာ တန်ဖိုးဖြတ်မှုကိုကူညီပေးရန်အတွက် မြေယာအချက်အလက်မှတ်တမ်းများ (တရားဝင် ခိုင်မာသည့်လေ့ထုံးတမ်း လုပ်ပိုင်ခွင့် မှတ်တမ်းများ၊ အရောင်း၊ အငှားမှတ်တမ်းများအပါအဝင်) ရေးဆွဲထားရှိရန်လည်း အထောက်အပံ့ပေးလျက်ရှိ ပါသည်။

စာရင်းအင်းပြုစုခြင်း၊ ငွေချေးခြင်းနှင့် အာမခံ

စီးပွားရေးကမ္ဘာကြီးများသည် ၎င်းတို့၏မြေယာများနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများ၏ လက်ရှိတန်ဖိုးကို အမြဲသတိနှင့်သိရှိထားသင့်သည်။ အကယ်၍ ကမ္ဘာ့ပိုင်ဆိုင်မှုများသည် တန်ဖိုးကျဆင်းသွားပါက စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကို ဈေးပေါပေါနှင့်သိမ်းယူခြင်း၊ ပိတ်သိမ်း ရခြင်းနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ခွဲစိတ်၍ ယင်းတို့၏တန်ဖိုးအသီးသီးဖြင့် ရောင်းချခြင်းခံရနိုင်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ‘ပိုင်ဆိုင်မှုများအား ခွဲစိတ်ရောင်းချ’ ရပါက စီးပွားပျက်နိုင်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ဖြစ်ရပ်မျိုးကို မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများအား ပုံမှန်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းဖြင့် ကာကွယ်နိုင်ပါသည်။

အကယ်၍ တရားဝင်ခိုင်မာသည့်လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးကို ငွေချေးသည့်အခါ အာမခံအဖြစ်အသုံးပြုပါက ထိုအခွင့်အရေး များ၏တန်ဖိုးသည် ငွေချေး/မချေးနှင့် မညီမျှချေးပေးမည်ကို ဆုံးဖြတ်ရာ၌ အဓိကကျသည့် အချက်တစ်ချက် ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ - တောင်သူတစ်ဦးသည် ရေသွင်းခြင်း၊ ခြံစည်းရိုးခတ်ခြင်းနှင့် မြေညှိခြင်းတို့တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်အတွက် မြေယာအား အပေါင်ပစ္စည်းအဖြစ်သုံးကာ ဘဏ်မှငွေချေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဘဏ်သည် မြေယာတန်ဖိုးသည် ချေးမည့်ငွေထက် မြင့်မားခြင်း ရှိ/မရှိကိုသိထားသင့်ပါသည်။ တောင်သူဘက်မှလည်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံငွေသည် ချေးငွေအတွက်ကုန်ကျစရိတ်ထက် မြတ်လာနိုင် ခြင်း ရှိ/မရှိ သိထားသင့်ပါသည်။

နိဂုံးချုပ်အနေနှင့် မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများသည် အဘိုးတန်ပစ္စည်းများဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်၎င်းတို့သည် စစ်မှန်သော ရုပ်ဝတ္ထု ပစ္စည်းများလည်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ၎င်းတို့သည် ရေကြီးခြင်း၊ မီးဘေး၊ ငလျင်ဘေး၊ မြေကျခြင်း၊ ညစ်ညမ်းခြင်း သို့မဟုတ် ဝင်ရောက်နေထိုင် လုပ်ကိုင်ခြင်း စသည့် အန္တရာယ်ပေါင်းစုံ ဖြစ်လွယ်သောအရာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအန္တရာယ်များကို လျော့ချ ရန်နှင့် မဖြစ်နိုင်ကြောင်း အာမခံချက်ပေးနိုင်ရန် အရေးကြီး ပါသည်။ အာမခံသူများသည် ၎င်းတို့၏အာမခံကြေးများနှင့် ကာကွယ်ပေးနိုင်မှုအဆင့်သည် သင့်တင့်မှုရှိ/မရှိ စိစစ်နိုင်ရန်အတွက် အန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေအကဲဖြတ်မှုနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို ပြုလုပ်ပါသည်။

၁.၄။ မိမိဆန္ဒအလျောက်လိုက်နာနိုင်သော လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် ဤနည်းပညာလမ်းညွှန်

“ လမ်းညွှန်ချက်များစာအုပ်တွင် အားလုံးအတွက် စားနပ်ရက္ခာဖူလုံမှုရှိစေရန်အတွက် မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တော ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ပုံစံအားလုံးတို့အတွက် တာဝန်ယူမှုရှိသောအုပ်ချုပ်မှုကို မြှင့်တင်ပေးထားပါသည်။ တာဝန်ယူမှုရှိသော အုပ်ချုပ်ရေးကို ထပ်ဆင့်ထောက်ခံခြင်းနှင့် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်မူဝါဒချမှတ်စဉ် ပါဝင်ပတ်သက်သူ အားလုံး တို့အား အကူအညီပေးရန်အတွက် မူများနှင့် စံချိန်စံညွှန်းများကို ချမှတ်ခြင်းဖြင့် လမ်းညွှန်ချက်များစာအုပ်သည် ရေရှည် တည်တံ့သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ၊ လူမှုရေးတည်ငြိမ်မှုများ၊ အိမ်ယာလုံခြုံမှုများ၊ ကျေးလက် ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး နှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော လူမှု/စီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့ ရရှိရန် အထောက်အကူဖြစ်စေ ပါသည်။

လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းများ၏လုပ်ရပ်များကို ဆန်းစစ်ခြင်းဖြင့် လူတစ်ဦးချင်းနှင့် ရုပ်ရွာလူထုအတွင်း တရားဝင်ခိုင်မာသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများကို ချထားပေးရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရေးအတွက် တန်ဖိုးကိုအခြေခံအဖြစ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ချမှတ် ကျင့်သုံးသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် အထူးသဖြင့်ထိခိုက်လွယ်သောသူများ ရှိသည့်အခြေအနေမျိုး၊ စတင်အချက်အလက်၊ ဗဟုသုတနှင့် ဩဇာအာဏာ မမျှတသည့် နေရာများတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးတန်ဖိုးမည်ကဲ့သို့ပေါ်ပေါက်လာကြောင်း နှင့် မည်ကဲ့သို့ ခန့်မှန်းနိုင်ကြောင်းသိရှိရန် အပူတစ်ပြင်း လိုအပ်လျက်ရှိပါ

ပါသည်။ ဤအချက်ကို သင့်တော်သော တန်ဖိုးဖြတ်စွမ်းရည်များနှင့် စံချိန်စံညွှန်းများရှိနိုင်ကာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အား တာဝန်ယူမှုရှိ စွာအုပ်ချုပ်ရေးအတွက် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပေးရန် ပိုမိုကောင်းမွန်သော နည်းလမ်းအဖြစ်ယင်းကို အသုံးပြုနိုင်ရန် တိုက်တွန်း ထားသည့် လမ်းညွှန်ချက်များစာအုပ်တွင် အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။

ဤလမ်းညွှန်ချက်များစာအုပ်၏ အထွေထွေမူများမှာ တရားဝင်အာမခံချက်ရှိသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများကို အပေးအယူ လုပ်ခြင်းခံရ သည့်အချိန်တွင် ငြိမ်းချမ်းမှုရှိစေရန် နှင့် တရားမျှတမှုရှိစေရန် ထိုအခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြု၊ လေးစားကာ အကာအကွယ်ပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုမူများသည် ထိရောက်သော တန်ဖိုးဖြတ်စံနှုန်းများတည်ဆောက်ရာ၌ အခြေခံကျပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တန်ဖိုးဟူသည် မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများတွင် အာမခံချက်ရှိသော အကျိုးရှိသည့်အကျိုးအမြတ်များ ကိုင်ဆောင်ထားခြင်းမှ မြစ်ဖျားခံလာသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် ကုန်သွယ်နိုင်သော ဈေးကွက်တန်ဖိုးဖြစ်ရမည် ဖြစ် ပြီး ဈေးကွက်မဟုတ်သည့် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စာရိတ္တပိုင်းဆိုင်ရာ ဝန်တိုး မဖြစ်ရပါ။

လမ်းညွှန်ချက်စာအုပ်၏ ပုဒ်မ ၁၈ တွင် -

- နိုင်ငံများသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးအား တရားမျှတစွာ၊ အချိန်မီတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအတွက် သင့်တော်သည့်စံနှုန်းများကို အသုံးပြုစေ၍ ထိုစံနှုန်းအားဖြင့် လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ရေရှည်တည်တံ့သောဖွံ့ဖြိုးရေး ဦးတည်ချက်များကို မြှင့်တင်နိုင်စေပါသည်။
- ထို့အပြင် သင့်တော်သည့်အခါ၌ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေး၊ စာရိတ္တရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ရေးရာတို့ကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားလျက် စီးပွားရေးတန်ဖိုးများနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်စံတစ်တို့ကို ပေါ်ပေါက်စေပါသည်။
- တန်ဖိုးဖြတ်ရန်စံချိန်စံညွှန်းများကို နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အညီရေးဆွဲထားပြီး အများပြည်သူထံ အသိပေးထား ရာ ယင်းတို့အကြောင်းကို ရာပြတ်များနှင့် အခြားပါဝင်ပတ်သက်သူများက သိရှိနိုင်စေပါသည်။
- လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများကို တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် နည်း လမ်းများကို ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိအောင် အများပြည်သူထံချပြထားပြီး ရယူသုံးစွဲစေပါသည်။

တန်ဖိုးနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း အယူအဆကို ဈေးကွက်မဟုတ်သည့် ရှုထောင့်မှ လမ်းညွှန်ချက်များစာအုပ် ပုဒ်မ ၁၈ နှင့်အညီ ဤလမ်းညွှန်စာအုပ် တွင်မိတ်ဆက် ဖော်ပါထားပါသည်။ ထို့နောက် လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများကို တန်ဖိုးဖြတ်ရန် အလွန်အရေးကြီးကြောင်းကို ရှင်းပြထားကာ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းဆိုသည်မှာ အဘယ်အရာဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း ယင်းကို မည်ကဲ့သို့ပြုလုပ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ယင်းသည် အောင်မြင်သောတန်ဖိုးဖြတ်စံနှုန်း တစ်ရပ်၏ မရှိဖြစ်အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ကို စဉ်းစားဆုံးဖြတ် ပေးပါသည်။

ဤနည်းပညာလမ်းညွှန်စာအုပ်သည် လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများကိုတန်ဖိုးဖြတ်ရန် လိုအပ်သည့်လုပ်ငန်းနယ်ပယ်များတွင် တိုက်ရိုက်ပါဝင်နေသည့်ဖြစ်စေ ထိုလုပ်ငန်းများတွင်လုပ်ကိုင်နေသည့်ဖြစ်စေ မြေယာမူဝါဒနှင့် အုပ်ချုပ်စီမံမှုများဆောင်ရွက်နေ သည့် ပညာရှင်များ အတွက်သင့်တော်ပါသည်။ ယင်းသည် ကိုယ်စားလှယ်များ၊ အတိုင်ပင်ခံများ၊ ပညာရှင်အကြံပေးများနှင့် အရပ်ဖက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ အပါအဝင် တရားဝင်ခိုင်မာသည့်လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများကိုင်ဆောင်ထားသူများနှင့် ၎င်းတို့၏ကိုယ်စားလှယ်များ အတွက်လည်း အလားတူ အရေးကြီးပါသည်။

ဤနည်းပညာလမ်းညွှန်သည် မြေယာအားအဓိကစောင်းပေးထားသော်လည်း ယင်းသည် ငါးလုပ်ငန်း၊ သစ်တောနှင့် အခြား သော သဘာဝအရင်းအမြစ်များအတွက်လည်း အသုံးဝင်သည့်လမ်းညွှန်ချက် ဖြစ်ပါသည်။

၁.၅။ အကျဉ်းချုပ်

နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံတော်မဟုတ်သည့် ဆောင်ရွက်သူများသည် ဤလမ်းညွှန်ချက်များစာအုပ်၏ ပုဒ်မ ၃ နှင့်အညီ တရားဝင် ခိုင်မာသည့်လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးကိုင်ဆောင်သူများနှင့် ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများကို အဓိအမှတ်ပြုကာ လေးစားလိုက်နာ သင့်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် -

- တရားဝင်ခိုင်မာသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးကိုင်ဆောင်ထားသူများနှင့် ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများအားလုံးကို ဖော်ထုတ် သတ်မှတ်၊ မှတ်တမ်းတင်ကာ လေးစားလိုက်နာရန် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရပါမည်။
- နိုင်ငံအတွင်း ကျား/မ , အသက်နှင့် ထိခိုက်လွယ်မှုတို့နှင့်စပ်လျှင်း၍ လူအားလုံး တန်းတူညီတူရှိသည်ကို အသိအမှတ် ပြု ရပါမည်။

- တရားဝင်ခိုင်မာသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးကို ခိုင်ဆောင်ထားသူများနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာမည့်သူများနှင့် ချိတ်ဆက်ကာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့်လုပ်ငန်းစဉ်တွင် သြဇာအာဏာ မညီမျှမှုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားလျက် တက်ကြွသော၊ လွတ်လပ်သော၊ ထိရောက်သော၊ အဓိပ္ပာယ်ရှိသော အချက်အလက်များသိရှိ၊ ပါဝင်မှုဖြစ်စေရန် ဆုံးဖြတ်ချက် မချမီ၊ ချနေစဉ် ၎င်းတို့၏ ပါဝင်မှုကို တုန့်ပြန်လျှက် ၎င်းတို့ထံမှ အထောက်အကူယူရမည် ဖြစ်ပါသည်။
- ထိုသို့ပြုလုပ်ရာတွင် နိုင်ငံများသည် တရားဝင်လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများနှင့် တန်ဖိုးတွက်ချက်သည့်စံနှုန်းနှင့် ယင်းတို့နှင့် ဆက်စပ်သည့် မူဝါဒများနှင့် ဥပဒေများ နှင့်စပ်လျဉ်း၍ လမ်းညွှန်ချက်များစာအုပ် ပုဒ်မ ၁၈၁ အကြံပြု ချက်များကို လိုက်နာသင့်ပါသည်။
- လမ်းညွှန်ချက်များစာအုပ် ပုဒ်မ ၆ တွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ဝန်ဆောင်မှုများ (မှတ်တမ်းတင်ခြင်းနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း ဝန်ဆောင်မှု များပါဝင်သည့်) ထိရောက်မှုရှိစွာနှင့် တရားမျှတစွာပေးရန်မှာ ဥပဒေနှင့် မူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် လုံလောက်သော လူသား၊ ရုပ်ဝတ္ထု၊ ငွေကြေးစွမ်းရည်များပေါ် မူတည်နေသည်ကို အသိအမှတ်ပြု ထားပါသည်။ ယင်းသည် နိုင်ငံများကို သက်ဆိုင်ရာပညာရှင် အသင်းအဖွဲ့များအား ကျင့်ဝတ်နှင့်ပတ်သက်၍ စံချိန် စံညွှန်းမြင့်မားမှု ရှိ/မရှိ၊ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရန်၊ အများပြည်သူထံအသိပေးရန်နှင့် စောင့်ကြည့်ရန် အားပေးနိုင်ရေး လမ်းညွှန်ပါသည်။

၂
လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား
မည်သည့်အရာက
“တန်ဖိုး” ရှိစေပါသလဲ။

စာမျက်နှာ ၁၁

၂.၁။ အဓိက အချက်များ

စာမျက်နှာ ၁၁

၂.၂။ နောက်ခံအခြေအနေ

စာမျက်နှာ ၁၄

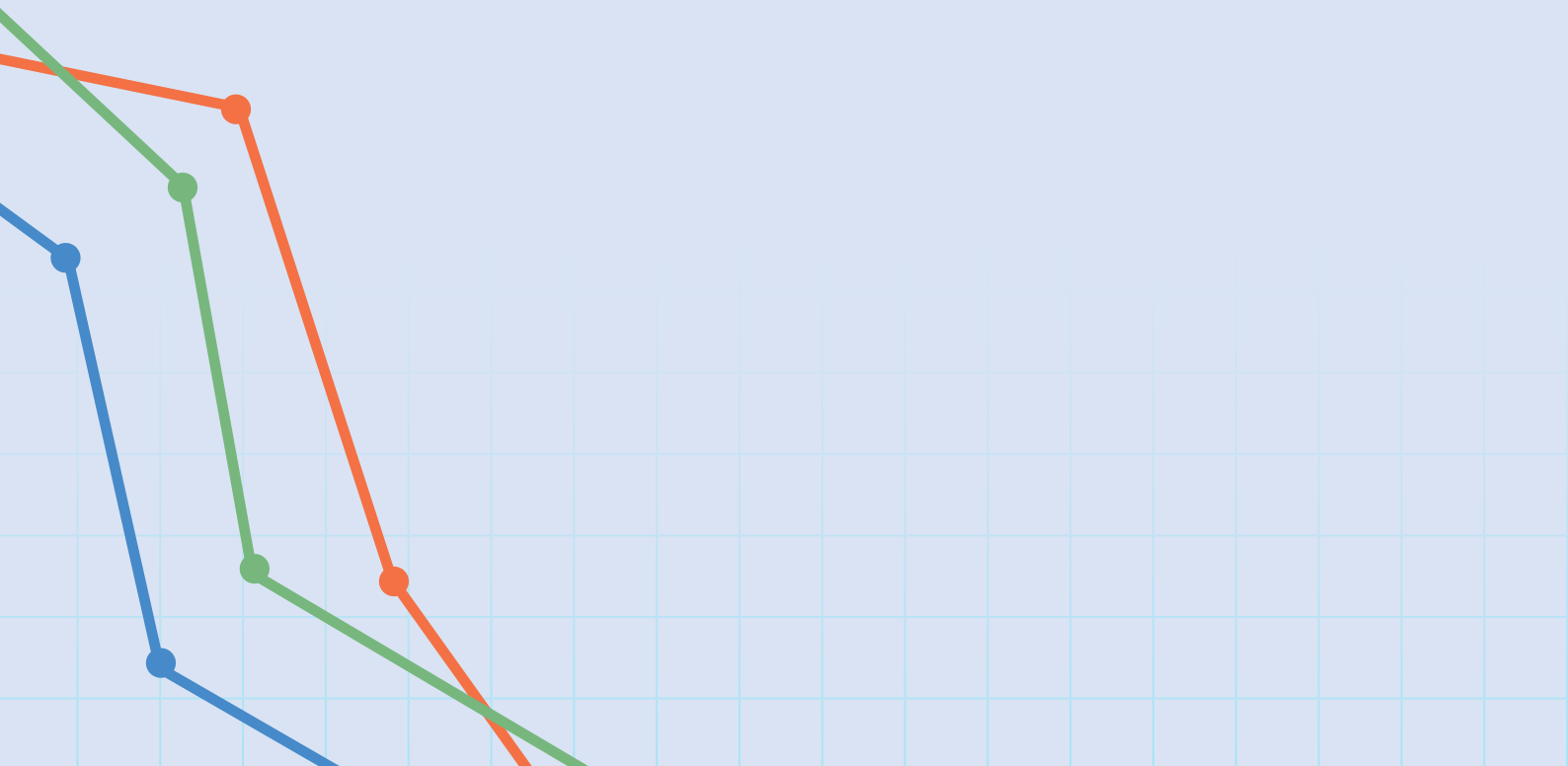
၂.၃။ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ

စာမျက်နှာ ၂၀

၂.၄။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လက္ခဏာရပ်များ

စာမျက်နှာ ၂၁

၂.၅။ အကျဉ်ချုပ်

၂။ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား မည်သည့် အရာက “တန်ဖိုး” ရှိစေပါသလဲ။

၂.၁။ အဓိကအချက်များ

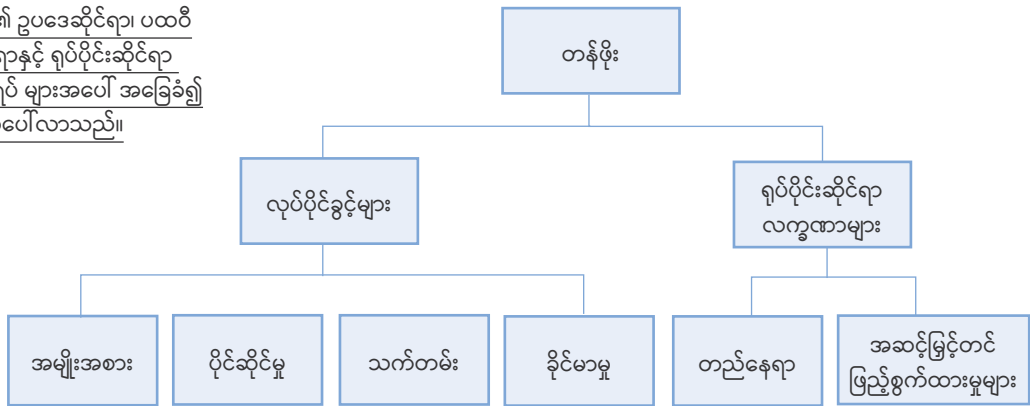
- လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် မိမိတို့အတွက် အရေးပါသော အရာများကို တန်ဖိုးထားကြသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း အတွက် အခြေခံကျကျ အထူး တန်ဖိုးထားခြင်း ခံရပါသည်။
- လုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် မြေပေါ်ရှိ ပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးများအား အသုံးပြုခွင့်၊ လွှဲပြောင်းခွင့်နှင့် ထိန်းချုပ်ခွင့် ပေးပါသည်။ ဤအခွင့်အရေးများ၏ သဘာဝနှင့် အတိုင်းအတာ၊ မြေနှင့် သက်ဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်မှုများ၏ တည်နေရာနှင့် ရုပ်ပိုင်းသွင်ပြင်လက္ခဏာများအပေါ် မူတည်၍ တန်ဖိုးပမာဏ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း ဆိုသည်မှာ လုပ်ပိုင်ခွင့်၏ တန်ဖိုးကို ဆုံးဖြတ်သက်ရောက်ပေးသည့် အကြောင်းရင်း၊ လက္ခဏာရပ်များအား ဖော်ထုတ်၊ တန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ် ဖြစ်သည်။
- တန်ဖိုးဟုဆိုရာတွင် “နေရာတိုင်းနှင့်ကိုက်ညီသော ပုံစံတစ်မျိုး” တည်း မရှိပါ။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်၊ အချိန်နှင့် အမျှ စီးပွားရေးအခြေအနေ ပြောင်းလဲလာမှု၊ တစ်ဦးချင်းနှင့် လုပ်ငန်းများ၏ တန်ဖိုးအယူအဆနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်သူများ၏ ခန့်မှန်း အကဲဖြတ်ချက်များ စသည်တို့အပေါ်မူတည်၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်များတွင် တန်ဖိုး တစ်မျိုး ထက်ပို၍ ရှိနိုင်ပါသည်။
- လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၊ တည်နေရာနှင့် တိုးတက်ဖြည့်ဆည်းထားမှုများက တန်ဖိုးအပေါ် လွှမ်းမိုးမှုကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ဈေးကွက်၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေများနှင့် ချိန်ထိုးသုံးသပ်သင့်ပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်သူများသည် တန်ဖိုးဖြတ်ရာတွင် ဤနောက်ခံအခြေအနေများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ ဈေးကွက် အချက်အလက်၊ လက်ရှိ ဥပဒေမူဘောင်၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် မူဝါဒများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား သိနားလည်မှုတို့ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါသည်။
- လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် မြေအသုံးချမှု အစီအစဉ် အမျိုးမျိုးရှိခြင်းကြောင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည်လည်း ရှုပ်ထွေးပါသည်။ ဤအချက်သည် အသိအမြင်ကျယ်ပြန့်၍ ကျွမ်းကျင်သော အတွေ့အကြုံရှိ တန်ဖိုးဖြတ်သူများ လိုအပ်ခြင်းကို မီးမောင်းထိုးပြနေကာ စံချိန်စံညွှန်း သတ်မှတ်ချက်များ အရေးကြီးကြောင်းကိုလည်း ပေါ်လွင်စေပါသည်။ (အခန်း ၅ ကိုကြည့်ပါ)

၂.၂။ နောက်ခံအခြေအနေ

“လမ်းညွှန်ချက်များ” တွင် မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းများနှင့် သစ်တောများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို တာဝန်ယူမှုရှိစွာ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကို မြှင့်တင်ထားသည်။ ဥပဒေအား “လမ်းညွှန်ချက်များ” ပါအကြံပြုချက်များကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်သည့် အရေးကြီးသော ယာဉ်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားကြပြီး နည်းပညာလမ်းညွှန်တစ်ခုဖြစ်သော တာဝန်ယူမှုရှိသောလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ဥပဒေကို ကုလမသဂ္ဂစားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့က ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ဤအချက်၏အဓိကကျသည့် အကြောင်းရင်းမှာ လုပ်ပိုင်ခွင့်၏တရားဝင်မှုကို တရားဝင်ဖြစ်စေ၊ အရပ်အသိအမှတ်ပြုမှုဖြင့်ဖြစ်စေ၊ တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ၊ ရပ်ရွာလိုက်ဖြစ်စေ၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းဖြင့် ဖြစ်စေ၊ အမြဲတမ်း သို့မဟုတ် အပြောင်းအလဲနှင့်ဖြစ်စေ တရားဝင်ခိုင်မာမှုကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် အခြေအနေအမျိုးမျိုးတို့တွင် ထိုလုပ်ပိုင်ခွင့်များ၏တန်ဖိုးကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အဓိကကျသည့်အခန်းတွင် ပါဝင်ပြီး ယင်းအကြောင်းကို အခန်း ၃ တွင်ဆွေးနွေးတင်ပြပါမည်။

တန်ဖိုးသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၊ ထိုအခွင့်အရေးများနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် အရေးကြီးသည့်မြေများ၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများတို့နှင့် ဆက်နွှယ်သည့် အရည်အသွေးများမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ထိုအချက် နှစ်ချက်ကို လာမည့် အခန်းများ (၂.၃ နှင့် ၂.၄) တို့တွင် ထပ်မံဆွေးနွေးတင်ပြပါမည်။

အိမ်ခြံမြေ၏ ဥပဒေဆိုင်ရာ၊ ပထဝီ
နေရာဆိုင်ရာနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ
လက္ခဏာရပ် များအပေါ် အခြေခံ၍
တန်ဖိုး ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

တန်ဖိုးသည် အခြေအနေပေါ်မူတည်သည်။ တန်ဖိုးတစ်ခုတည်းနှင့် အခြေအနေအားလုံးအတွက် မကိုက်ညီပါ။ ဥပမာ - တန်ဖိုးကို လယ်ငှားက မြေရှင်ကို ပေးသည့် မြေငှားခကို ညွှန်းလျှင် - ငှားရမ်းခတန်ဖိုး တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ် လယ်ယာရောင်းခပေးခြင်းဖြစ်လျှင် - ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု တန်ဖိုးတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်ပေါ် မူတည်၍လည်း ကွဲပြားခြားနားသည့် တန်ဖိုးအမျိုးအစားများ ရှိပါသည်။

တန်ဖိုးသည် နောက်ခံအခြေအနေပေါ် မူတည်သည်

အခွန်ကောက်ရန်ရည်ရွယ်၍ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို မြေအရေအသွေး၊ စိုက်ပျိုးသီးနှံထွက်နှုန်း သို့မဟုတ် အဆောက်အဦး၏ ကြမ်းခင်းဧရိယာ စသည့် ဥပဒေကဲ့သို့ပြဋ္ဌာန်းချက်တွင်ဖော်ပြထားသော အချက်များပေါ် အခြေခံနိုင်ပါသည်။ ဤသည်မှာ အခွန်တန်ဖိုးများသည် များစွာကွဲပြားမှုရှိကောင်း - ဈေးကွက်တန်ဖိုးထက် - မကြာခဏနည်းပါးကြောင်း - ဆိုလိုနိုင်ပါသည်။ အကယ်၍ အခွန်တန်ဖိုးကို အစိုးရပိုင်မြေအရောင်းတန်ဖိုး ခန့်မှန်းရန် အခြေခံအဖြစ် အသုံးပြုမည်ဆိုပါက အစိုးရသည် တန်ဖိုးအမြင့်ဆုံးကို ရရှိနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ အကယ်၍ မြေပိုင်ရှင်သည် သမ်းဆည်းခံထားရသည့်မြေအတွက် လျော်ကြေးကို တိုမြေတန်ဖိုးအပေါ် အခြေခံ၍ရရှိမည်ဆိုပါက တရားမျှတသည့်လျော်ကြေးရရှိမည် မဟုတ်ပါ။

ထို့ကြောင့် အခွန်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများသ် ဈေးကွက်တန်ဖိုးနှင့် မတူညီပါ - တန်ဖိုးဖြတ်စဉ်အတွင်းယူဆချက်များအပေါ် များစွာ မူတည်နေပါသည်။ ယင်းအချက်များကို အခန်း ၄ တွင်ဆွေးနွေးပါမည်။

ဈေးကွက်တန်ဖိုးနှင့် ဈေးကွက်ပြင်ပ တန်ဖိုး

“ တန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒများနှင့် ဥပဒေများသည် သင့်လျော်သည့်အခြေအနေတွင် လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေး၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာတန်ဖိုးများကဲ့သို့ ငွေနှင့်တိုင်းတာ၍ မရသည့်တန်ဖိုးများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုပါသည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ - အပိုဒ် ၁၈.)

“လမ်းညွှန်ချက်များ” တွင် တန်ဖိုးကိုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရာ၌ အယူအဆ နှစ်ရပ် ရှိပါသည်။ ဈေးကွက်တန်ဖိုးနှင့် ဈေးကွက်ပြင်ပ တန်ဖိုး တို့ဖြစ်ကြပါသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ရပ်သည် ပိုပိုကျယ်ပြန့်သော လူမှုရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေ၌ တည်ထောင်ထားခြင်းဖြစ်ပါက ဈေးကွက်များနှင့် တန်ဖိုးများ တည်ထောင်သည့်နည်းလမ်းသည် ထိုဘောင်အတွင်း၌ သာရှိနေပါမည်။ ဈေးကွက်တန်ဖိုးသည် အလဲအထပ် တန်ဖိုးများ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းကို လုပ်ပိုင်ခွင့်များ စုဆောင်းရရှိနိုင်မည့် စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်က အဓိကလွှမ်းမိုးနေပါမည်။ဈေးကွက်ပြင်ပ တန်ဖိုး (သို့မဟုတ် ဈေးနှုန်း) များသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အလဲအထပ်ပြုလုပ်သည့်အခါတွင် ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ ဈေးကွက်ပြင်ပ တန်ဖိုးများသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကပေးသည့် လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အကျိုးအမြတ်များအပါအဝင် စီးပွားရေးမဟုတ်သောအရည်အသွေးများကို ထင်ဟပ်စေပါသည်။ ဈေးကွက်ပြင်ပ တန်ဖိုးနမူနာတစ်ရပ်မှာ ရပ်ရွာရှိ ဘိုးဘွားပိုင်မြေအတွက်ဝန်ခံထားသည့် တန်ဖိုးဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ယဉ်ကျေးမှု၊ သမိုင်းကြောင်း သို့မဟုတ်ဗိသုကာ အမွေအနှစ်ဖြစ်သော မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများတွင်တရားဝင်ခိုင်မာသော သို့မဟုတ် ဥပဒေကဲ့သို့ပြဋ္ဌာန်း ထားသော အကာအကွယ်ရှိနိုင်ပြီး ၎င်းတို့အားအသုံးပြုပုံမှာ ကန့်သတ်ချက်ရှိနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့ကို ထိန်းသိမ်းရန် ကုန်ကျစရိတ်များပြားနိုင်ပြီး အသုံးပြုရန် ညှိနှိုင်းရခက်နိုင်ပါသည်။ ယင်းအစား ၎င်းတို့အတွက် ဈေးကွက်တန်ဖိုးထေးရန်လုံးဝမဖြစ်နိုင်ပါ - ဥပမာရှေးဟောင်း အထိန်းအမှတ်အဆောင်အဦးတစ်ခု သို့မဟုတ် အပျက်အစီး များဖြစ်နိုင်ပါသည် - သို့သော် ယဉ်ကျေးမှုနှင့်သမိုင်းတန်ဖိုးသည် လွန်စွာ မြင့်မားနိုင်ပါသည်။

ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးများကို ဈေးကွက်များတွင် ဖော်ပြလေ့မရှိပါ။ ထို့ကြောင့်၎င်းတို့ကို ရေတွက်တိုင်းတာရန် ခက်ခက်ပါသည်။ ယင်းတို့ကို လုပ်ပိုင်ခွင့်များ သိမ်းဆည်းစဉ်ကာလ လျော်ကြေးပေးရန်အခြေခံအဖြစ် ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးအားဖြင့် ခန့်မှန်းရန် လိုအပ်သည့်အခါတွင် ပြုလုပ်လေ့ရှိပါသည်။

အမျိုးသားသစ်တောများ နှင့် ကမ်းရိုးတန်းဒေသများကဲ့သို့သော နိုင်ငံပိုင်မြေနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုတို့ကို မဟာဗျူဟာကျ စီမံခန့်ခွဲ သည့်အခါ၌လည်း ဈေးကွက်ပြင်ပ တန်ဖိုးသည် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရသည့်အချက်တစ်ချက် ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ- ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ သူတစ်ဦးသည်သတ္တုတူးဖော်ခွင့်ရလိုသည့်အခါ နှင့် ရုပ်ရွာတွင် ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးဆုံးရှုံးရသည့်အခါ ရုပ်ရွာလူထုတစ်ရပ်လုံး အတွက်ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့်ထိခိုက်မှုရှိနိုင်ပါသည်။ သစ်တောတစ်တောသည် သစ်များနှင့်အချို့သော သစ်တောထွက်ကုန်ပစ္စည်း များကိုပေးသည်။ သို့သော် ဒေသအတွက် လူမှု (စည်ပင်သာယာရေး) တန်ဖိုးနှင့် ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင် တန်ဖိုးကိုပေးကောင်းပေးနိုင် ပါသည်။ ထိုကျယ်ပြန့်သည့် ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးများကို ခန့်မှန်းရန် ခက်ခဲပါသည်။ သို့သော် ယင်းသည် ၎င်းတို့ကို ဥပမာ ပြုထားရမည်ဟု မဆိုလိုပါ။ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တို့ထိခိုက်မှုများကို ဖြေရှင်းရန်နည်းလမ်းအဖြစ် မူဝါဒချမှတ်ရေးသို့မဟုတ် ဥပဒေသစ်များရေးဆွဲရေး (ဥပမာ - အခွန်၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများစသည်..) တို့ကို ချမှတ်ရန် အစိုးရများက ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါသည်။

ငါးလုပ်ငန်းများတွင် ပို၍ကောင်းမွန်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်စီမံအုပ်ချုပ်မှုကို ဖော်ဆောင်ခြင်း (FAO, 2013a)

ဈေးကွက်တန်ဖိုးနှင့် ဈေးကွက်ပြင်ပ တန်ဖိုးများ၏ ဆက်စပ်မှုကို ငါးလုပ်ငန်းများအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းတွင် သက်သေ အဖြစ် တွေ့ရသည်။ ငါးလုပ်ငန်းတစ်ခု၏ ဈေးကွက်တန်ဖိုးကို ဖမ်းဆီးပြီးငါးများ၏ လက်ရှိနှင့် အနာဂတ်တန်ဖိုးအား အကဲဖြတ်ခြင်းဖြင့် ခန့်မှန်းနိုင်ပြီး ကုန်းပေါ်သယ်ယူပို့ဆောင်သည့်ကုန်ကျစရိတ်ကို နည်းပါးစေသည်။ ငါးလုပ်ငန်းတစ်ရပ် ကို လတ်တလောဖမ်းယူခြင်း မရှိလျှင်ပင် နောင်ဖမ်းဆီးမည့် အခါနှင့် တန်ဖိုးချင်းဆက်စပ်နေပါသည်။

ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးတွင် ပါဝင်ရမည့် အချက်များမှာ -

လူမှုရေးတန်ဖိုး - ဤတန်ဖိုးသည် ဒေသတွင်းငါးလုပ်ငန်း၏အရေးပါမှု နှင့်အခြားရွေးချယ်ရန် အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်း လုပ်ငန်းကို ပြောင်းလဲလုပ်ကိုင်နိုင်ခွင့်ရှိခြင်းတို့ အပေါ်မူတည်၍ ကွဲပြားနိုင်ပါသည်။ အသေးစား ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းမှ အရေးကြီး သောလုပ်သားများကို အသုံးပြုနေရသောကြောင့် အရေးကြီးလျှင်ကူကယ်ရာအဖြစ်လုပ်ငန်းလည်ပတ်နိုင်ပါ သည်။ ဆင်းရဲသော အိမ်ထောင်စုများအတွက် ၎င်းတို့၏အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ တည်တံ့စေရန် ငါးဖမ်း လုပ်ငန်းက အရေးပါနိုင်ပါသည်။ လူမှုရေးတန်ဖိုးကို အပန်းဖြေငါးဖမ်းခြင်းအသွင်ဖြင့် တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

အသေးစားငါးဖမ်းသူများနှင့် ရေလုပ်သားများစွာအတွက် ငါးလုပ်ငန်းသည်ရှင်သန်ရပ်တည်ရန်နည်းလမ်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး ယင်းတွင် အရေးကြီးသည့် ယဉ်ကျေးမှုတန်ဖိုး ရှိပါသည်။ အချို့သော ယဉ်ကျေးမှုများတွင် မျိုးစိတ်တစ်မျိုး သို့မဟုတ် ဧရိယာတစ်ခု၏ တန်ဖိုးသည် ရုပ်ရွာလူထု၏ မျိုးရိုးစဉ်ဆက် သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအလေ့အထ တို့နှင့် ဆက်စပ်ပါသည်။

ငါးလုပ်ငန်း အရင်းအမြစ်များသည် ဂေဟစံနစ်၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းတို့သည် ဂေဟစံနစ်ဝန်ဆောင်မှုပေး သောကြောင့် ၎င်းတို့တွင် တန်ဖိုး ရှိကြပါသည်။ ဂေဟစံနစ်တန်ဖိုးများကို ကမ်းရိုးတန်းဒေသနေပြည်သူများရော အခြား လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းများတွင်ပါ အများအပြားနေထိုင်ကြသူများ အပါအဝင် ပြည်သူလူထုအားပေးသည့်ဂေဟ စံနစ်ဝန်ဆောင်မှုများ၏ အရေးပါပုံနှင့် တိုင်းတာပါသည်။ ဝန်ဆောင်မှုများတွင် ရေအရည်အသွေးထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သန္တာကျောက်တန်းများအား ကာကွယ်ပေးခြင်းတို့ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။

အခွင့်အရေးများကို ခွဲဝေပေးသည့်အခါ သို့မဟုတ် လွှဲပြောင်းပေးသည့်အခါ လုပ်ပိုင်ခွင့်တန်ဖိုးများ၏ ကွဲပြားခြားနားသည့် အစိတ်အပိုင်းများနှင့် ဆက်စပ်သည့်အကျိုးအမြတ်များ (နှင့် ကုန်ကျစရိတ်) ကို မည်ကဲ့သို့ခွဲဝေသုံးစွဲ ကြကြောင်း - မည်သူက မြတ်သည်/ မည်သူကရှုံးသည် - ကိုနားလည်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍတွင် မူဝါဒဆုံးဖြတ်ချက် ချသူများအား သတင်းပေးနိုင်ရန်အတွက် တန်ဖိုးကို ကောင်းစွာနားလည်ရန် အရေးကြီး ပါသည်။

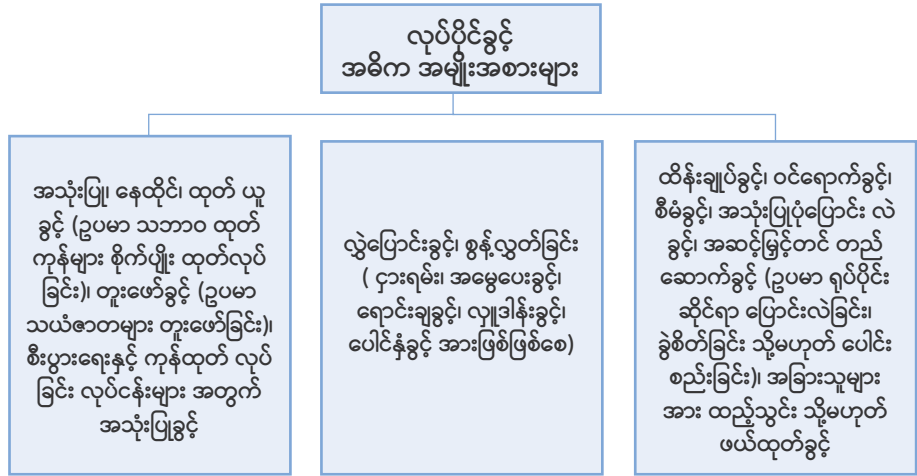
၂.၃။ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ

“ ပြည်သူများ၊ ဒေသခံရပ်ရွာအစုအဖွဲ့များနှင့် အခြားသူများက မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောများကို မည်သို့ရယူ အသုံးချနိုင်သည် ဆိုသည်ကို လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက လုပ်ပိုင်ခွင့် စနစ်များဖြင့် သတ်မှတ်၊ ထိန်းချုပ်ထားသည်။ မည်သည့် အရင်းအမြစ်က မည်သူက မည်မျှ ကြာအောင် မည်သည့် သတ်မှတ်ချက်များဖြင့် သုံးစွဲခွင့်ရှိကြောင်း ထိုလုပ်ပိုင်ခွင့်စနစ်များက ဆုံးဖြတ်ပေးသည်။ တရားဝင် ရေးသားထားသော ဥပဒေနှင့် မူဝါဒများအဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ ရေးသားထားခြင်းမရှိသော ဓလေ့ထုံးတမ်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအနေဖြင့်သော် လည်းကောင်း စနစ်အမျိုးမျိုးရှိနိုင်သည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ၊ နိဒါန်း)

လူအများ “မြေယာတန်ဖိုးများ” သို့မဟုတ် “ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးများ” အကြောင်းတို့ကို ပြောဆိုကြသည့်အခါ အမှန်တကယ် တွင်၎င်းတို့သည် ထိုပိုင်ဆိုင်မှု “အကျိုးအမြတ်” သို့မဟုတ် “လုပ်ပိုင်ခွင့်များ” ၏တန်ဖိုးအကြောင်း ပြောနေကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် အိမ်/ခြံ/မြေနှင့် အခြားသော သဘာဝ အရင်းအမြစ်များကို ပြည်သူအများ မည်မျှခံစား၊ အသုံးချနိုင်သည့် အတိုင်းအတာကို ဆုံးဖြတ်ပေးပါသည်။ ပို၍ဘက်စုံဖြစ်သော၊ အထူးသီးသန့်ဖြစ်သော၊ ပိုမိုသက်တမ်းရှည်သော၊ ခိုင်မာသော အခွင့်အရေးများသည် တန်ဖိုးအရှိဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ မြေတစ်ရပ် နှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ရေရှည်လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား ပိုင်ဆိုင် ကြောင်း လက်ဆုတ်လက်ကိုင် ပြနိုင်ခြင်းသည် ထိုမြေနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုကို ရပ်စဲနိုင်သောကာလတို့ အခွင့်အရေးထက် ပို၍ တန်ဖိုးရှိ မည် ဖြစ်ပါသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်အမျိုးအစားများ

လုပ်ပိုင်ခွင့်များတွင် အဓိက အမျိုးအစား သုံးမျိုး ရှိပါသည်

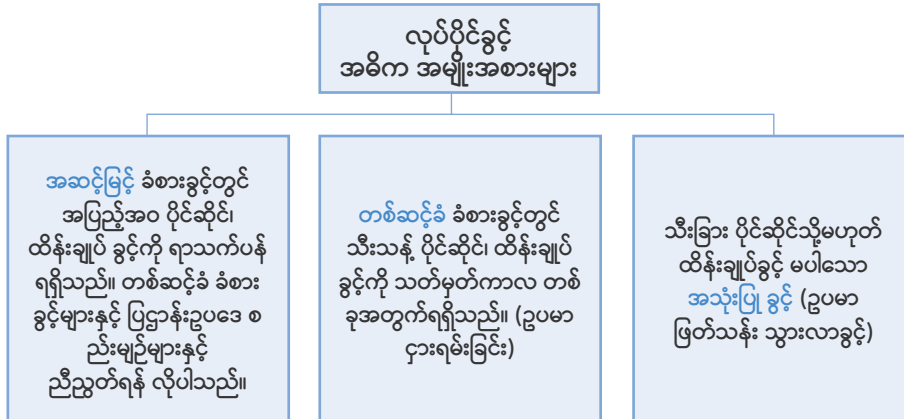
လုပ်ပိုင်ခွင့်အမျိုးအစားများ

ယေဘုယျအားဖြင့်ဆိုရလျှင် အခွင့်အရေးများကိုဆောင်ထားလေလေ အကျိုးအမြတ်သည် တန်ဖိုးကြီးလေလေ ဖြစ်ပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို အထူးတလည် ကိုင်ဆောင်ထားခြင်းမရှိသည့် အခြေအနေမျိုးလည်း ရှိနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ - အရပ်ဂတ်လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်ထားသူတွင် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို ရောင်းချခွင့် သို့မဟုတ် ငှားရမ်းခွင့်ရှိမည် မဟုတ်ပါ။ ယင်းသည် နိုင်ငံတော်က ပိုင်ဆိုင်မှုကို ကိုင်ဆောင်ထားသောကြောင့် သို့မဟုတ် နယ်ခံမဟုတ်သူများ (လူမလိုင်များ၊ ကော်ပိုရေးရှင်းများ) မြေယာပိုင်ရှင်များအဖြစ် မမှန်မကန်ကိုယ်စားပြုခြင်း၊ ကြိုးကိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများ အားအမွေစွန့်လွှတ်စေခြင်းစသည့် အန္တရာယ်အလားအလာများကို လျှော့ချနိုင်ရန်ကြိုးပမ်းသည့်အနေနှင့် ၎င်းတို့၏မညီမျှသည့် ညှိနှိုင်းနိုင်ခွင့်ဩဇာကို တားဆီးရန်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်များလွှဲပြောင်းပေးမှုကို တားဆီးကာကွယ်ခြင်းသည် အထူးသဖြင့် ဌာနေပြည်သူများ၏နယ်နိမိတ်များသည် ရပ်ရွာအလိုက် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည့်စနစ်ကို အခြေခံသည့် ရပ်ရွာလူထုတစ်ရပ်၏ပေါင်းစည်းမှုလက္ခဏာကို ထိမ်းသိမ်းရန်လည်း အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ အချို့သော တရားစီရင်မှုများကြောင့် အခွင့်အရေးများ ဆုံးရှုံးခြင်း ရှိနိုင်ပါသော်လည်း စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်ရှိပါသည်။ ဥပမာ - ပါပူဂါ နယူးဂီနီ နိုင်ငံတွင် မြေယာရှင်များအား နယ်ခံမဟုတ်သူများထံ မြေယာ တိုက်ရိုက်ငှားရမ်းပေးခြင်းကို ဥပဒေဖြင့်တားဆီးထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့သည် နိုင်ငံတော်ထံ ဦးစွာမြေငှားပေးရပါသည်။ ထို့နောက်မှ တစ်ဆင့်ထပ်မံ ငှားရမ်းရပါသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ရရှိခြင်း

လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ရရှိပုံ၊ ပိုင်ဆိုင်ပုံနည်းလမ်းက တန်ဖိုးအပေါ် သိသာစွာ သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ရရှိရေးအတွက် အဓိကကျသည့် အဆင့် ၃ ဆင့် ရှိပါသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့် အဆင့်များ

သက်သေအထောက်အထားများရသလောက် ရာဖြတ်များသည် တစ်ခုတည်းသောပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် အခွင့်အရေး”အဆင့်” ခြားနားသူများအကြား တန်ဖိုးကို မျှတစွာခွဲဝေပေးသင့်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ပိုင်ဆိုင်သည့်မြေတွင် လူမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ဝင် ရောက်နေထိုင်ပြသူများသည်တစ်စုတစ်စည်းတည်း မရှိခြင်းတို့ ဖြစ်ပါက ထိုကဲ့သို့သော ကွဲပြားခြားနားသည့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ရရှိထားသူများကို ရွေးထုတ်သတ်မှတ်ရန်မှာ စိန်ခေါ်မှု ရှိနိုင်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေမျိုးတွင် အချက်အလက်များ ကောက်ယူ၊ အတည်ပြုရန်မှာ နောက်ထပ်အရင်းအမြစ်များကို လိုအပ်ပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်မှတ်ပုံတင်သည့် စံနှစ်များတွင် ထို လုပ်ပိုင်ခွင့်ရအဆင့်အားလုံးရှိထားသူများ ကို မှတ်တမ်းတင်ထားရန်လိုအပ်ပါသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်အား ပိုင်ဆိုင်မှုအကြောင်းစဉ်းစားသည့်အခါ အရေးကြီးသည့်အချက် ၂ ချက်ဖြစ်သော - ကျား/မ နှင့် သီးသန့်ဖြစ်မှု တို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ကျား/မ ရေးရာနှင့်ပတ်သက်၍ နည်းပညာလမ်းညွှန်ဖြစ်သည့် - အမျိုးသမီးများ နှင့်အမျိုးသားများအတွက် မြေယာစီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း (FAO ၂၀၁၃) တွင် ကျား/မ တန်းတူရည်တူ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအတွက် တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးရန်စာရင်းကို ဖော်ပြထားပါသည်။

အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားများအတွက် မြေယာစီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း

တန်ဖိုးဖြတ်သည့် စနစ်များသည် ဈေးကွက်ပြင်ပ တန်ဖိုးများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် သတိပြုရပါမည်။ လူမှုရေး အကြောင်းရင်းများ - လူမှုဆက်ဆံရေး၊ ဂုဏ်အဆင့်အတန်း၊ ဆက်နွယ်နီးစပ်မှု - စသည်တို့သည် ပိုင်ဆိုင်မှု၏ တန်ဖိုး အား သတ်မှတ်ရန် ဆွေးနွေးရာတွင် မည်သို့ သက်ရောက်မှုရှိပုံ၊ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေးအရ အရေးဆိုနိုင်သော အင်အား နည်းသည့် မုဆိုးမများနှင့် အမျိုးသမီး အိမ်ထောင်ဦးစီးများ အတွက်မည်သို့ သက်ရောက်ပုံတို့ကို လေ့လာရပါမည်။ ကုန်ကျစရိတ်များကို အနည်းဆုံး ပမာဏသာ သတ်မှတ်ထားသင့်သည်။ တန်ဖိုးကို မည်သို့ဆုံးဖြတ်သတ်မှတ်ကြောင်း မြေပိုင်ရှင်များ၊ အထူးသဖြင့် စာတတ်မြောက်မှုနှင့် အချက်အလက်ရရှိမှု နိမ့် ပါးသော အမျိုးသမီးများအား ရှင်းပြပါ။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်နှင့် ဆန်းစစ်ချက်များကို လူသိရှင်ကြားထုတ်ပြန်ထားခြင်းအားဖြင့် အဂတိလိုက် စားမှု နည်းပါးအောင် ကာကွယ်ပါ။

ကျား/မ တန်းတူညီမျှမှု

အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ၂၀၀၆ ခုနှစ်၌ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဥပဒေတစ်ရပ်အရ ဒေသခံမိသားစုများအား သစ်တောများတွင် နေထိုင်ခွင့် ပေးထားသည်။ ကီရာလာပြည်နယ်တွင်၊ ထိုအခွင့်အရေးကို ဇနီးနှင့် ခင်ပွန်းနှစ်ဦးလုံး၏ နာမည်ဖြင့် မှတ်တမ်းတင် ထားသည်။

အထူးသီးသန့်ဖြစ်ခြင်းအနေနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်/အဖွဲ့အသီးသီးတို့သည်အကျိုးအမြတ်အားလုံး သို့မဟုတ် အချို့ကို ခွဲဝေရရှိလျှင် တစ်ဦး/တစ်ဖွဲ့ချင်းစီသည် အကျိုးအမြတ်ထဲမှ ဝေစုသတ်မှတ်မှုတို့ကိုဆောင်ထားပါက လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ပူးတွဲကိုင်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို မျှဝေကိုင်ဆောင်သည့် အခါ ရာဖြတ်သည် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရရှိထားသူတစ်ဦးချင်းစီ အား တန်ဖိုးခွဲဝေပေးရပါမည်။ မြေကွက်မှ တစ်ခြားသူများကို ဖယ်ထုတ်နိုင်သော တစ်စုံတစ်ရာသော ရပ်ရွာတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ခွဲဝေပေးနိုင်ပါသည် (Nzioki et al., 2013)။ ရပ်ရွာလူထုသည် မြေယာအား မည်ကဲ့သို့အသုံးပြုသည်ကို ရပ်ရွာက စုပေါင်းဆုံးဖြတ်ကြပါသည်။ ရပ်ရွာဘုံပိုင်မြေတွင် နေထိုင်လုပ်ကိုင်နေသူတိုင်းသည် တန်ဖိုးရှိသော လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ခံစားနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ထိုမြေကို ရောင်းချခွင့်မရှိ၊ ရောင်းချပါက ပိုင်ဆိုင်မှုကို လွှဲပြောင်းပြစ်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤနည်းလမ်း၏ ဆိုးကျိုးတစ်ခုမှာ မြေပေါ်နေထိုင်လုပ်ကိုင်သူသည် မြေကိုပိုင်နှံ့ခွင့်မရှိသော ကြောင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပြုလုပ်ရန် အတားအဆီးဖြစ်စေပါသည်။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပေါ် မူတည်၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသော မြေယာအား ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ဆိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် လူထုအစား နိုင်ငံတော်က ပိုင်ဆိုင်ခြင်း တို့ရှိနိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်က ပိုင်ဆိုင်မှုကို ထိန်းသိမ်းထားသည့် နိုင်ငံများတွင် တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ အဖွဲ့အစည်းလိုက်ဖြစ်စေ မြေ “အသုံးချ” ခွင့်ကို ခွဲဝေရရှိနိုင်ပါသည်။ မြေကို နိုင်ငံတော်ကပိုင်ဆိုင်ပြီး နိုင်ငံသားများက မြေယာတွင်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ပိုင်ဆိုင်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုမြေအသုံးချခွင့် ကို နိုင်ငံတော်သည် အချိန်ကာလတစ်ခုအတွင်း နှစ်စဉ်ငှားရမ်းခဖြင့် အခကြေးငွေတစ်ရပ် သို့မဟုတ် ငှားရမ်းခတစ်ရပ် အနေနှင့် အကန့်အသတ်မရှိ “ရောင်းချ” နိုင်ပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်သီးခြားခွဲထားပါက အောက်ပါ အရေးကြီးသည့်တန်ဖိုးနှစ်ရပ်ကို နောက်ဆက်တွဲအနေနှင့် ရရှိမည် ဖြစ်ပါသည် -

- (က) ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတန်ဖိုးနှင့်မြေယာတန်ဖိုးတို့သည် လုပ်ငန်းလည်ပတ်ချိတ်ဆက်လျှက်ရှိပြီး ခွဲခြားရန် ခက်ခဲလျှင်ပင် ရာဖြတ်သည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတန်ဖိုးမှ မြေယာတန်ဖိုးကိုခွဲထုတ်ရန် လိုအပ်ကောင်းလိုအပ်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ - တောင်သူ တစ်ဦးသည် လယ်တွင်းရေသွင်းရန်၊ ရေတံခါးများ တည်ဆောင်ရန်နှင့် ရေတွန်းစက်တည်ထောင်ရန် လုပ်အားနှင့်ငွေအားစိုက် ထုတ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုမြေကို သိမ်းယူရမည် ဆိုပါက ရေတံခါးများနှင့် ရေတွန်းစက်တို့အတွက် လျော်ကြေးပေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ရေသွင်းမြောင်းများအတွက် ပေးရန်မလိုအပ်ပါ။
- (ခ) ရာဖြတ်များသည် မြေအသုံးချခွင့်ရရှိထားသူအားလျော်ကြေးခန့်မှန်းပေးသည့်အခါ မူလမြေတည်နေရာမှ “ဈေးကွက် တန်ဖိုး” ကိုထည့်သွင်းစဉ်းစား ရမည်။ မြေအား လွတ်လပ်သောဈေးကွက်ကုန်သွယ်မှု အကန့်အသတ်ရှိသော စီမံကိန်းချထား သည့်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွင် ထိုသို့ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် ခက်ခဲမည် ဖြစ်ပါသည် - မူလမြေယာ၏ ဈေးကွက်တန်ဖိုးပေးသည့် အထောက်အထား လွန်စွာ နည်းပါးပါသည်။

ကျေးလက်ဒေသများတွင် အထူးသဖြင့် အမျိုးသားပန်းခြံများနှင့် အခြားသော ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းထားသည့် ဧရိယာများတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို နိုင်ငံတော်က ကိုင်ဆောင်ထားနိုင်ပါသည်။ သစ်တောမြေများ ကဲ့သို့သော သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို ဒေသခံ ရပ်ရွာလူထုနှင့် ပူးတွဲ စီမံခန့်ခွဲလုပ်ကိုင်ခြင်းဖြင့် အကျိုးကျေးဇူးခံစားရနိုင်သော်လည်း ၎င်းတို့သည် နိုင်ငံပိုင်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ပူးတွဲသစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှု

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို နိုင်ငံတော်နှင့် ဒေသခံရပ်ရွာလူထုအကြား ခွဲခြား သတ်မှတ်ထားသည့် ပူးတွဲသစ်တောစီမံ ခန့်ခွဲသည့်အစီအစဉ်ကို ဖော်ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။ သစ်တောတွင်းနေထိုင်ကြသော လူထုများသည် ရယူသုံးစွဲခွင့်၊ အသုံးပြုခွင့်၊ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် အထူးအခွင့်အရေးများရရှိနိုင်သော်လည်း အခွင့်အရေးများကို လွှဲပြောင်းခွင့်မရှိပါ။ ထိုနည်းလမ်း သည်ထုတ်ကုန်များ၊ တာဝန်ဝတ္တရားများ၊ ထိန်းချုပ်မှုနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း များကို အစိုးရသစ်တောဦးစီးဌာနနှင့် ဒေသခံအသုံးပြုသူများအုပ်စုတို့အကြား တရားဝင်သဘောတူညီချက်ပေါ်အခြေခံ၍ မျှဝေရေးကို အားပေးပါသည်။ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်မှာ အသုံးပြုသူများအား သစ်တောအကျိုးကျေးဇူးများတွင်အုတ်မြစ်ကျစေရန်နှင့် စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးတို့တွင် အခန်းကဏ္ဍတစ်ရပ် ပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ထိုအစီအစဉ်သည် “နယ်ခံမဟုတ် သူများ” သစ်တောမြေများကို ဝယ်ယူခြင်းနှင့် လက်ရောက်ရယူခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၏ သက်တမ်း

ထိပ်တန်းအကျိုးကျေးဇူးများမှာ အစဉ်အမြဲ လုံးဝညီညွတ်ဆိုင်ခြင်းနှင့် ထိန်းချုပ်ခွင့် ဖြစ်ပါသည်။ အောက်ခြေကျိုး ကျေးဇူး များတွင် သတ်မှတ်ကာလ တစ်ခုအတွင်းပိုင်ဆိုင်ခြင်းနှင့် ထိန်းချုပ်ခွင့်ရရှိခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ မြေငှားရာတွင် ငှားရမ်းခမှ မြေယာတန်ဖိုးကို ထင်ဟပ်စေနိုင်ပါသည်။ ထို့နောက်မှ ထိပ်တန်း (အစဉ်အမြဲ) လုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် အောက်ခြေအခွင့်အရေး

များထက် ပို၍ထိခိုက်နစ်နာနိုင်ခြေ ရှိပါသည်။ ရေရှည် အောက်ခြေ အကျိုးကျေးဇူးများ သည် ရေတို အကျိုးကျေးဇူးများထက် ပို၍ ထိခိုက်နစ်နာနိုင်ခြေ ပိုများပါသည်။ တန်ဖိုး၏ တစ်စုံတစ်ရာသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုသည် ပြန်လည်သုံးသပ်နိုင်သော တန်ဖိုးဟု ခေါ်တွင်သော ထိပ်တန်းနှင့်အောက်ခြေလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုမှ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ ယင်းသည် ငှားရမ်းမှုသက်တမ်းတစ်ခု ကုန်ဆုံးသွားသည့်အခါ၊ မြေငှားထွက်ခွာ သွားသည့်အခါ နှင့် ထိပ်တန်းအကျိုးကျေးဇူး ရရှိထားသူက မြေယာ နှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုကို အပြည့်အဝပိုင်ဆိုင်သည့်အခါများတွင် အသိအမှတ်ပြုခံရမည့် တန်ဖိုးပင် ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ အထူးသဖြင့် မြေငှားသည် မြေယာအား တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ပြုပြင်ထားသည့်အခါ တန်ဖိုးတက်လာပြီး ပြန်လည် သုံးသပ်နိုင်သောတန်ဖိုးသည် လွန်စွာမြင့်မားနိုင်ပါသည်။ ခိုင်မာသည့် မက်လုံးရှိနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပိုင်ရှင်များသည် အစောဆုံး အခွင့်အရေးရသည့်ငှားရမ်းမှုကို ရပ်စဲသင့်ပါသည်။ မူလငှားရမ်းမှုကုန်ဆုံးသွားသည့်အခါ လယ်ငှားအနေနှင့် ဆက်လက် နေထိုင်လုပ်ကိုင်ခြင်းသည် ၎င်းတို့၏လုပ်ပိုင်ခွင့်တန်ဖိုးအပေါ်သိသာသာ သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သဖြင့် ထိုသို့ဆက်လက်နေထိုင်လုပ်ကိုင်ခွင့်ကို ဥပဒေအရ ခွင့်ပြုထားခြင်း ရှိ/မရှိ ရာဖြတ်က စစ်ဆေးကြည့်သင့်ပါသည်။ ငှားရမ်းမှုသက်တမ်းကုန်ဆုံးချိန်တွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရှိပါက ထိုတန်ဖိုးမည်ကဲ့သို့ ရှိမည်ကို ငှားရမ်းစာချုပ်များတွင် ရှင်းလင်းစွာရေးသားဖော်ပြထားသင့်ပါသည်။

ငှားရမ်းမှုအဓိကပုံစံနှစ်မျိုးရှိပါသည်။ ကာလရှည် မြေငှားခြင်း သည် နှစ် ၅၀ နှင့်အထက်ဖြစ်ပါသည်။ ပိုင်ရှင်တစ်ဦးသည် ငှားရမ်းမှု တစ်ခုအတွက် မြေကွက်လပ် တစ်ခုကို နေထိုင်လုပ် ကိုင်သူတစ်ဦးထံ ငှားလိုက်သည် ဆိုပါစို့ ထိုသူက မြေကိုပိုမို ကောင်းမွန်အောင် ပြုလုပ်ကာ မြေငှားထား စဉ် ကာလအတွင်း ထိုတိုးတက်ကောင်း မွန်မှု၏အသီးအပွင့်ကို ခံစားရမည် ဖြစ် ပါသည်။ အစဉ်အလာအရ ထိုမြေငှားရမ်းမှု များတွင် ငှားရမ်း သည့် ကာလ တစ်လျှောက် ငှားရမ်းသည် တစ်ပြေးညီ ဖြစ်ပါ သည်။ အချိန်ကြာ လာသည်နှင့်အမျှ ထိုငှားရမ်းမှု၏ တန်ဖိုး အမှန်သည် ပျောက်ကွယ်သွားသည်။ ယနေ့အခါငှားရမ်းခ အကြောင်း သုံးသပ်ချက် များ သို့မဟုတ် မြေငှားခအကြောင်း ရေးသားထားသည့် စာချုပ်များ ကိုပြန်လည် ဖတ်ရှု လာကြရာ ပိုင်ရှင်များအနေနှင့် ငှားခတန်ဖိုးတိုးမြှင့်လာရေးတွင် ပါဝင်ခွင့် ရ စေသည်။

ပိုမိုကာလတိုသည့် နေထိုင်လုပ်ပိုင်ခွင့် အငှားများကို အဆောက် အဦးများ သို့မဟုတ် အခြားသော ပိုမို တိုးတက် ကောင်းမွန်လာ သည့် မြေယာများ အတွက် ပေးလေ့ရှိသည်။ နေထိုင်လုပ်ကိုင်သူ များသည် မြေကို ပြန်လည် ခွဲစိတ်ပြီး တစ်ဆင့်ငှားခြင်း ပြုလုပ်နိုင် ပါသည်။ သို့သော် သက်တမ်းမှာ ခေါင်ငှားရမ်းမှုသက်တမ်းထက် တိုရ ပါမည်။ ငှားရမ်းထားစဉ် ငှားရမ်းခကို ပုံမှန် ပြန်လည်သုံးသပ်နေရပါမည်။ ဥပဒေကြောင်း အခြေအနေအရ သက်တမ်းကုန်သွားပါက နေထိုင်လုပ်ပိုင်သူသည် စာချုပ် သက်တမ်း တိုး နိုင်ပါသည်။

တစ်ခါတစ်ရံ ငှားခကို တစ်ပေါင်းတည်းပေးခြင်း သို့မဟုတ် ငှားရမ်းမှုစတင်ချိန်တွင် အာမခံကြေးပေးသွင်းခြင်းဖြင့် ငှားခကို လျှော့ပေါ့ရန် သဘောတူညီမှု ရရှိနိုင်ပါသည်။ အလားတူပင် လယ်ငှားအား မက်လုံးပေးသည့်အနေနှင့် ငှားရမ်းမှုစတင်မီ အခမဲ့အသုံးပြုခွင့်ပေးခြင်း ရှိနိုင်ပါသည်။ ငှားရမ်းခသည် ရောင်းရငွေ (အနည်းဆုံးတစ်စိတ်တစ်ဒေသ) ကိုအခြေခံသင့်ပါသည်။ ထိုသို့ပြုလျှင် ပိုင်ရှင်အား အမြတ်ငွေ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို ဝေမျှနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ရာဖြတ်သည် ဈေးနှုန်း သို့မဟုတ် ငှားရမ်းခအတွက် ပေးခြေမှုများ (ငွေကြေးဖြစ်စေ ပစ္စည်းဖြစ်စေ) ကို စစ်ဆေးသင့်ပါသည်။ ပေးချေခြင်းသည် မည်သည့် ပုံစံမျိုး ဖြင့်ဖြစ်စေ ဈေးကွက်သည် ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ လည်ပတ်နေသည့်အတွက် ထိရောက်မှုရှိစေရန် ငှားရမ်းခကို ဈေးကွက် အဆင့် တွင် ပုံမှန်ပြန်လည်သုံးသပ်သင့်ပါသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၏ ခိုင်မာမှု

“ နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ မူဝါဒနှင့် ဥပဒေများ ရေးဆွဲရာတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် ရိုးရာဓလေ့ ထုံးတမ်း စနစ်သုံး ဒေသခံများ၏ မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောများအား လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ယုံကြည်သက်ဝင်မှု၊ စီးပွားရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အရ တန်ဖိုးထားမှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ၊ စာပိုဒ် ၉.၇)

နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်ပြီးသော မြေကွက်များအတွက် တရားဝင်မှတ်ပုံတင်ပြီးသော လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှသည် ဓလေ့ထုံးတမ်း အခွင့်အရေးနှင့်နေရာအသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့်အတူ နေထိုင်လုပ်ကိုင်ခြင်း အသွင်ဖြင့် ခိုင်မာမှုပုံစံ မျိုးစုံရှိပါသည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်း နှင့် အရပ်အသိအမှတ်ပြုမှုတွင် နိုင်ငံရေးအကြီးစိုးခြင်း၊ ရေ/မီး အခွန်/အခ ဆောင်ထားသည့်ပြေစာ သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှု အခွန်လေယာဉ်တင်သင်္ဘော၏နေထိုင်မှုနှင့်လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေများကိုအသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြင့်အနည်းငယ် ဒေသခံများ၏ အသိအမှတ်ပြုခြင်းပါဝင်ပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်အား တရားဝင်အောင်ဆောင်ရွက်ထားသည့် အတိုင်းအတာအရ တန်ဖိုးအပေါ် သိသာထင်ရှားသည့် သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ အယ်ကြောင့်ဆိုသော် နေထိုင်လုပ်ကိုင်သူများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ နှင့် ငှားရမ်း သူများသည် မှတ်ပုံတင်ထားသည့်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များသည် အန္တရာယ်နည်းပါးသည်ဟု ယူဆထားကြသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ခြုံငုံပြည့်စုံသော ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များ

အိန္ဒိယနိုင်ငံ မှတ်ပုံတင်ဥပဒေ၊ ၁၉၀၈ တွင် စာချုပ်များ၊ စာရွက်စာတမ်းများအား မှတ်ပုံတင်ခြင်းအကြောင်း ဖော်ပြထားပြီး ပေးအပ်သည့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်သည် “ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော ပိုင်ဆိုင်ခွင့်” ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ခြုံငုံပြည့်စုံသော ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး ယင်းတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်စနစ်ကို “ခြုံငုံပြည့်စုံသော ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များ” အဖြစ် ပြောင်းလဲမည်ဖြစ်ကြောင်း ကြေငြာခဲ့ပါသည်။ ဤနည်းဖြင့် မြေမှတ်တမ်းအားလုံးကို ခိုင်မာသော ပထဝီ-ရည်ညွှန်းချက် ဒေတာဘေ့စ် တွင်မှတ်တမ်းတင်နိုင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်အားလုံးကို အာမခံချက် ပေးထားပါသည်။ ဤသည်မှာ ယခင်မြေယာမှတ်ပုံတင်စနစ်၏ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာမှုဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် အကာအကွယ်ပေးထားသော တရားမမှုကိုရှောင်နိုင်ပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ပိုမိုဆွဲဆောင်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံများစွာတို့တွင် ကျေးလက်မြေယာများသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းအခွင့်အရေးအောက်တွင်ရှိကြသည်။ တရားမဝင်ဈေးကွက်တွင် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်အပေါ် လူမှုရေးပြောင်းလဲမှုတွင် ဤပုံစံဖြင့်မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့် ရရှိထားခြင်းသည် သားစဉ်မြေးဆက် ဓလေ့ထုံးတမ်း ခေါင်းဆောင်များ၏ ကြီးကြပ်မှုအောက်တွင် မျိုးဆက်တစ်ခုမှတစ်ခုသို့ အမွေပေးခြင်းဖြင့် ရောက်ရှိသွားပါသည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် တရားဝင်မြေယာဈေးကွက်ဟူ၍ မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအကြောင်း အသေးစိတ်နှင့် ရောင်း/ဝယ်/လွှဲပြောင်း သတင်း အချက်အလက်ကို ရရှိနိုင်ရန်ခဲယဉ်းပါသည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် အလွတ်သဘောလုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် ကျေးလက်နေပြည်သူများ၏ တန်ဖိုးအကြီးဆုံးသော ပိုင်ဆိုင်မှုဖြစ်နေ လေ့ရှိပြီး ကြီးမားသော ဝင်ငွေရသီးနှံစိုက်ပျိုးရေးအတွက် အခြေခံကို တည်ဆောက်ပေးပါသည်။ ထိုအခွင့်အရေးများသည် အလွတ်သဘော သို့မဟုတ် နှုတ်ကတိဖြင့် ဖန်တီးနိုင်ပြီး ဒေသခံရပ်ရွာပြည်သူလူထု၊ လူတစ်ဦးချင်း၊ အိမ်ထောင်စုများ၊ တိုးချဲ့ မိသားစုများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတို့မှ ပေါ်ပေါက်လာပါသည်။ ယင်းသည် အိမ်ထောင်စု သို့မဟုတ် တိုးချဲ့မိသားစု အဆင့်အခွင့်အရေးများနှင့် သဘောတူညီမှုများ ဖြစ်ကြပြီး ယင်းက ကြီးမားသော ဝင်ငွေရသီးနှံစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ခြင်းအတွက် မြေကိုစီးပွားဖြစ်အသုံးချစေရန် တွန်းအားဖြစ်စေပါသည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် တရားမဝင်လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် စိန်ခေါ်မှုများပါသည် - အခွင့်အရေး၏ လက္ခဏာ တစ်စုံတစ်ရာ (အသုံးချမှု၊ လွှဲပြောင်းပေးမှု၊ ထိမ်းချုပ်မှု စသည်) နှင့် ထိုအခွင့်အရေးများ၏ ပိုင်ရှင် နှင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် အခြေအနေကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်းများ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တရားမဝင်လုပ်ပိုင်ခွင့်အတွက်ပေးသော ငွေပမာဏ သည် နောင်တစ်ချိန်ချိန်တွင် တရားဝင်အောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြေကို ထင်ဟပ်ပြသလျက် ရှိပါသည်။ မှတ်ပုံမတင်ထားသည့် မြေယာကို တရားမဝင်နည်းလမ်းဖြင့်သာ အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်ကြမည်ဖြစ်ပြီး မှတ်တမ်းတင်ခြင်းမရှိဘဲ ပိုင်ဆိုင်ကြောင်းနှင့် နေထိုင်လုပ်ကိုင်မှုတို့အကြားဖြစ်ပေါ်သည့် ပဋိပက္ခ ဖြစ်နိုင်ခြေကြောင့် ဈေးနှုန်းကျဆင်းလေ့ရှိပါသည်။ ရာပြတ်သည် အစဉ် အမြဲအကျိုးအမြတ်မှသည် အချိန်ကန့်သတ်ချက်ရှိသော အကျိုးအမြတ်များသို့ အခွင့်အရေးဖန်တီးပေးနိုင်သည့် နှုတ်ဖြင့် ပြော သော ဓလေ့ထုံးတမ်းအကျိုးကျေးဇူးများစွာ နှင့် ကိစ္စရပ်တစ်ခုခုပေါ်ပေါက်ချိန်တွင်ဆုံးဖြတ်သည့် အခြားသောသဘောတူ ညီ ချက်ပုံစံများ နှင့် ရင်ဆိုင်ရဖွယ်ရှိပါသည်။

တန်ဖိုးဖြတ်မည့် အကျိုးအမြတ်များ၏ စစ်မှန်သောအတိုင်းအတာကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်နိုင်ရန်ခဲယဉ်းပါသည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်း အခွင့်အရေးကို တရားဝင် အောင်မြင်လုပ်ရာ၌ လေ့လာတွေ့ရှိသည့်အခွင့်အရေးများနှင့် ကိုက်ညီရန်အရေး ကြီးပါသည်။ ဥပမာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် အစဉ် အမြဲ အတွက်လွှဲပြောင်းပေးသည်ထက် မြေငှားထံဓလေ့ထုံးတမ်းမြေငှား ရမ်းခွင့် ကိုကန့်သတ်နိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် သီးနှံနှင့်မြေယာမျှဝေသည့် သဘော တူညီချက်သည် အလွတ်သဘော သို့မဟုတ် နှုတ်ကတိဖြစ်သော်လည်း အမြဲတမ်းအကျိုးအမြတ်ဖြစ်မည်ဟု ခိုင်မာစွာယူဆနိုင်ပါက အကျိုးအမြတ်ကို ကိုယ်တွေ့ကြုံရသည့် အတိုင်း သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါကန့်သတ်ချက်များအတိုင်း တန်ဖိုးဖြတ်ရပါမည်။ ယင်းသည် နောက်ခံအခြေအနေ၊ ကြားဝင်စေ့စပ်သည့်အခြေအနေ၊ အစပြုမှုနှင့် ရပ်စဲသည့်ရက်စွဲ၊ ငှားရမ်းခနှင့် အခြားစည်းကမ်းချက်များနှင့်ကိုက်ညီသည့် ယူဆချက်ဖြစ်သည့်အငှားကိုင်ဆောင်ထားသူ၏အကျိုးအမြတ်ကို အခြေခံပါသည်။

တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် အထူးသဖြင့် ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့်နေထိုင်လုပ်ကိုင်ခွင့်များ ရရှိထားသူများအကြား ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် နေထိုင်လုပ်ကိုင် မှုတို့ကို သီးခြားခွဲထုတ် ထားပါက စိန်ခေါ်မှု ရှိနိုင်ပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို တိကျစွာအဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုရန် လိုအပ်ပါသည်။ သို့မှသာ ဝယ်ယူနှင့် ရောင်းသူတို့သည် မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှု များ အပေါ်တွင်၎င်းတို့ ဆောင်ရန်၊ ရှောင်ရန်များကို သိနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ - သစ်တောမြေကို ဓလေ့ထုံးတမ်းလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသော မိသားစု သို့မဟုတ် တိုးချဲ့မိသားစုတစ်ခုသည် အခြားအရပ်မှလာ၍ သစ်တောရှင်းလင်းကာ ဝင်ငွေရသီးနှံစိုက်ပျိုးနေသောသူနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအတွက်သဘောတူညီချက် စာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုး သည့် ဆိုပါစို့။ ဓလေ့ထုံးစံအရ တတိယပုဂ္ဂိုလ် သည် အစဉ်အမြဲ သို့မဟုတ် ရပ်စဲခွင့်ရရှိမည် ဖြစ်ပါသည်။

ရာဖြတ်သည် မည်သည့်အကျိုးအမြတ်က အစဉ်အမြဲအတွက် ဖြစ်သည်။ မည်သည့်က ရပ်စဲနိုင်သည် စသည်တို့ကို သတ်မှတ်ရန်နှင့် ၎င်းတို့တစ်ခုစီကို မည်သည့်သတ်မှတ်ရမည်နှင့် တန်ဖိုးဖြတ်မည်ကို ခွဲခြားရန် လိုအပ်ပါသည်။ နောက်ထပ် အခက်အခဲတစ်ခုရပ်သည် ဈေးကွက် အချက်အလက်မရှိမှုမှ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ အရောင်းအဝယ်/ အလဲအထပ်များသည် မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်း မရှိ ယုံမျှမက ရှုပ်ထွေးလာကာ သီးနှံ သို့မဟုတ် မြေယာမျှဝေသုံးစွဲရေး စာချုပ်စာတမ်းကိစ္စရပ်များ ပါဝင်လာသည်။ သို့ရာတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် တရားမဝင်လုပ်ပိုင်ခွင့်မှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် တန်ဖိုးဖြတ်မှုစိန်ခေါ်ချက်များ ရှိသော်လည်း အောက်ပါအချက်များ အားဖြင့် ထိုအခွင့်အရေးများကို လွတ်လပ်၍ လက်တွေ့ကျစွာတန်ဖိုးဖြတ်နိုင်ကာ ကျေးလက်နေသူများ၏ သက်သာချောင်ချိ ရေးကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။ -

- လိမ်လည်မှုနှင့် အကတိလိုက်စား၍ အလွဲသုံးစားမှုပါဝင်သည့် အငှားရရှိရန် ရှာဖွေခြင်းကို တိုက်ဖျက်နိုင်ရန် အကူအညီပေးခြင်း။
- ဓလေ့ထုံးတမ်းလုပ်ပိုင်ခွင့်တန်ဖိုးကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် အလဲအထပ်များ ပြုလုပ်ရန် အစပြုလာစေကာ အရင်းအနှီးနှင့်လုပ်အား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် အားပေးလာသောကြောင့် မိသားစုများသည် တစ်ပိုင်တစ်နိုင်စိုက်ပျိုးရေးမှသည် ဝင်ငွေရသီးနှံ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် မြေကိုအခြားသော သက်သာချောင်ချိရေးနည်းလမ်းဖြင့် ပြောင်းလဲအသုံးချလာစေပါသည်။
- ဓလေ့ထုံးတမ်းလုပ်ပိုင်ခွင့်များအားသိမ်းယူခြင်းအတွက် မျှတသော လျော်ကြေးပေးရန်။
- မြေခွန်ကောက်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံပိုင်မြေများအား ငှားရမ်း၊ ရောင်းချမှုများအပါအဝင် အစိုးရမြေစီမံအုပ်ချုပ်မှုနည်းလမ်းများအား ပံ့ပိုးပေးခြင်း။

ထို့ကြောင့် တန်ဖိုးဖြတ်သူများသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် အလွတ်သဘောဈေးကွက်များကို နားလည်ထားရန် လိုပါသည်။ အရေးပါသော မေးခွန်းများမှာ -

- လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အမျိုးအစားခွဲခြားနိုင်ပါသလား? ဥပမာ - နေထိုင်လုပ်ကိုင်သူနှင့် မြေပိုင်ရှင်တို့အကြား အကျိုးအမြတ်အလွှာ မည်မျှရှိပါသနည်း? ရွှေ့ပြောင်းသွားလာ၍ တိရစ္ဆာန်မွေးမြူသူများ၊ မြေအား အချိန်ဇယားနှင့်သုံးပြုသူများ ကဲ့သို့သော အသုံးပြုခွင့်ရှိပါသလား? ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်အတွက် စာဖြင့်ရေးသားထားသော သို့မဟုတ် လေ့လာသိရှိရသော နှုတ်ကတိ သဘောတူညီချက် သက်သေအထောက်အထား ရှိပါသလား?
- ငွေကြေးမည်သည့်နေရာမှ ရရှိပါသနည်း? ။ တရားမဝင်အခွင့်အရေးများကို ဝယ်ယူသူများသည် ၎င်းတို့ရရှိသည့်မြေအတွက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ နိုင်ရေးအတွက် ငွေချေးယူ၍ရနိုင်သောကြောင့် ရောင်းသူက အရစ်ကျပေးခြင်းကိုလက်ခံပေးလေ့ရှိပါသည်။ ငွေချေးပါက လုပ်ဆောင်မှု များသည် မြေစားနှင့် မြေရှင်နှစ်ဦးလုံးအတွက် အန္တရာယ်များသဖြင့် ကြွေးမြီအတွက် ကုန်ကျစရိတ် (အတိုးနှုန်း) သည် မြင့်မားနိုင်ပါသည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကိုတန်ဖိုးထားခြင်း

လိုင်ဘေးရီးယားနိုင်ငံရှိ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများသည် ကျေးလက်ဒေသများရှိ အဓိကမြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်ပုံစံများ ဖြစ်ကြသည်။ ဤအခွင့်အရေးများကို အများပြည်သူလုပ်ပိုင်ခွင့်များအဖြစ် တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခြင်းအားဖြင့် ကြီးမားသော ကျေးလက်ဒေသမြေနေရာများကို အစိုးရ၏တိုက်ရိုက်ထိန်းချုပ်မှုမှ ဖယ်ရှားပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပြုတင်ပြထားသည့် လိုင်ဘေးရီးယားမြေယာအခွင့်အရေး အက်ဥပဒေသည် ဒေသခံများအတွက် ဓလေ့ထုံးတမ်း ဆိုင်ရာ လူနေအိမ်မြေယာများ အား “သူ သို့မဟုတ် သူမ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာမြေနေရာကို ပုဂ္ဂလိကမြေများကဲ့သို့ပင် အစဉ်အမြဲထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန်အတွက် “ရပိုင်ခွင့်များ” ကိုဖန်တီးပေးသွားမည်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါမြေယာကို “ပိုင်ရှင်သစ်ဆီသို့လွှဲပြောင်းနိုင်ခြင်း၊ အမွေဆက်ခံနိုင်ခြင်း၊ ခွဲဝေနိုင်ခြင်းတို့ကိုပြုလုပ်နိုင်ပြီး ကတိကဝတ်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် မည်သူကိုမဆို အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး၏တာဝန်ဝတ္တရားများအတွက် ချေးငွေပြန်ဆပ်ရန် လုံခြုံစိတ်ချရမှုတို့အတွက် အသုံးပြုနိုင်သည်။” ၎င်းသည် တန်ဖိုးသတ်မှတ်ရန်အတွက် လူနေအိမ်မြေများကို ခွဲခြားသတ်မှတ်နိုင်သော အကျိုးစီးပွားတစ်ခုအဖြစ် ဖန်တီးပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။ စိုက်ပျိုးရေးမြေအတွက် “ရပ်ရွာရှိအဖွဲ့ဝင်တိုင်းသည် စိုက်ပျိုးရေးအတွက် သင့်လျော်ပြီးစိုက်ပျိုးရေးအတွက် အထူးသင့်လျော်သည့် မြေအများစုပေါ်တွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်ခွင့်ရှိပြီး ၎င်းသည် အမှန်တကယ်အားဖြင့် လယ်ယာလုပ်ငန်းနှင့် အခြားစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများအတွက် လက်ခံထားသည်။” အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်ထိုမြေသည် တန်ဖိုးဖြတ်ရန် ပိုမိုစိန်ခေါ်မှုများရှိသည့် ပိုင်ရှင်သစ်ဆီသို့လွှဲပြောင်းပေးခြင်း၊ ပေးဆပ်ရန်တာဝန်ဝတ္တရားများအတွက် ကတိကဝတ်များကိုဖော်ပြထားခြင်း မရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ အားဖြင့်၊ ရပ်ရွာမြေပေါ်တွင် စဉ်ဆက်မပြတ်စိုက်ပျိုးခြင်းသည် လူတစ် ဦး တစ်ယောက်၊ အိမ်ထောင်စုတစ်ခု သို့မဟုတ် တိုးချဲ့မိသားစုတစ်ခုအတွက် မည်သည့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များကိုဖန်တီးပေးထားသနည်း။ ထိုသို့သော လယ်ယာမြေများကိုအိမ်ထောင်စုတစ်ခုလဲလှယ်ခြင်း သို့မဟုတ်ငှားရမ်းခြင်းတို့ပြုလုပ်နိုင်ပါသလား။ အများအားဖြင့် လိုက်နာဆောင်ရွက်လေ့ရှိကြသည့်အတိုင်း အိမ်ထောင်စုတစ်ခု သို့မဟုတ် တိုးချဲ့မိသားစုများ သည် ထိုမြေရိုင်းအား မစိုက်ပျိုးဘဲချန်ထားသော်လည်း အနာဂတ်တွင် လယ်ယာမြေပြန်လည်လုပ်ကိုင်လိုလျှင် လယ်ယာမြေအခြေအနေ မည်သို့ရှိသနည်း။ ကျေးလက်နေထုများ အနေဖြင့်ဤ ကဲ့သို့ မေးခွန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ဓလေ့ထုံးတမ်းအလေ့အကျင့်များရှိပြီး ရာဖြတ်တစ်ဦးသည် အဆိုပါကိစ္စများ အားစုံစမ်းစစ်ဆေးရန်လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။

- အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရန်အတွက် ပြည်သူများရယူသုံးစွဲနိုင်သည့် တရားရေးစံနစ် ရှိပါသလား? လည်ပတ်နေသော အာမခံစံနစ် ရှိပါသလား? ယင်းတို့ကို ဖွံ့ဖြိုးပြီးသော ဈေးကွက်များ၏ တရားဝင်ပုံစံတွင် အသိအမှတ်ပြုလိုမှပြုမည်ဖြစ်သည် သို့သော် ယင်းတို့သည် တရားမဝင် တည်ရှိနေပါသည်။
- တရားမဝင်အခွင့်အရေးများသည် တရားဝင်ရရှိထားသော အလားတူအခွင့်အရေးများနှင့် ယှဉ်နိုင်ပါသလား? ပြန်လဲရန် နှင့် အကျိုးအမြန်အတွက် စံနှုန်းရှိပါသလား?

၂.၄။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လက္ခဏာရပ်များ

မြေ၏ တည်နေရာပေါ် မူတည်၍ မြေတန်ဖိုး ပြောင်းလဲနိုင်ကာ မြေပေါ်ရှိအဆင့်မြင့်တင် တည်ဆောက်ထားမှုများ၏ တန်ဖိုးမှာ ၎င်းတို့၏ သဘာဝနှင့် ပမာဏအတိုင်းအတာပေါ်မူတည်၍ ပြောင်းလဲနိုင်သည်။

မြေယာ

တန်ဖိုးအား အဓိကလွှမ်းမိုးသည့်အရာမှာ ရောက်ရှိနိုင်မှုဖြစ်ပြီး ယင်း၏အရေးကြီးသောအချက်မှာ မြေအားအသုံးပြုပုံအပေါ် မူတည်မှုဖြစ်ပါသည်။ မြေအသုံးပြုမှု ပြုလုပ်သည့်နေရာနှင့် ခရီးသွားလာရေးအဆောက်အဦများနှင့် အနီးပါးမှအသုံးပြုမှုများကို ဆက်စပ်တွေးခေါ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ မြေကွက်သို့ရောက်ရှိရန်လိုအပ်ချက်အမျိုးမျိုးကြောင့် အသုံးပြုမှုအမျိုးမျိုးတို့ကြား ဈေးပြိုင်တင်ဒါလုပ်ငန်းစဉ် ထွက်ပေါ်လာသည်။ မြေသို့ရောက်ရှိနိုင် သည့်ပုံစံနှင့် အပြန်အလှန်နှီးနွယ်သော ဈေးနှုန်းပုံစံတစ်ရပ် ပေါ်ထွက်လာပါသည်။ မြေမှထွက်ကုန်များနှင့် တိရစ္ဆာန်များအတွက် ပိုမို၍ဈေးကွက်သို့ ရောက်နိုင်သော လယ်ယာမြေ သို့မဟုတ် သစ်တောမြေတို့သည် အဝေးမှ လယ်ယာမြေထက် ပိုမို၍ထိခိုက်လွယ်ပါသည်။

တည်နေရာကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အခြားသောအရေးကြီးအချက်များမှာ အလားတူမြေအသုံးပြုမှုများ တစ်ပေါင်းတစ်စည်း တည်းရှိနေစဉ် တိုးပွားလာသည့် အကျိုးအမြတ်များ ဖြစ်ပါသည်။ မြေဧရိယာတစ်ခုအတွင်းရှိမြေတစ်ရပ်ကို တစ်စုံတစ်ခုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်အသုံးပြုရန် ချထားခြင်းခံရသည့်အခါ တစ်ပေါင်းတစ်စည်းတည်းရှိနေသည့်အကျိုးဆက်အနေနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်မြေအားမည်ကဲ့သို့အကောင်းဆုံးအသုံးပြုမည်ကိုဆုံးဖြတ်ကြပါသည်။ အကျိုးအမြတ်ပမာဏမှာ စာချုပ် လိုအပ်ချက်အပေါ် မူတည်ပါသည်။ ဈေးဆိုင်များသည် တစ်စုတစ်စည်းတည်း ရှိလေ့ရှိပါသည်။ ရုံးများသည်လည်း ဆိုင်များ၊ နေအိမ်များ အနီးအပါးတွင် စုစည်းတည်ရှိလေ့ရှိပါသည်။ စက်ရုံလုပ်ငန်းများသည် ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးအကျိုးကျေးဇူးများအုပ်စုဖွဲ့ ဖြင်းမှ အမြတ်အစွန်း ရရှိပါ သည်။ လုပ်ငန်းအသေးများသည် အတူပေါင်းစုတည်ထောင်လေ့ရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် လုပ်ငန်းကြီး များသည် တစ်စုတစ်စည်းတည်းရှိနေမှုအပေါ် မှီခိုမှုနည်းပါးပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့သည်ကုန်ပစ္စည်း ထုတ် တ် လုပ် ဝ် သ ည့် လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် မိမိစက်ရုံအတွင်း၌ပင် ပြုလုပ်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ အချို့မြေအသုံးပြုမှုများ၊ အကြီးစား စက်ရုံများနှင့် အိမ်ယာများ သည် လူမှုရေးကုန်ကျစရိတ် အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန်အတွက် သီးခြား တည်ရှိမှုကို ပိုမိုနှစ်သက်ပါသည်။

အဆင့်မြင့်တင်၊ ထည့်သွင်းထားမှုများ

အဆင့်မြင့်တင်၊ ထည့်သွင်းထားမှုများက တန်ဖိုးအပေါ် လွှမ်းမိုးသည့် သဘောသဘာဝနှင့် အတိုင်းအတာသည် မြေကိုမည် ကဲ့သို့အသုံးပြုပုံအပေါ် မူတည်၍ ပြောင်းလဲမည်ဖြစ်ပါသည်။ မြေအသုံးပြုမှုတစ်ခုစီကို သီးခြားစီ တန်ဖိုးဖြတ်လေ့ရှိပါသည်။ အဆင့်မြင့်မားသည့် မြေအသုံးပြုမှုများမှာ - စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ငါးလုပ်ငန်း၊ သစ်တော၊ သတ္တုတူးဖော်ရေး၊ အပန်းဖြေလုပ်ငန်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ ရေ/မီးဖြန့်ဖြူးရေးနှင့်အဆောက်အဦ၊ အိမ်ယာ၊ ရပ်ရွာလူထု ဝန်ဆောင်မှု၊ လက်လီ၊ စက်ရုံနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၊ ကာကွယ်ရေး၊ မြေလွတ်၊ စွန့်ပစ်မြေနှင့် အသုံးမပြုသည့်မြေများ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းအောက်တွင် နောက်ထပ် အမျိုးအစားများနှင့် အမျိုးအစားခွဲများ များစွာရှိနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့အကြောင်းအသေးစိတ်သည် အသုံးပြုမှုအမျိုးအစားများ အကျိုးအမြတ်အပေါ် များစွာမူတည်မည်ဖြစ်ပါသည်။ မြေသတင်းအချက်အလက်စံနစ် (ပုဒ်မ ၅.၂ တွင်ကြည့်ပါ) လက်ရှိမြေအသုံးပြုမှုအား မှတ်တမ်းတင်ရန် အဘိုးတန်သည် ကိရိယာတစ်ခု ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

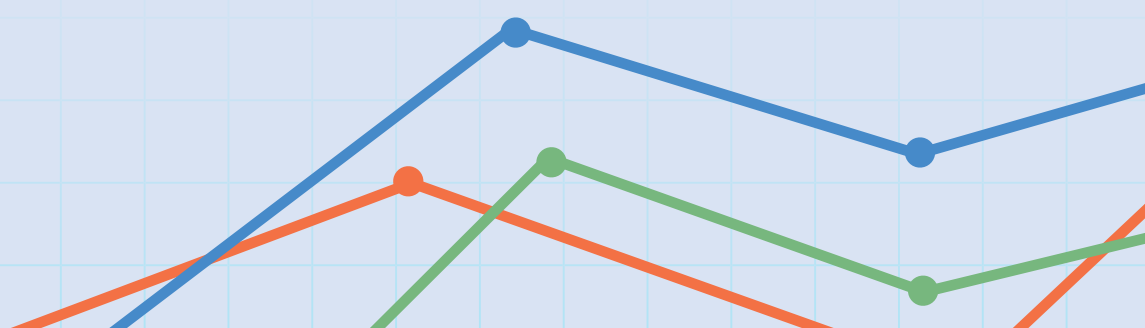
အဆင့်မြင့်တင်၊ ထည့်သွင်းထားမှုများကို အခြားအသုံးပြုမှုများတွင် လိုက်လျောညီထွေထည့်သွင်းအသုံးပြုနိုင်သည့် အတိုင်းအတာ၊ တစ်နည်းအားဖြင့် အသုံးပြုမှုကို လိုက်လျောညီထွေပြောင်းလဲနိုင်စွမ်းသည်လည်း တန်ဖိုးအပေါ် လွှမ်းမိုးမှု ရှိနိုင် ပါသည်။ အခြားနည်းအသုံးပြုမှုများသည် လက်ရှိအသုံးပြုမှုထက် ပို၍တန်ဖိုးရှိနိုင်သောကြောင့် အလာအလာရှိသော အခြား နည်း အသုံးပြု မှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အရေးကြီးပါသည်။

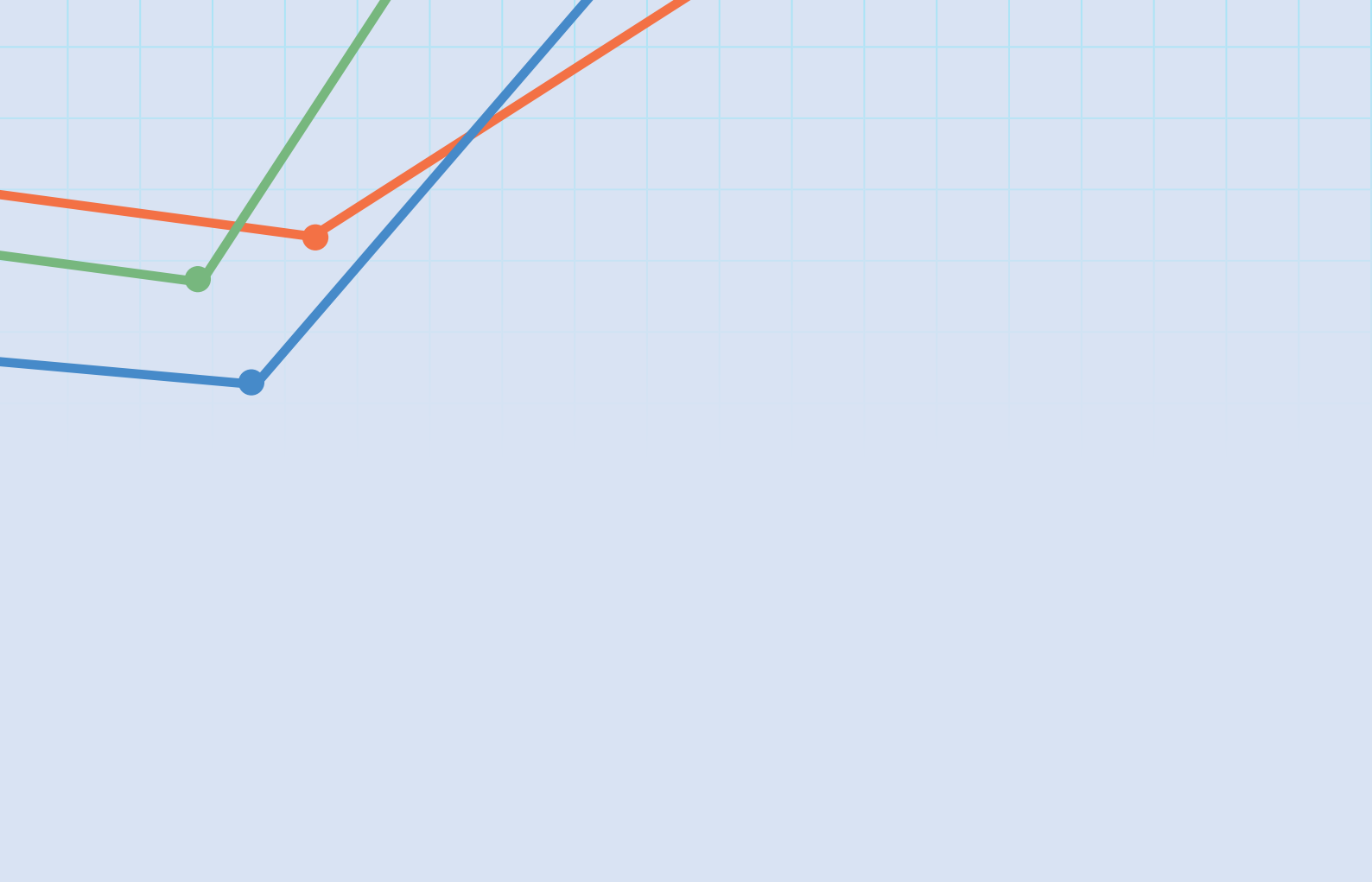
၂.၅။ အကျဉ်းချုပ်

- ✓ နိုင်ငံတော်သည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအားလုံး - တရားဝင်၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် အလွတ်သဘော လုပ်ပိုင်ခွင့်များ - ကို တန်ဖိုးဖြတ်ရန် အရေးကြီးပုံကို အသိအမှတ်ပြုသင့်ပြီး လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုထားခြင်းသည် ၎င်း၏ တန်ဖိုးအပေါ် သိသာစွာ သက်ရောက်မှုရှိသည့် အတိုင်းအတာကို တန်ဖိုးဖြတ်သူများက သိနားလည်သင့်သည်။
- ✓ လုပ်ပိုင်ခွင့်၏ဈေးကွက်တန်ဖိုးနှင့် ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးများကို ရှင်းလင်းစွာဖွင့်ဆိုထားခြင်းမရှိလျှင်၊ ဈေးကွက်များမှာ ကောင်းစွာမဖွံ့ဖြိုးလျှင်၊ ရာဖြတ်ပညာရှင်များနှင့် စံချိန်စံညွှန်းများမရှိလျှင် ထိုတန်ဖိုးများကို မှန်းဆရန် ခက်ခဲပါသည်။
- ✓ ရာဖြတ်များသည် မတူညီသော လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို တန်ဖိုးဖြတ်နိုင်သင့်ပြီး မြေ၏ တန်ဖိုးနှင့် မြေပေါ်ရှိ အဆင့်မြှင့်တင်၊ ဖြည့်စွက်ထားမှုများ၏ တန်ဖိုးကိုလည်း ခွဲခြားနိုင်သင့်ပါသည်။
- ✓ လုပ်ပိုင်ခွင့် မျှဝေရရှိထားသူများ သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှုတစ်ခုတည်းအား မတူညီသော “အတိုင်းအတာ” အလိုက် ရပိုင်ခွင့် ရှိသူများ အကြား ပိုင်ဆိုင်သည့် တန်ဖိုးကို တန်ဖိုးဖြတ်သူများက ခွဲခြမ်းသတ်မှတ်ပေးနိုင်သင့်သည်။
- ✓ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် အလွတ်သဘော လုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းဆိုင်ရာ ထူးခြားသော စိန်ခေါ်မှုများ ပေါ်ပေါက်စေပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်သူများသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် အလွတ်သဘော ဈေးကွက်များကို နားလည်ရန်လိုအပ်ပြီး အထူးသဖြင့် ထိုလုပ်ပိုင်ခွင့်များ၏ ဈေးကွက်တန်ဖိုးနှင့် ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးများအကြား ခြားနားချက်များကို သဘောပေါက်ရန် လိုပါသည်။
- ✓ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအားလုံးကို တန်ဖိုးဖြတ်သည့်အခါ တန်ဖိုးဖြတ်သူများသည် တည်နေရာ၊ အဆင့်မြှင့်တင်ဖြည့်စွက်ထားမှုများနှင့် အလားအလာရှိ အခြားနည်းသုံးစွဲနိုင်မှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပြီး လက်ရှိမြေအားအသုံးချပုံမှာ တန်ဖိုးအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိသောကြောင့် ၎င်းသည် တရားဝင်ခွင့်ပြုချက်များနှင့် ညီညွတ်မှုရှိ/မရှိ ဆန်းစစ်ရပါမည်။

၃

လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို
အာယုကြောင့်
တန်ဖိုးဖြတ်သင့်သနည်း။

စာမျက်နှာ ၂၅

၃.၁။ အဓိက အချက်များ

စာမျက်နှာ ၂၅

၃.၂။ နောက်ခံအခြေအနေ

စာမျက်နှာ ၂၆

၃.၃။ တရားဝင်လုပ်ပိုင်ခွင့်များအရ ဆောင်ရွက်ချက်များ

စာမျက်နှာ ၃၁

၃.၄။ စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ထားသည့်မြေယာအသုံးချမှု စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း

စာမျက်နှာ ၃၂

၃.၅။ အစိုးရက လယ်ယာမြေသိမ်းယူခြင်းများ

စာမျက်နှာ ၃၉

၃.၆။ မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများအပေါ် အခွန်ကောက်ခံခြင်းများ

စာမျက်နှာ ၄၄

၃.၇။ စာရင်းသွင်းခြင်း၊ ငှားရမ်းခြင်းနှင့် အာမခံခြင်းများ

စာမျက်နှာ ၄၈

၃.၈။ အကျဉ်ချုပ်

၃။ အဘယ့်ကြောင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို တန်ဖိုးဖြတ်သင့်သနည်း။

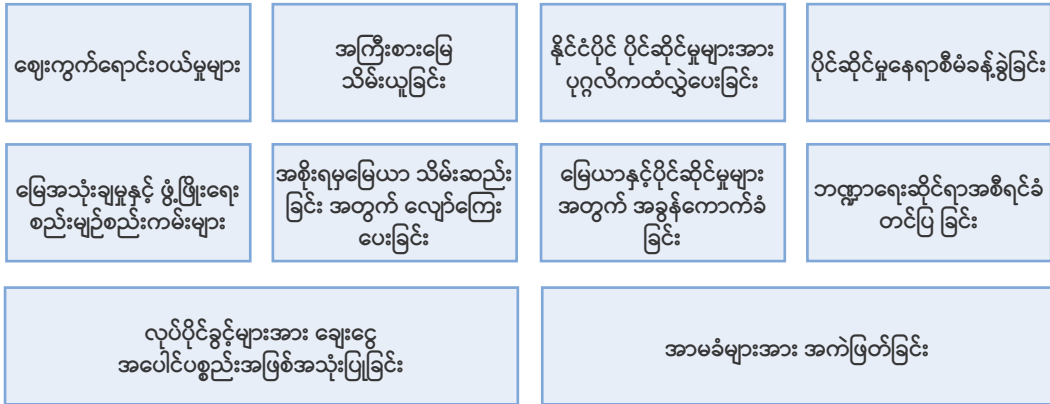
၃.၁။ အဓိက အချက်များ

- ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာစကားလုံးသက်သက်ဖြင့်သာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်ဖြစ်စေ၊ လူမှုရေးသက်သာချောင်ချိမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာအရည်အသွေးများကို လွှမ်းခြုံရန်အတွက် ပို၍ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖြစ်စေ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုထားသည်ဖြစ်စေ၊ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် အခြေခံအချက် တစ်ချက်ဖြစ်သည်။
- လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား ရောင်းဝယ်ရာ၌ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် အထောက်အကူပြုသည်ဖြစ်ရာ ၎င်းတို့သည် ရောင်းချရာတွင် ငွေပေါ်လွယ်၍ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနှင့်အတူ ဈေးနှုန်းအချက်အလက်များအား ဖြည့်စွက်ပေးခြင်းဖြင့် ဈေးကွက်များကိုသိရှိစေသည်။ ဤအချက်သည် မြေယာအလဲအထပ်လွှဲပြောင်းပေးအပ်ခြင်း/ရောင်း/ဝယ်ခြင်းများ ဖြစ်ခဲ့လှသောအခါ သို့မဟုတ် ဈေးကွက် အချက်အလက်များ မရရှိသောအခါ သို့မဟုတ် စိတ်မချရသောအခါ သို့မဟုတ် မှန်ကန်မှုမရှိသောအခါ ၎င်းတို့အတွက်အထူးအရေးပါသည်။ တန်ဖိုးဟူသည် “ အရွယ်အစားတစ်ခု တည်းနှင့် အားလုံးနှင့် ကိုက်ညီခြင်း” ဟူသည့် ယူဆချက်မရှိပေ။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း၏ရည်ရွယ်ချက်အပေါ်မူတည်၍ အချိန်နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲနေသည့် စီးပွားရေးအခြေအနေများ၊ တစ်ဦးချင်းသို့မဟုတ် တန်ဖိုးနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်မှုမှ ရရှိလာသော ယူဆချက်များကို ရာဖြတ်များမှဆောင်ရွက်ကြ၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် တန်ဖိုးတစ်ခု ထက်ပို၍ ရှိနိုင်သည်။
- တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများသည် မြေယာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု သို့မဟုတ် ၎င်းအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရာတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ပေးရန်အတွက် အဓိကအချက်များဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် မြေယာငှားရမ်းရာတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်း၊ အာမခံ စီစဉ်မှုများအတွက် အကဲဖြတ်ပေးခြင်းနှင့် ငွေကြေး တွက်ချက်ရာတွင် မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများအား သင့်တင့်သောဈေးနှုန်းများဖြင့် တင်ပြခြင်းတို့ အတွက်လည်းထောက်ပံ့ပေးသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် မြေယာ အသုံးပြုမှုအမျိုးမျိုးအားစီမံဆောင်ရွက်ပေးရာတွင် တန်ဖိုးဖြတ်မှုများတွင် ရှုပ်ထွေးမှုများရှိနိုင်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဤအချက်သည် အဘယ့်ကြောင့် စံသတ်မှတ်ချက်များမရှိမဖြစ်လိုအပ်ကြောင်းကို ရှင်းပြပေးရန် အတွက်ဗဟုသုတ၊ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့်အတွေ့အကြုံရှိသောရာဖြတ်များကိုလိုအပ်ကြောင်းဖော်ပြပေးခြင်းဖြစ်သည်။ (အခန်း(၅)တွင် လေ့လာဖတ်ရှုနိုင်သည်။)
- နိုင်ငံတော်အစိုးရတွင် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများအတွက် သီးခြား သတ်မှတ်ထားသော လိုအပ်ချက်များရှိသည်။ အခွန် ကောက်ခံခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပုံမှန်အားဖြင့် မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုအမြောက်အများကိုပိုင်ဆိုင်ခြင်းတွင် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကိုလိုအပ်နိုင်သည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်များတွင် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများနှင့်ပတ်သက်၍ ဈေးကွက် အကဲဖြတ် မှုများနှင့် ဈေးကွက်ပြင်ပ အကဲဖြတ်မှုများကို တစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် လိုအပ်ပေမည်။

၃.၂။ နောက်ခံအခြေအနေ

ဤအခန်းတွင်လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား တန်ဖိုးဖြတ်ရန်အဓိက အကြောင်းအခြင်းရာများအကြောင်းကို ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည်။ အခန်း(၁) အပိုင်း (၁.၂)တွင် တန်ဖိုးဖြတ်ရာ၌ လိုက်နာကျင့်သုံးရမည့် အဓိကနယ်ပယ်တစ်ခုစီ၌ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းတွင်ပါဝင်သည့်အကြောင်းအရာများကို ရေးသားဖော်ပြထားပါသည်။ အပိုင်းတစ်ပိုင်းစီတွင် လိုအပ်သောတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအတွက် ဥပမာ တစ်ခုစီကိုထုတ်နှုတ်၍ စတင်ဖော်ပြပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ရာတွင် တွေ့ကြုံရမည့် အခက်အခဲများကိုလည်း ဆက်လက်ရှင်းပြထား၍ လမ်းညွှန်ချက်များလည်း ဖော်ပြပေးထားသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား
တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း
အကြောင်းအရင်းများ

၃.၃။ တရားဝင်လုပ်ပိုင်ခွင့်အတွင်း အရောင်း/အဝယ် ပြုလုပ်ခြင်း။

ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းချုပ်- နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် ကျေးလက်မြေယာများ အများအပြားပိုင်ဆိုင်၍ လယ်ယာလုပ်ငန်း တစ်ခု တည်းသာ ခွင့်ပြုလျက် နှစ်ရှည်ငှားရမ်းလိုသူများနှင့် ငှားရမ်းမှုအား သဘောတူလိုလျှင် - ၎င်းမြေယာများအား ရောင်းချ ခြင်း သို့မဟုတ် အခြားမည်သည့်တစ်ခုစီ တစ်ယောက်အား နှစ်ရှည်လွှဲပြောင်း ငှားရမ်းခြင်းကိုမျှ ခွင့်ပြုမည်မဟုတ်ပေ။ နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ကျေးလက်မြေယာအစုအဝေးတို့အား လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကိုသာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လုပ်ကိုင် မည့် ကုမ္ပဏီကြီးများသို့သာ ရောင်းချပေးရန်ရှာဖွေလျှောက်ရှိသည်။ ရောင်းချမည့် စည်းကမ်းများကို ငှားရမ်းမှု စာချုပ် ထက်ပို၍ အလျော့အတင်းဖြင့်ဆောင်ရွက်ပေးမည်ဖြစ်ပြီး ကုမ္ပဏီများအား နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် အသုံးပြုရန် ခွင့်ပြု ပေး မည်ဖြစ်၍ တစ်ဦးချင်း ပြန်လည်ခွဲဝေ အသုံးပြုနိုင်ရန်လည်း ခွင့်ပြုပေးမည်ဖြစ်သည်။ ယခင်က အလားတူ မြေယာ နှင့် ပတ်သက်သောမည်သည့် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုမျိုးမှ မရှိခဲ့၍ သင့်တင့်သော သို့မဟုတ် ဈေးကွက်ပေါက် ဈေးနှုန်း ကို နိုင်ငံတော်က မသိရှိနိုင်ခဲ့ပေ။ ကုမ္ပဏီကြီးများသည် အကောင်းဆုံးစိုက်ပျိုးမြေများကို ဈေးကြီးပေး၍ဝယ်ယူနေကြ သော ကြောင့် နိုင်ငံတော်သည် ဒေသခံတောင်သူများ၏ ခံစားချက်ကိုလည်း သတိပြုမိပါသည်။ ကုမ္ပဏီကြီးများအနေဖြင့် တန်ဖိုး ဖြတ်ခြင်း နှင့် ဆက်စပ်သည့် ကိစ္စရပ်များတွင် ကျွမ်းကျင်သူများ၏ အကြံဉာဏ်များဖြင့် လုပ်ကိုင်ခြင်းသည် ပိုမို သင့်တော် သည်ဟု ၎င်းတို့ကယူဆကြသည်။

“ သင့်တော်သည့်နေရာများတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် တရားမျှတ၍ပွင့်လင်းမြင်သာသော ရောင်းချမှုနှင့်ငှားရမ်းမှု ဈေးကွက်များအား မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောများအသုံးပြုခွင့်နှင့်ပိုင်ဆိုင်မှု လွှဲပြောင်းခြင်း နည်းလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြု၊ ပံ့ပိုးပေးသင့်သည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ အပိုင်း ၁၁.၁)

“ အစိုးရများသည် ပွင့်လင်းမြင်သာ၍ထိရောက်သော ဈေးကွက်များလည်ပတ်စေရေး၊ ထိုဈေးကွက်များသို့ခွဲခြားမှုမရှိဘဲဝင် ရောက်နိုင်ရေး နှင့်ယှဉ်ပြိုင်မှု မရှိသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို တားဆီးကာကွယ်နိုင်ရေးတို့အတွက် မူဝါဒများ၊ ဥပဒေများ၊ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးစနစ်များနှင့်ဌာနများကို ထူထောင်သင့်သည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ ပုဒ်မ ၁၁.၃)။

ဈေးကွက် ပေါက်ဈေးသတ်မှတ်ခြင်း

လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ရောင်းဝယ်ရာတွင် ဈေးနှုန်းသည် ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များ၏ အဓိက အပိုင်းတစ်ပိုင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ရောင်းချသူများအား ဈေးလျော့မရကြောင်းနှင့် ဝယ်ယူသူများအား ငွေပိုမပေးရကြောင်း အာမခံပေးသည်။ ဈေးကွက်၌ပါဝင်သူများသည် ဈေးကွက်ထဲမှ သဘောတူထားသည့် ဈေးနှုန်းများကိုမသိရှိထားပါက မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို မည်မျှနှင့်ဝယ်နိုင်သည်၊ ရောင်းနိုင်သည်ကို လူအများမသိရှိနိုင်သောကြောင့် ထိရောက်မှုမရှိဘဲ အရောင်းထိုင်းသွားနိုင်သည်။

စားသောက်ကုန်ဈေးကွက်တွင် အစားအစားများကိုခင်းကျင်းပြသရာ၌ ဝယ်ယူသူများနှင့်ရောင်းချသူများတွေ့ဆုံ၍ ဈေးနှုန်း များကို ပွင့်လင်းစွာညှိနှိုင်း ကြသဖြင့် ပေါက်ဈေးသတ်မှတ်ရာတွင်ရိုးရှင်းလှသည်။ နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ခြင်းဖြင့် ဝယ်ယူသူများနှင့် ရောင်းချသူများသည် မည်သည့်ကုန်ပစ္စည်းမဆို အရေအတွက်နှင့်အရည်အသွေးအတွက်တို့မှာ ဈေးနှုန်းသင့်တင့်မှုရှိ/မရှိ အလွယ်တကူဆုံးဖြတ်နိုင်ကြသည်။ သို့သော် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်တွင်မူ ထိုသို့မဟုတ်ပါ။ သစ်သီးများ/ဟင်းသီးဟင်းရွက်များနှင့်

မတူဘဲ ရှုပ်ထွေး၍ အပြောင်းအလဲရှိသဖြင့် မကြာခဏ အရောင်း/အဝယ် မဖြစ်ပါ။ ဈေးနှုန်းများကို ထောက်လှမ်းရန် ပိုမိုခက်ခဲ၍ အရောင်း/အဝယ်တစ်ခုစီ၏ အသေးစိတ်အချက်များကို ဆုံးဖြတ်ရန်ခက်ခဲနိုင်သည်။ ဤကိစ္စသည် အထူးသဖြင့် ဓလေ့ထုံးတမ်း အခွင့်အရေးများနှင့် တရားဝင်သိမ်းပိုက်ထားသော လယ်မြေများတွင်ဖြစ်နိုင်သည်။ ဈေးနှုန်းများအားခန့်မှန်းတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းဖြင့် ဤသို့ကွာဟချက်များကိုပြန်လည်ကျဉ်းမြောင်းစေပြီး အရောင်း/အဝယ်ဈေးနှုန်းများနေရာတွင် ပြန်လည်အစားထိုးပေးနိုင်သည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၊ ငွေလုံးငွေရင်းနှင့် ငှားရမ်းမှု ဈေးကွက်များတွင် အဓိကအနေဖြင့် ဈေးကွက်နှစ်မျိုးရှိသည်။ ငွေလုံးငွေရင်း ဈေးကွက် ဆိုသည်မှာ တစ်ကြိမ် တည်းနှင့် ငွေပေးချေကာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အားရောင်းချခြင်းကိုဆိုလို၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်၏ တန်ဖိုးကို ငွေလုံးငွေရင်းစုစုပေါင်းအဖြစ်သတ်မှတ်၍ များသောအားဖြင့် ငွေသားဖြင့်ပေးချေလေ့ရှိသော်လည်း ထိုသို့သာပေးချေရမည်ဟု သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါ။

ငှားရမ်းမှုဆိုင်ရာဈေးကွက်ဆိုသည်မှာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကိုနှစ်ရှည်ငှားရမ်းခြင်းဖြစ်ပြီး များသောအားဖြင့် အချိန်ကန့်သတ်ဖြင့် သိမ်းပိုက်နိုင်ရန် လွှဲပြောင်းပေးခြင်းဖြစ်ပြီး ပုံမှန်ငှားရမ်းခပေးခြင်းဖြင့် အခွင့်အရေးများကိုအသုံးပြုခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား ငှားရမ်းလိုသော မြေယာပိုင်ရှင်များသည် ငှားရမ်းခြင်းနှင့် အခြားအဓိကငှားရမ်းမှုစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့်ပတ်သက်သည့် အကြံဉာဏ်များကိုတောင်းခံနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့်-ဘော့စ်ဝါနာရှိ မြေယာ (၇၀) ရာခိုင်နှုန်းကျော်သည် ဓလေ့ထုံးတမ်းလုပ်ပိုင်ခွင့်အရလုပ်ကိုင်ခွင့်ရှိပြီး မြေယာဘုတ်အဖွဲ့သည် ၅နှစ်တစ်ကြိမ်ငှားရမ်းခပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းဖြင့် အနှစ် (၅၀) လျှင် တစ်ကြိမ်သက်တမ်းတိုးနိုင်သည့် မြေယာများကို ခွဲဝေချထားပေးသည်။ မိုဇမ်ဘစ်တွင် မြေယာငှားရမ်းခများကို ဖယ်ဒရယ်အစိုးရ ဒေသန္တရအစိုးရနှင့် ရပ်ရွာလူထုတို့ထံသို့လည်း အချိုးကျ အသီးသီးခွဲဝေပေးရသည်။

မြေယာငှားရမ်းလုပ်ကိုင်သူတစ်ဦးသည် အခြားအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုသို့ တစ်ဆင့်ခံလွှဲပြောင်းငှားရမ်းလိုလျှင် ငွေလုံးငွေရင်း တစ်ပေါင်းတည်းပေးချေသည့်ပုံစံ သို့မဟုတ် အာမခံကြေးပေးသည့်ပုံစံဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ပါသည်။ ပူးတွဲပိုင်ဆိုင်သော လုပ်ပိုင်ခွင့် - ဥပမာ လက်ထပ်ထားသောစုံတွဲတို့က ပိုင်ဆိုင်ခြင်း - ကို ပစ္စည်းခန်းတန်းတူညီမျှစွာခွဲဝေနိုင်ရန်အတွက် တန်ဖိုးဖြတ်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ မိသားစုပိုင် ပစ္စည်းတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများကို မကြာခဏ ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်လွှဲအပ်ပေးသော အဖွဲ့အစည်းများအကြား စာချုပ်တိုင်းသည် အမြဲတမ်းအတွက်ဖြစ်စေ၊ အချိန်အတိုင်းအတာတစ်ခုအတွက်ချုပ်ဆိုခြင်းဖြစ်စေ ကြိုတင်အသိပေးထားသည့် ဈေးကွက်တွင်ပါဝင်သူများအကြား လွတ်လပ်၍ပွင့်လင်းစွာ ဖေ့စပ်ညှိနှိုင်းထားသင့်သည်။

အစိုးရဥပဒေတွင် လွှဲပြောင်းမှုတွင်ပါဝင်ပိုင်ခွင့်ရှိသူအမျိုးအစားကို အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ပေးခြင်းဖြင့် တစ်ခါတစ်ရံ အရောင်း/အဝယ်ပြုလုပ်ခွင့်ရှိသည့် နယ်ပယ် ကို ကန့်သတ်ပေးပါသည်။ ဥပမာ - လယ်ယာမြေလုပ်ငန်းကိုတိုက်ရိုက်လုပ်ကိုင်ခြင်းမရှိသော လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အိမ်ထောင်စုများအား စိုက်ပျိုးမြေ ငှားရမ်းပေးရန်ခွင့်ပြုမည်မဟုတ်ပေ။ ဈေးကွက်အရွယ်အစားကို ဤသို့ကန့်သတ်ထားခြင်းသည် လယ်ယာစိုက်ပျိုးမြေတန်ဖိုးကို လျော့ကျစေပါသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားရာတွင် အရောင်း/အဝယ်အတွက် ကုန်ကျစရိတ်ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် မှတ်ပုံတင်ကြေး၊ တံဆိပ်ခေါင်းကြေး၊ လွှဲပြောင်းခအခွန်နှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ အဖိုးအခများ၊ ပညာရှင်ကြေးနှင့် ပွဲစားခတို့ ပါဝင်နိုင်ပြီး ပမာဏများပြားနိုင်သည်။ ထိုသို့အခကြေးငွေ မြင့်မားမှုကြောင့် ဈေးကွက်လှုပ်ရှားမှုများကို ချိုးနှိမ်ထား သကဲ့သို့ဖြစ်ကာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အားမှတ်ပုံတင်ရန် အဟန့်အတားနိုင်ပြီး ကုန်ကျစရိတ်မြင့်မားမှုအားရှောင်လွှဲရန်အတွက် အရောင်း/အဝယ်ဖြစ်သည့်ဈေးနှုန်းကို လျော့ပေါ့ဖော်ပြသဖြင့် ဈေးကွက်ပျက်စေနိုင်ပါသည်။ ရာပြတ်များသည် ရောင်းဝယ်မှုဈေးနှုန်းကို တရားဝင်ကြေငြာခြင်းဖြင့် “ဈေးနှုန်းလျော့ပေါ့အစီရင်ခံထားခြင်း” ကို ပေါ်ပေါက်အောင် ဂရုစိုက်ဖော်ထုတ်ရမည်။ လွှဲပြောင်းခွန်နှုန်းလျော့ချပေးခြင်းဖြင့် လျော့ပေါ့အစီရင်ခံခြင်းကို လျော့ချစေနိုင်ပြီး ထိရောက်သော ပေါင်နှံမှုဈေးကွက်များသည် ချေးငွေပမာဏအများဆုံးရရှိနိုင်ရန်အတွက် ဈေးနှုန်းအမှန်ကို အစီရင်ခံရန် မက်လုံးပေးနိုင်ပါသည်။

အရောင်း/အဝယ်အတွက် ကုန်ကျစရိတ်များ
ပိုလန်နိုင်ငံတွင် လွှဲပြောင်းမှုအတွက်အခွန်များကို အနည်းငယ်သာသတ်မှတ်ထားသဖြင့် ရောင်းဈေးသည် ကြေငြာထားသောတန်ဖိုးထက် ဈေးချိုသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဈေးနှုန်းများသည် ကြေငြာထားသောအဆင့်နှင့် သိသိသာသာကွာဟနေပါက ရောင်းသူ/ဝယ်သူများအား အကြံဉာဏ်များ ပေးရသဖြင့် စာချုပ်စာတမ်းဆိုင်ရာရှေ့နေများသည် အခြေအနေကောင်းနေကြသည်။ အကောက်ခွန်အရာရှိများသည် လိုအပ်ပါကအခွန်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် ၅ နှစ် အချိန်ရသည်။ ၎င်းတို့သည် အခွန်ထမ်းများအား ကြေငြာထားသောဈေးနှုန်းကိုပြန်လည်ညှိစေကာ လိုအပ်လျှင် မြေတစ်ကွက်ချင်းစီအတွက် ပြန်လည်တန်ဖိုးဖြတ်ရန် တောင်းဆိုနိုင်သည်။ အကယ်၍ ကြေငြာထားသောဈေးနှုန်းနှင့် ၃၃ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ကွာခြားနေလျှင် အခွန်ထမ်းများသည် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းစရိတ်အပါအဝင် အပိုထပ်ဆောင်းငွေများကို ကျခံပေးရနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။

အကြီးစားမြေသိမ်းဆည်းမှုများ

“ အစိုးရများသည် ပွင့်လင်းမြင်သာ၍ထိရောက်သော ဈေးကွက်များလည်ပတ်စေရေး၊ ထိုဈေးကွက်များသို့ခွဲခြားမှုမရှိဘဲဝင်ရောက်နိုင်ရေး နှင့်ယှဉ်ပြိုင်မှု မရှိသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို တားဆီးကာကွယ်နိုင်ရေးတို့အတွက် မူဝါဒများ၊ ဥပဒေများ၊ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးစနစ်များနှင့်ဌာနများကို ထူထောင်သင့်သည် (လမ်းညွှန်ချက်များ ပုဒ်မ ၁၁.၃)။

အရင်းအနှီးကြွယ်ဝသော်လည်း မြေယာရှားပါးသည့်နိုင်ငံများမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် အထူးသဖြင့်ကမ္ဘာ့တောင်ဘက်ခြမ်းနိုင်ငံများမှ ကျေးလက်မြေယာ အများအပြားကို ရယူနေကြသည်။ ဘဏ္ဍာရေးအကျိုးအမြတ်အပြင် စားနပ်ရိက္ခာနှင့်စွမ်းအင် လုံလောက်မှုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုတို့၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကြောင့် အဆိုပါရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများတွင် စားနပ်ရိက္ခာ၊ ဇီဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် သဘာဝသယံဇာတများထုတ်ယူခြင်းတို့အတွက် ငွေကြေးအရင်းအမြစ်များထားရှိကြသည်။ မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများကို စိုက်ပျိုးရေးနှင့် စီးပွားရေးပြန်လည် ထူထောင်ရေး၏ အဓိကအစိတ် အပိုင်းအဖြစ် လက်ခံမှတ်ယူထားသည့် အိမ်ရှင်နိုင်ငံများက ထိုသို့မြေယာသိမ်းဆည်းမှုကို မကြာခဏ အားပေးကြသည်။

အကြီးစားလယ်ယာမြေသိမ်းဆည်းမှုများသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသောကျေးလက်နေပြည်သူများအပေါ် အချိုးမမျှတစွာ သက်ရောက်နိုင်သည်။ လယ်ယာမြေများကိုတရားဝင်လုပ်ပိုင်ခွင့်များမရှိကြသော်လည်း အများပြည်သူပိုင်အရင်းအမြစ်များဟုယူဆကြသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများနှင့် ချို့တဲ့သောပြည်သူများသည် အဆိုပါသိမ်းဆည်းခံလယ်ယာမြေများပေါ်တွင် ဝင်ရောက်နေထိုင်လုပ်ကိုင်မှုရှိနိုင်သည်။ အသေးစားဝမ်းစာအတွက် စိုက်ပျိုးရေးမြူကြသည့်တောင်သူ၊ လူထုများသည် စားကျက်မြေများ အများအပြားလိုအပ်ကြပြီး မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် အသုံးချမှုတို့တွင် တရားဝင်အခွင့် အရေးများ မရှိနိုင်သောကြောင့် အထူးအခက်အခဲများရှိနိုင်သည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် တရားမဝင်လုပ်ပိုင်ခွင့်ရရှိထားသူများအပါအဝင် သက်ဆိုင်သူများအားလုံးတို့အတွက် ထိုအခွင့်အရေးများ ထိခိုက်လာသည့်အခါ ဈေးကွက်နှင့် ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်ဖြစ်သည်။ သစ်တောများသည် အထူးသဖြင့် အဖိုးတန်သောစီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကျိုးခံစားခွင့်များကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပေးထားသည်။ မြေယာအရောင်း/အဝယ်များ၊ ဈေးနှုန်းများနှင့် တန်ဖိုးများနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကောင်းမွန်စွာရရှိရန်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ သို့မှသာ ဒေသခံရပ်ရွာလူထုနှင့် အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများအကြား ဆွေးနွေးမှုများသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိ၍ အကျင့်ပျက်ခြစားမည့်အခွင့်အရေးများကို လျှော့ချနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ မြေယာရောင်းဝယ်မှု သတင်းအချက်အလက်များသည် ရောင်းချခြင်း၊ ငှားရမ်းခြင်းနှင့် ဆက်ခံခြင်းတို့နှင့်ဆက်နွယ်မှု ရှိသင့်သည်။ သို့မှသာ လွှဲပြောင်းမှုနည်းလမ်းမျိုးစုံကို စဉ်းစားနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ဒေသခံရပ်ရွာလူထုအတွက်တော့ အချိန်ကာလအကန့်အသတ်ရှိသော အစီအစဉ်များ၊ ပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးများကို လုံးလုံးရောင်းချခြင်း မပါဝင်သည့်အစီအစဉ်များကို ပိုမိုနှစ်သက်မည် ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်က သိမ်းဆည်းထားသောလယ်ယာမြေများအတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်းကို တစ်နည်းနည်းဖြင့်တရားဝင်အောင်ပြုလုပ်စဉ်တွင် (အောက်ပါ အပိုင်း ၃.၄ တွင်ကြည့်ပါ) အကြီးစားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများက မြေယာများရယူမှုများအတွက် တစ်ဦးချင်းစေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများပြုလုပ်ရသောကြောင့် “မြေကိုစွန့်လွှတ်ခဲ့ရသည့်”လုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုင်ဆောင်ထားသူများက အကြမ်းဖက်ပြန်လည်လုပ်ကိုင်မှုများအပါအဝင် အငြင်းပွားမှုများ မြင့်တက်လာနိုင်သည်။ မေ့အမိဌာနကျကျ ဘက်လိုက်မှုမရှိဘဲ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများသည် အဆိုပါစေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများတွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နိုင် သည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏အမြင်တွင် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် မြေသိမ်းခြင်းဖြင့် ဝင်ငွေကောင်းစွာပြန်လည်ရရှိနိုင်ခြင်း ရှိ/မရှိဆုံးဖြတ်ရာ၌ ထောက်အကူ ဖြစ်နိုင်မည်ဖြစ်သော်လည်း ပို၍ယေဘုယျအားဖြင့်ဆိုလျှင် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် တရားမဝင် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို တစ်ဦးချင်း သို့မဟုတ် ဘုံပိုင်ကြသူများအပါအဝင် မြေသိမ်းယူခြင်းကြောင့်ထိခိုက်နစ်နာခဲ့ရသူများအတွက် မျှမျှတတပြန်လည်ပေးလျော်မှုကို ရရှိစေနိုင်ပါသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်များအပေါ် တာဝန်ယူမှုရှိသောအုပ်ချုပ်မှု- ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ အတွက် နည်းပညာလမ်းညွှန် (FAO-၂၀၁၅) လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကိုသိမ်းဆည်းသည့်အခါ မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် အရေးကြီးပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် ရောင်းသူ/ဝယ်သူတို့အကြား စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုလုပ်ငန်းစဉ်များကို သိရှိစေပြီး မျှတ၍ အချိန်ကိုက် တန်ဖိုးဖြတ်မှုများရှိစေရန်အတွက် သင့်လျော်သည့်စနစ်များကို ရေးဆွဲသင့်သည်။ အဆိုပါစနစ်များကို သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ကိုက်ညီမည့် တန်ဖိုးဖြတ်မှုများအတွက် အမျိုးသားချိန်စံညွှန်းများကိုအခြေခံကာ ရေးဆွဲသင့်သည်။

ကျေးလက်မြေယာများကို ငွာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံရပ်ရွာလူထုအတွက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်များဖြင့် တိုး၍ မှတ်ပုံတင်ပေးလျက် ရှိသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဥပမာအားဖြင့် စီစဉ်ထားသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ သစ်တောနေပြည်သူများကို တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ နိုင်ငံပိုင်မဟုတ်သည့် ကျေးလက်မြေယာများကို မိသားစုများ သို့မဟုတ် ဒေသခံလူထုမှ ပိုင်ဆိုင်နိုင်သည် (၎င်းကို “အများပိုင်”ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။) ။

တိရိစ္ဆာန်မွေးမြူသူများအား အချိန်ကာလသတ်မှတ်ချက်ဖြင့်ပေးသည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းစားကျက်မြေလုပ်ပိုင်ခွင့်မျိုးလည်းရှိပြီး လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး လုပ်ကိုင်လိုသူ မြေငှားများထံ ငှားရမ်းပေးသည့် ရပ်ရွာများလည်းရှိသည်။ ထိုမြေယာများကို စိုက်ပျိုးရေးအတွက်မဟုတ်ဘဲ အခြားနည်းဖြင့် လုပ်ကိုင်လိုသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် မြေယာ၏တရားဝင်ဖြစ်မှုရှိ/ မရှိအနေအထားပေါ် ဂရုမထားဘဲ ဓလေ့ထုံးတမ်းအခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများအား ဖော်ထုတ်ရ မည်ဖြစ်ပါသည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်းလုပ်ပိုင်ခွင့်များရရှိထားသူက သိမ်းပိုက်ထားပြီး အစိုးရကပိုင်ဆိုင်သောမြေများဖြစ်သောကြောင့် အစိုးရက ကြားဝင်ရသည့် မြေသိမ်းဆည်းမှု အခြေအနေများ၌ အစိုးရသည် အကြီးစားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် မြေပေါက်ဈေးကိုသဘောတူညီ မှုရနိုင်သော်လည်း မြေသိမ်းဆည်းသည့်အာဏာပိုင်များ၏ သက်ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့်အညီဆောင်ရွက်လေ့ရှိသည့်အတိုင်း လက်ရှိ ပိုင်ဆိုင်နေသူအား လျော်ကြေးပေးရမည်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့်သဘောတူညီထားသည့်ဈေးနှုန်းနှင့် လက် ဝယ်ပိုင်ဆိုင်သူထံပေးရသည့်လျော်ကြေးတန်ဖိုးသည် သိသိသာသာကွာခြားနေပါက အငြင်းပွားမှုများ ဖြစ်ပွားစေနိုင် သည်။ ဝယ်ယူထားသောလယ်ယာမြေအတွက် ပွင့်လင်းသောဈေးကွက်၌နှိုင်းမူဖြင့် ပြန်လည်ပေးချေခြင်းနှင့်မဖြစ်မနေ သိမ်းယူသည့် အတွက်ပေးရသောလျော်ကြေးငွေပေးချေခြင်းတို့တွင် အောက်ပါနိုင်ငံတကာလမ်းညွှန်ချက်များအတိုင်း သဘောတူလိုက်နာရမည်။

ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအဖွဲ့ - ၂၀၁၄- ပွင့်လင်းစွာ ကြိုတင်အသိပေးထားသော သဘောတူညီချက်အား လေးစားလိုက်နာခြင်း
- မြေယာရယူပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ အစိုးရများ၊ ကုမ္ပဏီများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများနှင့် ဒေသခံရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများအတွက် လက်တွေ့ကြသော လမ်းညွှန်ချက်။ ရောမ၊

နိုင်ငံတကာ ငွေကြေးအဖွဲ့အစည်း ၂၀၁၂- ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုဆိုင်ရာရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် ဆောင်ရွက်ချက် စံချိန်စံညွှန်းများ။ ဝါရှင်တန် ဒီစီ၊ ကမ္ဘာ့ဘဏ်အဖွဲ့။

Viitanen, K., Falkenbach, H. & Nuuja, K. ၂၀၂၀- မဖြစ်မနေဝယ်ယူရခြင်းနှင့် လျော်ကြေးပေးခြင်း- ကောင်းမွန်သော အလေ့အကျင့်များ အတွက်အကြံပြုချက်များ၊ FIG Commission 9၊ -တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနှင့် အိမ်ခြံမြေစီမံခန့်ခွဲမှု၊ စာလွှာ အမှတ် ၅၄၊ ကိုပင်ပေါက်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စစ်တမ်းကောက်ယူသူများအသင်းချုပ် (FIG)

ကမ္ဘာ့ဘဏ် ၂၀၁၂- မြေယာရယူမှုနှင့် မိမိဆန္ဒမပါဘဲ အခြေချနေထိုင်ခြင်း။ ဆောင်ရွက်ချက် စံချိန်စံညွှန်း ၅၊ ဝါရှင်တန်ဒီစီ

USAID ၂၀၁၅- တာဝန်သိသောမြေယာအခြေပြုရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအတွက် လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုလမ်းညွှန်ချက်များ၊ ဝါရှင်တန်ဒီစီ။

အစိုးရမှသိမ်းယူလိုက်ခြင်း နှင့် လျော်ကြေးငွေအတွက်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းတို့အကြောင်း ဆွေးနွေးချက်အသေးစိတ်ကို အောက်ပါ အပိုင်း ၃.၄ တွင်ဖော်ပြလေ့လာနိုင်သည်။

အခြေအနေပေါ်မူတည်၍တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအကြောင်း အခန်း(၁) ၌ ရေးသားထားသည့်အချက်ကို မှတ်သားထားရန် အရေးကြီး သည်။ အခွန်တန်ဖိုးများသည် ရောင်းဈေးနှင့်မတူညီပါ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့ကို မြေပမာဏကြီးမားစွာတစ်ပေါင်း တည်းအက်ဖြတ်ခြင်းနည်းစနစ်များကို အသုံးပြု၍ ခန့်မှန်းလေ့ရှိပြီး (အပိုင်း ၃.၅ တွင် ကြည့်ပါ) လွန်ခဲ့သောတစ်ချိန်ချိန်က ကြိုတင်ခန့်မှန်းခဲ့ကြခြင်းဖြစ်ပေမည်။ ကျေးလက်မြေယာများကို အကြီးစားမြေယာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအား ဆွဲဆောင်သည့် အနေ နှင့် အခွန်တန်ဖိုးဖြင့် ကြော်ငြာမပေးသင့်သကဲ့သို့ လက်ဝယ်ပိုင်ဆိုင်သူများအားလည်း အခွန်တန်ဖိုးအတိုင်း မပေးခြေ သင့်ပေ။

ပြန်လည်ပေးချေမှုနှင့် လျော်ကြေးပေးရန်ပမာဏသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအားထိခိုက်နစ်နာသည့်အတိုင်းအတာပေါ်တွင် မူတည် သွားမည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ ဒေသခံရပ်ရွာလူထုသည် ၎င်းတို့၏ ဝမ်းရေးနှင့်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု၏ အခြေခံဖြစ်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်အချို့ သို့မဟုတ် အားလုံးကိုဆုံးရှုံးသွားနိုင်သည်။ ၎င်းတို့သည် လူမှုရေးနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် အကျိုးခံစားခွင့်များ ကိုလည်း ဆုံးရှုံးသွားနိုင်သည်။ ဒေသခံလည်းမဟုတ်သော၊ သိမ်းဆည်းခံမြေပြင်ပမှ သူများသည်လည်း လတ်တလောထိခိုက် နစ်နာမှုမရှိသေးသည့်တိုင် အဆိုပါအကျိုးခံစားခွင့်များကို ဆုံးရှုံးသွားနိုင်သည်။ ဤသို့ ဒေသခံ/ဒေသခံမဟုတ်သော ကွဲပြားမှု များကို ဆက်လက်ခွဲခြားထားလျှင် အသုံးဝင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ရင်ဆိုင်ဆွေးနွေးရမည့်သူအမျိုးမျိုးရှိ နေနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ မြေယာသိမ်းဆည်းမှုစီမံကိန်းကြောင့် အပြင်းထန်ဆုံးထိခိုက်နစ်နာမှုကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့

ရသည့် ဒေသခံရပ်ရွာလူထုအနေဖြင့် ဝယ်ယူသူများနှင့် အပြန်အလှန်ဆက်ဆံမှုရှိမည့် “ရပ်ရွာဖွံ့ဖြိုးရေးစာချုပ်ကို” ချုပ်ဆိုရနိုင်ပါသည်။ ပိုမိုအားပျော့၍ တိုက်ရိုက်မဟုတ်သော သက်ရောက်မှုခံစားရသည့် ဒေသခံ မဟုတ်သောလူထုအပေါ် လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုအတွက် ဥပဒေပြဌာန်းချက်အရဖြစ်စေ၊ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများအရဖြစ်စေ စုပေါင်း လျော်ကြေးလက်ခံပေးမည့်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့က ကိုယ်စားပြု နိုင်ပါသည်။

သိမ်းဆည်းသည့်အချိန်တွင် တစ်လုံးတစ်ခဲတည်းပေးချေမှုသည် လက်ရှိလက်ငုတ်များအတွက် ပြန်လည်ပေးချေရန် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းမဟုတ်ပါ။ ရင်နှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် အဆင့်မြှင့်တင်တည်ဆောက်မှုတို့ပြုလုပ်ပြီးနောက် သိမ်းဆည်းထားသည့်မြေမှ ငွေပြန်ဝင်လာမည့်အလားအလာကို ခန့်မှန်းရ အလွန်ခက်ခဲနိုင်ပါသည်။ ရိုးရိုးရှင်းရှင်းပြောရလျှင် မြေယာရောင်းဈေးသည် တကယ့်ကို မရေရာ။ အကယ်၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဆုံးရှုံးနစ်နာသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ရရှိသည့် အခကြေးငွေများသည် နောက်ပိုင်းရောင်းဈေးထက် အလွန်နည်းပါးသည်ကိုတွေ့ရှိရပါက အငြင်းပွားမှုများဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ အလုပ်အကိုင်၊ သင်တန်းနှင့် အဆင့်မြှင့်တင်တည်ဆောက်ထားသည့်အဆောက်အအုံများကဲ့သို့သော ငွေကြေးမဟုတ်သည့်အကျိုးကျေးဇူးများတို့ကို ပိုမိုတန်ဖိုးမြင့်မားစွာထားသည့် အထူးသဖြင့် ဝမ်းစာဖူလုံယုံ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အချိန်နှင့်အမျှပိုမိုကျယ်ပြန့်လာနိုင်သည့် ပုံမှန်ငွေပေးချေခြင်း သို့မဟုတ် ပစ္စည်းပေးခြင်းတို့က ပိုမိုသင့်တော်မည်ဖြစ်ပါသည်။

မလွဲမသွေ ပြန်လည်နေရာချထားသည့်အခြေအနေမျိုး၌ မြေကွက်ချင်းအလဲအထပ်လုပ်ပေးရာတွင် သိမ်းဆည်းသည့် မြေနှင့် ညီမျှစွာ သို့မဟုတ် ပိုမိုထွက်နှုန်းကောင်းသည့်မြေကို ရှာဖွေပေးအပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ မည်သည့်ပုံစံဖြင့်ပြန်လည်ပေးအပ်သည်ဖြစ်စေ တရားဝင်သက်ဆိုင်သူအားလုံးမှ သဘောတူကြောင်းရေးသားထား၍ ထိုကဲ့သို့ သဘောတူညီချက်များသည် စာချုပ် ကဲ့သို့ အာဏာသက်ဝင်ရန် ဂရုပြုသင့်ပါသည်။

ဈေးကွက်စောင့်ကြည့်မှု

အစုရှယ်ယာငွေချေးစာချုပ်များ၏ ဈေးကွက်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် လုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် တစ်ခါတစ်ရံသာ အရောင်းအဝယ်ဖြစ်ကြသည်။ -တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအတွက် ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုမှာ ထွက်ပေါ်လာသောသတင်းအချက်အလက်ကွာဟမှုကိုဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းဖြင့် ဈေးကွက်ထိရောက်မှုကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ကုန်သွယ်မှုအားပိုမိုထိရောက်စေသဖြင့် ရောင်းသူနှင့်ဝယ်ယူသူများအတွက်အရေးကြီးပါသည်။ သို့သော် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကိုလည်း ဈေးကွက်ဆောင်ရွက်ချက်များကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာစောင့်ကြည့်ရန် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှု ဆောင်ရွက်ချက်၊ ဈေးနှုန်းများနှင့်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများအပါအဝင် ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များ၏ အဓိကအကြောင်းအရာများကိုတင်ပြခြင်းသည် ဈေးနှုန်း မတည် ငြိမ်မှုများကို လျှော့ချပေးပြီး ဈေးနှုန်းလွှဲမှားမှုအလားအလာများကိုဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ပြီး ဈေးကွက်ခန့်မှန်းခြင်းနှင့် မူဝါဒချမှတ် ခြင်းတို့ကို ပံ့ပိုးပေးသည့်အပြင် အနည်းဆုံး အကျင့်ပျက်ချစားမှုများနှင့်လိမ်လည်မှုအလားအလာများကို လျော့ချပေး နိုင်ပါသည်။

တန်ဖိုးအခြေခံမြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန်များကို ရေးဆွဲပြဌာန်းရာတွင် အစိုးရအနေနှင့် အများပြည်သူသိရှိနိုင်ရန် တန်ဖိုးများ သတ်မှတ်ပေးရန် လိုအပ်ပြီး (အောက်ပါ အပိုင်း ၃.၅ ကြည့်ပါ) ယင်းသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၏တန်ဖိုးအပေါ် တရားဝင် စာရင်းဇယားများထုတ်ဝေနိုင်ရန် အကောင်းဆုံးစတင်မှု ဖြစ်ပါသည်။

တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအလုပ်ကို တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြင့် ဈေးကွက်၏စွမ်းဆောင်ရည်အညွှန်းကိန်းများအား ဖြန့်ဝေပေးခြင်းကိုအားပေးနိုင်ပြီး ဈေးကွက်ရှာဖွေခြင်းနှင့်စာရင်းအင်းများထုတ်ပြန်ပေးခြင်းသည် မူဝါဒချမှတ်သူများနှင့်အကြံပေးသူများအတွက် အလွန်အသုံးဝင်ပါသည်။ ထို့အပြင် အသုံးပြုနေဆဲတန်ဖိုးဖြတ်မှုပညာသည် အိမ်ခြံမြေအခွန်ကိုအကဲဖြတ်ရန် အထောက်အကူဖြစ်စေသည့် အဖိုးတန်အရင်းအမြစ်တစ်ခုဖြစ်နိုင်ပါသည်။

၃.၄။ တရားဝင်အောင်ပြုလုပ်ထားသည့် မြေယာအသုံးချမှု စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း

ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းချုပ် - သေးငယ်သော ကျွန်းနိုင်ငံလေးတစ်နိုင်ငံတွင် အနှစ် ၃၀ အတွက် စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းမူဝါဒကို အသေးစိတ်ရေးဆွဲထားသော်လည်း နိုင်ငံရေးအခြေအနေအမျိုးမျိုးကြောင့် စီမံကိန်းကို မည်သည့်အခါမျှ အပြည့်အဝ ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ထိုနိုင်ငံသည် ကျွန်းပေါ်တွင်တည်ရှိကာ မြေယာအမြောက်အမြားပိုင်ဆိုင် ပြီး သစ်တောများဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိသည်။ နှစ်ပေါင်းကြာလာသည်နှင့်အမျှ ဤကျွန်းပေါ်တွင် တရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိ သော ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆောင်ရွက်လာသည်။ အဓိကမြို့ကြီးများတဝိုက်တွင် အကန့်အသတ်မဲ့ မြို့ပြချဲ့ထွင်မှုများနှင့် ပြည့်နှက်လာသည်။ တောင်ထူထပ်သောအရပ်ဖြစ်ခြင်းနှင့် အထူးသဖြင့်မြေညီညာသည့်နေရာအများစု ၌ တရားမဝင်အဆောက်အဦး များကနေရာယူထားသဖြင့် အဆောက်အဦးဆောက်လုပ်ရန် (အထူးသဖြင့် လမ်းဖောက် လုပ်ရန်) ခက်ခဲကာ ကုန်ကျစရိတ်ကြီးမားလှသည်။ အကျိုးဆက်အနေနှင့် လမ်းပိတ်ခြင်း၊ ညစ်ညမ်းမှုများနှင့် ယဉ်မတော် တဆဖြစ်မှုများ စသည့်အခက်အခဲ ပြဿနာများ ဖြစ်ပေါ်ကာ ယင်းသည်မြေအသုံးချပုံစံများယွင်းသည်နှင့်ထူးခြားနားပါ။ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးယိုယွင်းမှုကကျယ်ပြန့်လာသည်။ အဆိုပါ ပြဿနာများသည် မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးများအပေါ် ကြီးမားသောသက်ရောက်မှုရှိသောကြောင့် ဒေသတွင်းသို့ဝင်ရောက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် အလွန်နည်းပါးလာကာ ခရီးသွား လုပ်ငန်းအပေါ်အလွန်အမင်းအားထားနေရသော နိုင်ငံစီးပွားရေးအတွက် အဓိက ပြဿနာတစ်ရပ်လည်းဖြစ်လာခဲ့သည်။

“ တရားဝင်အောင်ပြုလုပ်ထားသော မြေယာအသုံးချမှုစီမံကိန်းသည် ၎င်းတို့၏အသုံးချမှုများကို တရားဝင်ကန့်သတ်ထား ခြင်းဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ထိခိုက်စေသည်။ အစိုးရများသည် စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ထားသောမြေယာအသုံးချမှုစီမံကိန်းကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် နယ်နမိတ်များ တန်းတူရေရှည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလုပ်ငန်းအပါအဝင် အဆိုပါ စီမံချက်များနှင့်ကိုက်ညီမှုရှိ စေရန်အတွက် စောင့်ကြည့်၍ လိုက်နာဆောင်ရွက်သင့်သည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ- အပိုင်း ၂၀.၁)

တရားဝင်အောင်ပြုလုပ်ထားသော မြေယာအသုံးချမှုစီမံကိန်း မူဝါဒသည် မြေယာအသုံးချမှုနည်းလမ်းကို ဆုံးဖြတ်ပေး၍ ၎င်းသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၏ တန်ဖိုးအပေါ် ထင်ရှားစွာ သက်ရောက်မှုရှိသည်။

စီမံကိန်း

ပြည်နယ်အားလုံးအတွက် အဓိကစိုးရိမ်စရာတစ်ခုမှာ မြေယာအရင်းအမြစ်များကို ထိရောက်စွာ မည်ကဲ့သို့စီမံခန့်ခွဲရမည်ဆို သည့်အချက်ပင်ဖြစ်သည်။ အချို့မြေယာများသည် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးအတွက် သင့်လျော်မည်ဖြစ်ပြီး အခြားမြေယာ များသည် မြို့ပြထူထောင်ရန်နှင့်လျော်ကြသည်။ အဆောက်အအုံများအတွက် စီမံကိန်းရေးဆွဲရန်၊ သဘာဝသယံဇာတများကို ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် ပြည်သူလူထုကို ဘေးအန္တရာယ်များ၊ ကျူးကျော်မှုများနှင့် ရောဂါများရန်မှ ကာကွယ်ပေးကြရန်လည်းလိုအပ် သည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၏တန်ဖိုးသည် မြေယာများကိုအကောင်းဆုံးစီးပွားဖြစ်အသုံးချနိုင်ရန် ခွဲဝေပေးရေးနည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ လူဦးရေအများဆုံး နေထိုင်သည့် မြို့ပြ၏ အချက်အချာနေရာများတွင် မြေယာတန်ဖိုးသည် အမြင့်ဆုံးဖြစ်ပြီး ထိုနေရာများ၌ သင့်တော်သည့်စီးပွားရေးအဆောက်အဦးများ ထူထပ်စွာတည်ဆောက်ရန်နှင့် မြေကွက်များကိုအပြင်းအထန်အသုံးပြုရန် လိုအပ်သည်။ အလားတူပင် ဈေးနှုန်းနိမ့်သော ထွက်နှုန်းမြင့်မားသည့် လယ်ယာမြေများနှင့် သစ်တောမြေများကို အလွန်တန်ဖိုး ထားကာ အပြင်းအထန် စိုက်ပျိုးကြသည်။

ပင်မစီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း

ကိုလံဘီယာသည် မြို့တစ်မြို့စီအတွက်ပင်မစီမံကိန်းတစ်ရပ် လိုအပ်သည့်စီမံကိန်းမူဘောင်အသစ်တစ်ခုကိုစတင်ခဲ့သည်။ ဥပဒေတွင် ဖွံ့ဖြိုး မှုအခွင့်အရေးများကိုပေးအပ်ထားခြင်းကြောင့် ထွက်ပေါ်လာသော ပြည်တွင်းပိုင်ဆိုင်မှုအခွန်များနှင့် မြေယာတန်ဖိုးမြှင့်တက်လာမှု အခွင့်အရေးများကို အဓိအရဆုပ်ကိုင်ခြင်း ကဲ့သို့သော အခွန်ဘဏ္ဍာငွေရေးကိရိယာများကို မြှင့်တင်ပေးထားပါသည်။ ရာဖြတ်များအား မူ ဘောင်အသစ်နှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်စေခြင်းသည် အရေးကြီးသောလုပ်ငန်းတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဥပဒေတွင် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအတွက် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းပညာ၊ လုပ်ငန်းစဉ်များရေးဆွဲခြင်း၊ နည်းစနစ်များနှင့် သတင်းအချက်အလက်လိုအပ်မှုများကို ရေးဆွဲထားသည်။ ရာဖြတ် များသည် မြို့ပြ အထူးပြုပညာရှင်များအဖွဲ့အစည်းများတွင် ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ကြခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ ရောင်းရင်းများအကြား လုပ်ငန်းများခွဲဝေ ဆောင်ရွက်ကြခြင်း နှင့် အဖွဲ့ဝင်များ အား စီမံကိန်းမူဘောင်တွင်ပါဝင်သောကြောင့်အရာများနှင့်ရှုပ်ထွေးမှုများအကြောင်းပညာပေးခြင်း တို့ကို ပြုလုပ်ကြ သည်။ မြို့ပြဒေသများတွင် ရာဖြတ်များသည် မူလတရားမဝင်ပိုင်ဆိုင်ခဲ့သောမြေပေါ်တွင်ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းဆောင်ရွက် ရာ၌ ပင်လျှင် ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များကို စုဆောင်းကြရာလဒ်အဖြစ် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများသည် ပိုမိုတိကျ လာခဲ့သည်။

စီမံကိန်းမူဝါဒတွင် မြေယာ ပြန်လည်ညှိနှိုင်းမှု (မြေယာများစုစည်းခြင်းနှင့် မြေယာလဲလှယ်ခြင်း) အပါအဝင် မြေယာပြန်လည် ခွဲဝေမှုပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ပုံစံအမျိုးမျိုး၊ အစားထိုးမြေယာပြန်လည်ချထားရေး (အများပြည်သူပိုင်မြေများအားပုဂ္ဂလိကပိုင် အဖြစ်လွှဲပြောင်းပေးမှုအပါအဝင်) တို့အပြင် ပုဂ္ဂလိကပိုင်မြေများကို အများပြည်သူအတွက် အစိုးရမှ သိမ်းယူခြင်း တို့ပါဝင်နိုင် ပါသည်။ ‘လမ်းညွှန်ချက်များ’ တွင် မြေယာပြန်လည် ခွဲဝေမှု ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် အထူးလမ်းညွှန်ချက်များ ပါရှိသည်။

“ အစိုးရများသည် အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သောမြေယာများ၊ မိမိဆန္ဒအလျောက်လိုက်နာဆောင်ရွက်နိုင်သော ဈေးကွက် အခြေပြု ယန္တရားတို့ကို ခွဲဝေချထားပေးခြင်းနှင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင်မြေယာများ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့်သစ်တောများကို ပြည်သူပိုင်အဖြစ် အသုံးပြုရန် သိမ်းယူခြင်း တို့ကိုလည်းထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်သည်။” (လမ်းညွှန်ချက် အပိုင်း ၁၅.၁)

“ အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူများထံမှ မျှော်လင့်ထားသော ငွေကြေးနှင့်အခြားထည့်ဝင်မှုများသည် သင့်လျော်သလောက်သာဖြစ် သင့်ပြီး ပြန်လည်မဆပ်နိုင်သည့် အကြွေးများတင်ကျန်မနေသင့်ပေ။ မိမိတို့၏ မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောမြေလုပ်ပိုင် ခွင့်များအားစွန့်လွှတ်သူများသည် တန်ဖိုးတူညီသော ငွေပေးချေမှုကို အလွန်အမင်းနှောင့်နှေးမှုမရှိဘဲ ရရှိသင့်သည်။ (လမ်းညွှန် ချက်များ-အပိုင်း၁၅.၄)

မူဝါဒ များကို စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း

ဈေးကွက်များသည် ထုတ်ကုန်များစွာဖြန့်ဖြူးရန် သင့်လျော်သောပတ်ဝန်းကျင်ရှိသော်ငြားလည်း အခြေခံအဆောက်အအုံ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုရေးစောင့်ရှောက်မှုများကဲ့သို့ ပြည့်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများပေးရာတွင်မူ ကောင်းမွန်မှုသိပ်မရှိပေ။ ထို့အပြင် ၎င်းတို့သည် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍမှဖြန့်ဖြူးသည့် အချို့ကုန်စည်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြင်ပဆိုးကျိုးများ (စုပုံနေခြင်း၊ ညစ်ညမ်းမှု၊ အားနည်းသောလုပ်ငန်းခွင် စသည့်) ကို လျော့ချရာတွင်လည်း ကောင်းမွန်မှုမရှိပေ။

ကမ္ဘာတစ်လွှားရှိတရားစီရင်မှုအများအပြားသည် အရင်းအမြစ်များအားအကောင်းဆုံးအသုံးပြုရန်ခွဲဝေပေးရာတွင် ဈေးကွက် တည်ငြိမ်ရေး ပြဿနာများနှင့်လုံးပမ်းနေရသည်။ သို့သော် တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဈေးကွက်တွင်မတန်တဆပိုလျှံမှုများမှ ပြည် သူများကိုကာကွယ်နေရသည်။ အခက်အခဲစိန်ခေါ်မှုများမှာ ဈေးကွက်များကပေးနိုင်သည့်ဆန်းသစ်မှုများကိုအတားအဆီးဖြစ် စေသည့် ဗျူရိုကရက်တစ်စနစ်ဆန်လှသော သင့်လျော်သည့် စီမံကိန်းစည်းမျဉ်း၊ ဥပဒေများကို စတင်မိတ်ဆက်အသုံးပြုခြင်း ဖြစ်သည်။ ရာပြတ်များသည် စည်းမျဉ်း၊ဥပဒေအပြောင်းအလဲနှင့်အညီ ဈေးကွက်တစ်ခုတွင် မည်ကဲ့သို့ပြောင်းလဲလုပ်ဆောင် လာသည်ကို စောင့်ကြည့်နိုင်သည် - ဥပမာ ပိုမိုတင်းကြပ်လာသည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာစည်းမျဉ်း၊ဥပဒေများကြောင့် အိမ်ဆောက်ရာတွင် ကုန်ကျစရိတ်များမြင့်မားလာခြင်းသည် အိမ်ယာမြေတန်ဖိုးကို လျော့ကျစေသည်။ ဤအချက်သည် မူဝါဒ ချမှတ်သူများ၊ စည်းမျဉ်း၊ဥပဒေရေးဆွဲသူများနှင့် စားသုံးသူများအတွက် စည်းမျဉ်း၊ဥပဒေသတ်မှတ်ထားသော မြေယာ အသုံးချ မှုစီမံကိန်း၏ သက်ရောက်မှုကို အကဲဖြတ်ရာတွင် အသုံးဝင်သည်။

၃.၅။ အစိုးရက မြေယာသိမ်းဆည်းခြင်း

ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းချုပ်။- ကျေးလက်ဒေသနေ လူဦးရေထူထပ်သောနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် ဟက်တာသန်းနှင့်ချီကျယ်ဝန်း သော မြေယာများတွင်တည်ရှိနေသော ရာပေါင်းများစွာသော အကြီးစား စီးပွားဖြစ်လယ်ယာမြေများကို အခြားသူများ အား ပြန်လည်ဝေမျှရန်အတွက် အစိုးရက သိမ်းယူခဲ့သည်။ သို့သော် လျော်ကြေးပေးခြင်းအား အကဲဖြတ်မှုတွင် နှောင့်နှေး မှုများ ရှိနေခဲ့ပြီး ပိုင်ရှင်များမှလျော်ကြေးမရသေးသည့် အဖြစ်အပျက်များ များစွာရှိနေသေးသည်။ ယခင်က အဆိုပါ လယ်ယာမြေ များကို တရားဝင် မြေဈေးကွက်တွင် ရောင်းဝယ်မှုများပြုလုပ်ခဲ့ကြရာ ထိုသို့ဆောင်ရွက်မှုမြောက်များစွာကို စစ်တမ်း ကောက်ယူခြင်း၊ မှတ်ပုံတင်ခြင်းနှင့် အမည်ပေါက်စာချုပ်များထုတ်ပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ပိုင်ရှင်များက လယ်ယာ မြေများကို ချေးငွေအပေါင်ပစ္စည်းအဖြစ်အသုံးပြုစဉ်ကတင်သွင်းခဲ့သော သမိုင်းဝင်မြေတန်ဖိုးများကိုလည်း ခြေရာခံနိုင်ခဲ့ သည်။ လယ်ယာများကို သိမ်းဆည်းစဉ်အခါက ယခင်ပိုင်ရှင်များသည် လျော်ကြေးရရန်မျှော်မှန်းလျှက် မြေပေါ်တွင်အဆင့်မြင့်တင်တည်ဆောက်ထားသည့် အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို အသေးစိတ် စာရင်းပြုစုထားခဲ့ ကြသည်။ သို့သော် လျော်ကြေးငွေပေးချေရာတွင် နှောင့်နှေးနေသည့်အချက်က လယ်ယာမြေများတွင် ကြီးကြီးမားမား ပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်နေသည်ကို ဆိုလိုသည်။ လျော်ကြေးပေးရန်အတွက် မူလအဆင့်မြင့်တင်ထားမှုများနှင့် အသစ်

ပြုလုပ်ချက်များကိုခွဲခြားဖော်ထုတ်ရာတွင် ပြဿနာ များစွာရှိပြီး အချိန်များစွာပေးရသည်။ လျော်ကြေးငွေပေးချေမှု နှောင့်နှေးခြင်းများကလည်း အတိုးများစွာတက်စေပြီး ထိုစဉ် ကတည်းက လယ်ယာမြေကိုစွန့်ခွာခဲ့ရသည် ပိုင်ရှင်များကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန် ခက်ခဲစေသည်။

“ အစိုးရများအနေဖြင့် အများပြည်သူအတွက်ရည်ရွယ်၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား သိမ်းဆည်းသည့်အခါ လျော်ကြေးများကို အ မြန်ဆုံး၊ တရားမျှတစွာ ပေးသင့်သည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ အပိုင်း ၃.၁.၄)

“ ၎င်းတို့၏ အမျိုးသားဥပဒေနှင့် ဥပဒေပြုမှုများ၊ နိုင်ငံအခြေအနေများအပေါ်မူတည်၍ နိုင်ငံများသည် မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်း နှင့်သစ်တောများ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အများပြည်သူအကျိုးအတွက်သာ သိမ်းယူသင့်သည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ အပိုင်း ၁၆.၁)

“ အစိုးရများသည် မျှတစွာ တန်ဖိုးဖြတ်ကာ လျော်ကြေးကိုချက်ခြင်းပေးစေရန် လုပ်ဆောင်ပေးသင့်သည်။ လျော်ကြေးကို ငွေသားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အခြားနေရာများ၌ အစားထိုးလုပ်ကိုင်ခွင့်အနေဖြင့်လည်းကောင်း ထိုနည်းလမ်းနှစ်ရပ် ပေါင်းစပ်၍လည်းကောင်း ပေးနိုင်သည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ အပိုင်း ၁၆.၃)

“ အရင်းအမြစ်ရှိနိုင်သည့်အတိုင်းအတာပေါ်မူတည်၍ အစိုးရများသည် အကောင်အထည်ဖော်မည့် အေဂျင်စီများတွင် ဝန်ထမ်းအင်အား၊ ရုပ်ဝတ္တု၊ ငွေကြေးနှင့်အခြားသောစွမ်းရည်များရှိအောင် ဆောင်ရွက်ထားစေရမည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ - ၁၆.၄)

“ အဖွဲ့အစည်းအားလုံးသည် အထူးသဖြင့်ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျကျအကဲဖြတ်ထားသောတန်ဖိုးများ၊ ပွင့်လင်းမြင်သာ၍ ဗဟိုချုပ်ကိုင် မှုမရှိသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအပြင်အယူခံဝင်ခွင့် တို့ကိုအသုံးပြု၍ အကတိလိုက်စားမှုများအား တားဆီးကာ ကွယ်ရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်သင့်သည်။ (လမ်းညွှန်ချက် ၁၆.၆)

*ဥပဒေတွင်ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး အဆောက်အဦပိုင်းဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အဓိကပါဝင်လေ့ရှိသည်။ ပုဂ္ဂလိကအကျိုး အမြတ် အတွက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု တည်ဆောက်ထားခြင်းများ မပါဝင်ရန် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သဘောတူညီမှုရရှိထားသည်။

အစိုးရမှ သိမ်းယူပိုင်ခွင့် အာဏာကို အသုံးပြုခြင်းသည် ထိခိုက်နစ်နာသူများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများအပေါ် များစွာသက်ရောက်မှုရှိ နိုင်သည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အစိုးရမှ အကြောင်းပြချက်များစွာဖြင့် သိမ်းယူနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် အခြားဖွံ့ဖြိုးမှုစီမံကိန်းများအတွက် ပံ့ပိုးပေးရန်၊ မြို့ပြအိမ်ယာများအတွက် နေရာသစ်များစီမံပေးရန်နှင့် သို့မဟုတ် နေရာအစားထိုးပြန်ပေးရန် သို့မဟုတ် ပေါင်းစည်းရန် ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် များကိုပြန်လည်ခွဲဝေရန် စသည်တို့အတွက်ဖြစ်သည်။ သိမ်းယူခြင်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ပတ်သက်သည့် နည်းပညာလမ်းညွှန်ချက်ကို မြေယာနှင့်လျော်ကြေးအား မပေးနေရ သိမ်းဆည်းခြင်း (FAO 2008) တွင် တွေ့နိုင်သည်။ သီအိုရီအရ မည်သည့် သိမ်းယူခြင်းအတွက်ကိုမဆို အကောင်းဆုံးဖြေရှင်းနည်းမှာ သိမ်းဆည်းခဲ့သောလုပ်ပိုင်ခွင့်အား ပြန်လည်အစားထိုးပေးရာတွင် တူညီသောအရင်း အမြစ်များရှိသည့် တူညီသောနေရာများတွင် တူညီသောလုပ်ပိုင်ခွင့်များ ခွဲဝေပေးခြင်းဖြစ်ပြီး လက်တွေ့တွင် ဤနည်းလမ်းအတိုင်းဆောင်ရွက် ပေးနိုင်ခြင်းမရှိသည်ကို မကြာခဏတွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာတွင် လျော်ကြေးငွေပမာဏကို ခန့်မှန်းတွက်ချက်ပေးခြင်းကိုသာ အလေးထားရသည်။

မျှတသော လျော်ကြေးငွေအကဲဖြတ်မှုအားဆောင်ရွက်သည့်အခါ ထိခိုက်နစ်နာသူများအတွက် မြေသိမ်းယူပြီးနောက် ပြန်လည်နေရာချထားသည့်အခါ ယခင်ကထက် ပိုမကောင်းသော သို့မဟုတ် ပိုမညံ့သောနေရာများတွင် နေရာချထားပေးရန်ရည်ရွယ်သည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည်လည်း ဤရည်ရွယ်ချက်တွင်ပါဝင်ပြီး အောက်ပါယေဘုယျလမ်းညွှန် ချက်များကို ဖော်ပြနိုင်သည်။

- သိမ်းဆည်းခံလုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုကထာဝင်ကြောင့်လျော့ကျသွားသည့် မြေတန်ဖိုးများကို တန်ဖိုးဖြတ် ရန် လွတ်လပ်၍ ဘက်မလိုက်သော ရာဖြတ်များကို ခန့်အပ်သင့်သည်။
- တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင်အားလုံးပါဝင်ခွင့်ရှိသင့်ပြီး ပဋိပက္ခများနှင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများအပေါ်သက်ရောက်သည့် ဖိအားများကို လျော့နည်းသွားအောင်ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခြင်း ရှိရမည်။
- အကယ်၍ ထိခိုက်နစ်နာသူများမှ ထိခိုက်နစ်နာခဲ့သော လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား တန်ဖိုးဖြတ်ရန် ရာဖြတ်တစ်ဦးအား ခန့်အပ် လိုပါက ကုန်ကျစရိတ်ကို သိမ်းယူသည့်အာဏာပိုင်မှကျခံရမည်။
- လုပ်ငန်းစဉ်သည် တန်ဖိုးနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် အငြင်းပွားမှုများအား ဖြေရှင်းပေးနိုင်ရမည်။
- အကယ်၍ မြေသိမ်းသည့်အာဏာပိုင်အား ဥပဒေတစ်ရပ်ဖြင့် အာဏာအပ်နှင်းထားခြင်းဖြစ်လျှင် တန်ဖိုးဖြတ်ရမည့် ရက်စွဲကို ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်ရမည်။ မြေသိမ်းသည့်အာဏာပိုင်က သတ်မှတ်ခြင်း မဖြစ်စေရ။

- ရာဖြတ်များသည် လျော်ကြေးကို မျှမျှတတ၊ လက်တွေ့အဆင်ပြေမည့်သဘောတူညီချက်ရအောင် လုပ်ဆောင်ရမည်။ ထို့အပြင် -
 - ဖြစ်နိုင်လျှင် ပေးရမည့် လျော်ကြေးပမာဏကို စောလျှင်စွာဖော်ပြပေးသင့်သည်။
 - ဖြစ်နိုင်လျှင် ခန့်မှန်းရောင်းဈေးကို ပွင့်လင်းစွာသဘောတူထားသော အရောင်းအဝယ်ဈေးနှုန်းများအပေါ် အခြေခံ၍ရမည်။ (တန်ဖိုး၏ အခြေအနေပေါ်မူတည်တတ်သည့်သဘောသဘာဝနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အခန်း(၁)တွင် ပါဝင်သောကောက်ချက်အား မှတ်သားထားချက်အရ - နိုင်ငံတော်သည် လျော်ကြေးပေးရာတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ “ဆုံးရှုံးမှု” ပမာဏအပေါ်အပြည့်အဝ မထင်ဟပ်သည့် မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန် ကဲ့သို့သော အခြားသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်သတ်မှတ်ထားသည့်တန်ဖိုးပေါ် အခြေမခံရ။)
 - ဈေးကွက်ပြင်ပ တန်ဖိုးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း။

ရည်ရွယ်ချက်တစ်ရပ်လုံးအနေနှင့် ပါဝင်သူများအားလုံး၏ကြွယ်ဝမှုသည် အနည်းဆုံး မြေသိမ်းဆည်းခံရပြီးနောက်နှင့်မသိမ်းဆည်းမီ တန်းတူရှိစေရန်ဖြစ်သည်။ မြေပြန်လည်ဝေခြမ်းရေး “မဆောင်ရွက်မီနှင့် ဆောင်ရွက်အပြီး” အခြေအနေများကို အခြေခံထားသည့် တန်ဖိုးဖြတ်မှုများသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား လွှဲပြောင်းပေးရာ၌ မျှတမှုရှိစေရန် အထောက်အကူဖြစ်စေပါသည်။

အများအားဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကိုအစိုးရကသိမ်းဆည်းလိုက်သောအခါ သိမ်းယူလိုက်သော သို့မဟုတ် ရပ်စဲလိုက်သော အခွင့်အရေးများ၊ ထိန်းသိမ်းထားသည့်အခွင့်အရေးတစ်စုံတစ်ရာအပေါ်ထိခိုက်နစ်နာမှုများနှင့် ထိခိုက်နစ်နာသွားသူများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ ဆုံးရှုံးသွားခြင်း စသည်တို့အတွက် လျော်ကြေးများကိုပေးချေရမည်ဖြစ်သည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်သိမ်းဆည်းမခံရသော်လည်း ဥပမာ လမ်းသစ်ဖောက်လုပ်ခြင်းကဲ့သို့သော ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းကြောင့် ဆူညံသံထွက်ပေါ်လာသဖြင့် မြေတန်ဖိုးကျသွားသောမြေပိုင်ရှင်များအတွက်လည်း လျော်ကြေးပေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ရာ၌ ထိုကဲ့သို့သော အရာအားလုံး၏ အရေအတွက်အားလုံးကို ကောက်ခံတွက်ချက်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ဈေးကွက်နှင့် ဈေးကွက်ပြင်ပ တန်ဖိုးများအား အကဲဖြတ်မှုများပြုလုပ်ရန်လိုအပ်သည်။

အစိုးရမှ မြေယာသိမ်းဆည်းလိုက်ခြင်းအတွက် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများ

က) သိမ်းယူမည့် သို့မဟုတ် ရပ်စဲမည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း

မြေယာသိမ်းဆည်းမှုဥပဒေတွင် မည်သည့်လုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုသိမ်းယူနိုင်ကြောင်းနှင့် မည်သည်တို့ကို လျော်ကြေးပေးခွင့်ပြုကြောင်းတို့ကို ဖော်ပြပေးသင့်သည်။ ၎င်းတို့တွင် ရေရှည်အသုံးပြုရန်နှင့် အဆုံးသတ်သင့်သည့်အခွင့်အရေးများလည်း ပါဝင်ရမည်ဖြစ်သည်။ အဆုံးသတ်သင့်သော အခွင့်အရေးများ အတွက် အစောဆုံး အဆုံးသတ်ပေးရမည့်ရက်စွဲကို ဆုံးဖြတ်ပေးရန် လိုအပ်သည်။ လျော်ကြေးကို သက်တမ်းကုန်ဆုံးရက်အထိငှားရမ်းမှုမှ ငှားရမ်းသူခံစားရမည့် အကျိုးအမြတ်အပြင် ငှားရမ်းထားသူ၏ကုန်ကျစရိတ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ထားသော အဆင့်မြှင့်တင်ထားမှု တန်ဖိုးများကိုပါထည့်သွင်း တွက်ချက်ရမည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်များအားပိုင်ဆိုင်ထားသူတစ်ဦးထက်ပိုသည့်မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုကိစ္စရပ်များတွင် လျော်ကြေးခွဲဝေပေးခြင်း နည်းလမ်းအချို့ကို လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ- မြေပိုင်ရှင်တစ်ဦးသည် သီးစားချထားသူများအား ပြန်လည်ငှားရမ်းမည့်သူတစ်ဦးကို မြေငှားရမ်းခြင်းဖြစ်နိုင်သည်။ အကျိုးအမြတ် တစ်ခုစီကို သီးသန့်တန်ဖိုးဖြတ်ပေးနိုင်ပြီး ယင်းအပေါ်လိုက်၍ လျော်ကြေးကို ခန့်မှန်းပေးနိုင်သည်။ သို့သော် အကျိုးအမြတ်တစ်ခုနှင့်အထက် ပေါင်းစပ်လျှက် ရှိသည့် မြေယာ သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှု အတွက် ထပ်ဆောင်းတန်ဖိုးများလည်းရှိနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ပေါင်းစပ်လျှက်ရှိသည့်တန်ဖိုးများကို ခွဲဝေမည့် နည်းလမ်းအချို့လိုအပ်မည်ဖြစ်ပြီး မြေယာနှင့် ထိုမြေယာပေါ်အဆင့်မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ထားမှုနှစ်ခုစလုံး၏ တန်ဖိုးများကို ပေါ်လွင်ထင်ဟပ်စေသင့်ပြီး သီးနှံများလည်းအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်များသိမ်းဆည်းခံရသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမြေပိုင်ရှင်သည် အခြားပိုင်ဆိုင်မှုအပေါ် ပြန်လည်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် ကုန်ကျစရိတ်ကို တောင်းဆိုပိုင်ခွင့်ရှိရမည်။

မြေသိမ်းခွင့်လိုင်စင် နှင့် အသုံးပြုခွင့်ကဲ့သို့သော စာချုပ်တစ်ခုထက် တရားဝင်မှုနည်းပါးသော သိမ်းဆည်းခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူ စာချုပ်များအတွက် လျော်ကြေးများရှိသင့်သည်။ လျော်ကြေးများတွင် နေရာရွှေ့ပြောင်းရမှုအတွက် ကုန်ကျစရိတ်၊ အခြေပျက်မှုနှင့် မည်သည့်ဆုံးရှုံးနစ်နာမှုများအတွက်မဆို ပါဝင်သင့်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ အခြေပျက်မှုအတွက် လျော်ကြေးများ မပေးလိုကြသည့်အတွက် ယင်းသို့အခြေပျက်မှုအတွက်ပေးလျော်ရန် သတ်မှတ်ထားရသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ထိခိုက်နစ်နာသူတို့သည် အကျိုးခံစားခွင့်တစ်ခုကို အတင်းအကြပ်သိမ်းယူခံထားရသူများ မဟုတ်သော်လည်း စွန့်လွှတ်ခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။

ဥပဒေတွင် အများအားဖြင့် တရားမဝင်အခွင့်အရေးလက်ဝယ်ပိုင်ဆိုင်သူများထံမှ သိမ်းဆည်းသည့်မြေတန်ဖိုးအတွက် လျော်ကြေးပေးရမည် မဟုတ်သော်လည်း မြေယာအားအဆင့်မြှင့်တင်မှုများ ပြုလုပ်ထားသည့်အတွက် လျော်ကြေးပေးရခြင်း ရှိနိုင်သည်။ အဆိုပါလျော်ကြေး၏ အတိုင်းအတာသည် ဥပမာအားဖြင့် နေထိုင်ခဲ့သောအချိန်ကာလ၊ အမြဲတမ်းနေထိုင်မှုအတိုင်း အတာ သို့မဟုတ် လက်ခံနိုင်မှုအတိုင်းအတာ များကဲ့သို့ တရားမဝင်နေရာယူထားမှု အခြေအနေများအပေါ်တွင် မူတည်သွား မည်ဖြစ်သည်။ ထိုသူတို့အား ပြန်လည်နေရာချထားရလျှင် ထိုစရိတ်အားလုံးအတွက် လျော်ကြေးကိုကျခံပေးသင့်သည်။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ မြေယာမူဝါဒတွင် အခြေခံအဆောက်အအုံများနှင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများပံ့ပိုးပေးခြင်းတို့အပြင် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း သည်လည်း မြေယာသိမ်းဆည်းရန် တရားဝင် အကြောင်းပြချက်တစ်ရပ်အဖြစ် ခွင့်ပြုပေးနိုင်သည်။ ကဲ့သို့ကိစ္စရပ်များတွင် ထိခိုက်နစ်နာသူ များအား မြေယာတန်ဖိုး (သို့မဟုတ် မြေယာတန်ဖိုးမြှင့်တင်မှု) ၏ ဝေစုတစ်စုအား ခံစားခွင့်ပြုသင့်သည်။

ရောင်းချရေး၏အခြေခံနှင့်ခွန်တွဲပါလာသည့် အထူးတာဝန်ယူမှုတွင် မြေယာသိမ်း ဆည်းလိုက်သည့် အာဏာပိုင်များ၏ ဆောင်ရွက်ချက်ကြောင့်သာ တက်လာမည့် တန်ဖိုးအတွက်အကျိုးခံစားခွင့်များကို လုပ်ပိုင်ခွင့်ပိုင်ဆိုင်ထားသူများက ရရှိခံစား ရ မည့်အရေးမှ ကာကွယ်ပေးခြင်းရှိရမည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်းသည် ဈေးကွက်တွင် ပိုင်ရှင်ကအကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည့်အပိုင်း၏တန်ဖိုး မဟုတ် သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဤအရာကို “ အစီအစဉ်မရှိသောကမ္ဘာ” ယူဆချက်ဟု သိရှိကြသည်။ အကယ်၍ မြေယာသိမ်းဆည်းမှုအမိန့်သည် ကာလအတန်ကြာ သွားပါက နောက်ပိုင်းအကောင်အထည်ဖော်မည့်စီမံကိန်းသည် ထိုနယ်မြေဧရိယာ ရှိမြေတန်ဖိုးများအပေါ်လွှမ်းမိုးမှုရှိနိုင်သောကြောင့် မြေသိမ်းစဉ်ကရောင်းချရေး၏ အထောက်အထားကို ရနိုင်ရန် ခက်ခဲနိုင်ပါသည်။

အခြားသင့်တော်သောမြေနေရာမရရှိသေးမီ သိမ်းဆည်းခံမြေပေါ်တွင်မူလအတိုင်း ဆက်လက်အသုံးပြုနိုင်မည့် အချိန်ကာလတစ်ခုကိုလည်း သတ်မှတ်ကာ ခွင့်ပြုရန် စဉ်းစားပေးသင့်ပါသည်။

စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် မြေယာ သိမ်းဆည်းခြင်း

ဟောင်ကောင်ရှိ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ခု၌ ပြန်လည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းတစ်ရပ်၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ရရှိထားသော ပုဂ္ဂလိကဆောက်လုပ် ရေးလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူသည် ကျန်ရှိနေသည့် ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ရောင်းပေးအောင်တွန်းအားပေးပါရန် မြေယာဘုတ်အဖွဲ့သို့ လျှောက်ထားနိုင်သည်။ ဤ အချက်သည် ပိုင်ရှင်များအား ၎င်းတို့၏မြေယာများကို တောင့်ခံထိန်းသိမ်းထားခြင်း သို့မဟုတ် “ရွေးခြင်း” ထက် ညှိညှိနှိုင်းနှိုင်းဖြေရှင်းရေးကို အားပေးသည်။ ဤအချက်သည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအပေါ် အသေးစား ညှိနှိုင်းမှုပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် မူဝါဒအောင်မြင်အောင် မည် ကဲ့သို့ဆောင်ရွက်နိုင်ကြောင်း ဥပမာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည် (ဤဥပမာတွင် မြို့ပြပြန်လည်ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ ကို အရှိန်မြှင့်တင် နိုင်ပါသည်။

ခ) ထိန်းသိမ်းထားသည့်လက်ကျန်မြေ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း

လူတစ်ဦး၏မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကိုသာ သိမ်းယူခြင်းဖြစ်မည်ဖြစ်သော်လည်း ထိုသို့သိမ်းယူမှုကြောင့် လက်ကျန် မြေ တန်ဖိုးကျသွားနိုင်သည့် အခြေအနေများရှိနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ - လမ်းသစ်တစ်လမ်းဖောက်လုပ်မှုကြောင့် နှစ်ပိုင်းကွ ကျန်ရစ်သွားသည့် မြေကွက်မျိုးဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျန်မြေတွင် တန်ဖိုးကျဆင်းသွားသည့်အတွက်ရော လမ်းဖောက် လုပ်၍သိမ်းယူသည့်မြေအတွက်ပါ လျော်ကြေး ပေးသင့်ပါသည်။

လမ်းဖောက်လုပ်ရာတွင် လက်ကျန်မြေတွင် အသုံးပြုပိုင်ခွင့်ယာယီရပ်သိမ်းထားခြင်း သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းခွင်ဆူညံခြင်းများ၊ တုန်ခါခြင်းများ၊ အနိုးအငွေ့များ၊ စူးရှသည့်အလင်းများထွက်ပေါ်ခြင်း သို့မဟုတ် အစိုအခဲများလွှင့်စင်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် တန်ဖိုးကျဆင်းသွားနိုင်သည်။

လမ်းတစ်လျှောက် မြေပေါ်၊ မြေအောက် သို့မဟုတ် အပေါ်မှ ကေဘယ်ကြိုးများနှင့်ပိုက်လိုင်းများသွယ်တန်းရန် သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များအတွက် မြေချန်ထားရခြင်း သို့မဟုတ် ဖြတ်သန်းသွားလာခွင့်ပြုရခြင်းတို့အတွက် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်တန်ဖိုး များထိခိုက်စေနိုင်ပါသည်။ လျော်ကြေးကို နှစ်စဉ်ငှားရမ်းခ ပုံစံဖြင့် ပေးလေ့ရှိသည့်အပြင် အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် သီးနှံထုတ်လုပ် ရမည့်မြေယာဆုံးရှုံးခြင်းနှင့် စက်ကိရိယာများထားရှိခြင်းကြောင့် အပိုကုန်ကျစရိတ် များအတွက်ပါ လျော်ကြေးပေးရ လေ့ရှိ သည်။

ဂ) အခြေပျက်မှုအတွက် လျော်ကြေးပေးရန် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း။

လုပ်ပိုင်ခွင့်များသိမ်းဆည်းခံရသည့်မြေပိုင်ရှင်အတွက် နေရာသစ်ရှာဖွေ၊ ပြောင်းရွှေ့ခြင်းအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များရှိပါသည်။ ပို၍ အရေးကြီးသည့် အချက်မှာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းများ၊ လူမှုရေးအချိတ်အဆက်များ၊ မိသားစုနှင့်အဆက်အသွယ်၊ ပိုင်ဆိုင်မှုရှိသည့်ခံစားချက်များ စသည်ဖြင့် အားလုံးကို နစ်နာဆုံးရှုံးသွားနိုင်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့အမြင်တွင် မြေယာသိမ်းဆည်းမှု အတွက်လျော်ကြေးပေးရာတွင် ရောင်းသူ၏ “ဆန္ဒအလျောက်” ဖွင့်သည့် ဈေးကွက်တန်ဖိုးအပေါ် အခြေခံထားခြင်းဖြစ်

သော်လည်း အမှန်တကယ်တွင်ရောင်းသူဘက်မှဆန္ဒရှိသည့်နှုန်း အမြဲတမ်းဖြစ်မနေပါ။ မြေယာမဲ့ဖြစ်သွားခြင်း နှင့် ပြန်လည် အခြေချရခြင်း တို့ကြောင့် နစ်နာဆုံးရှုံးမှုများခံစားကြရသည်။ ယင်းတို့ကိုဖြေရှင်းရန်အတွက် အောက်ပါအကြောင်း အရာတို့နှင့် ပတ်သက်သည့် အခြေပျက်မှုများအတွက် လျော်ကြေးပေးသင့်သည်။

- မြေယာအားလုံးကိုသိမ်းယူလိုက်လျှင် နေရာပြန်လည်ချထားခြင်းစရိတ်၊ မြေယာတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာသိမ်းယူလျှင် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရခြင်းစရိတ်၊ သို့မဟုတ် လည်ပတ်နေသောစီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုအားအပြီးအပိုင်ရပ်တံ့ရလျှင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းပိတ်သိမ်းရသောစရိတ်၊
- လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုမှ ပုံမှန်ဝင်ငွေ ဆုံးရှုံးမှုများ- ယင်းသည် စိုက်ပျိုးမြေဆိုပါက သစ်ပင်များ၊ နှစ်ရှည်သီးနှံများနှင့် နှစ်စဉ် ထွက်ရှိရိတ်သိမ်းရမည့် သီးနှံများ၏ ဈေးကွက်တန်ဖိုးများ ဆုံးရှုံးမှုဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူပင် လည်ပတ်နေသည့်စက်ရုံ အားပိတ်သိမ်းရခြင်းဖြစ်ပါက အစားထိုးမရသော ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ကုန်ချောမဖြစ်သေးသည့် တစ်ပိုင်းတစ်စ ပစ္စည်း များ၏ တန်ဖိုးများဖြစ်ပါသည်။
- ယုံကြည်မှု ပျက်ပြယ်ခြင်း- ယင်းသည် လူတစ်ဦးတစ်ယောက် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းတခု၏ ပိုင်ဆိုင်မှုတစ်ရပ် သို့မဟုတ် နေထိုင်လုပ်ကိုင်မှု တစ်ရပ်ကြောင့် ဈေးကွက်တန်ဖိုးအတိုင်း သို့မဟုတ် ယင်းထက်သာသော ငွေကြေးတန်ဖိုး အကျိုးခံစားခွင့်ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းကို ဖောက်သည်ထံမှ သစ္စာရှိမှုပုံစံဖြင့် ရှင်းလင်းစွာတွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။
- အဓမ္မ ရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်းကြောင့် အခြားသော ဆုံးရှုံးမှု၊ ပျက်စီးမှုများ စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

မြေယာသိမ်းဆည်းခြင်းအတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်း

အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုအတွက်လျော်ကြေးပေးရာတွင် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေပါအခွင့်အရေးအရ အောက်ပါကိစ္စရပ် များဖြစ်လျှင် ဈေးကွက်တန်ဖိုးအတိုင်း သို့မဟုတ် ထိုထက်တိုး၍ ပေးရပါသည်။ - သီးနှံများနှင့် သစ်ပင်များ ထိခိုက်ပျက်စီးမှု၊ မြေယာအား စိတ်ပိုင်းရခြင်းကြောင့် ထိခိုက်ပျက်စီးမှု၊

အခြားပိုင်ဆိုင်မှု သို့မဟုတ် ဝင်ငွေအား ဆိုးဆိုးဝါးဝါးထိခိုက်မှု၊ နေရာသစ်သို့ပြောင်းရွှေ့ရန်အတွက် သင့်တင့်လျောက်ပတ် သော ကုန်ကျစရိတ် နှင့် ပြည်သူ့လူထုအားအသိပေးအကြောင်းကြားသည့်ရက်စွဲ(မြေသိမ်းဆည်းမည်ဖြစ်ကြောင်း ကြေငြာချက်ထုတ်ပြန်ခြင်း) နှင့် ရယူသိမ်းဆည်းသည့်ရက်စွဲ တို့အကြား မြေယာအခြေပြုအကျိုးအမြတ်များ လျော့နည်း သွားခြင်း စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

နောက်ဆုံး အခြေပျက်မှုအတွက်စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နစ်နစ်မှုအတွက် လျော်ကြေးကို ၁၀၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့် ပေးနိုင်သည်။ရောင်းဈေးကိုမဆုံးဖြတ်နိုင်ပါကဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်တွင်နိုင်ငံတော်အစိုးရအားဆက်စပ်လျှက်ရှိသောမြေဧရိယာ များပေါ်အခြေခံ၍ ဈေးနှုန်းသတ်မှတ်ပေးရန် တိုက်တွန်းထားပါသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် မြေယာများ၏ လူမှုဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အဓမ္မအနှစ်ဆိုင်ရာတန်ဖိုးများသည်လျော်ကြေးပေးရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားစရာအချက်များဖြစ်လာသည်။

မြေယာသိမ်းဆည်းခြင်းနှင့် ရောင်းဈေးမဟုတ်သည့်တန်ဖိုး

တွက်ချက်ရန်ခက်ခဲသော်လည်း ရောင်းဈေးမဟုတ်သည့်တန်ဖိုးအတွက်လျော်ကြေးသည် တောင်းခံသူမြေတွင်နေထိုင် လုပ်ကိုင်ခဲ့သည့်အချိန် အတိုင်းအတာနှင့် ဖယ်ရှားခံရချိန်ကြာတွေ့ရသည့်အဆင်မပြေမှုတို့အပေါ်မူတည်၍ ချင့်ချိန်တွက်ချက် ပေးနိုင်သည့် ပုံစံရှိနိုင်ပါသည်။ ယဉ်ကျေးမှုစံနှုန်းများ၊ တန်ဖိုးများနှင့်ယုံကြည်မှုများ အထူးသဖြင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းမြေယာ များနှင့်ပတ်သက်သည့် ပြဿနာများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား သင့်သည်။

အထွဋ်အမြတ်ထားသောသစ်ပင်များ၊ နတ်ကွန်းများနှင့် တောင်များကဲ့သို့ ဘာသာရေးဆိုင်ရာနေရာများသည် ဒေသခံပြည်သူ လူထုအတွက် စိတ်ဝိညာဉ်ဆိုင်ရာ တန်ဖိုးများရှိသော်လည်း ယင်းတို့ကို ရောင်း/ဝယ်၍ မရသောကြောင့် အလဲအထပ်လုပ်သည့် အယူအဆမျိုးမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် လျော်ကြေးအဖြစ် အခြားနည်းလမ်းတစ်ခုလိုအပ်သည်။ ယင်းသည် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ကိုးကွယ်မှု အတွက်ဆုံးရပ်အဖြစ်အသုံးပြုရန် တန်းတူအဆောက်အဦးတစ်ခု ပြန်ပေးအပ်ခြင်းလည်းဖြစ်နိုင်သည်။ အခြားနည်းလမ်း တစ်ခုမှာ နေရာသစ်တစ်ခုနှင့်အတူ သင့်တော်သောအဆောက်အဦး ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် အခြေပျက်သွားမှုအတွက် သင့်တော်သောလျော်ကြေးတို့အား သတ်မှတ်၍ကျခံစေခြင်းဖြစ်သည်။ အုတ်ဂူများမြှုပ်နှံသည့်နေရာများနှင့် အခြားဘာသာ ရေးအထွဋ်အမြတ်ထားရာနေရာများအတွက် ငွေကြေးပေးလျော်ခြင်းက သင့်လျော်ဟန်မတူ။ ယင်း အစား ထိုနေရာများအား ရှောင်ကွင်းခြင်း နှင့် /သို့မဟုတ် သိမ်းဆည်းသည့်ပမာဏလျော့ချခြင်းများ ပြုလုပ်ရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။

ဌာနေတိုင်းရင်းသားလုပ်ပိုင်ခွင့်များအား သိမ်းယူခြင်းအတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်း

ဩစတြေးလျားနိုင်ငံသည် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အသိအမှတ်ပြု၍ အဆိုပါအခွင့်အရေးများအား သိမ်းယူသောအခါ လျော်ကြေးပေးရသည်။ ၂၀၁၆ခုနှစ်တွင် တရားရုံးများသည် ဌာနေတိုင်းရင်းသားသီးသန့်ပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးများအားသိမ်းယူခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့်လျော်ကြေးအား ဘိုးဘဝိုင်တန်ဖိုးနှင့်တူညီသော တန်ဖိုးကိုပေးသင့်ကြောင်းနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားပိုင် သီးသန့် မဟုတ်သော ပိုင်ဆိုင်မှုများအား ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုး၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းကို လျော်ကြေးပေးသင့်ကြောင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ သီးခြားတန်ဖိုးဖြစ်သည့် ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်သည် ဌာနေတိုင်းရင်းသားသီးသန့်မဟုတ်ခြင်း သို့မဟုတ် အများပိုင်သဘောသဘာဝ စသည်တို့ကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့သည်။ လျော်ကြေးပေးရာ၌ လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ် သုံးခု အတွင်း နှင့် နောင်အနာဂတ်တွင်အထိရည်ကြာမည့် အချိန်ကာလတစ်ခုအတွင်း ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဆက်နွယ်မှုဆုံးရှုံးခြင်းတို့အပေါ် အခြေခံ၍ အကဲဖြတ်ခဲ့သည်။ အောက်ပါအချက်များကိုလည်း အထူးထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့ပါသည်။

- Dreaming lines များပေါ်တွင် အဆောက်အဦး ဆောက်လုပ်ခြင်း၊
- မြေယာသိမ်းဆည်းမှုကြောင့် သိမ်းဆည်းမြေသာမက ပို၍ယေဘုယျအားဖြင့်ဆိုလျှင် ထိခိုက်နစ်နာမှုရှိသည့် ဧရိယာအတွင်းရှိ ဌာနေတိုင်းရင်းသားပိုင်မြေအခွင့်အရေးတို့အပေါ် ထိခိုက်နစ်နာမှု အတိုင်းအတာ၊
- ဒေသတွင်း မြေယာသိမ်းဆည်းမှု၏ နောက်ဆက်တွဲလုပ်ရပ်တစ်ခုစီကြောင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို ကျင့်သုံးသည့် နယ်မြေဧရိယာ လျော့နည်းလာခြင်း၊ စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

အစိုးရက သိမ်းဆည်းရန်ရည်ရွယ်သည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် တရားမဝင်မြေယာများအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း

ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် တရားမဝင်မြေယာများအားတန်ဖိုးဖြတ်ရာတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်သိမ်းဆည်းခံရသည့်ပိုင်ရှင်အားလုံးကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်သင့်သည်။ ရာပြတ်သည် သက်ဆိုင်ရာဓလေ့ထုံးတမ်းများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ယင်းတို့က မြေယာနှင့် အိမ်ခြံမြေ ဈေးကွက်အပေါ် မည်သို့လွှမ်းမိုးမှုရှိပုံ သို့မဟုတ် မည်သို့အထောက်အပံ့ဖြစ်ပုံတို့ကို နားလည်ထားသင့်ပါသည်။

အကယ်၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အများပြည်သူက 'ဘုံ' ပိုင်ဆိုင်လျှင် တန်ဖိုးများကို မှန်ကန်သောပုဂ္ဂိုလ်ထံ မှန်ကန်သော အချိုးဖြင့် ပေးရန် မဖြစ်မနေ လိုအပ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ရပ်ရွာလူထုအဖွဲ့ဝင်များအကြား လျော်ကြေးငွေခွဲဝေမှုသည် အချိုးမညီမှုများ ဖြစ်သွားနိုင်သည်။ ၎င်းအစား ရပ်ရွာအား သင့်လျော်မည့် အခြားတစ်နေရာတွင် ပြန်လည်နေရာချထားပေးနိုင်ပါသည်။ ဤနည်းက အခြေပျက်နိုင်သော်လည်း ရပ်သူရွာသားချင်း အချိတ်အဆက်မှုကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်သည်။

အကယ်၍မြေယာအား ရှင်းရှင်းသိမ်းဆည်းခြင်းထက် ရပ်ရွာလူထုထံမှငှားရမ်းနိုင်လျှင် ရပ်ရွာလူထုအနေနှင့် ၎င်းတို့၏မြေယာနှင့် အဆက်အသွယ်အချို့ကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် အကျိုးခံစားခွင့်များယာယီဆုံးရှုံးသွားခြင်းအပေါ်အခြေခံ၍ လျော်ကြေးပေးနိုင်သည်။ ဤပုံစံဖြင့် ဖြေရှင်းခြင်းသည် ပိုမိုတိုတောင်း၍အချိန်အကန့်သတ်ထားသော စီမံကိန်းများအတွက် ပိုမိုသင့်လျော်မည်ဖြစ်သည်။ - ဥပမာအားဖြင့် သတ္တုတူးဖော်ခွင့်အားသိမ်းဆည်းခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အခြားနည်းလမ်းတစ်ခုမှာ အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေလုပ်ကိုင်သည့်အစီအစဉ်ဖြစ်သည်။ (အထက်ပါအပိုင်း ၃.၂ တွင် လေ့လာနိုင်သည်။)

ရပ်ရွာပိုင်မြေတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို သိမ်းဆည်းမည်ဆိုလျှင် သိမ်းဆည်းမည့်မြေအတွက်လျော်ကြေးပေးရမည့်အပြင် ပမာဏလျော့ချရေးအစီအစဉ်တစ်ခုကို ဆောက်ရွက်ပေးရန် သဘောတူညီပေးရနိုင်ဖွယ်ရှိပြီး ရပ်ရွာအကျိုးပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းပေးမှုများဖြစ်သည့် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ အဆောက်အဦးများနှင့် ကျန်မြေပေါ်တွင် စည်ပင်သာယာစေရေးအတွက် တည်ဆောက်ပေးခြင်းတို့ ပါဝင်နိုင်သည်။

တရားမဝင်နေထိုင်လုပ်ကိုင်နေကြသော မြေယာများအပေါ်တန်ဖိုးဖြတ်ရာတွင် အထူးသဖြင့်စိန်ခေါ်မှုများရှိနိုင်သည်။ နေအိမ်များသည် လိပ်စာမရှိနိုင်။ သို့ဖြစ်ရာ ယင်းတို့ကိုဖော်ထုတ်ရန် ပြဿနာရှိနိုင်သည်။ ပိုင်ဆိုင်သည့်မြေအရွယ်အစားအား ဖော်ထုတ်ရန် ရုပ်ဝတ္ထုပိုင်းဆိုင်ရာ တိုင်းတာရန်လိုအပ် သော်လည်း အချို့နေရာများတွင် ဝင်ရောက်တိုင်းတာရန်ခက်ခဲသည်။ မိသားစုဝင်အဆက်ဆက်မှ ပိုင်ဆိုင်ထားသောမြေယာများကို သိမ်းယူပါက ဥပဒေအရ ဆက်ခံမည့်သူအား လျော်ကြေးပေးရန်အတွက် ဖော်ထုတ်ရန် ခက်ခဲမှုရှိနိုင်ပြီး အငြင်းပွားမှုများပင်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။ ရောင်းဈေး သတင်းအချက် အလက်များ မရှိသောကြောင့် မည်သည့်အတွက်/မည်မျှလောက် လျော်ကြေးပေးသင့်သည်ကို အများသဘောတူညီမှုများရရှိရန် တွေ့ဆုံဆွေးနွေး တိုင်ပင်မှုများ အမှန်တကယ်လိုအပ်လာသည်။ လျော်ကြေးသည် အထူးသဖြင့် တရားမဝင်ဈေးကွက်များတွင် ငွေကြေးဖြင့် ပေးရန် မလိုအပ်ပေ။

တရားမဝင်နေထိုင်လုပ်ကိုင်နေသည့် မြေယာအတွက် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း။

အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုအတွက်လျော်ကြေးပေးရာတွင် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေပါအခွင့်အရေးအရ အောက်ပါကိစ္စရပ်များဖြစ်လျှင် ဈေးကွက်တန်ဖိုးအတိုင်း သို့မဟုတ် ထိုထက်တိုး၍ ပေးရပါသည်။ - သီးနှံများနှင့် သစ်ပင်များ ထိခိုက်ပျက်စီးမှု၊ မြေယာအား စိတ်ပိုင်းရခြင်းကြောင့် ထိခိုက်ပျက်စီးမှု၊ အခြားပိုင်ဆိုင်မှု သို့မဟုတ် ဝင်ငွေအား ဆိုးဆိုးဝါးဝါးထိခိုက်မှု၊ နေရာသစ်သို့ပြောင်းရွှေ့ရန်အတွက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော ကုန်ကျစရိတ် နှင့် ပြည်သူ့လူထုအား အသိပေးသည့်ရက်စွဲ(မြေသိမ်းဆည်းမည့် ဖြစ်ကြောင်း ကြေငြာချက်ထုတ်ပြန်ခြင်း) နှင့် ရယူသိမ်းဆည်းသည့် ရက်စွဲ တို့အကြား မြေယာအခြေပြုအကျိုးအမြတ်များ လျော့နည်းသွားခြင်း စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ နောက်ဆုံး အခြေပြုမှုအတွက်စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နစ်မှုအတွက် လျော်ကြေးကို ၁၀၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့်ပေးနိုင်သည်။ ပေါက်ဈေး မဆုံးဖြတ်နိုင်ပါက ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်တွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရအား ဆက်စပ်လျှက်ရှိသောဧရိယာများပေါ် အခြေခံ၍ ဈေးနှုန်းသတ်မှတ်ပေးရန် တိုက်တွန်းထားပါသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် မြေယာများ၏ လူမှုဆိုင်ရာယဉ်ကျေးမှုနှင့် အမွေအနှစ်ဆိုင်ရာ တန်ဖိုးများသည်လျော်ကြေးပေးရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားစရာအချက်များဖြစ်လာသည်။

လျော်ကြေးခန့်မှန်းရန်အတွက် နည်းလမ်းတစ်ရပ် သို့မဟုတ် နည်းလမ်းပေါင်းစုံကို အသုံးပြု၍ တွက်ချက်ရာတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ပိုင်ဆိုင်သူဘက်နှင့် ဈေးကွက်-မဟုတ်သော အကျိုးအမြတ်နှင့်ပတ်သက်၍စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရေးကိုလည်း ဆက်လက်ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။ နစ်နာဆုံးရှုံးသွားသော ရပ်ရွာလူထုနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းကို အစောပိုင်းအဆင့်တွင်ဆောင်ရွက်သင့်ပြီး အမျိုးသားရော အမျိုးသမီးများ ပါ ပါဝင်ဆွေးနွေးသင့်သည်။ ပေးအပ်သောငွေပမာဏအပေါ်မျှတမှုမရှိဟုခံစားရလျှင် လျော်ကြေးပေးရန်လမ်းညွှန်ချက်များ၊ ကနဦးလျော်ကြေးငွေပမာဏနှင့် ၎င်းတို့၏ကန့်ကွက်ပိုင်ခွင့်တို့အကြောင်းကို နစ်နာဆုံးရှုံးသူများအား အသိပညာပေးထားသင့်သည်။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများအခြေပြုခြင်းကို လျော့ချသင့်ပြီး နစ်နာဆုံးရှုံးသူများအတွက် ယခင်အခြေအနေနှင့်တူညီသော သို့မဟုတ် ပိုမိုကောင်းမွန်သောနေရာများသို့ ပြန်လည်ချထားပေးသင့်သည်။ ဤနေရာတွင် သီးနှံစိုက်ပျိုးခြင်းနှင့် စာကျက်မြေအသုံးပြုခြင်းအပြင် ရေတွင်းများ၊ ကျင်းများအပါအဝင် မရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော အခိုင်အမာ တည်ဆောက်ထားသည့် အဆောက်အဦများ၊ သီးပင်စားပင်များ အစရှိသည်တို့အား အသုံးပြုခွင့်ဆုံးရှုံးမှု ကြောင့် လျော်ကြေးပေးခြင်းများလိုအပ်သည်။ သီးနှံစိုက်ပျိုးနေသောမြေများ အတွက် လျော်ကြေးကို သဘာဝပေါက်ပင်များရှင်းခြင်း၊ မြေယာရှင်းလင်းခြင်း၊ သစ်ငှက်တိုများ ရှင်းခြင်းနှင့် မြေညှိခြင်း တို့အပါအဝင် မြေရိုင်းပြုပြင်ရေးစရိတ်တို့အတွက် ကန့်သတ်ပေးနိုင်သည်။ စားကျက်မြေနှင့်ပတ်သက်၍ လျော်ကြေးကို စားကျက်မြေအား တရားဝင်ခိုင်ခံ့စွာကာရန်ထားသောမြေများအတွက်သာ ကန့်သတ် ပေးနိုင်သည်။ မရွှေ့ပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်းများအတွက် အခါအားလျော်စွာ “ အဟောင်းမှ အသစ်သို့ ပြောင်းလဲခြင်း” ဖြင့် အစားထိုးပေးသင့်သည်။ အကယ်၍ ပိုင်ဆိုင်သူအား နေရာပြန်လည်ချထားပေးမည်ဆိုလျှင် အစီအစဉ်အသစ် သို့မဟုတ် အခြား အနီး အနားရှိ အလားတူ မြေယာအရွယ်အစားရှိသည့် မြေကွက်တကွက်ကို ပေးသင့်သည်။

မြေသိမ်းဆည်းသည့်အာဏာပိုင်ကမြေကိုလက်ရောက်မသိမ်းဆည်းမီ လျော်ကြေးပေးသင့်ပြီး အခြေပြုမှုအတွက်စရိတ်ကိုလည်း ထည့်သွင်းပေးသင့်သည်။ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုကို ထည့်သွင်းတွက်ချက်ထားခြင်းဖြင့် ငွေကြေးတန်ဖိုးသည် ကာလတန်

ကြေးဖြစ်စေရန်အရေးကြီးသည်။ ထိခိုက်နစ်နာသူများသည် ၎င်းတို့အားပေးသည့်လျော်ကြေးအစီအစဉ်များအပေါ် ကြေကပ်မှု မရှိပါက လွတ်လပ်သောအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုသို့ အယူခံဝင်နိုင်မည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ရှိထားသင့်ပါသည်။

အယူခံဝင်ရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ
နမီးဘီးယားနိုင်ငံတွင် အစိုးရရာဇဝတ်ဌာနသည် အများပိုင်မြေယာများအားသိမ်းယူခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအားလုံးကို ဆောင်ရွက် ပေးသော်လည်း လျော်ကြေးငွေပမာဏအား မျှတမှုမရှိဟုယူဆပါက မည်သည့်မြေပိုင်ရှင်မဆို ကန့်ကွက်ပိုင်ခွင့်နှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် တောင်းဆိုပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ကန့်ကွက်ခြင်းနှင့် လျော်ကြေးအတွက်ပြန်လည်အဆိုပြုလျှောက် ပြင်ဆင်ရာတွင် အများပိုင်မြေအား ပိုင်ဆိုင်သူတစ်ဦးသည် အရည်အချင်းရှိသောပညာရှင်များ၏ ဝန်ဆောင်မှုများကို ရယူရန် အမည်စာရင်းတင်သွင်းနိုင်ပါသည်။ သို့သော် မြေသိမ်းဆည်းသည့်အာဏာပိုင်၌ ယင်းအတွက်ဝန်ဆောင်မှု ကုန်ကျစရိတ်ကျခံရန် တာဝန်မရှိပေ။ အများပိုင်မြေယာပိုင်ဆိုင်သူအများစုသည် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်ကိုယ်စားပြုခြင်း သို့မဟုတ် အဖွဲ့လိုက်ကိုယ်စားပြုခြင်းများ ရှိတတ်သည်။ အကယ်၍ မြေသိမ်းသည့်ဒေသအာဏာပိုင်သည် ထိခိုက်နစ်နာသူနှင့် သဘောတူညီမှုမရရှိနိုင်ပါက တစ်ဦးချင်းကိစ္စအတွက် လျော်ကြေးဆုံးဖြတ်ချက်တွင် ဖြစ်နိုင်သည့်အမှားများ သို့မဟုတ် ချန်လှပ်မှုများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် ရာဇဝတ်အရာရှိချုပ်ထံ တင်ပြပါသည်။ ပြဿနာအများစုမှာ ဤအဆင့်၌ပင် ပြေလည်သွားကြသည် - သို့သော် အချို့ကို တရားရုံးသို့ဆက်လက်တင်ပြ၍ အချိန်ကြာမြင့်စွာ မဖြေရှင်းနိုင်ဘဲ ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့သောဥပမာများတွင် အစိုးရသည် မြေငှားများအား မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများမှဖယ်ရှားခံရခြင်းကို အားမပေးဘဲ မြေသိမ်းအာဏာပိုင်က လက်ရောက်သိမ်းယူခြင်းမခံရစေရန် တားဆီးကာကွယ်ပေးထားသည်။

မြေယာများကိုသိမ်းဆည်းခြင်းအတွက် တရားမျှတ၍ ပွင့်လင်းမြင်သာသော မူဝါဒများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများလိုအပ်သည်။ မြေယာသိမ်းဆည်းသည့်အာဏာပိုင်များသည် မြေသိမ်းဆည်းခြင်းကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများအပေါ် ဆိုးရွားသည့် ထိခိုက်နစ်နာမှုများ မဖြစ်စေရန် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

၃.၆။ မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများအပေါ် အခွန်ကောက်ခံခြင်း

ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းချုပ်။ ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန်တစ်ရပ်အား သိမ်းယူထားသောပိုင်ဆိုင်မှု၏ ငွေလုံးငွေရင်းတန်ဖိုးအပေါ်အခြေခံ၍ ဆုံးဖြတ်ပေးသည်။ နှိုင်းယှဉ်ကြည့်စရာ အထောက်အထားပေးထားလျှင် မြေတွင်အဆင့်မြှင့်တင်ထားမှုကို ပြန်လည် အစားထိုးတည်ဆောက်ရာတွင် ကုန်ကျမည့်စရိတ်ကို ကိုးကား၍ တန်ဖိုးကိုဆုံးဖြတ်ပေးသည်။ ထိုဥပဒေအရ အထွေထွေ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို ၅ နှစ်တစ်ကြိမ်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ဖြည့်စွက်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို နှစ်စဉ် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းပြုလုပ်ရန်အတွက် မြေယာနှင့်မြေတိုင်းဦးစီးဌာနတွင် တာဝန်ရှိပြီး ယင်းတွင် မြေယာအသစ် သို့မဟုတ် အခြားပိုင်ဆိုင်မှုများအား ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း၊ တန်ဖိုးဖြတ်ရန် ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းလုပ်ထုံး လုပ်နည်းများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းတို့ကိုလုပ်ဆောင်ရန် ပါဝင်သည်။ သို့သော်အဆိုပါဌာနတွင် ရာဖြတ်အရာရှိ(၃) ဦးနှင့် ပညာရှင် (၂)ဦးသာရှိသည်။ ဤဝန်ထမ်းအရင်းအမြစ်ဖြင့် အထွေထွေ သို့မဟုတ် ဖြည့်စွက်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများကို ဆောင်ရွက်ပေးရန်မလုံလောက်ပေ။ အကျိုးဆက်အနေနှင့် အခွန်ကောက်ခံခြင်းအား ၁၉၈၀ခုနှစ်လယ်ကာလများတွင် စတင်ခဲ့ချိန်မှစ၍ အထွေထွေတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းတစ်မျိုးတည်းကိုသာလျှင် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခဲ့ပြီး ရာဖြတ်စာရင်းဇယား (သို့မဟုတ် စာရင်း) အား နောက်ဆုံးအခြေအနေနှင့်ကိုက်ညီအောင် ပြင်ဆင်/ဖြည့်စွက်ထားရှိနိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ရလဒ်အနေဖြင့် မြေယာများနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုယူနစ် (၁၀၀, ၀၀၀)သည် ရာဖြတ်ဖြတ်စာရင်းထဲမှပျောက်ဆုံးနေသည်။

အဓိကပြဿနာတစ်ရပ်မှာ ဒေသဆိုင်ရာကောင်စီ(၈)ဖွဲ့နှင့် အမျိုးသားမြေယာနှင့်မြေတိုင်းဦးစီးဌာနတို့အကြား မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများလွှဲပြောင်း ရောင်းဝယ်မှုဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ သီးခြားစီအကွဲကွဲအပြားပြားရှိနေခြင်းဖြစ် ပါသည်။ မြေယာနှင့်မြေတိုင်းဦးစီးဌာနသည် နှစ်ရှည်စာချုပ် စာတမ်းဖြင့်ငှားရမ်းမှုများအားမှတ်ပုံတင်ပေးရန်တာဝန်ရှိပြီး ကောင်စီတစ်ခုစီသည် အလွတ်သဘောလွှဲပြောင်းပေးပိုင်ခွင့်အား မှတ်ပုံတင်ပေးရန် တာဝန်ရှိ၍ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် သီးခြားမှတ်ပုံတင်ဌာန (၉)ခုရှိနေသည်။ မြေယာနှင့်မြေတိုင်းဦးစီးဌာနတွင် မှတ်ပုံတင်ထားသော ငှားရမ်းမှုများအား သိမ်းဆည်းသည့် အချက်အလက်ဘဏ် (database) မရှိသောကြောင့် မှတ်ပုံတင်ထားသောပိုင်ဆိုင်မှုများ၏ အရေအတွက်၊ အရွယ်အစားနှင့် တည်နေရာများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရန်ခက်သည်။

မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုဈေးကွက်ဖွံ့ဖြိုးမှုနိမ့်ကျသောအခြေအနေတွင် တန်ဖိုးအခြေပြုပိုင်ဆိုင်မှုခွန် ကောက်ခံသည့်စံနှုန်းကို စတင်ရန်မှာ စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်ပေမည်။ အိမ်/ခြံ/မြေဈေးနှုန်းများ သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးပြောင်းလဲခြင်းကို ခြေရာ ခံသော အညွှန်းကိန်းဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သောအစိုးရစာရင်းအင်း မရှိပါ။ အရောင်း/အဝယ်ဈေးနှုန်းများ၊ ငှားရမ်းခ များနှင့် ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များအား ရယူနိုင်မည့် တရားဝင် မှတ်တမ်းထိမ်းသိမ်းရေး ယန္တရား မရှိပါ။ တန်ဖိုး ဖြတ်ခြင်းပညာရပ်သည် အတော်ပင်ဖွံ့ဖြိုးမှုနိမ့်ကျနေပြီး မည်သည့်တက္ကသိုလ်များတွင်မှ ရာဖြတ်များအတွက် ဘွဲ့အပ်နှင်း နိုင်မည့် အစီအစဉ်များမရှိကြပေ။

“ အခွန်များကို သင့်လျော်သည့်တန်ဖိုးများအပေါ်အခြေခံ၍ ကောက်ခံသင့်သည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ပုံများနှင့် အခွန်စည်းကြပ် သည့်ပမာဏများကို ပြည်သူများသိရှိသင့်သည်။ အစိုးရများသည် အခွန်ပေးဆောင်သူများအား ရာဖြတ်တန်ဖိုးများအပေါ် အယူခံခွင့်ပေးရမည်။ အစိုးရသည် အခွန်ကောက်ခံမှုအားစီမံခန့်ခွဲရာတွင် ဓမ္မအဓိဋ္ဌာန်ကျကျ အကဲဖြတ်ထားသောတန်ဖိုးဖြတ် ခြင်းအားအသုံးပြု၍ ပိုမိုပွင့်လင်းမြင်သာမှုတစ်ဆင့် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုကို ကာကွယ်ရန်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သင့်သည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ - အပိုင်း ၁၉.၃)

နိုင်ငံအများအပြားတွင် ဗဟိုနှင့်ဒေသန္တရအစိုးရအသုံးစရိတ်များအတွက် ဝင်ငွေရှာဖွေရန် မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန်များအား အသုံးပြုကြသည်။ အခွန်အမျိုးအစားအများအပြားရှိရာ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်အဓိကတစ်မျိုးမှာ ထပ်ခါတလဲလဲ (အများအားဖြင့်နှစ်အလိုက်) ပိုင်ဆိုင်မှု သို့မဟုတ် နေထိုင်လုပ်ကိုင်မှုအခွန်ဖြစ်ပြီး မြေယာတန်ဖိုး သို့မဟုတ် မြေယာတန်ဖိုးနှင့် မြေပေါ်တွင်အဆင့်မြှင့်တင်ပြုပြင်ထားမှုတန်ဖိုးအား ရည်ညွှန်း၍ အကဲဖြတ်သည်။ မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန် အခြားအမျိုး အစားများမှာ ဖြစ်စဉ်-အခြေပြု ဖြစ်ပြီးယင်းတွင် အရောင်း သို့မဟုတ် လွှဲပြောင်းခွန်၊ ငွေလုံးငွေရင်းရရှိမှုအခွန်၊ အမွေဆက်ခံခြင်း အခွန်၊ နှင့် အဆင့်မြှင့်တင်မှုအခွန် တို့ပါဝင်သည်။ ယင်းအကြောင်းအရာများကို စဉ်းစားရန်အချက်များ ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် မပါဝင်ပါ။

အစိုးရဌာနဖြစ်စေ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍများဖြစ်စေ ရာဖြတ်များသည် အခွန်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနှင့် သုံးသပ်ခြင်းတို့ကို စည်းမျဉ်းဥပဒေ နှင့်အညီ ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိသော အသိပညာဗဟုသုတ၊ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် အတွေ့အကြုံရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းများမှဖြစ်သည်။ ထိုသို့ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးထားသော ရာဖြတ် အဖွဲ့အစည်းရှိခြင်းသည် မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန်စည်းကြပ်/ကောက်ခံခြင်း ကို အကောင်အထည်ဖော်၊ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် ပဓာနကျပါသည်။

မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန်စံနှုန်း အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း။

က) အကဲဖြတ်မှုအခြေခံအား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း။

အဆင့်မြှင့်တင်မှုမရှိသေးသောမြေယာတန်ဖိုးလား၊ သို့မဟုတ် အဆင့်မြှင့်တင်ထားသော မြေယာတန်ဖိုးလား။ ?

မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန်ကိုအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အဓိကဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ်မှာ အဆင့်မြှင့်တင်မှုမရှိသေးသော မြေယာတန်ဖိုးလား၊ မြေတန်ဖိုးနှင့်တစ်ကွအဆင့်မြှင့်တင်ထားမှုတန်ဖိုးလား ဆိုသည့်အချက်အပေါ်တွင် အခြေခံပါသည်။ မြေယာ ချည်းသက်သက်အခွန်အတွက် စီးပွားရေးအရ အခိုင်အမာအငြင်းပွားမှုများရှိသည်။ သို့သော် မြေယာအားစိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်ရေး အတွက်ပြုပြင်ခြင်းဖြစ်စေ၊ အဆောက်အအုံများဆောက်လုပ်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေ အဆင့်မြှင့်တင်လိုက်သောအခါ မူလမြေတန်ဖိုး ဖြတ်ရန်ခက်သည်။ အကယ်၍ဈေးကွက်တွင် အဆင့်မြှင့်တင်ထားသောမြေယာများအားရောင်းဝယ်မှု အားကောင်းလျှင် အဆင့်မြှင့်တင်မှုမရှိသေးသော မြေယာရောင်းဝယ်မှုအထောက်အထားအနည်းငယ်သာရှိပါမည်။ ထိုနည်းတူ စွာပင် မြေပေါ်တွင် အချို့ အဆင့်မြှင့်တင်မှုများ “ပေါင်းစပ်” ပါရှိပါက (ရေမြောင်းဖောက်ခြင်း၊ ရှင်းလင်းခြင်း၊ မြေပြည့်ခြင်း၊ မြေ ညှိခြင်း စသည့်) ဈေးကွက်တွင် ရောင်းထွက်မည်မှာ ကြာပြီဖြစ်ပါသည်။ အများအားဖြင့် အကဲဖြတ်ပြီးသော မြေယာတန်ဖိုးများတွင် အဆိုပါအဆင့်မြှင့်တင်မှုအမျိုးအစားများ ပါဝင်ပြီးဖြစ်ပါသည်။

အခွန်ကောက်ခံရန်အတွက်အဆင့်မြှင့်တင်မှုမရှိသေးသောမြေယာနှင့်အဆင့်မြှင့်တင်ထားသောမြေယာများကိုတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း
McCluskey and Franzsen (2001) သည် မြေယာနှင့် မြေယာအားအဆင့်မြှင့်တင်မှုများမှ အိမ်ခြံမြေတန်ဖိုးများကိုခွဲထုတ် ရန် ကြိုးစားရာတွင် ကြုံတွေ့ရသည့် အခက်အခဲများအကြောင်းရှင်းပြခဲ့သည်။ ဩစတြေးလျားနိုင်ငံအနောက်ပိုင်းတွင် မြို့ပြဒေသများအတွက် “အဆင့်မြှင့်တင်မှုမရှိသေးသော မြေယာ” ၏အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို ပြင်ဆင်ခဲ့ရာ ယင်းအဓိပ္ပါယ် တွင် “ထည့်ပေါင်းထားသည့် အဆင့်မြှင့်တင်မှုများ” ဟူ၍ပါရှိသည်။ ထိုစဉ် ကျေးလက်ဒေသများတွင်မူ အဆင့်မြှင့်တင်မှု မရှိသေးသော မြေဆိုသည်မှာ နဂိုမူလအခြေအနေအတိုင်းရှိခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ အလားတူပင် နယူးဇီလန်နိုင်ငံတွင် ထည့်ပေါင်းထားသည့်အဆင့်မြှင့်တင်မှုများကို မြေယာတန်ဖိုး၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ်မှတ်ယူကြသည်။ ဂျပန်တွင် မြေနေရာတစ်ခုခု သဘာဝပေါက်ပင်များအားခွတ်ထွင်းခြင်းဖြင့် မြေတန်ဖိုးတက်လာခြင်းကို အဆင့်မြှင့်တင်ထားမှုဟု မှတ်ယူထားခြင်းမရှိပါ။ ဩစတြေးလျားနိုင်ငံ၊ ဗစ်တိုးရီးယားတွင် မြေယာတန်ဖိုး ကိုးကားခွင့်ကို ငြင်းဆိုလျက်ရှိသည်။ ပြည်နယ်များတွင် မြေယာ၏ ငွေလုံးငွေရင်းတန်ဖိုးကို ယင်းအား အဆင့်မြှင့်တင်ထားသည့်အခြေအနေတွင် အခြေခံ၍ အကဲဖြတ်သောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းပြချက်တစ်ရပ်မှာ ထိုတန်ဖိုးများသည် ငွေပေးချေနိုင်စွမ်းနှင့် အပြန်အလှန် အပြုသဘောနှိုးနှယ်လျက်ရှိသောကြောင့် ဟုဆိုပါသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုလျှင် တန်ဖိုးများ၏အခြေခံတွက်ချက်မှုကို ဈေးကွက်အတိုင်းဆောင်ရွက်သင့်သည်။ မြေယာတန်ဖိုးသည် ကျေးလက်ဒေသများနှင့်သာ သင့်တော်လျက်ရှိသည်။ အဆင့်မြှင့်တင်ထားသော၊ သဘာဝပေါက်ပင်များရှင်းလင်းယူသောမြေ သော မြေယာများကို အရောင်း/အဝယ် ဖြစ်ခဲ့သော မြို့ပြဒေသတွင် ယင်းသည်အလုပ်မဖြစ်လှပါ။

နှစ်စဉ်ပေးခြေရသောတန်ဖိုးလား၊ သို့မဟုတ် ငွေလုံးငွေရင်းတန်ဖိုးလား။

အကဲဖြတ်မှုများကို နှစ်စဉ်ငှားရမ်းမှုတန်ဖိုး သို့မဟုတ် ငွေလုံးငွေရင်းတန်ဖိုးများအပေါ် အခြေခံတွက်ချက်ပါသည်။ ငွေလုံးငွေရင်း တန်ဖိုးသည် လယ်ယာစိုက်ပျိုးမြေအတွက် သင့်လျော်မှုရှိနိုင်ပြီး နှစ်စဉ်ငှားရမ်းတန်ဖိုးသည် စီးပွားရေးအတွက်အသုံးပြုသည့် မြို့ပြပိုင်ဆိုင်မှုများအတွက် သင့်လျော်မှုရှိနိုင်ပါသည်။ United Kingdom of Great Britain နှင့် အိုင်ယာလန်နိုင်ငံမြောက်ပိုင်း တို့တွင် ဥပမာအားဖြင့် ဒေသခံနေထိုင်သူများအား ငွေလုံးငွေရင်း အခြေခံအပေါ် အခွန်ကောက်ခံပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အတွက်တွင်မူ ငှားရမ်းမှုတန်ဖိုးအပေါ်အခြေခံ၍ ကောက်ခံပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းအရင်းမှာ အိမ်ခြံမြေများကို များသောအားဖြင့် ငွေလုံးငွေရင်းဈေးကွက်များတွင်ရောင်းဝယ်ကြပြီး စီးပွားရေး အဆောက်အအုံများကို ငှားရမ်းမှုဈေးကွက် များတွင် ကုန်သွယ်မှုပြုကြခြင်းဖြစ်သောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဆိုပါဈေးကွက်များတွင် ရောင်း/ဝယ်မှု၊ ငှားရမ်းမှု အထောက်အထားများ အများဆုံးတွေ့နိုင်ပါသည်။

တန်ဖိုး၏အခြေခံအချက်သည် ဥပမာအားဖြင့် ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုးမဖြစ်သောမြေလွတ်အားအလွတ်သဘောပိုင်ဆိုင်မှုအကျိုးအမြတ် များ သို့မဟုတ် စံငှားရမ်းမှုစည်းကမ်းချက်နှင့်အညီငှားရမ်းသူ၏အကျိုးအမြတ် စသည့်အချက်များပေါ်မူတည်၍ တန်ဖိုးဖြတ်မှု

တစ်စုံတစ်ရာပြုလုပ်သည့်ရက်ရှိ ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးဖြစ်လေ့ရှိပါသည်။ (သစ်တောများအပါအဝင်) စိုက်ပျိုးမြေများအတွက် မည်သည့်သီးနှံကဖြစ်ထွန်းရန် အလားအလာကောင်းမည်ကို တွက်ချက်ရမည်။ အခွန်စည်းကြပ်နိုင်မည့်ယူနစ်ကို မြေပြင်ဆင် နိုင်ခြင်း၊ လက်ရှိအသုံးပြုရန်အတွက်သာဖြစ်နိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် အမြင့်ဆုံးနှင့် အကောင်းဆုံး (HABU) အသုံးပြုနိုင်ခြင်း စသည့် အနေအထားများအပေါ် အခြေခံတွက်ချက်ရမည်။ ဘိုးဘွားပိုင်မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအတွက်မူ ခြွင်းချက်အနေနှင့် HAUB နှုန်း တွက်ချက်ကာ အခွန်မြင့်မားစွာကောက်ခံမှုမှကာကွယ်ရမည့် အခြေအနေမျိုးတွင် အခြားနည်းအသုံးပြုခြင်းကို အထူး အခွင့်အရေးအဖြစ် သတ်မှတ်ပေး သင့်သည်။ ထိုကိစ္စရပ်မျိုးတွင် လက်ရှိမြေတန်ဖိုးကို အသုံးပြုတွက်ချက်ရမည်။

ရောင်းဈေးများ သို့မဟုတ် တန်ဖိုးအပေါ်လွှမ်းမိုးမှုအပေါ် မူတည်တွက်ချက်ခြင်းလား

ရောင်းဈေးများတွင် တည်နေရာ၊ အရည်အသွေးနှင့် မြေယာအသုံးပြုမှုတို့၏ အကျိုးအမြတ်ကိုထင်ဟပ်နေကြောင့် ရောင်းဈေး အပေါ် အခြေခံ၍ အခွန်စည်းကြပ် ခြင်းသည် ပေါက်ဈေးနှင့်တန်းတူရှိပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်းသည် (ပုံ မှန် ပြန်လည် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းပြုလုပ်နေ သရွေ့) ဈေးကွက်အတွင်း ငွေပေးချေနိုင် စွမ်းနှင့် အရောင်း/အဝယ်ပြုလုပ်နိုင်စွမ်းကို ထင်ဟပ်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် အချို့နိုင်ငံများတွင် လုံလောက်သော အရောင်းအဝယ် သတင်း အချက်အလက်များထွက်ပေါ်နိုင်သည့် လည်ပတ်နေသောမြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှု ဈေးကွက်များ လုံလောက် စွာမရှိပါ။ သို့ဖြစ်ရာ ထိုသတင်းအချက်အလက်များအစား တန်ဖိုးအပေါ် လွှမ်းမိုးသည့် အချက်အလက်များဖြစ်သည့် အရွယ်အစား၊ တည်နေရာ၊ မြေယာအသုံးပြုမှုနှင့် မြေယာအဆင့်မြှင့်တင်မှုများအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များကို အသုံးပြုကြပါသည်။

အဆောက်အဦ၏ အရွယ်အစား သို့မဟုတ် မြေယာအကျယ်အဝန်း ကဲ့သို့သော မြေယာ နှင့်ပိုင်ဆိုင်မှု၏ရပ်ဝတ္ထုပိုင်းဆိုင်ရာ အရည်အသွေးများကို အခြေခံ၍ စည်းကြပ်သော အခွန်တစ်ရပ်သည် ငွေပေးချေနိုင်စွမ်းအပေါ်ထင်ဟပ်ခြင်းမရှိလှသကဲ့သို့ အဆောက်အဦရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုထွက်ပေါ်လာသော “တန်ဖိုး” ကို ခန့်မှန်း၍လည်း မရလှပါ။ သို့သော် အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် ပညာရှင်များဝန်ထမ်း အရင်းအမြစ် များ နှင့် ကျွမ်းကျင်သူတို့အပေါ် မှီခိုအားကိုးမှုနည်းသဖြင့် ယင်းသည်တန်ဖိုး-အခြေခံ အခွန်စည်းကြပ်ခြင်းထက် အကောင်အထည်ဖော်ရ ပိုမိုရိုးရှင်းပြီး ကုန်ကျစရိတ် နည်းပါးသည်။ (Bell et at.2005)

နှုန်းထားတစ်သမတ်တည်းရှိသည့် မြေခွန်တစ်ရပ် သည် စိုက်ပျိုးမြေ၏ ကွဲပြားသောအရည်အသွေးကို သော်လည်းကောင်း မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရရှိထားသူများ၏ ၎င်းတို့မြေမှ ရနိုင်သည့်ဝင်ငွေပေါ်မူတည်၍ မတူညီ သော ငွေပမာဏပေးချေ နိုင်စွမ်းများ ကိုပေါ်လွင် ထင်ဟပ်ခြင်းမရှိပါ။ မြေဧရိယာအပေါ်အခြေခံသည့် တန်ဖိုးကို မြေကွက်ပမာဏ၊ မြေအသုံးချမှုနှင့် တည်နေရာတို့နှင့်ယှဉ်၍ မြေခွန်တိုးမြှင့်ကောက်ခံ ပါက အခွန်ဝင်ငွေတိုးလာမည်ဖြစ်ပါသည်။ အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်သည့် ဈေးနှုန်းအား စနစ်တကျ မှတ်တမ်းတင်ထားလျှင် ၎င်းပုံစံကို မွမ်းမံ၍ အသုံးပြု နိုင်သည်။

အခွန်စည်းကြပ်ခြင်းကို မြေတန်ဖိုးအစား မြေနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှု အင်္ဂါရပ်များအပေါ် အခြေခံခြင်း
ဂျပန်က အစိုးရသည် နိုင်ငံပိုင်မြေယာများပေါ်တွင် တရားမဝင်နေထိုင်လုပ်ကိုင်နေမှုများအား တရားဝင်စေရန် ဥပဒေ ပြ ဋ္ဌန်းခဲ့သည်။ တည်နေရာ၊ အရွယ်အစား၊ နယ်ပယ်အနေအထားနှင့် မြေဆီလွှာအမျိုးအစားများကို အဓိကအချက် များ အဖြစ်စဉ်းစားကာ အစိုးရ ရာဖြတ်များသည် မြေတကွက်စီ၏ အဆင့်မြှင့်တင်မှုမရှိသေးသော မြေကွက်တန်ဖိုးကို ခန့်မှန်း ပြီး ယင်းသည် ထိုသို့နေထိုင်လုပ်ကိုင်နေသူများအတွက် ရောင်းဈေးသတ်မှတ်ရန် အခြေခံအချက်ဖြစ်ပါသည်။ ခန့်မှန်းခြေ အားဖြင့် အမည်ပေါက် မြေယာအကွက်ပေါင်း ၁၀၀၀ ခန့်အား တရားမဝင်အခြေချနေထိုင်သူများသို့ ထုတ်ပေး ခဲ့ပြီး ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန်တန်ဖိုးဖြတ်စာရင်းသို့ ဖြည့်သွင်းခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ဈေးကွက် သတင်းအချက် အလက်ရ ခဲ သောကြောင့် ရိုးရှင်းသည့်မြေကွက်တန်ဖိုး ဖြတ်မှုနည်းလမ်းကိုချမှတ်၊ ကျင့်သုံးခြင်းက တန်ဖိုးဖြတ်ရ ပိုမိုလွယ်ကူ စေသည်။

ဈေးကွက်ခြားနားမှုများကို ပေါ်လွင်ထင်ဟပ်စေရန် မြောက်ဗော်ကိန်းများ အသုံးပြု၍ ဤနည်းလမ်းကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန် ပြုလုပ်ထားပါသည်။ မြေယာအသုံးပြုမှု အမျိုးအစား သို့မဟုတ် တည်နေရာတို့အပေါ်မူတည်၍ အခွန်စည်းကြပ်မည့်ပမာဏကို ညှိနှိုင်းတွက်ချက်ရန် ယင်းကို အသုံးပြုနိုင်သည်။ အခြား အသုံးများသောအချက်များမှာ - ရေရရှိမှု၊ မြေဆီလွှာအရည်အသွေး နှင့် ကျောင်းများ၊ ဆေးခန်းများသို့သွားလာရန်လွယ်ကူမှု စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ဤမြေဧရိယာ-အခြေပြုအခွန်စည်းကြပ်မှုကို ဈေးကွက်များဆက်လက်ဖွံ့ဖြိုးလာသည်နှင့်အမျှ တန်ဖိုး-အခြေခံအခွန်စည်းကြပ်ခြင်းအဖြစ် ဆောင်ရွက် သွားနိုင်ရေးအတွက် ပထမအဆင့်အဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။

မြေယာအခွန်သစ်တစ်ရပ် ဖန်တီးခြင်း

နမီးဘီးယားအစိုးရသည် ယခင်က ထိခိုက်နစ်နာခဲ့သည့်နိုင်ငံသားများအား စိုက်ပျိုးမြေ များဝေငှပေးရေး မြေယာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအစီအစဉ်သစ်အတွက် စီးပွားဖြစ်စိုက်ပျိုး မြေပိုင်ရှင်များအပေါ် မြေခွန်အသစ်တစ်ရပ် စည်းကြပ်ခြင်းဖြင့် ရန်ပုံငွေပြည့်တင်း ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ တန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်း ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများပေးရန်နှင့် မြေယာခွန် ကောက်ခံမှုကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် တာဝန်ဖြင့် ရာဖြတ်ညွှန်ကြားမှု ဦးစီးဌာနတစ်ခု တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ထိုဥပဒေတွင် အခွန်စည်းကြပ်နိုင်သောမြေယာတန်ဖိုးများသတ်မှ တ်ပေးရန်ပုံသေနည်းနှင့် စိုက်ပျိုးမြေအမျိုးအစားအမျိုးမျိုး ပိုင်ဆိုင်သူတို့အပေါ် အခွန်နှုန်း များ သတ်မှတ်သည့်နည်းလမ်းများ ပါရှိသည်။ ထိုဥပဒေတွင် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနတို့ကဲ့သို့ အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများ ၏ အခွန်ကောက်ခံမှုအကောင် အထည်ဖော်ရာတွင်ပါရှိသည့် အခန်းကဏ္ဍများကို သတ်မှတ်ထားပါသည်။

ပြင်ပအတိုင်ပင်ခံများနှင့်အတူ ရာဖြတ်များ၊ စီမံကိန်းရေးဆွဲသူများ၊ မြေယာ တိုင်းတာ သူများ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် GIS ပညာရှင်များ ပါဝင်သည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများစွာသတ်မှတ် ပေးသည့် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ကိုဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်တို့ကိုကြီးကြပ်ရန်အ တွက် အဖွဲ့အစည်းတွင်း စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရန်အလှူရှင်များ၊ ပြည်တွင်းအရင်း အမြစ်များကို ပေါင်းစုဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ယင်းနှင့်အပြိုင် နိုင်ငံ၏ပညာရေးဌာန တစ်ခုတွင် စွမ်းရည်မြှင့် တင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ် ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပြီး ဝန်ထမ်းများအား ပြည်ပသင်တန်းများသို့လေ့ လှ်တင်ပေးခြင်းတို့ကြောင့် အဆိုပါညွှန်ကြားမှုဦးစီးဌာနသည် နောင်အနာဂတ်တွင် ကိုယ်တိုင်ပြ န်လည်တန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် ဝန်ထမ်းများရရှိ စေခဲ့ပါသည်။

တန်ဖိုးသတ်မှတ်ပေးရေး ညွှန်ကြားမှုဦးစီးဌာနသည် အချက်အလက် ကောက်ယူခြင်း မှုသည် ခုံရုံး၌ တန်ဖိုးအတွက် အယူခံဝင်သည့်အထိ လုပ်ငန်းစဉ် တစ်လျှောက်တွင် အစိုးရ ဝန်ကြီးဌာနများ၊ တောင်သူလယ်သမား အဖွဲ့အစည်းကြီး ၂ ရပ်၊ တောင်သူ တစ်ဦးချင်းအပါ အဝင် အဓိကသက်ဆိုင်သူများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်။ မြေယာမှတ်ပုံတင် ဌာနမှ အချက်အလက်များကို အသုံးပြု၍ ထိုညွှန်ကြားမှုဦးစီးဌာနသည် နိုင်ငံအတွင်းရှိ မြေယာ အားလုံး၏ ဒေတာဘေ့စ်တစ်ခုကို ထုတ်လုပ်ပေးခဲ့သည် (တစ်ဆက်တည်းမှာပင် ဤဒေတာ ဘေ့စ်သည် ကွန်ပျူတာဖြင့်စာချုပ်များ မှတ်ပုံတင်ခြင်း စနစ်အတွက် ကနဦးအချက် အလက်တစ်ခုဖြစ်လာခဲ့သည်။) မီဒီယာလွှပ်ရှားမှုတစ်ခုနှင့်ပေါင်းစပ်၍ တောင်သူများအား ၎င်းတို့၏လယ်ယာမြေများ၏ အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို အတည်ပြုပေးရန် တိုက်တွန်းခဲ့သည်။ တန်ဖိုးသတ်မှတ်ထားသည့်စာရင်းအား ထုတ်ဝေပြီးချိန်တွင် လယ်ယာမြေ ၈၅ ရာခိုင်နှုန်း အတွက် ပြည့်စုံ၍ အတည်ပြုပြီးသော အချက်အလက်များရရှိခဲ့သည်။

စာချုပ်စာတမ်းမော်ကွန်းထိန်းက ထိန်းသိမ်းထားသော ပိုင်ဆိုင်မှုများအရောင်းအဝယ်ပြု လုပ်ထားသည့်မှတ်တမ်းများအား တန်ဖိုးသတ်မှတ်ပေးသည့် ရက်စွဲမတိုင်မီ သုံးနှစ်ကာလ အတွင်း အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်ထားသည့် မြေယာရောင်းဈေးကိုရရှိရန် အသုံးပြုခဲ့သည်။ အဆင့်မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်မှုများကို စစ်ဆေးရန် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအဖွဲ့များသည် လယ် ကွက်နမူနာများသို့ ကွင်းဆင်းခဲ့သည်။ အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်းမပြုရသေးဘဲကုန်ရိနေသည့် မြေအတွက် ကုန်ကျရန်ကျန်ရှိသည့်ငွေပမာဏ ရရှိစေရန် မည်သည့်အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်း ဆောင်ရွက်ချက်မဆိုမှ လျော့နည်းသွားသည့် ကုန်ကျစရိတ်ကို ရောင်းဈေးထံမှ နှုတ်ယူ ပါသည်။ မြေယာအရွယ်အစားကို ဟက်တာအလိုက်ခွဲခြားထားသော ကြွင်းကျန်သည့် ပမာဏကို အဆင့်မြှင့်တင်မှုမလုပ်ရသေးသော မြေယာတန်ဖိုးများအတွက် အစီအစဉ်တစ် ရပ်ရေးဆွဲရန်နိုင်ယူည့်မှု ယူနစ်တစ်ခု (တစ်ဧကတာ တန်ဖိုး) အဖြစ် အသုံးပြုခဲ့သည်။ အဆိုပါတန်ဖိုးများကို မြေပုံဖြင့် ရေးဆွဲ၍ တန်ဖိုးသတ်မှတ်မှုများကို သတ်မှတ်ပေးခဲ့သည်။ ယင်းသည် လယ်ယာမြေများတန်ဖိုးသတ်မှတ်ရာတွင် အခြေခံ ဖြစ်ခဲ့သည်။

ပြဌာန်းထားသော တန်ဖိုးသတ်မှတ်မှုစာရင်းအား အများပြည်သူအား ပြသထားခဲ့ရာ ကန့်ကွက်မှုအရေအတွက် အနည်းငယ်သာလက်ခံရရှိခဲ့ရာ ယင်းတို့ကို တန်ဖိုး သတ်မှတ် ပေးရေးခုံရုံးတွင် ၁၀ ရက်အတွင်း ဖြေရှင်းပေးခဲ့သည်။ ထို့နောက် ကိန်းဂဏန်းဖြင့်ကွက်စိတ် မြေယာတန်ဖိုးပြစနစ်တစ်ခု၊ ကွန်ပျူတာဖြင့် စာချုပ်များမှတ်ပုံတင်ခြင်းစနစ်၊ ကွန်ပျူတာ သုံး မြေကွက်များစေ့ပေါင်းတန်ဖိုးဖြတ်စနစ်၊ မြေခွန်ဆောင်သည့်စနစ်တစ်ခု နှင့် စနစ်များ အကြား အချက်အလက်များလဲလှယ်ခြင်းနှင့် မျှဝေခြင်း အစီအစဉ်တို့ကို ဆက်လက် အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည်။ အဆိုပါစနစ်များကို ရာဖြတ်များအတွက် တန်ဖိုးသတ် မှ တ်မှုစာရင်းအားထိန်းသိမ်းရန်နှင့် တန်ဖိုးပြန်လည်သတ်မှတ်နိုင်ရန်အတွက် ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မြေယာခွန်စတင်ကောက်ခံချိန်မှစ၍ နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှ ဝင်ငွေ အဖြစ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂.၈ သန်းခန့်ရရှိခဲ့သည်။

ခ) တန်ဖိုးပြဌာန်းချက်များအားသတ်မှတ်၍ သက်ဆိုင်ရာသတင်းအချက်အလက်များ စုဆောင်း ခြင်း

စုစုပေါင်းအဆင့်တစ်ဆင့် သို့မဟုတ် အခွန်စည်းကြပ်နိုင်သော ယူနစ်အဆင့်၌ သတင်းအချက်အလက်များကိုစုဆောင်းနိုင်ရန် မြေယာအသုံးပြုမှုကို အမျိုးအစားခွဲခြားသတ်မှတ်နိုင်သည်။ ကိုယ်တိုင်စုံစမ်းခြင်းဖြင့် အယုံကြည်ရဆုံးအချက်အလက်များ ရရှိမည်ဖြစ်သော်လည်း ဗဟိုနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရ ဒေတာဘေ့စ် များ၊ ပွဲစားများနှင့် ကိုယ်စားလှယ်များ သို့မဟုတ် ပိုင်ရှင်များနှင့် နေထိုင်လုပ်ကိုင်နေသူများ၏ ကိုယ်တိုင်ကြော်ငြာမှုများမှလည်း အချက်အလက်များ ရရှိနိုင်ပါသည်။ အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်ထား သည့်အချက်အလက်များကို နှိုင်းကြိုပြုလုပ်ပေးသူများ သို့မဟုတ် ရှေ့နေများထံမှ ရရှိနိုင်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ အခွန်ဆောင်ရန် တင်ပြ သည့်ရောင်းဈေး/ဝယ်ဈေးထက် ပေါင်နှံရန်တန်ဖိုးဖြတ် သည့်နှုန်းက အချက်အလက်အတွက် ပိုမိုစိတ်ချ ရသော အရင်းအမြစ် ဖြစ်သည်။ ယင်းနှုန်းများတွင် ထည့်တွက်သည့် အချက်အလက်များနှင့် (သို့မဟုတ် ပေါင်နှံသည့်တန်ဖိုး) တို့ပါဝင် သော အသုံးဝင်မည့် အချက်များပါရှိသည်။

အကယ်၍ မြေယာအဆင့်မြှင့်တင်မှုအားအခွန်ပေးဆောင်ရပါက တန်ဖိုးအပေါ်သက်ရောက်မှုရှိမည့် အဆိုပါအဆင့်မြှင့်တင်မှု အချက်အလက်အသေးစိတ်ကို လည်း စုဆောင်းထားရန်လိုအပ် သည်။ အဆောက်အဦများ၊ စက်ရုံနှင့် ယန္တရားများဖြစ်ပါက အရွယ်အစား၊ အမျိုးအစား၊ သက်တမ်းနှင့် အခြေအနေတို့ပါဝင် သည်။ ယင်း အချက်အလက်များ စုဆောင်းရန်မှာ အချိန်နှင့် ငွေကုန်ကြေးကျများနိုင်သောကြောင့် ဝင်ငွေခွန်အခြေပြုမှတ်တမ်း များသည် ဤသို့အချက် အလက်စုဆောင်းသည့်အလား စိတ်ချရ ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် အမှန်တကယ် အခွန်စည်းကြပ်နိုင်မည့်ယူနစ်များ အကြောင်းအချက်အလက် ပေါများစွာရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ယင်းကို နောက်ဆုံးအချက်များနှင့်အ မြဲဖြတ်ဆင်/ဖြည့်စွက်သွားနိုင်မည် ဆိုပါက အစိုးရက အသုံးပြုနိုင် ခြင်း၊ ဈေးကွက်စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် စံနှုန်းသတ်မှတ်ခြင်း (benchmarking) တို့အတွက်လည်း တန်ဖိုးရိုလီနို မည်ဖြစ်ပါသည်။ ပိုင်ဆိုင်မှု အင်္ဂါရပ်များအား ကိုယ်တိုင် ကြော်ငြာ ခြင်းသည် မြေယာ နှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများနှင့်ပတ်သက်သည့်အချက်အလက် များကိုစုစည်း ထားရန် အထောက်အကူဖြစ် နိုင်သော်လည်း ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံတော် တော်များများတွင် ထိုသို့ပြုလုပ်ရန်ခဲယဉ်းနိုင်ကြသည်။

ဂ) ယူနစ်တစ်ခုစီအား တန်ဖိုး ဖြတ်ခြင်း

အဆင့်မြှင့်တင်မှုမပြုလုပ်ရသေးသော မြေယာအား တန်ဖိုးဖြတ် ခြင်း သည် မြေယာအပေါင်း၊ အဆင့်မြှင့်တင်ထားသည့်မြေယာ အားတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းထက် ခက်ခဲမှုပိုမိုနည်းပါး၍ အရင်းအမြစ် သုံးစွဲမှုလျော့နည်းစေနိုင်သည်။ ကျေးလက်မြေနှင့်စိုက်ပျိုးမြေ များအားတန်ဖိုးဖြတ်ပေးနိုင်သည့်အချက်များမှာ မြို့ပြမြေယာ အသုံးပြုမှုထက် အရည် အတွက်အားဖြင့်နည်း၍ အလွယ်တကူ

တွက်ချက်ပေးနိုင်သည်။ တန်ဖိုးတွက်ချက်ရမည့် အဓိကအချက်များမှာ မြေကွက်အရွယ် အစား အလိုက်တွက်ချက်ခြင်းဖြစ်၍ တစ်ဟက်တာတန်ဖိုးပေါ် ခန့်မှန်းကာ ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့်တွက်ချက်နိုင်သည်။ အရောင်း အဝယ်ပိုမို နည်းပါးနိုင်ခြေရှိသော်လည်း (မြို့ပြဧရိယာများထက် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုပိုမိုများပြားလာပြီး ရောင်းဝယ်မှုအကြိမ်နည်းပါး လာသည်) ကျေးလက်ဒေသ၌ မြေယာအသုံးပြုမှုပုံစံကွဲပြားမှုများ နည်းပါးကာ မြေယာတန်ဖိုးများသည် နေရာတော်တော်များများတွင် ပိုမို၍ တပြေးညီဖြစ်လာသောကြောင့် ယင်းသည် ထူးခြားသည့် ပြဿနာတစ်ရပ်မဟုတ်ပါ။

တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို တစ်ကွက်ချင်းသော်လည်းကောင်း စုပေါင်းတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းပုံစံတစ်ခုကိုရေးဆွဲ၍သော်လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည်။ စုပေါင်းတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ် စုပေါင်းအကဲဖြတ်ခြင်းကို အခွန်စည်းကြပ်ရန်အတွက် လူနေအိမ်ရာများအား တန်ဖိုးဖြတ်ရာတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုကြသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် လုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် အတော်လေးတူညီပြီး အထူးသဖြင့် အချို့တိုက်ခန်းအမျိုးအစားများအတွက် ရောင်းချသည့် ဈေးနှုန်း အထောက်အထားလုံလောက်စွာ ရရှိထားသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ စိုက်ပျိုးမြေများအားရောင်း/ဝယ်မှုနည်းသော်လည်း ယင်းတို့ကို တန်ဖိုးဖြတ်ရာ တွင်လည်း စုပေါင်းတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကိုအသုံးပြုနိုင်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ဈေးကွက်ဧရိယာသည် များစွာပိုမိုကြီးမား နိုင်ပြီး အဆိုပါပိုမိုကျယ်ဝန်းသောဧရိယာများအား ရောင်းချရငွေ အထောက်အထားများကို စုဆောင်းရန်ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ဖော်ပြထားသော ပြောင်းလဲမှုအရေအတွက် နည်းပါးနိုင်သည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရသော် မည်သည့်အခွန်စတင်ကောက်ခံမှုတွင်မဆို နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အာမခံချက်နှင့် သက်ဆိုင်သူများနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုများ လိုအပ်ကြသည်။ အခွန်ကောက်ခံခြင်းကိုနည်းပညာပံ့ပိုးပေးရန်နှင့် တန်ဖိုးဖြတ်မှုနှင့် အုပ်ချုပ်မှုအဖွဲ့အစည်းများတွင် သင့်တော်သောပညာရပ် ဆိုင်ရာခေါင်းဆောင်မှုများအား စွမ်းရည်မြှင့်တင်ပေးရန်အတွက် သင့်လျော်သော မူဝါဒ၊ ဥပဒေနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာမူဘောင်များကို ရေးဆွဲထားရန် အရေးကြီးသည်။ ဝန်ထမ်းဦးရေလွန်စွာနည်းပါးသည့် နေရာများတွင် အကြံပေးများနှင့်ချိတ်ဆက်၍ ယာယီလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အခွန်စည်းကြပ်နိုင်သောယူနစ်များအား ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သတ်မှတ်ထားရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်ပြီး အခွန်စည်းကြပ်နိုင်သောပိုင်ဆိုင်မှုများအတွက် ဘက်ပေါင်းစုံမှ အချက်အလက်စာရင်း (ဒေတာဘေ့စ်) တစ်ခုတည်ဆောက်ထားရမည်။ ကွက်စိတ်အချက်အလက်များ၊ မှတ်ပုံတင်ခြင်းနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်မှုအပါအဝင် မြေယာစီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာစနစ် စတင်တည်ဆောက်ထားခြင်းဖြင့် တန်ဖိုးသတ်မှတ်မှုစာရင်းအား ပြင်ဆင်/ဖြည့်စွက်ခြင်း၊ အသစ်ဖန်တီးခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ နောက်ဆုံးအနေနှင့် တောင်သူများ မိမိကိုယ်ကိုကိုယ်စားပြု တက်ရောက်နိုင်သည့်ခုံရုံးတွင် တန်ဖိုးဖြတ်မှုအား အယူခံဝင်နိုင်မည့်အခွင့်အရေးတစ်ရပ် ရှိသင့်ပါသည်။

မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန်များအားထိန်းသိမ်းထားခြင်း။

ပြန်လည်တန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်း

ပြန်လည်တန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်းများကို မကြာမကြာပြန်လည်လုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိပါက အခွန်ဆောင်ရန်တာဝန်ရှိမှုများ ကြီးမားစွာ ပြောင်းလဲသွား သောကြောင့် နိုင်ငံရေးအရ လက်မခံနိုင်ဘွယ်ဖြစ်လာနိုင်သည်။ မကြာခဏပြန်လည်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ် တန်ဖိုးကြားဖြတ်ညွှန်းဆိုခြင်း (Interim dexation) တို့သည် အခွန်တိုး၍ကောက်ခံခြင်းကို အဆင်ပြေချောမော စေပါသည်။ ပုံမှန်ပြန်လည်တန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်းသည် နေရာဒေသများ၊ မြေအသုံးချမှုများ၊ ဈေးနှုန်းနှင့်ငှားရမ်းခ မတူညီကြသော ပိုင်ဆိုင်မှုများ၏တန်ဖိုး အတက်/အကျ ကွာခြားမှုနှုန်းများအကြား ဆက်စပ်မှုကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်စေသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ နိုင်ငံတော်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာ ရာဖြတ်များသည် အလုပ်ပါးသည့် သို့မဟုတ် အလုပ်မရှိသည့်ကာလကို မကြုံရစေပါ။ ထိုအချိန်ကာလများသည် ရာဖြတ်များ၏စွမ်းဆောင်ရည်ညံ့ဖျင်းစေကာ အရေအတွက်ပပျောက်စေနိုင်ပါသည်။ ယင်းကြောင့် စွမ်းဆောင်ရည်များ ကျဆင်းစေကာ အရင်းအမြစ်နှင့်ဝန်ထမ်းမရှိသောကြောင့် ပြန်လည်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို ရွှေ့ဆိုင်းရစေနိုင် ပါသည်။

သို့ဖြစ်ရာ စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ပြန်လည်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများကို စာရင်းသွင်းထားသည့်အစီအစဉ်ကိုကျင့်သုံးခြင်းသည် လက်တွေ့ကျနိုင်ပြီး ဥပမာ အမျိုးတူ ပိုင်ဆိုင်မှုများအား တစ်ချိန်တည်းတွင် ပြန်လည်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း နှင့် နောင်လာမည့်နှစ်တွင် အခြားအမျိုးအစားအား ရွေးချယ်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်သည်။ နောက်ဆုံးအရောင်းမှတ်တမ်းကိုယူသုံးစွဲနိုင်ခြင်း - ကဲ့သို့သော အခြားမြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုလုပ်ငန်းများနှင့်ချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်မှုများသည် ပြန်လည်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများအတွက် တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်ဖြစ်ပြီး ထင်ရှားသည့် အကျိုးကျေးဇူး တစ်ရပ် ဖြစ်စေပါသည်။ သို့သော် အလားတူပင် မြေယာအသုံးချစီမံကိန်း ရေးဆွဲခြင်းနှင့် အဆောက်အဦးဆောက်လုပ်ခွင့်သဘောတူခွင့်ပြုချက်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များရရှိခြင်းဖြင့် တန်ဖိုးများကို အကဲဖြတ်ရာတွင် အသုံးပြုနေသောအချက်အလက်များ၏ အရည်အသွေးကိုလည်းခိုင်မာစေလိမ့်မည် ဖြစ်ပါသည်။

စွမ်းရည်

သတင်းအချက်အလက်လိုအပ်ချက်များ၊ ဒေတာရရှိမှုနှင့် ကျင့်သုံးသည့်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနည်းလမ်းတို့ကိုမူတည်၍ (ရာဖြတ်များနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်သူများ အပါအဝင်) ရုံးဌာနများအကြား ကွန်ယက်တစ်ခု လိုအပ်နိုင်ပါသည်။ အစိုးရ ရာဖြတ်များ၊ စာချုပ်ဖြင့် လုပ်ဆောင်နေကြသော အလွတ်တမ်းရာဖြတ်များ၊ သို့မဟုတ် ယင်းတို့ပူးပေါင်း၍ အခွန်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ ယုံကြည်စိတ်ချရသော တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းဖြစ်ရန် အဓိကအချက်မှာ ဒေသဆိုင်ရာ ဈေးကွက်ဗဟုသုတများဖြစ်ပြီး ရာဖြတ်များသည် ဒေသဆိုင်ရာဈေးကွက်အချက်အလက်များကိုရရှိနိုင်ပြီး လေ့လာဆန်းစစ်နိုင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အကယ်၍ အစိုးရမှ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍအထောက်အပံ့မပါဘဲ အခွန်ကိုကောက်ခံမည်ဆိုပါက ဒေသန္တရရုံးများ သို့မဟုတ် မြူနီစပယ်အစိုးရများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ရန် အထူးအရေးကြီးပါသည်။ မြေယာ အသုံးပြုမှုအားပြောင်းလဲခြင်း သို့မဟုတ် အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်းများ ကိုမှတ်တမ်းတင်ထားရန် လိုအပ်ပြီး ၎င်းသည် ဒေသအဆင့်၌လုပ်ဆောင်လျှင် အကောင်းဆုံးဖြစ်ပါသည်။

ကွန်ပျူတာ အကူအညီဖြင့် စုပေါင်းတန်ဖိုးဖြတ်ရာတွင် ပထဝီဝင်ဆိုင်ရာအချက်အလက်စနစ် (GIS)၊ အဝေးထိန်းအာရုံခံနည်းများ၊ ဂြိုဟ်တုဓာတ်ပုံများ၊ ဝေဟင်မှရိုက်ကူးသောဓာတ်ပုံများနှင့် အများပြည်သူထံမှရသောဒေတာအစုံ၊ အဆင့်မြင့်စာရင်းအင်းခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာမှု အပါအဝင် နည်းပညာ အသုံးပြုမှု တို့လိုအပ်နိုင်ပါသည်။ တစ်ဆက်တည်းမှာပင် ပညာရှင်များ၏ကျွမ်းကျင်မှုများကို လိုအပ်နိုင်ပြီး ၎င်းသည် ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ် ရေးဆွဲခြင်းနှင့် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ခြင်း၊ လုံလောက်သော ငွေကြေးဆိုင်ရာ စီမံမှုများလည်း လိုအပ်ပါသည်။

စီမံအုပ်ချုပ်မှု

အခွန်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် အခွန်စီမံခန့်ခွဲမှုလုပ်ငန်းရပ်တစ်ခုလုံး၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်သော်လည်း ၎င်းအား သီးသန့်ခွဲ၍ ထိန်းသိမ်းထားရန် ခိုင်မာသည့် အကြောင်းရင်းရှိပါသည်။ မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများအပေါ် အခွန်ကောက်ခံနိုင်သောယူနစ်များအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအတွက် နည်းပညာဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်ကို အခွန်ကောက်ခံရေးအတွက်အခြေခံ အတိုင်းအတာများ (မည်သည့်က အခွန်စည်းကြပ်နိုင်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခြင်း)၊ အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်များနှင့် သက်သာခွင့်များဆိုင်ရာမူဝါဒများ (စည်းကြပ်မည့်ပမာဏကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း) တို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံရေးပိုဆန်သောဆုံးဖြတ်ချက်များမှ ခွဲထုတ်ထားနိုင်ပါသည်။ ဤနည်းဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်မှု လုပ်ငန်းစဉ်သည် ပြေစာထုတ်ပေးခြင်းနှင့် ကောက်ခံခြင်းတို့နှင့် ကွဲပြားပြီး လွတ်လပ်စွာဆောင်ရွက် နိုင်စေပါသည်။

ဤနည်းလမ်းအားဖြင့် ဒေသတွင်း အခွန်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများကို ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် လည်းခွင့်ပြုထားပြီး လွတ်လပ်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများနှင့် အရည်အသွေးကို စောင့်ကြည့်ကောင်း စောင့်ကြည့်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ဒေသဆိုင်ရာရုံးများ၌အခြေစိုက်သည့်ရာဖြတ်များသည် အခြားဒေသဆိုင်ရာအစိုးရအဖွဲ့ဝင်များနှင့် လိုက်ပါဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သောကြောင့် မြေယာအသုံးပြုမှုပြောင်းလဲခြင်းများ၊ ခွဲထုတ်မှုများ၊ ပေါင်းစည်းခြင်းများနှင့် တိုးတက်မှုအသစ်များအားစောင့်ကြည့်ပေးနိုင်ပါသည်။ ခိုင်မာသောမဟိုရ်များသည် ရာဖြတ်စာရင်းရေးဆွဲရန်၊ တစ်သမတ်တည်းရှိမှုကိုထိန်းသိမ်းထားရန်၊ အကောင်းဆုံးအလေ့အကျင့်အားမြှင့်တင်ပေးရန်၊ အရင်းအမြစ်အမျိုးမျိုးနှင့် တန်ဖိုးအထူးပြုအခြေခံအဆောက်အအုံတို့မှ အချက်အလက်များကို စုဆောင်းရန် တို့အတွက် အရေးပါနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ မည်သည့်နည်းလမ်းကို ချမှတ်သည်ဖြစ်စေ အခွန်ကောက်ခံမှုအခြေခံများကို သတ်မှတ်၍ ထိန်းသိမ်းရန် လုံလောက်သောအရင်းအမြစ်များရရှိရန်မှာ မရှိမဖြစ်လိုအပ်လျှက်ရှိပါသည်။

ရန်ပုံငွေလုံလောက်စွာရရှိခြင်းဖြင့် လိုအပ်လျှင် တာဝန်ရှိဝန်ထမ်းများကို ပြန်လည်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအတွက် ပြင်ဆင်မှုလုပ်ငန်းများကိုဆောင်ရွက်နိုင်စေမည် ဖြစ်ပါသည်။ အခွန်ကောက်ခံခြင်းဖြင့်ရရှိသော ဝင်ငွေခွန်တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို ဒေသဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများအတွက် ပံ့ပိုးပေးရန်သာမက စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးအတွက်ပါ အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ အချို့တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် ဝင်ငွေခွန်ကို မိမိဝင်ငွေဖြင့်လည်ပတ်သည့် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တန်ဖိုးဖြတ် ဝန်ဆောင်မှု ပေးသည့် အေဂျင်စီများအား ထောက်ပံ့ပေးရန် အသုံးပြုပါသည်။

၃.၇။ စာရင်းသွင်းခြင်း၊ ငှားရမ်းခြင်းနှင့်အာမခံခြင်း

ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းချုပ် - နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ဘဏ်လုပ်ငန်းကဏ္ဍသည် လူတစ်ဦးချင်းစီနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား ငွေကြေးချေးငှားပေးရန်ဖြစ်ပါသည်။ စိတ်မချရသော ချေးငွေများသည် အန္တရာယ်များလွန်းသော်လည်း စိတ်ချရသော တရားဝင် လုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် ကြီးမားသည့်ပမာဏများဖြင့် ငွေချေးပေးရန် အပေါင်ပစ္စည်းအဖြစ်အာမခံပေးနိုင်ပါသည်။ ဘဏ်များသည် ထိုလုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ ချေးငွေပမာဏကို ကာမိလောက်အောင် တန်ဖိုးကြီးကြောင်း ပိုမိုသေခြာစေရန် အတွက် ဘဏ်မလိုက်သည့် လက်တွေ့ကျသည့်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အစိုးရသည် အဆိုပါ

ငွေချေးမှုများဆောင်ရွက်ပေးရန် စိတ်အားထက်သန်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းသည် ချေးငွေ ငွေလုံးငွေရင်း၏ အရင်းအနှီးဖြင့် စီးပွားရေး အကျိုးအမြတ်များရရှိနိုင်မည်ကို နားလည်ထား သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ၎င်းသည် ချေးငွေများအားလက်လွှတ်မခံနိုင်ခြင်း၊ ဘဏ်များသည် အလွန်အမင်းတိုးချဲ့ဆောင်ရွက်နေခြင်းနှင့် လိုအပ်လာပါက ငွေကြေးအပ်နှံသူများ၏လိုအပ်ချက်များကို ပြည့်စုံစွာဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း စသည်တို့အပေါ် စိုးရိမ်မကင်းဖြစ်လျက်ရှိ ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဘဏ်လုပ်ငန်းနှင့်အစိုးရသည် ချေးငွေဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုချင်းစီနှင့် စုပေါင်းချေးငွေဆောင်ရွက် မှုများအား ပံ့ပိုးပေးနိုင်ရန် မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှု များအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို လိုအပ်ကြောင်းနားလည်ထားသည်။

စာရင်းသွင်းခြင်း

အစိုးရ၊ ရပ်ရွာလူထုနှင့် တစ်ဦးချင်းပိုင်လုပ်ပိုင်ခွင့်များအပေါ် ပုံမှန်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် ပိုင်ရှင်များ၊ သိမ်းယူထားသူများနှင့် နိုင်ငံသားများအတွက် အရေးပါသော စောင့်ကြည့်ရမည့် အချက်အလက်များအား ပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းကို အများ အားဖြင့် ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများအဖြစ်ရည်ညွှန်းပြီး ယင်းသည် နိုင်ငံပိုင်မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးများကို မှန်မှန်ကန် ကန် စောင့်ကြည့်ထားခြင်းဖြစ်စေသောကြောင့် မူဝါဒချမှတ်သူများ အနေနှင့် အကြောင်းစုံသိလျက်ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်နိုင်စေ ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ကော်ပိုရိတ် အဖွဲ့အစည်းများအား ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက် ချရာတွင် အခြေပြု ရမည့် အချက်အလက်များကို ပံ့ပိုးပေးသည်။

နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ကော်ပိုရိတ်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဘဏ္ဍာရေးရှင်းတမ်းများတွင် ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများ ကို ထည့်သွင်းလေ့ရှိသည်။ ဤသည်မှာ မြေသိမ်းဆည်းမှုတစ်ရပ်တွင် ရယူသိမ်းဆည်းမည့် အိမ်/ခြံ/မြေ (ပိုင်ဆိုင်မှု) များ၏တန်ဖိုးကိုသတ်မှတ်ရန် သို့မဟုတ် လိုအပ်သည်ထက်ပိုနေခြင်းဟုသာသဘောထားပြီး ရောင်းချရာတွင်ထည့်သွင်း စဉ်းစားရန် လက်ကျန်ငွေစာရင်းရှင်းတမ်းများတွင် အိမ်ခြံမြေပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုး (သို့မဟုတ် ပမာဏကိုဖော်ပြလျက်)ကို ထည့်သွင်းအစီရင်ခံခြင်းလည်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဘဏ္ဍာရေးရှင်းတမ်းများတွင် တန်ဖိုးလျော့ကျသွားမှုများနှင့် ဆုံးရှုံးသွားနိုင် သော ပိုင်ဆိုင်မှု များကို တင်ပြထားသည်။ အဆောက်အဦများနှင့် နှစ်ရှည်ငှားရမ်းမှုများကို တန်ဖိုးလျော့ကျသွားသော ပိုင်ဆိုင် မှုများအဖြစ် မှတ်ယူ၍ စာရင်းသွင်းရန်ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းတို့၏တန်ဖိုးကျဆင်းနေမှုများကို ဘဏ္ဍာရေးရှင်းတမ်းတွင် ပုံမှန် ပြန်လည် သုံးသပ်ပေးရန်လိုအပ်သည်။

မြေပေါ်တွင်အဆင့်မြင့်တင်တည်ဆောက်ထားမှုများသည် မြေကွက်အားရောင်း/ဝယ်စဉ် တစ်ပါတည်းပါဝင်လေ့ရှိ သော် လည်း ဘဏ္ဍာရေးစာရင်းရှင်းတမ်း ကဲ့သို့သော အချို့ရှည်ရှယ်ချက်များအတွက်မူ မြေယာနှင့်မြေပေါ်တွင်အဆင့်မြင့်တင် တည်ဆောက်ထားမှုတို့ကို သီးခြားစီတန်ဖိုးဖြတ်ပေးရန် လိုအပ်နိုင် ပါသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းမှာ မြေယာအတွက် မလျော့ချနိုင်သော်လည်း မြေပေါ်တွင်အဆင့်မြင့်တင်တည်ဆောက်မှုများအတွက် တန်ဖိုးလျော့ချနိုင်သောကြောင့် (အခွန် ဆောင်ရန်အတွက်) ဖြစ်သည်။

ပင်စင်ရန်ပုံငွေများ၊ အသင်းအဖွဲ့ရန်ပုံငွေများနှင့် ဘဝတစ်သက်တာရန်ပုံငွေများ ကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများက နှစ်စဉ်မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးအစီရင်ခံတင်ပြရာတွင်လည်း ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးများကိုအသုံးပြုကြ သည်။ အာမခံကုမ္ပဏီများသည် ငွေလုံးငွေရင်းပမာဏတစ်ခုကို ထိန်းသိမ်းထားရန်လိုအပ်ပြီး ၎င်းတို့ပေးရန်တာဝန်နှင့်ယှဉ် လျှင် အရင်းအနှီးတိုးပွားမှုအားဂရုတစိုက်ထိန်းသိမ်းထားရန်တွန်းအားပေးထားသည့် မည်သည့်ပြဌာန်းဥပဒေကိုမဆို လိုက်နာသည့်အနေနှင့် မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုအရင်းအနှီးများအား ပုံမှန်ပြန်လည် တန်ဖိုးဖြတ်ကြသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာရင်းအင်း စံချိန်စံညွှန်း ဘုတ်အဖွဲ့မှ ထုတ်ဝေထားသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဘဏ္ဍာရေးအစီရင်ခံမှု စံချိန် စံညွှန်းများ(IFRS)နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာပြည်သူ့ကဏ္ဍစာရင်းအင်းစံချိန်စံညွှန်းဘုတ်အဖွဲ့မှထုတ်ဝေထားသော အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာပြည်သူ့ကဏ္ဍ စာရင်းအင်းစံချိန်စံညွှန်းများသည် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာအစီရင်ခံမှုအတွက် စည်းမျဉ်းများချမှတ်ထားပြီး မြေယာ နှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများကို တန်ဖိုးဖြတ်ရန် လိုအပ်သည့်အခြေအနေများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အဓိကအချက်မှာ ကုမ္ပဏီလက် ကျန်ရှင်းတမ်းတစ်ခုနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများ၏ ပမာဏကိုတင်ပြရာတွင် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း ကိုလိုအပ် သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တန်ဖိုးဖြတ်မှုစံချိန်စံညွှန်းများ(IVS) သည် IFRS ၏ လိုအပ်ချက်များနှင့်ကိုက်ညီသည့် မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှု တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများအတွက် တကမ္ဘာလုံးမှ လက်ခံထားသည့် လမ်းညွှန်စာအုပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။

နိုင်ငံပိုင်ပစ္စည်းများအား ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုလုပ်ခြင်းအတွက် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း

မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း အစိုးရများသည် အထူးသဖြင့် နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ (SOEs)ကို ရောင်းချခြင်း သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုလုပ်ခြင်းတို့ဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် ၎င်းတို့၏ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုများကိုလျှော့ချမှုများ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ခေတ်စားလာခဲ့သည်။ နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ (SOEs)တွင် အကျိုးအမြတ်များသောတယ်လီဖုန်းဆက်သွယ်ရေး ကုမ္ပဏီများ၊ အကျိုးအမြတ်နည်းသော စက်မှုလုပ်ငန်းကြီးများ မှသည် အောင်မြင်နေသောနိုင်ငံပိုင်လယ်ယာမြေများ၊ တရားမဝင် ဝင်ရောက်နေထိုင်လုပ်ကိုင်နေကြသည့် စွန့်ပစ်ထားသောနိုင်ငံပိုင်မြေများအထိ အကြီးဝင်နိုင်ပါ သည်။ အစိုးရများသည် နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုစီရောင်းချမီ မျှော်မှန်းစွမ်းရည်ဖော်ပြနိုင်ရန် သို့မဟုတ် အရံအန်မီဆုံးရှုံးမှုနှုန်းတွက်ချက်ရန် အတွက် အခြေခံရမည့်အချက်ကိုဖော်ပြရန် သို့မဟုတ် ဈေးနှုန်းအားအတည်ပြုပေးသည့်နည်းလမ်းအဖြစ် ကမ်းလှမ်းမှုများ အား လက်ခံ ကြောင်း နောက်ဆက်တွဲ ဆောင်ရွက်သည့်အနေနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများကို လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်နိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေများတွင် နိုင်ငံပိုင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခု၏ မြေယာသို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးဖြတ် ခြင်းများကို သတ်နှင့်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။

နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုသည် ‘လည်ပတ်နေသည့်အခြေအနေ’ ဖြစ်ပါက ရောင်းဈေးကို ၎င်း၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း တန်ဖိုးအပေါ်အခြေခံ၍ သတ်မှတ်ပေးသင့်သည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများကို ယေဘုယျအားဖြင့် စာရင်းအင်းပညာရှင်များကုမ္ပဏီကဆောင်ရွက်ပြီး အမြတ်အစွန်းရရှိနိုင်မှုအလားအလာကို ဈေးနှုန်း-ဝင်ငွေ အချိုး၊ တည့်မ တွက်သည့်ငွေကြေးစီးဆင်းမှုစသည့် နည်းစနစ်များဖြစ်သော ရှုပ်ထွေးသည့် နည်းလမ်းများကိုအခြေခံကာ တွက်ချက်ကြ သည်။ ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုး သည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတန်ဖိုးအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေပြီး စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများမှ အမြတ်အစွန်းရရန်အလားအလာကောင်းစေရေးအတွက် ထည့်ဝင်ရမည့် မြေယာ၊ အဆောက်အအုံများနှင့် စက်ယန္တရားများကို ပေါ်လွင်ထင်ဟပ်စေသင့်သည်။ IFRS စံနှုန်းများနှင့်အညီ ပိုင်ဆိုင်မှု တန်ဖိုးများကို တန်ဖိုးလျော့အစားထိုး ကုန်ကျစရိတ်(DRC) အပေါ်အခြေခံ၍ မကြာခဏ တန်ဖိုးဖြတ်ကြသည်။ နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၏ လည်ပတ်မှုလိုအပ်ချက်အတွက် အရင်းအနှီး သို့မဟုတ် ပိုလျှံမှုအဖြစ် ပိုင်ဆိုင်ထားသော ပိုင်ဆိုင်မှုများကို DRC ထက် အမှန်တကယ်ရောင်းဈေးခန့်မှန်းခြေဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ် ရမည် ဖြစ်ကြောင်း မှတ်သားထားရန် အရေးကြီးသည်။

နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုသည် အရှုံးပေါ်နေခြင်း သို့မဟုတ် အမြတ်အစွန်းအသင့်အတင့်ဖြင့်သာ ထုတ်လုပ်နေခြင်း ဖြစ်ပါက ခန့်မှန်းတန်ဖိုးလျော့ အစားထိုးကုန်ကျစရိတ်ကို အဖွဲ့အစည်းမှ ပံ့ပိုးပေးနိုင်စေရန် အတွက် “လုံလောက်သော အမြတ် အစွန်းရရှိမှု” အား စမ်းသပ်သည့်နည်းလမ်းကို အသုံးပြုသင့်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ကော်ပိုရိတ်စာရင်းများတွင်ဖော်ပြထားသော ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းတန်ဖိုးများသည် အများအားဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတန်ဖိုးထက် လျော့နည်းသင့်သည် (သို့မဟုတ်ပါက စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အဆိုပါပစ္စည်းများကိုတပ်ဆင်ခြင်းသည် အရှုံးပေါ်နိုင်သည်) ။ အကယ်၍ ထိုကဲ့သို့မပြုလုပ် ပါက ပိုင်ဆိုင်မှုများအား “ ပို၍ဖော်ပြခြင်း”ခြင်း၊ စာရင်းသွင်းရန်အတွက် “ စာဖြင့်ရေးမှတ်သား ထားရန်” လိုအပ်နိုင်ခြင်း နှင့်/ သို့မဟုတ် ထုခွဲရောင်းချရန် (တစ်ပေါင်းတည်းဖြစ်စေ ဖယ်ရှားမည့်တစ်ခုချင်းဖြစ်စေ) ပိုင်ဆိုင်မှုများအားတန်ဖိုးဖြတ်ရခြင်း ဖြစ် ပေါ်လာနိုင်သဖြင့် အချက်ပေးခေါင်းလောင်းသံ ကဲ့သို့ဖြစ်နေပါလိမ့်မည်။ နောက်ဆက်တွဲအနေနှင့် ထုခွဲမည့်ပစ္စည်း များ၏တန်ဖိုးသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတန်ဖိုးထက်ပိုမိုမြင့်မားနေပါက ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ပြုလုပ်ခြင်းသည် (နိမ့်သော သို့မဟုတ် အရှုံးပင်ပေါ်နိုင်သော) စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတန်ဖိုးအစား ပြိုကွဲသွားသောပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးအပေါ် အခြေခံသင့်သည်။ ဤအချက် သည် ဝယ်ယူသူအနေဖြင့် လုပ်ငန်းကျဆင်းခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများထုခွဲရောင်းချခြင်း၊ ရရှိမည့်အမြတ်မှာ နိုင်ငံတော်ကသိမ်းယူ ထားပြီးဖြစ်ခြင်း စသည့်အန္တရာယ်များ ကို အမှန်တကယ်ကြုံတွေ့ရမည်ကို ထင်ရှားစွာပြလျက်ရှိပါသည်။

ငှားရမ်းခြင်း

ခိုင်မာပြီး၊ လွှဲပြောင်းပေးနိုင်သော တရားဝင်လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ထိရောက်သောအိမ်ခြံမြေငှားရမ်းခြင်းဈေးကွက်တွင် ချေးငွေ အတွက် သင့်လျော်သည့် အပေါင်ပစ္စည်းအဖြစ်လည်းကောင်း ကြိုတင်ရှိထားသင့်သည့်အရာအဖြစ်လည်းကောင်း ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့်သတ်မှတ်ကြသည်။ အမှန်စင်စစ် ကမ္ဘာ့ ငွေလုံးငွေရင်းများကို မြေယာများပေါ်တွင်တိုး၍ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလာကြကာ အရန်ငွေလုံးငွေရင်းများတိုးပွားလာသော်လည်း မြေယာရောင်းလိုအားမှာ ပုံသေဖြစ်နေသဖြင့် မြေယာဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်လာစေသည်။ မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုကိုအပေါင်ပစ္စည်းအဖြစ် အသုံးပြုကာငွေချေးယူနိုင်ခြင်းဖြင့် ဤငွေလုံးငွေရင်းကို ထုတ်ပေးနိုင်ပါသည်။ တရားမဝင်နေထိုင်လုပ်ကိုင်ကြသည့် မြေပိုင်ရှင်များသည် ပိုင်ဆိုင်မှုမှတ်ပုံတင်ခြင်းအစီအစဉ်တွင် ပါဝင်ကြခြင်း၏ အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ တရားဝင်ချေးငွေများ ပိုမိုတိုးတက်ရရှိရန် မျှော်လင့်ချက်ကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ (Parsa et al., 2011)

အကယ်၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ချေးငွေတစ်ရပ်အတွက် အာမခံအဖြစ်မှတ်ယူပါက အဆိုပါအခွင့်အရေးသည် မြီရှင်အတွက် လုံလောက်စွာ အာမခံနိုင်သည့် ငွေကြေးပမာဏရှိ/မရှိကို တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းတစ်ရပ်က ဆုံးဖြတ်ပေးသည်။ အကယ်၍ မြီစားသည် ချေးငွေပြန်ဆပ်ရန်ပျက်ကွက်ပါက မြီရှင်သည် (မှတ်ပုံတင်ထားသော) လုပ်ပိုင်ခွင့်များကိုသိမ်းယူနိုင်သဖြင့် ၎င်း၏တန်ဖိုးများကို အမှန်တကယ်သိရှိရန်လိုအပ်ပြီး ချေးငွေများကို ပြန်လည်ပေးဆပ်ရန် ၎င်းတို့ကိုရောင်းချနိုင်သည်။

ဘဏ်လုပ်ငန်းပေါက်ရောက်မှုအားနည်းသည့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် အလွတ်သဘောငွေသားမှ ချေးငွားခြင်းများ ပြုလုပ် လျှက်ရှိပါသည်။ မြီရှင်များသည် မြင့်မားသောအတိုးနှုန်းဖြင့်ချေးပေးကြခြင်း သို့မဟုတ် ငွေဆုံးရန်အန္တရာယ်များသည်ဟုထင် ပါက လုံးဝမချေးရန်ဆုံးဖြတ်ကြခြင်းပင် ရှိပါသည်။ အဆိုပါလုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် အာမခံချက်လုံလောက်စွာရှိပြီး ငွေပြန်ပေါ် လွယ်သည်ဟု ယုံကြည်စိတ်ချရပါက ၎င်းတို့၏ချေးငွေတန်ဖိုးများဖြစ်သည့် ချေးငွေ-ပစ္စည်းတန်ဖိုးအချိုး၊ ငွေပြန်ရှာနိုင်သည့် ပမာဏနှင့် ချေးပေးလိုက်ရသည့်ငွေပမာဏ နှုန်းတို့နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိပါက မြီရှင်ဘက်မှ ငွေထုတ်ချေးပေးရန် ပိုမိုစိတ်ဝင်စား ပါသည်။ ကျေနပ်လောက်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်လုံခြုံစိတ်ချရမှုအဆင့်ကို တည်ဆောက်ပြီးပါက ချေးငွေတစ်ရပ်၏ အဓိကကျသည့် စည်းကမ်းချက်များကို ခန့်မှန်းတွက်ချက်ရန်အတွက် ထိုလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို တန်ဖိုးဖြတ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၏ဈေးကွက်နှင့်တန်ဖိုးပမာဏတို့အပေါ်မူတည်၍ အပေါင်ခံလုပ်ငန်းသည် နိုင်ငံစီးပွားရေး ဆောင်ရွက်ချက်၏ ကြီးမားသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်နိုင်သည်။ အိမ်ခြံမြေကြေးမြီများသည် စုစုပေါင်းစားသုံးသူကြေးမြီ၏ မြင့်မားသောအချိုးတစ်ခုဖြစ်လာသောအခါ ၎င်းသည် စီးပွားရေးအလွန်အမင်းမတည်ငြိမ်မှုကို ဖြစ်လာစေနိုင်သည်။ အကျိုး စီးပွားပဋိပက္ခများနှင့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများ၏အလွန်အမင်းဩဇာလွှမ်းမိုးမှုများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက် ချေးငွားရန်ရည် ရွယ်ချက်ဖြင့်တန်ဖိုးဖြတ်ရာတွင် ခိုင်မာသောစည်းမျဉ်းဥပဒေရှိရန် အရေးကြီးသည်။ ဤတွင် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း၏ အရေးကြီး သည့် ကိစ္စရပ်မှာ အုပ်ချုပ်မှုဖြစ်သည်။ (အခန်း ၅ တွင် ကြည့်ပါ။)

အိမ်ခြံမြေဈေးကွက်များ တိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာကုန်စည်များကဲ့သို့ ရောင်း/ဝယ်မှုများ ရှိလာကာ ပိုမိုရှုပ်ထွေး၍ လက်ဆုပ်လက်ကိုင် မပြနိုင်ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အပြိုင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ နိုင်သည့်အတန်းအစားတစ်ခုအဖြစ် မှတ်ယူလာသောကြောင့် နေရာတကာတွင် ပိုင်ဆိုင်ခြင်းကသတ်သတ်၊ နေထိုင် လုပ်ကိုင်ခြင်းက သတ်သတ် ဖြစ်လာနေသည်။ ထို့အတူ လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှ ငွေကြေးရှာဖွေခြင်းသည် ရိုးရှင်းစွာ ပေါင်နှံ/ ငွေချေးခြင်းမှ စတင်သည်။ သို့သော် ဈေးကွက်ခိုင်မာလာသည်နှင့်အမျှ အပေါင်ပစ္စည်းမှထပ်ဆင့်ထုတ်လုပ်သည့်ထုတ်ကုန်များ၊ လုံခြုံစိတ်ချရသည့် ငွေကြေးဆိုင်ရာစာချုပ်စာတမ်းများနှင့် ငွေကြေးဈေးကွက်နှင့်အိမ်ခြံမြေဈေးကွက်များအကြားတိုးပွားလာ သည့် အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှုများပေါ်ပေါက် လာသည်။ ဤထပ်ဆင့်ဈေးကွက်များနှင့် ၎င်းတို့မှဆင်းသက်လာသောငွေကြေး ဆိုင်ရာစာချုပ်စာတမ်းများအားလုံး၏ အခြေခံသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့သည် မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများနှင့်သက်ဆိုင် သည်။ ငွေကြေးဈေးကွက် အတတ်အကျကြမ်းမှုကို သိမိမေ့လှစေရန်မှာ ထိုလုပ်ပိုင်ခွင့်များအား အားသွန်ခွန်စိုက် တန်ဖိုးဖြတ် ရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်လာသည်။

အာမခံ

မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုအများစုကို ပျက်စီးမှုနှင့် ပျက်ဆီးခံရမှုတို့အတွက် အာမခံထားရပြီး အာမခံပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် ၎င်းတို့၏ ပြန်လည်အစားထိုး ကုန်ကျစရိတ်ကို ခန့်မှန်းရန်အတွက် ရာဖြတ်များလိုအပ်သည်။ သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအခြေအနေတွင် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများလည်း လိုအပ်သည်။ မပျက်စီးမီနှင့်ပျက်စီးပြီးတန်ဖိုးဖြတ်မှု များသည် အာမခံလျော်ကြေးငွေကိုဆုံးဖြတ်ပေးရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေပြီး ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ထိခိုက်ပျက်စီးမှုများက မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးများအပေါ်သက်ရောက်မှုကို စောင့်ကြည့်ရန်လည်း ၎င်းတို့ကိုအသုံးပြုသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း များနှင့် အိမ်ထောင်စုများအား နေရာပြန်လည်ချထားရေးအတွက် လျော်ကြေးပေးရာတွင် ထိခိုက်ပျက်စီးမှုမရှိသည့်နယ်မြေ ဧရိယာများ၌ မြေတန်ဖိုးမြင့်မားမှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။ သဘာဝဘေးပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်သားများအတွက် ကာလတိုအိမ်ငှားလိုအားများရှိလာနိုင်ပြီး ယင်းသည် အိမ်ငှားရမ်းမှု ကဲ့သို့သော သီးသန့်ဈေးကွက်ကဏ္ဍများကို ထိခိုက်စေ နိုင်သည်။ ရာဖြတ်များသည် ဤအခြေအနေမျိုး၌ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းဆောင်ရွက်ရပါက ထိခိုက်နစ်နာသော မြေပိုင်ရှင်များ၊ အစိုးရ၊ အာမခံကုမ္ပဏီများနှင့် မြီရှင်များထံမှ ဖိအားပေးမှုကိုခံရနိုင်သည်။

သဘာဝဘေး ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအခြေအနေများတွင်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း

သဘာဝဘေးဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများသည် ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်ပြီးစကာလတွင် ချက်ခြင်းဦးစားပေးဆောင်ရွက်ပေးရမည့်ကိစ္စတစ်ရပ် မဟုတ်ပါ။ သို့သော် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးကာလအတွင်း ပြန်လည်တည်ဆောက်မည့်ပတ်ဝန်းကျင်၏သဘောသဘာဝ၊ ပြန်လည်နေရာ ချထားပေးရမည့် အတိုင်းအတာတို့ကို ခန့်မှန်းရန်နှင့် ကုန်ကျစရိတ်ပေးရန်တာဝန်ရှိမှုများမည်သည့်နေရာတွင်ကျရောက်သည်ကို ဆုံးဖြတ်ရန် မှာ ရာဖြတ်များ၏ တာဝန်ဖြစ်သည်။ ဥပမာတစ်ခုမှာ နယူးဇီလန်နိုင်ငံတွင် ၂၀၁၁ခုနှစ်က အပျက်အစီးကြီးမားသည့် ငလျင်များလှုပ်ခတ်ပြီး နောက် Christchurch ကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ အာမခံထားခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် အခက်အခဲနှစ်မျိုးရှိခဲ့သည်။ ပထမ တစ်ခုမှာ ပိုင်ဆိုင်မှုအများစုအတွက် အာမခံလျော်ကြေးတွင် ပျက်စီးသည့်အဆောက်အဦးအစိတ်အပိုင်း တစ်ခုစီအတွက်သာ ပါရှိပြီး အဆောက်အဦးတစ်ခုလုံး ထိခိုက်ပျက်စီးမှုအတွက်မူ မပါရှိပါ။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ငွေပေးချေမှုများသည် ပျက်စီးသွား သောအဆောက်အဦ အား အစားထိုးတည်ဆောက်ရန် မလုံလောက်ပေ။ ဒုတိယတစ်ခုမှာ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး စရိတ်ကို ရာဖြတ်များမှ အဆောက်အဦတစ်ခုချင်း စီ၏ ပျက်စီးမှုအပေါ်သာလျှင်အခြေခံ၍ တွက်ချက်ခဲ့ကြသည်။ ငလျင်ဒဏ် ကြောင့် အပျက်အစီးလွန်စွာကြီးမားသဖြင့် ဒေသခံလုပ်သားအင်အား ဖြင့် မဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့သောကြောင့် လုပ်သားအရင်း အမြစ် များထပ်မံ ငှားရမ်းခဲ့ရသည်။ ဤအချက်ကြောင့် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးစရိတ်ကို သိသိသာသာတိုးမြှင့်စေခဲ့ပြီး အာမခံလျော်ကြေးငွေဖြင့် မလုံလောက်ခဲ့ပါ။

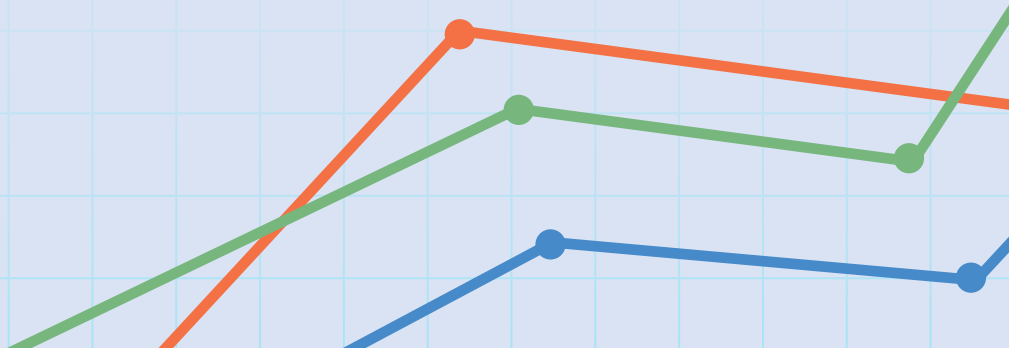
အထူးသဖြင့် သဘာဝဘေးပြန်လည်ထူထောင်ရေးအခြေအနေများ၌ ယေဘုယျအားဖြင့် အာမခံကုမ္ပဏီများ၊ ဆုံးရှုံးမှုကိုညှိနှိုင်း ပေးသူများနှင့် ရာဖြတ်များသည် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရမည့်ပတ်ဝန်းကျင်၏ သဘောသဘာဝ၊ အတိုင်းအတာနှင့် ဆုံးရှုံးမှု အတွက်ပေးရန်တာဝန်ရှိမှုတို့အား အတူတကွ လက်တွေ့ကျကျတွက်ချက်ကြရန် အရေးကြီးသည်။

၃.၈။ အကျဉ်ချုပ်

- ✓ ရာဖြတ်များသည် အရင်းအနှီးနှင့်ငှားရမ်းမှုဈေးကွက်နှစ်ခုစလုံးတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အားတန်ဖိုးဖြတ်ပေးနိုင်သင့်ပြီး ရောင်းချခြင်းနှင့် ငှားရမ်းမှုအစီအစဉ်များ၏ အဓိကစဉ်းမည်းစည်းကမ်းများကို အဖွဲ့အစည်းအားလုံးအား အကြံပေးသင့်သည်။
- ✓ အစိုးရများသည် ၎င်းတို့ပြဌာန်းထားသည့် အရောင်းအဝယ်အခွန်အဆင့်သည် ဈေးကွက်တွင်းဆောင်ရွက်ချက်များအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိပြီး အကယ်၍ အလွန်မြင့်မားစွာ သတ်မှတ်လျှင် မလိုက်နာနိုင်မှုများလည်း မြင့်မားလာနိုင်သောကြောင့် သေချာစွာ စဉ်းစားသင့်သည်။
- ✓ အကြီးစားမြေသိမ်းဆည်းမှုနှင့် နိုင်ငံပိုင်ပစ္စည်းများအား ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုလုပ်ခြင်းတို့နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးမှုများတွင် တရားမျှတမှုရှိစေရန် ရာဖြတ်များသည် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်ကြသည်။ အစိုးရသည် ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ပြုလုပ်ခြင်းအတွက် ခိုင်မာသော မူဝါဒများနှင့်ဥပဒေမူဘောင်များကို အကောင်အထည်ဖော်သင့်ပြီး လုပ်ငန်းစဉ် စီမံခန့်ခွဲရန် စွမ်းရည်လုံလောက်စွာရှိသင့်ကာ ပါဝင်ပတ်သက်သူများနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရန် အချိန်လုံလောက်စွာ ပေးသင့်ပါသည်။
- ✓ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်ရာဈေးကွက်အချက်အလက်များသည် ဈေးကွက်စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း၊ ကြိုတင်ခန့်မှန်းခြင်းနှင့် မြေယာမူဝါဒဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာတွင် အခြေခံရမည့် အရေးကြီးသော အသိအမြင်ကိုပေးသည်။
- ✓ ထို့ကြောင့် ရာဖြတ်များအား စီမံကိန်းမူဝါဒများရေးဆွဲရာတွင်တိုင်ပင်သင့်ပြီး ပြန်လည်ခွဲဝေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအစီအစဉ်များအပြီး လုပ်ပိုင်ခွင့်များအားလွှဲပြောင်းပေးရာတွင်လည်း တရားမျှတမှုရှိစေရန် ၎င်းတို့အား အသုံးပြုသင့်သည်။
- ✓ ကျွမ်းကျင်သော ရာဖြတ်များသည် အားလုံးပါဝင်ခွင့်ရှိသည့်လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုတွင် ထိခိုက်နစ်နာသွားသော အဖွဲ့အစည်းများအတွက် အယူခံဝင်ခွင့်နှင့်အတူ လျော်ကြေးငွေပမာဏကို သတ်မှတ်ပေးသင့်သည်။
- ✓ ရာဖြတ်များသည် သိမ်းဆည်းခြင်းခံထားရသော တရားဝင်၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် တရားမဝင် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား သို့မဟုတ် အစိုးရမှသိမ်းယူလိုက်ခြင်းကြောင့် ဆက်စပ်အခြေပျက်ခြင်းနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ဆုံးရှုံးမှုများအတွက် လျော်ကြေးငွေပမာဏကို သတ်မှတ်ပေးသင့်သည်။
- ✓ ရာဖြတ်များသည် မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန်ကောက်ခံမှုများအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့်ထိန်းသိမ်းခြင်းတို့တွင် အရေးပါသည်။
- ✓ ရာဖြတ်များသည် အာမခံအဖြစ်အသုံးပြုသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၏တန်ဖိုးအကြောင်း အရေးကြီးသည့်သတင်းအချက်အလက်များကို ဖြန့်ဖြူးခြင်း ဖြစ်စားတို့အား ပေးသည်။
- ✓ မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများအား ပုံမှန်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများသည် ကုမ္ပဏီများ၊ အစိုးရများနှင့်တစ်ဦးချင်းအတွက် အရေးကြီးပါသည်။ ထိုသို့ပြုခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့သည် အခြေအနေအရပ်ရပ်ကိုသိရှိလျက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆုံးဖြတ်ချက်များကိုချမှတ်နိုင်မည် ဖြစ်ပြီး ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာ စံနှုန်းများကို လိုက်နာနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

၄

တန်ဖိုးဖြတ်ရာ၌
မည်သည့်အချက်
ပါဝင်ပါသလဲ။

စာမျက်နှာ ၅၁

၄.၁ အဓိကအချက်များ

စာမျက်နှာ ၅၁

၄.၂ နောက်ခံအခြေအနေ

စာမျက်နှာ ၅၃

၄.၃ တန်ဖိုးဖြတ်သည့်လုပ်ငန်းကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းနှင့် သဘောတူညီခြင်း

စာမျက်နှာ ၅၃

၄.၄ သတင်းအချက်အလက် စုဆောင်းခြင်း

စာမျက်နှာ ၅၆

၄.၅ တန်ဖိုးဖြတ်မှု ပြုလုပ်ခြင်း

စာမျက်နှာ ၇၁

၄.၆ တန်ဖိုးဖြတ်မှုကို အစီရင်ခံခြင်း

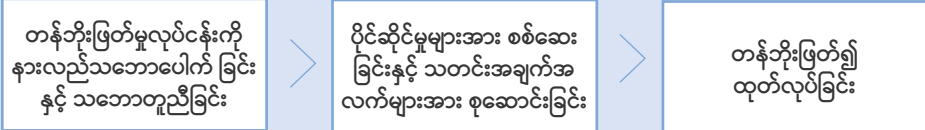
စာမျက်နှာ ၇၃

၄.၇ အကျဉ်းချုပ်

၄။ တန်ဖိုးဖြတ်ရာ၌ မည်သည့် အချက် ပါဝင်ပါသလဲ။

၄.၁ အဓိကအချက်များ

- တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ထုံးစံအားဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်မှုလုပ်ငန်းကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းနှင့် သဘောတူညီခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ပိုင်ဆိုင်မှုများအား စစ်ဆေးခြင်း၊ နှိုင်းယှဉ်လောက်သည့်အထောက်အထားများကို စုဆောင်းခြင်းနှင့် ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်းအားဆောင်ရွက်ခြင်း စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအဆင့်များကို တန်ဖိုးဖြတ်သည့်စံချိန်စံညွှန်းများတွင် ချဉ်းကပ်ပုံတွင်တစ်သမတ်တည်းဖြစ်မှုကိုမြှင့်တင်ပေးနိုင်ရန် ဥပဒေတစ်ရပ်တွင်ကဲ့သို့ ပါဝင်အောင်ထည့်သွင်းဆောင်ရွက် နိုင်ပါသည်။

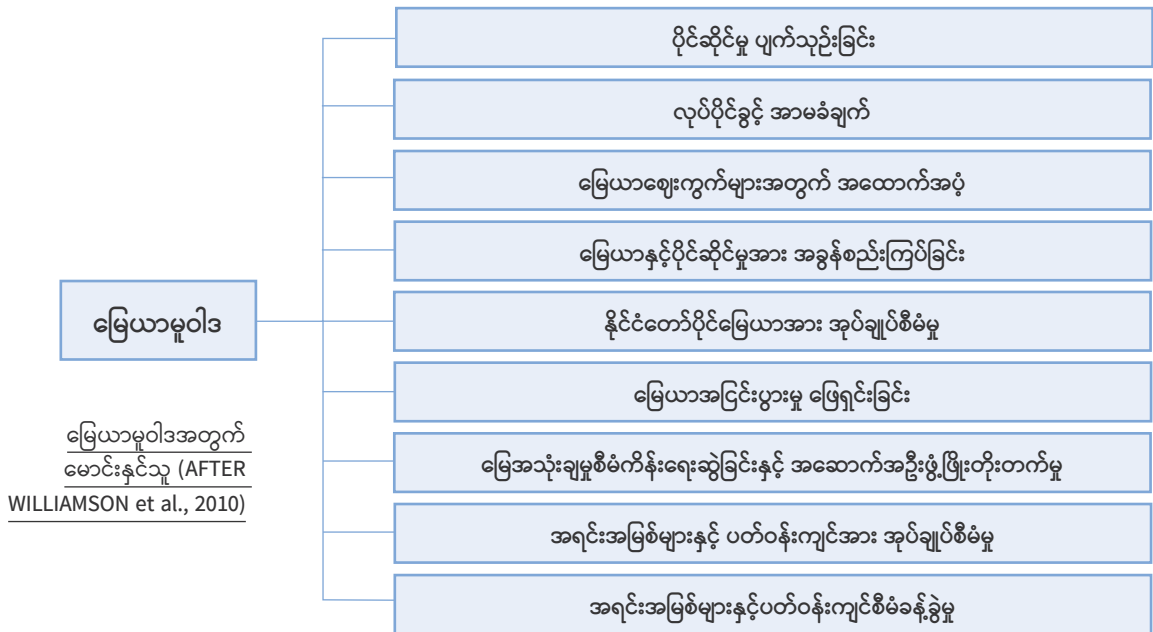

- ထိုကတည်းကလုပ်ပိုင်ခွင့်များကိုခန့်မှန်းရန် တန်းတူညီမျှအရှိဆုံးနှင့် အယုံကြည်ရဆုံး ချဉ်းကပ်ပုံနည်းလမ်းသည် လူတစ်ဦးချင်း၊ ရပ်ရွာများနှင့် လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ဈေးကွက်ပြင်ပအကျိုးအမြတ်များကို ရရှိစေနိုင်သကဲ့သို့ နိုင်ငံတကာက အသိအမှတ်ပြုသည့် တန်ဖိုးဖြတ်သည့်နည်းလမ်းသည် ဈေးကွက်တန်ဖိုးကို ဇောင်းပေးလျှက်ရှိစဉ်တွင် အကျိုးဆက်အနေနှင့် ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးကို ဇောင်းပေးသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို တန်ဖိုးဖြတ်သည့် နည်းလမ်းပေါ်ပေါက်လာပါသည်။
- ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးကို ခန့်မှန်းခြင်းသည် ငွေကြေးစည်းကမ်းချက်များ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်သည့် လူမှုရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် အကျိုးအမြတ်များအား ဖော်ပြရန် ကြိုးပမ်းသည့် ချဉ်းကပ်ပုံများနှင့် နည်းလမ်းများပေါ် မူတည်နေသောကြောင့် ၎င်းတို့ကို ငွေကြေးစည်းကမ်းချက်များ မဟုတ်သည့်အရာများအတွက် ကိုယ်စားပြုခြင်း သို့မဟုတ် ရာခိုင်နှုန်းဖြင့်ပါဝင်ခြင်းဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

၄.၂ နောက်ခံအခြေအနေ

တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများကို မြေယာမူဝါဒအကြောင်းအရာတွင် ထည့်သွင်းရန် အရေးကြီးပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများသည် မြေယာမူဝါဒဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များချရာတွင် အောက်ပါအချက်များဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် လွန်စွာအရေးကြီးသည့် ကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ပါသည်။ ယင်းတို့မှာ -

- မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုဈေးကွက်များတွင် လွှဲပြောင်း/ ရောင်း/ဝယ် မှုတန်ဖိုးများအား ခန့်မှန်းခြေကို ဖော်ပြပေးခြင်း၊
- ချေးငွေအာမခံအဖြစ် အသုံးပြုသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်တန်ဖိုးများကို အကဲဖြတ်ခြင်း၊
- အခွန်အကဲဖြတ်ခြင်းအပေါ် ကျောထောက်နောက်ခံပြုခြင်း၊
- နိုင်ငံတော်ပိုင်မြေကိုအသုံးပြုမှုတိုးပွားလာစေရန် အထောက်အကူပြုခြင်း၊
- အငြင်းပွားမှုများ ဖြေရှင်းခြင်း၊
- မြေအသုံးချမှုစီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် အဆောက်အအုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၏ တန်ဖိုးသက်ရောက်မှုများကို အကဲဖြတ်ခြင်း၊

မြေယာမူဝါဒအား မောင်းနှင်သူနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်မှုတို့အကြား ဆက်နွယ်မှုသည် သက်တောစုံသဖွယ်ဖြစ်ပါသည်။ မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုဈေးကွက်များ သက်ဝင်လှုပ်ရှားမှုရှိခြင်းနှင့် မြေငှားရမ်းမှုများမြင့်မားခြင်းတို့ကြောင့် လွန်စွာလိုအပ်သည့် ပေါက်ဈေး သတင်းများ ထွက်ပေါ်လာသည်။ မြေယာမှတ်ပုံတင်ဌာန နှင့် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်ပိုင်ဆိုင်မှုတို့၏ တိကျ ပြည့်စုံ၍ အများပြည်သူ အသုံးပြုနိုင်သောမှတ်တမ်းများ ရှိခြင်းသည် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ အဆောက်အဦးများအတွက် အဆောက်အဦးကုဒ် နံပါတ်များနှင့်လိုခြုံမှုစံနှုန်းများ သတ်မှတ်ထားရှိရေးနှင့် အသက်ဝင်ရေးတို့ကဲ့သို့ပင် မြေယာမှတ်ပုံတင်မှတ်တမ်းများ၏ တိကျမှု သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်အာမခံဇန်နယ်သတ်မှတ်ချက်များ ရရှိနိုင်မှုတို့အပေါ် အစိုးရ၏ အာမခံချက် တို့သည် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း အတွက် အထူးအရေးကြီးပါသည်။

အလားတူပင် စီးပွားရေးဥပဒေ၊ အထူးသဖြင့်စာချုပ်စာတမ်းများ၊ အေဂျင်စီများနှင့် တရားမနစ်နာမှုများ နှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဥပဒေများသည် တန်ဖိုးများနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်တို့အပေါ် အလွန်လွှမ်းမိုးမှု ရှိပါလိမ့်မည်။ အခွန်စည်းကြပ်မှုမူဝါဒ နှင့် သက်ဆိုင်သည့်ဥပဒေများ၌ အခွန်အကဲဖြတ်ရန်အတွက် မူဘောင်နှင့် စည်းမျဉ်းများပါရှိရာ ၎င်းတို့သည်လည်း တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့်သက်ဆိုင်မှုရှိပါသည်။

ထိုမူဝါဒများနှင့်ဥပဒေများ၏ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအပေါ်လွှမ်းမိုးသည့်အတိုင်းအတာသည် သက်ဆိုင်ရာမူကြမ်း ရေးဆွဲရေးအပေါ်တွင် မူတည်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအခွန်စည်းကြပ်မှုတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများ သို့မဟုတ် အစိုးရက သိမ်းဆည်းခြင်းအတွက် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများကဲ့သို့ဖြစ်စဉ် များ အတွက် မည်သည့်အချက်ကို လျစ်လျူရှုမည် သို့မဟုတ် ကောက်ချက် ဆွဲရမည် နှင့်စပ်လျဉ်း၍ တန်ဖိုး၏တိကျသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို ကောက်ချက်များနှင့်အတူရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းနိုင်ပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များကို ပိုမိုလျှော့ပေါ့၍ အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ကာ အသေးစိတ်ကို တရားရုံးများက ဆုံးဖြတ်ရန် ချန်ထားနိုင်ပါသည်။ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များသည် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် ပွင့်လင်းမှုရှိသင့်ပါသည်။ သို့မှသာ ဈေးကွက်တွင်ပါဝင်သူများ အနေနှင့်ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုပြုလုပ်သည့်အချိန်တွင် တိကျသောစည်းကမ်းချက်များကို ဆုံးဖြတ်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ကြေငြာရန်လိုအပ်သည့်အခါ သို့မဟုတ် သဘောတူညီမှုမရရှိသည့်အခါ တရားရုံးများက ဝင်ရောက်ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

အဆင့်မြှင့်တင်တည်ဆောက်ခြင်း၊ သိမ်းပိုက်ထားခြင်း၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း သို့မဟုတ် ငွေကြေးဈေးကွက် မည်သည့်ဖြစ်ဖြစ် မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုဈေး ကွက်များသည် စီးပွားရေးတစ်ခုအတွက် အဓိကကျသည့် ထည့်ဝင်ချုပ်ကိုင်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရအတွင်း အဆင့်မြှင့်အဆင့်တွင် ရာပြတ်၏ကိုယ်စားပြုမှုရှိရန်အကြံပြုလိုပါသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအတွက် နည်းပညာလိုအပ်ချက်များကို ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန(အိမ်/ခြံ/မြေ အခွန်စည်းကြပ်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းလေ့ရှိသည်)၊ ဗဟိုဘဏ် (ချေးငွေကိစ္စအတွက် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း) နှင့် မြေယာဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာန သို့မဟုတ် အေဂျင်စီ (အစိုးရကမြေသိမ်းဆည်းခြင်း၊ နိုင်ငံပိုင်မြေ အုပ်ချုပ်စီမံခြင်း စသည်) တို့အတွင်း ပိုမိုခွဲဝေသုံးစွဲရပါသည်။ ထိုနယ်ပယ်များ၌ အုပ်ချုပ်သူနိုင်သည့်

မူဝါဒချမှတ်သူအဆင့်၌ ရာဖြတ်၏ကိုယ်စားပြုမှုရှိစေနိုင်ရန်လည်း အကြံပြုလိုပါသည်။ ယင်းသည် ဈေးကွက်ကျဆင်းခြင်း၊ ငွေကြေးအတက်အကျ မတည်ငြိမ်မှု သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှု စသည့်တန်ဖိုးပေါ်သက်ရောက်မှုရှိသော အပြန်အလှန် ဆက်စပ်နေသည့် ပြဿနာများကို နားလည် နိုင်ပါလိမ့်မည်။

အခန်း ၅ တွင် ထိရောက်သော တန်ဖိုးဖြတ်မှုစံနှစ်တစ်ရပ်၏ အစိတ်အပိုင်းများကို စဉ်းစားလေ့လာထားပါသည်။ ဤအခန်းတွင် စံတန်ဖိုးဖြတ်မှုအဆင့်များကို ရှင်းလင်းတင်ပြထားပါသည်။

- တန်ဖိုးဖြတ်သည့်လုပ်ဆောင်ချက်ကို နားလည်သဘောပေါက်ကာ သဘောတူညီခြင်း၊
- ပိုင်ဆိုင်မှုများအား စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း၊
- နှိုင်းယှဉ်နိုင်မည့်အထောက်အထားများအား စုဆောင်းခြင်းနှင့် လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊
- တန်ဖိုး ထုတ်လုပ်ခြင်း စသည်တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

၄.၃ တန်ဖိုးဖြတ်သည့်လုပ်ဆောင်ချက်ကို နားလည်သဘောပေါက်ကာ သဘောတူညီခြင်း။

အများပြည်သူကဏ္ဍ တန်ဖိုးဖြတ်မှုများ - ဥပမာ မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန်စည်းကြပ်ခြင်း သို့မဟုတ် သိမ်းဆည်းခြင်း တို့ကို ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်ပါ လိုအပ်ချက်များအရ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်ပြီး အသေးစိတ်လမ်းညွှန်ချက်များကို ဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် ဖော်ပြလေ့ရှိပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုသော် အများပြည်သူကဏ္ဍ တန်ဖိုးဖြတ်မှုများအား ဈေးကွက်လိုအပ်ချက်အရ ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ရလဒ်များကို ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း ထားခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် ဖောက်သည်များအနေနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ပေးရန်တောင်းဆိုသည့်အခါ ၎င်းတို့မည်သည့်အရာကို ရရှိ မည်သည်ကို နားလည်ရန် နှင့် လိုအပ်သည့်အခါ မလျော်ကန်သည့်ဆောင်ရွက်ချက်များကို ပြန်လည်ဖြေရှင်းနိုင်ရန် အလွန် အရေးကြီးပါသည်။

တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအဆောက်အအုံတစ်ခုကို အတည်မပြုမီ တန်ဖိုးဖြတ်မည့် မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုအကျိုးများ၏ သဘော သဘာဝနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ရသည့်အ ကြောင်းရင်းတို့ကို ကိုတိကျစွာနားလည်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ယင်းသည် လုပ်ငန်း တာဝန်၏ပမာဏ၊ တန်ဖိုးဖြတ်ရန်လိုအပ်သည့်အမျိုးအစား၊ အသုံးပြုမည့် နည်းလမ်း သို့မဟုတ် နည်းလမ်းများကို ဆုံးဖြတ်ရာ တွင် အထောက်အကူဖြစ်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ရာဖြတ်သည် ၎င်း၏လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရန် သင့်တော်သောအရည်အချင်းရှိလော စေပြီး အကျိုးစီးပွားပဋိပက္ခဖြစ်မှုတစ်စုံတစ်ရပ်/မရှိကို စုံစမ်းရန်လည်း အထောက်အကူဖြစ်စေမည် ဖြစ်ပါသည်။

မည်သည့် နိုင်ငံတကာနှင့်ပြည်တွင်းစံချိန်စံညွှန်းများကိုအသုံးပြုမည် နှင့် ဥပဒေ သို့မဟုတ် နိုင်ငံစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများက တန်ဖိုးဖြတ်မှုပေါ် သက်ရောက်မှုရှိ/မရှိ ကိုလည်း ဆုံးဖြတ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ဥပမာ အချို့နိုင်ငံများတွင် အရည်အချင်း ပြည့်မီသော မှတ်ပုံတင်ထားသည့်ရာဖြတ်များကိုသာ ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများကို ဆောင်ရွက်ရန် တရားဝင်ခွင့် ပြုထားပါသည်။

၄.၄ သတင်းအချက်အလက် စုဆောင်းခြင်း။

စုံစမ်းခြင်းများ

စုံစမ်းခြင်းများနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းများသည် တန်ဖိုးဖြတ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် အခြေခံကျသော အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ် ပြီး ရုပ်တိရှိရှိ၊ နည်းလမ်းတစ်ကျ ပြုလုပ်သင့်ပြီး စံနှစ်တစ်ကျ မှတ်တမ်းထိန်းသိမ်းထားသင့်ပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း မ ပြုလုပ်မီ ရုပ်ဝတ္ထုထုစွမ်းပိုင်းဆိုင်ရာ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းကို ကြိုတင်ပြုလုပ်ရပါသည်။ သို့သော် ယင်းကိုမဖြစ်မနေ ဆောင်ရွက်ရန် မလိုအပ်ပါ - အခွန်စည်းကြပ်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မြေအမြောက်အများအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကိုလည်း အခွန်စည်းကြပ်နိုင်သောမြေတစ်ကွက်ချင်းစီအား ရုပ်ဝတ္ထုပိုင်းဆိုင်ရာ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် တစ်ကွ ပြုလုပ်ရန် လိုအပ် ပါသည်။ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းတစ်ရပ်တွင် အောက်ပါအချက်များအပါအဝင် အခန်း ၂ တွင် ဖော်ပြထားသည့် အချက်များကို မှတ်တမ်း တင်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ -

မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်များ၏ သဘောသဘာဝနှင့် အတိုင်းအတာ - ငှားရမ်းမှုတစ်စုံတစ်ရာ သို့မဟုတ် ထပ်ဆင့်ငှားရမ်းခြင်း၊ ဖြတ်လမ်းနှင့် အခြားတရားဝင်အခွင့်အရေးများ၊ ကန့်သတ်ချက်များ ၏အသေးစိတ်များပါဝင်သည်။ ဥပမာ မြေငှားတစ်ဦးက ပရဂုဏ်အတွင်း ပြုလုပ်ထားနိုင်သည့် အသုံးချမှု သို့မဟုတ် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများနှင့် အဆင့်မြှင့်တင် တည်ဆောက်မှုများ၊

တည်နေရာ၊ နယ်မြေဒေသ၏လက္ခဏာများ - တန်ဖိုးအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော အဆောက်အဦး ဆက်သွယ်ရေးများ နှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပေးထားသည့် ပစ္စည်းများရရှိနိုင်မှု၊

မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုတို့၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သဘောသဘာဝနှင့် အတိုင်းအတာ - အောက်ပါအချက်များ ပါဝင်ပါသည် -

- မြေယာနှင့်အဆောက်အဦးများ၏လားရာအတိုင်းအတာများနှင့် ဧရိယာများ။ အတိုင်းအတာများသည် နိုင်ငံတကာ ပိုင်ဆိုင်မှုအတိုင်းအတာစံနှုန်းများ သို့မဟုတ် ပြည်တွင်းကျင့်သုံးသည့်အတိုင်းအတာစံနှုန်း နှင့်အညီ ဖြစ်ရပါမည်။
- အသုံးချမှု (များ)
- အဆင့်မြှင့်တင်တည်ဆောက်ထားမှုများ၏ သက်တမ်းနှင့် တည်ဆောက်မှု
- အဆောက်အဦးများ၊ တပ်ဆင်မှုများ၊ အခန်းတွင်းအပြင်အဆင်များ၊ ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ဖွဲ့စည်းတပ်ဆင်ထားမှုများ ၊ အဆင့်မြှင့်တင် တည်ဆောက်ထားမှုများ၊ အဆောက်အဦးနှင့်တွဲလျက် စက်ရုံနှင့် ယန္တရားများအကြောင်းဖော်ပြ ချက်၊
- မြေတွင်အဆင့်မြှင့်တင်တည်ဆောက်ထားမှုများအား ပြုပြင်ထားမှုအဆင့်နှင့် အခြေအနေ၊ လုံလောက်သော ပြုပြင် ထိန်းသိမ်းမှုရှိမရှိနှင့် ကြီးကြီးမားမား ပျက်စီးနေမှုများ ရှိ/မရှိ
- ကုန်သွယ်ရန်အတွက် ထပ်ဆင့်တည်ဆောက်ထားမှုများကို လုပ်ငန်းလည်ပတ်သည့်အဆောက်အဦး၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုအဖြစ် တန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်းမရှိပါက ယေဘုယျအားဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းမရှိပါ။

လည်ပတ်မှုစရိတ်များ - ကိုယ်တိုင်သွင်းစဉ်းစားကာ ပေးရန်ရှိမှုများကို သတ်မှတ်သင့်ပါသည်။ ဥပမာ ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ငှားရမ်း ခြင်းဖြင့် သိမ်းပိုက်မှုကို ခွဲခြားထားသည့်အခါ။

စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများ - အဆောက်အဦးများအား အသုံးပြုရန် သို့မဟုတ် ဖွံ့ဖြိုးရန် ဆောင်ရွက်ရန် ရှိသည့်အခါ ယင်းအချက် များသည် အရေးကြီးပါသည်။ ယင်းတို့အတွက် အောက်ပါအချက်များ ပါဝင်ပါသည် -

- ပုံမှန်မဟုတ်သည့် မြေပြင်အနေအထား၊
- သမိုင်းဝင်သတ္တုတူးဖော်ခြင်းနှင့် ကျောက်တူးခြင်း၊
- ကမ်းခြေရေတိုက်စားခြင်း၊
- ရေလွှမ်းမိုးမှု အန္တရာယ်များ၊
- ဗို့အားပြင်း လျှပ်စစ်ပစ္စည်းများ၏ အနီးအပါးတည်ရှိခြင်း၊
- ညစ်ညမ်းမှု (မြေ သို့မဟုတ် အဆောက်အဦးများတွင် ကျန်းမာရေး သို့မဟုတ် ထိခိုက်မှုအန္တရာယ် အလားအလာ၊
- ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်ရှိသော ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများ (မြေယာ သို့မဟုတ် အဆောက်အဦးအား ညစ်ညမ်းမှုမရှိသေး သည့် ကျန်းမာရေးအန္တရာယ် အလားအလာရှိသော ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများ၊
- အန္တရာယ်ရှိသော ပစ္စည်းများ (အဆောက်အဦးတွင် ပြဿနာရှိစေသည့် သက်တမ်းကြာရှည်၍ အရည်အသွေး ကျ ဆင်း နေသော ဆောက်လုပ်ရေးသုံးပစ္စည်းများ)

ဆင့်ပွား သတင်းအချက်အလက်

စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းမှ ရရှိသည့်သတင်းအချက်အလက်များအား ပိုင်ရှင်၊ မြေသိမ်းပိုက်ထားသူနှင့် အခြားသောအရင်းအမြစ်များ ထံမှ ရရှိသည့် သတင်းအချက်အလက်နှင့် ထပ်မံဖြည့်သင့်ပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် အဝေးထိမ်းအာရုံခံခြင်း၊ ပြုလုပ်တုတ်ရိပ်နှင့် ကောင်းကင်ဓာတ်ပုံများ- ဓာတ်ပုံမြေပုံများ၊ မြေကြီးမြေပုံများ၊ ဇန်မြေပုံများ၊ ကွက်စိတ်နှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုမှတ်တမ်းများ၊ အရောင်း နှင့်ခွင့်ပြုချက်များမှတ်တမ်းများ - ယခင်တန်ဖိုးဖြတ်မှုများ ၊ စစ်တမ်းများနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ ပါဝင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ယင်းတစ်ခုစီတွင် အချက်အလက်တစ်ချို့ပါရှိသော်လည်း လိုအပ်သောအချက်အလက် အပြည့်အစုံမပါရှိပါက ဒေတာအချက်အလက်များကို ပေါင်းစပ်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုယူနစ်တစ်ခုစီနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်တစ်ခုစီကို ရှင်းလင်းစွာဖော်ထုတ်သတ်မှတ်နိုင်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

ပထဝီအနေအထားအရ ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်းသည် စာတိုက်လိပ်စာဖြင့် ဖြစ်ရန်မလိုအပ်ပါ။ သို့သော် ယင်းတို့သည် တစ်မူ ထူးခြားသော ကုတ်နံပါတ်ဖော်ပြချက်များဖြစ်နိုင်ပါသည်။ မြေယာစီမံကိန်း ကွက်ကျဲကိုဩဒီနိတ်အမှတ်များကို အခြေခံ၍ ဖော်ပြနိုင်ကောင်း ဖော်ပြနိုင်ပါလိမ့်မည်။ ထိုဖော်ပြချက်များကို ဝေမျှနိုင်ပါသည်။ သို့ဖြင့် ထိုမြေကွက်နှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့်ဆိုင်သည့် အချက်အလက်များကို ပေါင်းစုနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ အိမ်ခန်းများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအဆောက်အဦးဝင်းကဲ့သို့သော

သိမ်းပိုက်ထားသည့် အဆောက်အဦးများ၏ အစိတ်အပိုင်းများကို သီးခြားစီဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ရန် ခက်ခဲနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အားကောင်းသည့် ဒေတာအချက်အလက်ပုံစံသည် မရှိမဖြစ် အရေးပါပါသည်။ ISO 19152:2012 ပထဝီဆိုင်ရာသတင်းအချက်အလက်များ - မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှု ဒီဇိုင်း ပုံစံ သည် လူနှင့်မြေယာအကြား ဆက်ဆံရေးများကို ဖော်ပြသည့် စံနစ်များအတွက် ကိုးကားရန်ပေးသည့် ဖွင့်ဆိုရင်းပြသည့်အယူအဆဆိုင်ရာ ပုံစံဖြစ်ပါသည်။

ရာပြတ်များသည် မည်သည့်သတင်းအချက်အလက်ကိုမဆို အတည်ပြုရန် ဆီလျော်သောအဆင့်များကို လုပ်ဆောင် သင့်သည်။ အချက်အလက်များ၏ အရင်းအမြစ်၊ ၎င်းအရင်းအမြစ် များကို စုဆောင်းထားသည့်ရက်စွဲ၊ ပြင်ဆင်မှုမရှိမီမှုကြိမ်နှုန်း စသည်တို့အပါဝင် အလယ်အလတ်အဆင့်အချက်အလက်များ၏ သက်သေ အထောက်အထားများကို အလွယ်တကူရရှိနိုင် ပါက ၎င်းအား အထောက်အကူပြုနိုင်သည်။ အများပြည်သူအား ပွင့်လင်းစွာ ထုတ်ပြန်ထားခြင်းမဟုတ်ဘဲ တန်ဖိုးဖြတ်လုပ်ငန်း စဉ် အတွင်းတွင်မှ ရရှိလာသည့် သက်ဆိုင်သူတို့၏ အချက်အလက်များကို လျှို့ဝှက်စွာ ကိုင်တွယ် ထိန်းသိမ်းထားရမည်။

တန်ဖိုးဖြတ်ရန် သတင်းအချက်အလက်လိုအပ်မှုတစ်ရပ်မှာ အဓိကကျသည့်ပိုင်ဆိုင်မှု၊ ယှဉ်နိုင်သောပိုင်ဆိုင်မှုများနှင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ဈေးကွက်အကြောင်းအရာများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အရောင်း/အဝယ်ဆောင်ရွက်ချက်များအား အား နားလည်ရန်လိုအပ်မှုဖြစ်ပါသည်။

အဓိက ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် သတင်းအချက်အလက်တွင် ပါဝင်သည်များမှာ -

- လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၊
- လက်ရှိအသုံးချမှု (များ) - အမြင့်ဆုံးနှင့်အကောင်းဆုံးအသုံးချမှု၊ အခြားသော စီမံခန့်ခွဲမှုအသေးစိတ်များ၊
- မြေကွက်အသေးစိတ်များ - လိပ်စာ၊ အရွယ်အစား၊ ရေ/မီးနှင့်ဝန်ဆောင်မှုများ စသည် (နှင့်စပ်လျဉ်း၍ တည်နေရာ)၊ စသည်၊
- အဆင့်မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်မှုများ အသေးစိတ် - အရွယ်အစား၊ အရေအတွက်၊ အမျိုးအစား၊ အဆောက်အဦး သက်တမ်း စသည်၊
- ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းမှုနှင့် အခြေအနေ (အပြင်/အတွင်း သီးခြားစီ ဖြစ်နိုင်ပါသည်) နှင့် အရည်အသွေး၊

ယှဉ်နိုင်သောပိုင်ဆိုင်မှုများ အရောင်း/အဝယ်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် သတင်းအချက်အလက်တွင် ပါဝင်သည်များမှာ -

- မရောင်းချမီအရည်အသွေးနှင့် သတင်းအချက်အလက် ရရှိမှု၊
- ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ် တရားမျှတမှုနှင့် လျှို့ဝှက်ဆောင်ရွက်မှု၊
- အရောင်း/အဝယ်အမျိုးအစား - အဆောက်အဦးအရည်၊ လက်ဆောင် စသည်၊
- အရောင်းအဝယ် ကုန်ကျစရိတ်၊
- လိပ်စာ၊
- ရက်စွဲ၊
- ဈေးနှုန်း၊
- ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်အသေးစိတ်များ - လိုအပ်သည့်နေရာတွင် အငှား စည်းကမ်းချက်များ အပါအဝင်၊

ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် အကြောင်းအရာတွင် ပါဝင်သည်များမှာ -

- ဈေးကွက်အရွယ်အစားနှင့် အမျိုးအစား၊
- ပါဝင်ပတ်သက်သူများ- သိမ်းပိုက်ထားသူများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၊ လွှဲပြောင်းမှုရှိသော လုပ်ပိုင်ခွင့်ပုံစံ (နိုင်ငံပိုင်မြေယာ၊ အမျိုးအစားလိုက် မြေကွက်အရေအတွက်၊ မှတ်ပုံတင်ထားသည့် အရေအတွက် စသည်)၊
- အရောင်း/အဝယ် လုပ်ဆောင်ချက် (နှစ်စဉ် အရောင်း/အဝယ် အရေအတွက်၊ သို့လျှောက်မဟာဏ၏ ရာခိုင်နှုန်း)၊
- အရောင်း/အဝယ် အမျိုးအစား - ငွေလုံးငွေရင်း သို့မဟုတ် ငှားခ၊ ကဏ္ဍလိုက် (စိုက်ပျိုးရေး၊ စီးပွားရေး၊ အိမ်ယာ)
- တန်ဖိုးများ၊ ငှားခ၊ ငွေလုံးငွေရင်းတန်ဖိုး၊
- ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဆောင်ရွက်ချက် (အသစ်ပေးသွင်းခြင်း၊ ထုတ်ယူခြင်း၊ သို့လျှောက်ထားသည့်အဟောင်းများ ဖယ်ရှား ခြင်း)၊
- လစ်လပ် အဆင့်၊
- အငှားဆောင်ရွက်ချက် (ပေါင်နှံမှုနှင့် ပတ်သက်၍ သို့လျှောက်မှု ရာခိုင်နှုန်း၊ ချေးငွေ-တန်ဖိုး အချိုး၊ ငွေကြေးနှုန်းထား)၊
- ရောင်းလိုအားနှင့် ဝယ်လိုအား- စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေး လွှဲပြောင်းမှုများ၊ ယှဉ်ပြိုင်မှု၊

သတင်းအချက်အလက်များကို အချိန်မီ (နောက်ဆံ့ခံ့ရ)၊ ဘက်စုံ (ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပါဝင်မှု) နှင့် အတတ်နိုင်ဆုံး အသေးစိတ် ပါဝင်ရပါမည်။ ယင်းကို လုပ်ပိုင်ခွင့်တွင် အဖွံ့ဖြိုးဆုံးဈေးကွက်ရှိသည့် နိုင်ငံများ၌ပင် မရရှိမီ စောလျှင်စွာ ဖော်ပြပါသည်။

၄.၅ တန်ဖိုးဖြတ်မှု ဆောင်ရွက်ခြင်း

တန်ဖိုး၏အခြေခံများ

တန်ဖိုးဖြတ်မှုတစ်ခုတွင် အခြေခံရသည့်တန်ဖိုး၏တိကျသည့်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို တန်ဖိုး၏အခြေခံအဖြစ် ရည်ညွှန်းပါသည်။ ယင်းနှင့်အတူ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို ပိုမိုကောင်းမွန်ပြည့်စုံစေသည့် ယူဆချက်တစ်ခု ခွန်တွဲပါလာလေ့ ရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုးရှိမှုကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတန်ဖိုးဖြတ်မှုစံချိန်စံညွှန်းများ (International Valuation Standards - IVS) တွင် အယူအဆဆိုင်ရာမူဘောင်ကို ဖော်ပြထားပြီး တန်ဖိုးဖြတ်မှု၏အခြေခံကို တိကျသည့် စကားလုံးများဖြင့် ရှင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုစံချိန်စံညွှန်းများက တန်ဖိုးနှင့်တန်ဖိုးဖြတ်မှုယူဆချက်များ၏ တစ်သမတ်တည်းရှိသည့် အခြေခံများကို အသုံးပြုစေပါသည်။ တန်ဖိုးအား ခန့်မှန်းရာတွင်အခြားသောအခြေခံများကို တန်ဖိုးဖြတ်မှုများတွင် ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားသင့်ပါသည်။

ရောင်းဈေး

ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်အသုံးပြုဆုံးသော တန်ဖိုး၏အခြေခံသည် ရောင်းဈေးဖြစ်ပြီး ယင်းကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတန်ဖိုးဖြတ်မှုစံချိန်စံညွှန်းများ အရ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားကာ ယင်းသည်နှစ်စဉ်ဆောင်ရွက်ရသည့် တန်ဖိုးတူညီသည့် ဈေးကွက်ငှားရမ်းခဖြစ်ပါသည်။ ထိုအခြေခံများသည် အလဲအထပ်လုပ်သည့် တန်ဖိုး၏ စီးပွားရေးအယူအဆနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ သီးခြားလုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများတွင် မတူညီသောလူအသီးသီးကိုလိုက်၍ မတူညီသော အသုံးပြုမှုတန်ဖိုးအသီးသီး ရှိနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ဈေးကွက်တစ်ခုတွင် အလဲအထပ်လုပ်သည့်တန်ဖိုးအားပါဝင်သူများက သဘောတူညီချက်အပေါ် မျှော်လင့်ထားပါသည်။

ရောင်းဈေး - ဝယ်လိုသူနှင့် ရောင်းလိုသူတို့အကြား အရောင်း/အဝယ် ပြုလုပ်လိုသူများ ဗဟုသုတရှိစွာ ချင့်ချိန်၍ မဖြစ်မနေဆောင်ရွက်သည့် သင့်တော်သော ဈေးကွက်ရှာဖွေမှုအပြီး နှစ်ဦးနှစ်ဘက် ခပ်ခွာခွာ အရောင်း/အဝယ် ပြုလုပ် စဉ်တွင် တန်ဖိုးဖြတ်သည့်ရက်၌ ပိုင်ဆိုင်မှုတစ်ရပ် သို့မဟုတ် ပေးရန်ရှိမှုတို့ကို အလဲအထပ်လုပ်သည့် ခန့်မှန်းငွေပမာဏ ဖြစ်ပါသည်။

ငှားရမ်းခ - ငှားလိုသည့်ပိုင်ရှင်နှင့် အငှားတို့အကြား ငှားရမ်းမှု ပြုလုပ်လိုသူများ ဗဟုသုတရှိစွာ ချင့်ချိန်၍ မဖြစ်မနေဆောင်ရွက်သည့် သင့်တော်သော ဈေးကွက်ရှာဖွေမှုအပြီး နှစ်ဦးနှစ်ဘက် ခပ်ခွာခွာ ငှားရမ်းမှုပြုလုပ်စဉ်တွင် တန်ဖိုးဖြတ်သည့်ရက်၌ ပိုင်ဆိုင်မှုတစ်ရပ် သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှုအတွင်းရှိနေရာ တို့ကို ၍ ငှားရမ်းရာတွင်ပြုလုပ်သည့် ခန့်မှန်းငွေပမာဏ ဖြစ်ပါသည်။

ရောင်းဈေး (ဈေးကွက်တွင်းငှားရမ်းခ အပါအဝင် ဟု ယူဆလျက်) သည် အကြောင်းအရာတစ်ရပ်မဟုတ်ပါ။ သို့သော် ဈေးကွက်ပုံစံတစ်ရပ်အပေါ် ခြေခံသည့် ခန့်မှန်းခြေတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် ပွင့်လင်းသည့်ဈေးကွက်တစ်ခုတွင် ဈေးသင့်စွာ ရရှိနိုင်သော ဖြစ်နိုင်ခြေအရှိဆုံးသော ဈေးနှုန်းဖြစ်ပြီး အမြင့်မားဆုံးနှင့်အကောင်းဆုံးအသုံးချမှု (HABU) ကိုထင်ဟပ်ပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိစဉ်၊ ခွင့်ပြုနိုင်စဉ်နှင့် ငွေကြေးအရဖြစ်နိုင်စဉ်တွင် ဖြစ်နိုင်ခြေကို အမြင့်ဆုံးဖြစ်စေသည့် ထိုအသုံးပြုမှုဖြစ်ပါသည်။

ရောင်းဈေးတွင် စုပေါင်းညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည့်တန်ဖိုးပါဝင်နိုင်ပါသည်။ ယင်းသည် အိမ်/ခြံ/မြေ ရုပ်ဝတ္ထုပိုင်ဆိုင်မှုနှစ်ခု သို့မဟုတ် နှစ်ခုထက်ပို၍ သို့မဟုတ် လုပ်ပိုင်ခွင့် နှစ် သို့မဟုတ် နှစ်ခုထက်ပို၍ ပေါင်းစည်းနိုင်အောင်ထည့်သွင်းနိုင်သည့် တန်ဖိုးဖြစ်ပါသည်။ ပိုင်ဆိုင်မှုသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းပြုလုပ်သည့်နေရာနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်မြေကွက် သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှုတစ်ခုတည်းရှိ အဓိကလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် လက်ဝေခံလုပ်ပိုင်ခွင့်တို့ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အိမ်/ခြံ/မြေပိုင်ဆိုင်မှုများ သို့မဟုတ် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၏ စုပေါင်းတန်ဖိုးသည် အကျိုးအမြတ်တစ်ခုစီပေါင်းလဒ်ထက် ကြီးမားပါက စုပေါင်းညှိနှိုင်းတန်ဖိုးတည်ရှိပါသည်။

ရောင်းဈေးတွင် ယေဘုယျဈေးကွက်အတွင်းဖြစ်ပေါ်နေသည့်တန်ဖိုးထက် မြင့်သောဈေးနှင့် အထူးဝယ်ယူသူ၏ တန်ဖိုးဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတွင် အထူးအခြေအနေများ၌ ဖောင်းပွမြင့်မားသော သို့မဟုတ် အလွန်နိမ့်သော ဈေးနှုန်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ပုံမှန်ငွေကြေးဖြည့်စည်းပေးလုပ်အစီအစဉ်များ သို့မဟုတ် အရောင်း/အဝယ်ပြုလုပ်သူများအကြား ဆက်ဆံရေးများ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ အထူးတန်ဖိုးကို ခန့်မှန်းရောင်းဈေးမှ သီးခြားစီ အစီရင်ခံနိုင်ပါသည်။

IVSC ကသတ်မှတ်သည့် နိုင်ငံတကာအသိအမှတ်ပြု တန်ဖိုးအခြေခံနှစ်ရပ်ရှိပါသေးသည် - ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအခြေခံနှင့် တရားမျှတသည့် အခြေခံ တို့ဖြစ်ပါသည်။

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု တန်ဖိုး - ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတစ်ခုချင်း သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းလည်ပတ်နေသောအရာဝတ္ထုများအတွက် ပိုင်ရှင် သို့မဟုတ် အလားအလာရှိသည့်ပိုင်ရှင်၏ ပိုင်ဆိုင်သောပစ္စည်းတစ်ခု၏ တန်ဖိုးဖြစ်ပါသည်။

တရားမျှတသည့်တန်ဖိုး - ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသော၊ ဗဟုသုတရှိသော၊ ဆန္ဒရှိသော သူများ၏ သက်ဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားများကို ထင်ဟပ်၍ ထိုသူတို့အကြား ပိုင်ဆိုင်သောပစ္စည်း သို့မဟုတ် ပေးရန်ရှိမှုတို့အား လွှဲပြောင်းပေးရန် ခန့်မှန်းတန်ဖိုး ဖြစ်ပါသည်။

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတန်ဖိုးသည် ပိုင်ရှင် သို့မဟုတ် အလားအလာရှိသောပိုင်ရှင်တို့အတွက်ကိုယ်စားပြုသည့် တန်ဖိုးဖြစ်ပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများတွင် အနည်းဆုံး ဤတန်ဖိုးသည် အဓိကအားဖြင့် စီးပွားရေး သို့မဟုတ် ငွေကြေးနှင့်ဆိုင်ပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု တစ်ခုအနေနှင့်ဖြစ်စေ လုပ်ငန်းလည်ပတ်နေသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေနှင့်ဖြစ်စေ ပိုင်ဆိုင်သောပစ္စည်းတစ် ခု၏တန်ဖိုးကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။

ရောင်းဈေး နှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတန်ဖိုး

အချို့နိုင်ငံများတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တန်ဖိုးဖြတ်မှုစံချိန်စံညွှန်းများ၏ ရောင်းဈေးအဓိပ္ပါယ်သတ်မှတ်ချက်ကို အသုံးပြု ရန် ခက်ခဲနိုင်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပိုင်ဆိုင်မှုများအားရောင်း/ဝယ်ခွင့်ကို အချို့သောနည်းလမ်းများဖြင့် တားမြစ်ထားသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ - ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရောင်းချရန် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ရောင်းဈေးသတ်မှတ်ရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ အသုံးချခွင့်များကိုလည်း တားမြစ်ထားနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် HABU ကိုသတ်မှတ်ရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ တန်ဖိုး သည် လက်ရှိပိုင်ရှင်နှင့်သက်ဆိုင်သောကြောင့် ထိုကဲ့သို့သော ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတန်ဖိုး အခြေခံတစ်ရပ် ပေါ်မူတည်၍တန်ဖိုးဖြတ်နိုင်ပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အာမခံကြေးပေးသွင်းခြင်းဖြင့် အခြားသောအသုံးပြုသည့်ခွင့်ပြု ထားသည့် လက်ရှိ (ခွဲဝေချထားသည့်) အသုံးပြုခွင့်ပေါ် ကောက်ချက်ချကာ ၎င်းတို့ကိုတန်ဖိုးဖြတ်နိုင်ပါသည်။

ပထမဦးဆုံးအကြိမ်ကြည့်မည်ဆိုပါက တရားမျှတသည့်တန်ဖိုး၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်သည် ရောင်းဈေး၏အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆို ချက်နှင့်တူပုံပေါ်သော်လည်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက် နှစ်မျိုးရှိပါသည်။ ပထမမှာ - နှစ်ဦးနှစ်ဘက် အဆက်အသွယ်မရှိသော်လည်း ခပ်ခွာခွာ ညှိနှိုင်းကြသည့်အခါ ပိုင်ဆိုင်သည့် ပစ္စည်းကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့်ဈေးကွက်သို့ တင်ပြရန် မလိုအပ်ပါ။ ဒုတိယအချက် အနေနှင့် သဘောတူညီထားသည့်ဈေးနှုန်းသည် ဈေးကွက်တွင်းထက် အရောင်း/အဝယ်တွင်ပါဝင်သူများ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုပေါ် သီးခြားအကျိုးကျေးဇူးများ (သို့မဟုတ် ဆိုးကျိုးများ) ကိုထင်ဟပ်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာတစ်ခုမှာ အငှားစာချုပ်တစ်ခု သက်တမ်း တိုးရန် မြေရှင်နှင့်မြေငှားတို့အကြား သဘောတူညီသည့် ဈေးနှုန်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ တရားမျှတသောတန်ဖိုးတွင် အထူးတန် ဘိုး ပါဝင်နိုင်ပါသည်။

ဈေးကွက်ပြင်ပ တန်ဖိုး

“ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနှင့်ဆက်နွယ်သည့် မူဝါဒများနှင့် ဥပဒေများသည် စေသင့်ပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်သည့်စံနှစ်များအား လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေး၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်တန်ဖိုးများဖြစ်သည့် ဈေးကွက်ပြင်ပ တန်ဖိုးကို အသုံးပြုနိုင်ပါက ထည့်သွင်းစဉ်းစားစေပါသည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ- အပိုင်း ၁၈.၂)

ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးသည် စီးပွားရေး ဝေါဟာရများတွင် ဖော်ပြနိုင်ခြင်းမရှိသော အများပြည်သူက လုပ်ပိုင်ခွင့်အဖြစ်မှတ်ယူ ထားသည့် ထင်ရှားမှုကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုင်ဆောင်ထားခြင်းနှင့်ဆက်နွယ်နေသည့် လူမှုရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်အကျိုးကျေးဇူးများ ဖြစ်ပါသည်။ သိမ်းဆည်းသည့်လုပ်ပိုင်ခွင့်အတွက်လျော်ကြေးကို အကဲဖြတ်ရာ၌ ဤဈေးကွက်မဟုတ်သည့်တန်ဖိုးကို အသိအမှတ်ပြုရန် မဖြစ်မနေအရေးကြီးပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် နစ်နာဆုံးရှုံးသူ သည် ရောင်းချရန်ဆန္ဒရှိသူမဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ရောင်းဈေး (အလဲအထပ်လုပ်သည့်တန်ဖိုးခန့်မှန်းချက်) သည် အသုံးပြုသည့် တန်ဖိုးကို အပြည့်အဝထင်ဟပ်ခြင်းမရှိပါ။

လူ့ဘောင်အများအပြားတို့တွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ဝင်ဆောင်ထားသူများသည် ရှားပါးသည့်အခွင့်အရေးကို ကိုင်ဆောင်ထားသူများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ရောင်းဈေးသည် ထိုအရင်းအမြစ်ကိုတိုင်းတာရန် တစ်ခုတည်းသော - စီးပွားရေးဆိုင်ရာ - ချဉ်းကပ်ပုံ နည်း လမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ - ပိုင်ရှင်တစ်ဦးထံမှ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို သိမ်းဆည်းရမည်ဆိုပါက သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေမူဘောင်တွင် ကမ်းလှမ်း မည့်ဈေးနှုန်းပမာဏသည် ကမ်းလှမ်းမှုကိုလက်ခံလိုသည့် ဝယ်သူ/ရောင်းသူတို့အကြား ပွင့်လင်းသည့်ဈေးကွက် အား သဘောတူညီမည့်တန်ဖိုးတစ်ရပ်ကို အခြေခံသင့်ကြောင်း ဖော်ပြထားနိုင်ပါသည်။ သို့သော် အမှန်တကယ်ရောင်းချသူ သည် ရောင်းဈေးထက်ပိုမိုသော(ဈေးကွက်ပြင်ပ) တန်ဖိုးကို နားလည်ထားပါလိမ့်မည်။ ဤပိုမိုမှုကို စီးပွားရေးအသုံးအနှုန်း များအားဖြင့် အရေအတွက်ကောက်ယူနိုင်သော်လည်း ယင်းသည် သိမ်းဆည်းခံ လုပ်ပိုင်ခွင့် ကို ဝင်ဆောင်ထားသူများ အား လျော်ကြေး ပေးရန် လိုအပ်သည့်မြင့်သောပမာဏကို ကိုယ်စားပြုမည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့တိုင်အောင် ထိုဈေးကွက်ပြင်ပလက္ခဏာ များအား ဈေးကွက်စည်းကမ်း ချက်များအတွင်းဝင်ရောက်မှုကို စစ်ထုတ်ရန်ကြိုးစားခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ဘဝအရည်သွေးမြင့် မားစေရေးအတွက် ၎င်းတို့၏အကန့်အသတ်မဲ့တန်ဖိုးများအား လုံလောက်စွာထင်ဟပ်မှုမရှိကြောင်း ဆိုလိုနိုင်ပါသည်။ အနာဂတ် အဖွဲ့ဝင်များကိုယ်စား ယုံကြည်မှုဖြင့်ကိုင်ဆောင်ထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အပေါ် ရပ်ရွာလူထု အုပ်စုတစ်စုက မှတ်ယူ မည့် တန်ဖိုး သည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတစ်ဦးက သတ်မှတ်မည့်တန်ဖိုးနှင့် မည်မျှကွာခြားမည်ကို စဉ်းစားကြည့်ပါ။

ရောင်းဈေးနှင့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတန်ဖိုးအပေါ် IVSC အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆို ချက်များက ယခုချိန်ထိ အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ဈေးကွက် ပြင်ပ တန်ဖိုးအားအသိအမှတ်ပြုပါသည်။ ၎င်းတို့သည် မိမိကိုယ် ကို ငွေကြေးပမာဏအားဖြင့် ကန့်သတ်ထားခြင်းမဟုတ်ဘဲ ထို လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ဆက်နွယ်မှုများကို လိုက်နာကျင့်သုံးပြု သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကျွမ်းကျင်မှုများနှင့် ရုပ်ဝတ္တုပစ္စည်းများ တွင်တန်ဖိုးရှိနိုင်သည့်တန်ဖိုးများ ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် လမ်းညွှန်ချက်များတွင် ထပ်မံဖြည့်စွက်ဖော်ပြထားရာတွင် အပိုင်း ၁၈.၂ တွင် အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ အများပြည်သူ ရရှိရန်အတွက် လိုအပ်မည့် ကုန်သွယ်မည့်တန်ဖိုးများ ရှိပါသည်။ သို့သော် ထိုတန်ဖိုးအချို့ကို ကုန်သွယ်ခြင်းလုံးဝ မပြုလုပ်ပါ။ ထို လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေး၊ စိတ်ဓာတ်ရေးရာနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်တန်ဖိုးများသည် လူတစ်ဦး သို့မဟုတ် ရပ်ရွာလူထု တစ်စုတို့၏ လက္ခဏာများအပေါ် အရေးကြီးသည့် အစိတ်အပိုင်း တစ်ရပ်အဖြစ် ပါဝင်ပါသည်။ တန်ဖိုး၏ဈေးကွက်နှင့် ဈေးကွက် ပြင်ပအယူအဆတွင် ခြုံငုံမိစေရန် လူမှုရေးနှင့်ပတ်ဝန်းကျင် အကြောင်း အချက်အလက်တွင် ရောင်းဈေးအပေါ် ဘက်စုံမှ စီးပွားရေး အယူအဆ ပါရှိနေသင့်ပါသည်။

အတိတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်နှင့် အနာဂတ် တန်ဖိုး
Small and Sheehan (2008) အရ အချို့သော ရပ်ရွာ လူထုတို့သည် မြေယာ၊ ယင်းအားပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ပိုင်ဆိုင် မှုကိုလွှဲပြောင်းခြင်းကို အခွင့်အရေးများ၊ တာဝန်များ နှင့် ဆက်နွယ်မှုများ၏ စိတ်ဓာတ်ရေးရာ သို့မဟုတ် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဝန်းကျင်အခြေအနေတို့၏ တစ် စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြပါသည်။ မြေယာ အား ရပ်ရွာလူထုက - အတိတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အနာဂတ်တွင် ဘုံပိုင်ဆိုင်သည့်အရာအဖြစ် မှတ်ယူကြပါသည်။ အသက်မွေးမှုသည် ထိန်းချုပ်ထားခြင်းမျှ သာဖြစ် သည်။ ဤအခြေအနေ၌ တန်ဖိုးသည် အနာဂတ် စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်၏ ပစ္စုပ္ပန်တန်ဖိုးထက် သာ လွန်သည့် တစ်စုံတစ်ရာကို ကိုယ်စားပြုနိုင်စွမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်ထိုတန်ဖိုးအတိုင်းရောင်းချ ခြင်းသည် မြေတန်ဖိုးကျစေယုံမျှမက ရပ်ရွာ၏ အနာဂတ်လူထုများ ပါဝင်မှုနည်းပါးစေနိုင်ပါသည်။ ရပ်ရွာပိုင်မြေ (သို့မဟုတ်တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း)

ဤအခြေအနေသည် ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေးနှင့် ယုံကြည် သက်ဝင်မှုဆိုင်ရာများဖြစ်နိုင်သည် သို့မဟုတ် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကြောင့် ရသည့် ဂေဟစနစ်အကျိုးကျေးဇူး သို့မဟုတ် အဆင်ပြေမှုတန်ဖိုး တို့ကို ရည်ညွှန်းနိုင်သည်။ ဤနေရာတွင် ဈေးကွက်ပေါက်ဈေး မဟုတ်သော တန်ဖိုးများကို မည်သို့ခွဲခြားမည်နှင့် မည်သို့တွက်ချက်မည် တို့သည် ခက်ခဲသော လုပ်ငန်းတာဝန်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် သစ်ပင်များ (သို့) အခြားအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု အတွက် ဝိညာဉ်ရေးရာ အရေးပါသော သဘာဝလက္ခဏာ များ၏ တန်ဖိုးကိုခန့်မှန်းရန် ရာပြတ်တစ်ဦးကို တောင်းဆိုနိုင်သည်။ အင်္ဂါရပ်များတွင် ၎င်းတို့၏ အသီးများ သီးခြင်း သို့မဟုတ် ပစ္စည်းများပိုပိုးပေးထားခြင်း စွမ်းရည်တို့နှင့်ပတ်သက်သည့် ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးတန်ဖိုးများရှိနိုင်သော်လည်း ဒေသခံလူထု အတွက် ဈေးကွက်နှင့် မသက်ဆိုင်သော ဘာသာရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုတန်ဖိုးများသည် ပို၍ ကြီးမားနိုင်သည်။

တည်ထောင်ထားသော မြေယာနှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်ဈေးကွက်များနှင့်အတူ ဖွံ့ဖြိုးပြီးစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် သိမ်းယူထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်များအတွက် ဈေးကွက်မဟုတ်သည့်တန်ဖိုးအပေါ် လျော်ကြေးတွက်ချက်ရန်အတွက် စံသတ်မှတ်ချက်များကို ချမှတ် ပေးနိုင်ပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို တိကျစွာဖော်ထုတ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ၎င်းသည်လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။

ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဘိုးအား ရေတွက်ရန် ကြိုးစားခြင်း

United Kingdom of Great Britain နှင့် အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်းတို့တွင် လျော်ကြေးပေးသည့်အပြင် “အဆောက်အဦး” တစ်ခု၏ ပိုင်ရှင်များနှင့် သိမ်းပိုက်ထားသူများသည် နေအိမ်ဆုံးရှုံးမှုကြေးဟု ခေါ်သော နောက်ထပ်ငွေကို ထပ်မံတောင်းခံနိုင်ပါသည်။ ဖယ်ရှားခံရခြင်းဆိုသည်မှာ သိမ်းဆည်းခြင်းမပြုလုပ်မီတစ်နှစ်အတွင်း အဓိကနေထိုင်ရာနေရာအဖြစ် နေထိုင်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့်နေအိမ်အား သိမ်းဆည်းခြင်း၏ ရလဒ်ကို ဆိုလိုပါသည်။ အနည်းဆုံး သုံးနှစ်ကျော် အလွတ်သဘောပိုင်ဆိုင်သူ သို့မဟုတ် ငှားရမ်းနေထိုင်/လုပ်ကိုင်သူအတွက် ပေးရမည့်ပမာဏမှာ ရရှိသည့် အမြတ်အစွန်၏ ရောင်းဈေး၏ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်ပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁ ရက်နေ့မှစ၍ အများဆုံး ပေါင် ၃၀၀၀ နှင့် အနည်းဆုံး ပေါင် ၅၃၀၀ ဖြစ်ပါသည်။ ငွေပေးချေရာတွင် တစ်ကြိမ်တည်းနှင့် အထူးသဖြင့် လယ်ကွက်ငယ်များ၊ ဝမ်းစာပူလုံ့ယုံစိုက်ပျိုးရေးနှင့် အခြားသော မျဉ်းပေါ်ရှိစီးပွားရေးဆောင်ရွက်ချက်များ တွင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းဆုံးရှုံးမှုအတွက် အလုံအလောက်ရှိစေရန် အထူးဂရုပြုရပါမည်။ ယင်းတို့အတွက် သင့်တော်သည့်မြေအစားထိုးပေးရန် မရှိသောကြောင့် ယင်းတို့ကို ပြန်လည်အစားထိုးပေးရန် ခက်ခဲပါသည်။ ငွေပေးချေမှုသည် လုံလောက်သည့်ပမာဏမဟုတ်ပါက မိသားစုရှေ့ရည် ရပ်တည်ရန်ခက်ခဲမှုကြောင့် နှစ်နာဆုံးရှုံးသူအား အများအားဖြင့် ကျွမ်းကျင်မှုမရှိသည့်ဈေးကွက်အတွင်းအခြားအသက်မွေးလုပ်ငန်းတစ်ခုရှာဖွေရန် တွန်းပို့လျှက်ရှိပါသည်။

သို့သော် လုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် တရားမဝင်ဖြစ်ပါက ပို၍ စိန်ခေါ်မှုကြီးမားပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော လုပ်ပိုင်ခွင့် များနှင့် ဆက်စပ်သည့် အကျိုးကျေးဇူးများသည် ထိုအခွင့်အရေးကိုင်ဆောင်သူတစ်ဦးချင်းနှင့် ရပ်ရွာလူထုထံမှ ကျော်လွန် သွားလေ့ရှိပါသည်။ ဥပမာ - သစ်တောများနှင့်ဆက်စပ် သည့်အကျိုးကျေးဇူးများသည် (သစ်နှင့် သစ်မဟုတ်သော ထုတ်ကုန်များ၊ ရာသီဥတုဖြစ်ပေါ်စေသည့်အရာများ၊ ကာဗွန်ထိန်းချုပ်မှု၊ ရေဝေရလေ ဝန်ဆောင်မှုများ၊ မြေဆီလွှာ တည်ငြိမ်ရေး/ တိုက်စားမှု ထိန်းချုပ်ခြင်း၊ လေထုအရည်အသွေး၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ၊ အပန်းဖြေနှင့် ခရီးသွားလုပ်ငန်း စသည်) ပုဂ္ဂလိကအကျိုးစီးပွားထက် အများပြည်သူဝန်ဆောင်မှုသဘော ဆောင်ပါသည်။ ထို့အပြင် ထိုကဲ့သို့သော အခွင့်အရေးများသည် ဥပဒေအရ ပွင့်လင်းမှု မရှိပါ။ ဥပမာ နိုင်ငံများစွာတို့တွင် ကာဗွန်အခွင့်အရေးများကို ကောင်းစွာအဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုထားခြင်း မရှိပါ။ (Felicani-Roberts)။ အမည်ပေါက်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း/မရှိခြင်း သို့မဟုတ် အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသည့် “ပိုင်ရှင်” အဖြစ်မှတ်ယူ ထားသည့် အခြားဝန်ဆောင်မှုများစွာတို့တွင် အလားတူ ဖြစ်ပါသည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်း၊ ဘုံပိုင်နှင့် အလွတ်သဘောလုပ်ပိုင်ခွင့်များ၏ ဈေးကွက်တန်ဘိုးကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ တွက်ချက်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်ရန် ပို၍ကြိုးပမ်းကြရာ ထိုအသက်မွေးပညာသည် ထိုတန်ဘိုးဖြတ်မှုများကို ပြုလုပ်သည့်အခါ အခြေခံများကို တဖြည့် ဖြည့်တိုးတက်ကောင်းမွန်လာနိုင်စေပါသည်။

ဈေးကွက်ပြင်ပဈေးနှုန်းများကို ရေတွက်ရန်ခက်ခဲမှုသည် အနာဂတ်တန်ဘိုးများကို “ရေတွက်မှုမပြုခြင်း”အယူအဆက အတိုချုပ်ထားသော - သမားရိုးကျတန်ဘိုးဖြတ်မှုပုံစံများ၏ စီးပွားရေးဆောင်ရွက်ရန်ငှားရမ်းမှုကြောင့် ပိုမိုဆိုးဝါးလာစေသည်။ ယင်းသည် အနာဂတ်ကာလထက် ပိုမိုမြင့်မားသည့် ခေတ်ပြိုင်အကျိုးကျေးဇူးများကို တန်ဘိုးဖြတ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်ပိုင်ရှင်များသည် စီးပွားရေးဆုံးဖြတ်ချက်ချသူများ ထက် အချိန်များစွာ ပိုမိုရရှိနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရောင်းဈေး၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာအယူအဆမှာ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လူမှုရေးတန်ဘိုးများအတွက် လုံလောက်သည့် ရာခိုင်နှုန်း မရှိပါ။ နိုင်ငံများစွာ တို့သည် ယင်းကိုအသိအမှတ်ပြုပြီး ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနှင့်မြေအသုံးချမှု စည်းမျဉ်း/ဥပဒေများအား ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဘိုး များအား ရာခိုင်နှုန်းတွက်ချက်ရန်ကြိုးပမ်းမှုနည်းလမ်းတစ်ရပ်အနေနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ထားကြပါသည်။

ဈေးကွက်နှင့် ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဘိုး နှစ်မျိုးလုံးအား သတ်မှတ်သည့်နည်းလမ်းကို ပါဝင်သူအားလုံးက သဘောတူညီရန် အရေးကြီးပါသည်။

တန်ဘိုးဖြတ်မှု ယူဆချက်များ

ထို့အပြင် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား တန်ဘိုးဖြတ်ရန်သင့်တော်သောအခြေခံအား သဘောတူရာ၌ အချို့သော ယူဆချက်များကိုလည်း သဘောတူညီရန် လိုအပ်ပါသည်။

တန်ဖိုးဖြတ်ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ	ခေါင်းစဉ်
	သိမ်းပိုက်မှု၊ ဥပမာ မြေလပ်၊ အငှားစာချုပ်တစ်ခုကိုမူတည်၍
	အသုံးချမှု၊ ဥပမာ ဖယ်ရှားရန်အတွက် လုပ်ငန်းလည်ပတ်သည့်အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် သို့မဟုတ် တစ်ဦးချင်းပိုင်ပစ္စည်း
	မြေယာနှင့်အဆောက်အဦများအခြေအနေ၊ ဥပမာ - မြေလွှာတည်ဆောက်ပုံနှင့် အရည်အသွေး၊ ညစ်ညမ်းမှုနှင့် ကျန်းမာရေးထိခိုက်စေသည့် အရာများ၊
	ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိနိုင်မှု၊ ဥပမာ လျှပ်စစ်မီး၊ ရေ
	စီမံကိန်း သဘောတူညီမှု
	စက်ရုံနှင့် ယန္တရားများ ပိုင်ဆိုင်မှု
	ပံ့ပိုးပေးသည့်မှတ်တမ်းများ၏ ယုံကြည်ရမှု

တန်ဖိုးဖြတ်မှုတစ်ခုပြုလုပ်ရာတွင် ပိုင်ဆိုင်သောပစ္စည်းသည် ကောင်းမွန်သောအခြေအနေရှိ၍၊ ဝန်ဆောင်မှုများ လည်ပတ်လျက်ရှိပြီး၊ အန္တရာယ်ရှိသော ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများ၊ အဆောက်အအုံပျက်စီးအားနည်းချက်များနှင့် ကျန်းမာရေးထိခိုက်စေမည့် ပစ္စည်းများမရှိကြောင်း ဆောက်လုပ်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဥပဒေပြဌာန်းချက်များပါ လိုအပ်ချက်များနှင့်ကိုက်ညီမှုရှိကြောင်း ယူဆရပါမည်။ မြေအား ပုံမှန်မဟုတ်သည့်ကုန်ကျစရိတ်များမရှိဘဲ ဖွံ့ဖြိုးရေးဆောင်ရွက်နိုင်ကြောင်း၊ ပြန်လည်ဖွံ့ဖြိုးရေးဆောင် ရွက်နိုင်ကြောင်း ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများနှင့် ညစ်ညမ်းမှုများ၊ ညစ်ညမ်းမှုဖြစ်စေသော အရာများ သို့မဟုတ် ရေလွှမ်းမိုးမည့်အန္တရာယ်များ မရှိကြောင်း ယူဆလေ့ရှိပါသည်။ အကယ်၍မြေယာသည် သတ္တုများရှိခြင်း သို့မဟုတ် စွန့်ပစ်အမှိုက်များ စီမံသည့် ပစ္စည်းအဖြစ် အသုံးပြုရန်သင့်တော်ခြင်းများ ရှိပါက တန်ဖိုးဖြတ်မှုအပေါ်ထင်ဟပ်စေသည့် ယူဆချက်များ ပြုလုပ်ရပါမည်။

အထူးသဖြင့် စက်ရုံနှင့်ဆိုင်သည့် ပစ္စည်းများအတွက် စက်ရုံများနှင့်ယန္တရားများသည် ခြပ်ရိပ်ပစ္စည်းများ၏ ထင်ရှားသည့်အချိုးကို ကိုယ်စားပြုပါက ၎င်းတို့အား သီးခြားစီတန်ဖိုးဖြတ်ရန် မကြာခဏလိုအပ်လေ့ရှိပါသည်။ စက်ရုံများနှင့် ယန္တရားများအား မြေပြင်မျက်မြင်အနေအထားတွင် တန်ဖိုးဖြတ်နိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ယင်းတို့ကို ဖယ်ရှားရန်အဖြစ် ယူဆရပါမည် (ဝယ်ယူရှေ့မှောက်တွင်)။

တန်ဖိုးဖြတ်သည့်ရက်တွင် ရှိနေသည့်အချက်များနှင့် ကွာခြားသည့် အချက်များအတွက် အထူးကောက်ချက်ချခြင်းများ ပြုလုပ် ပါသည်။

ပုံမှန်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအပေါ် ယူဆချက်များ	ဖွံ့ဖြိုးရေး သို့မဟုတ် မွန်းမံခြင်းလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော်လည်း ပြီးစီးသကဲ့သို့ ယူဆခြင်း၊
	အမှန်တကယ်တွင် မြေလပ်ဖြစ်သော်လည်း ယင်းအပေါ်တွင်ပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်မှုရှိသကဲ့သို့ အထူးစည်းကမ်းချက်များဖြင့် ငှားရမ်းခြင်း (သို့မဟုတ် အပြန်အလှန်)
	ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် စီမံကိန်းသဘောတူညီချက်ရရှိပြီး၊ ရရှိမည်၊
	ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းရောင်းချရန် ကန့်သတ်ကာလရှိခြင်း၊
	ရှေ့ဆက်ရန်ပုံငွေစီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း၊ ဥပမာ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာပတ်ဝန်းကျင်အစီအမံများမှ ရရှိရန် သို့မဟုတ် ကုန်သွယ်ရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မျှော်မှန်းပြင်ဆင်ထားသည့် ကုန်သွယ်ရေးဆောင်ရွက်ချက်များ။

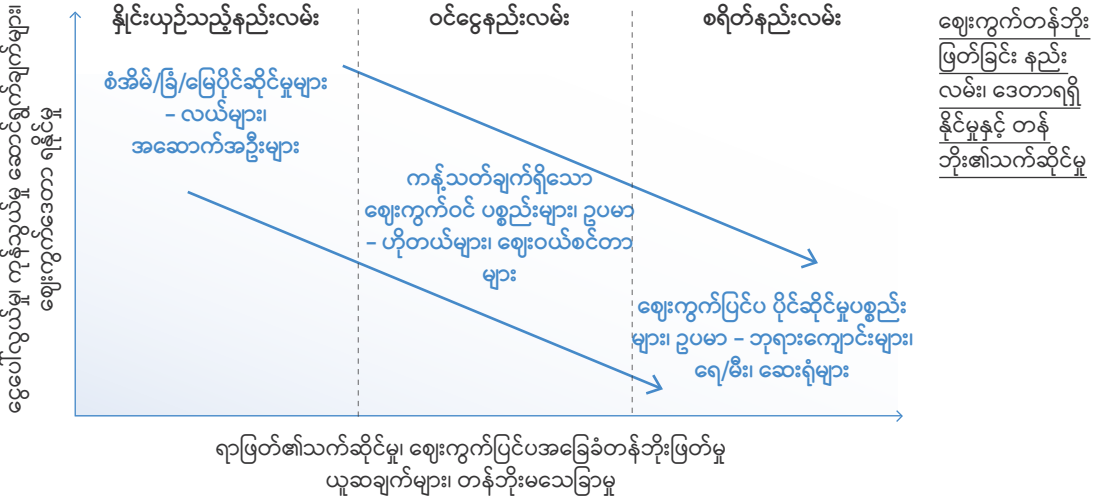
ပစ္စည်းတစ်ခုပျက်စီးသွားပါက အထူးယူဆချက်များတွင် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပြီးသကဲ့သို့ကိုင်တွယ်ခြင်း သို့မဟုတ် လက်ရှိ အသုံးပြုမှုအတွက် စီမံကိန်းခွင့်ပြုချက်ဖြင့် မြေရှင်းလင်းထားသကဲ့သို့မှတ်ယူခြင်း၊ သို့မဟုတ် စီမံကိန်းခွင့်ပြုချက်ရရှိရန် အလားအလာရှိသောကြောင့်အသုံးပြုရန် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်း စသည်တို့ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ - ဖွံ့ဖြိုးရေးတည်ဆောက်မည့်မြေတစ်ကွက်အား ငှားရမ်းရန်ရည် ရွယ်ချက်ဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်သည့်အခါ အဆိုပြုသည့်ဖွံ့ဖြိုးရေး တည်ဆောက်မှု ပြီးစီးသကဲ့သို့ယူဆရန် လက်တွေ့ကျရန် လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းနောက် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ရန်ပုံငွေရှာဖွေရန် ငွေကြေးကို မည်ကဲ့သို့ မည်သည့်အချိန်တွင် ထုတ်ပေးမည်ကို အထူးအငှား စည်းကမ်းချက်များအရ ဆုံးဖြတ်မည် ဖြစ်ပါသည်။

တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနည်းလမ်းများ

လမ်းညွှန်ချက်များတွင် တန်ဖိုးများအား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်တည်ရှိမှုကို အသိအမှတ်ပြုထားကာ ၎င်းတို့အား အသိအမှတ်ပြု ကြရန် အားပေးထားပါသည်။ အဓိကထင်ရှားသည့်အချက်များမှာ ရောင်းဈေးနှင့် ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးများအတွင်း ဖြစ်ပါ သည်။ ရာဖြတ်အတွက် အရည်အချင်းသတ်မှတ်ချက် ရောင်းဈေး ခန့်မှန်းနိုင်မှုအပေါ် ထုံးစံအားဖြင့် အလေးထားသော်လည်း အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် လူမှုရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်သက်ရောက်မှုအကဲဖြတ်ခြင်းများက နစ်နာဆုံးရှုံးသူများအား အပြည့်အဝ သတင်းပေးခြင်းရှိစေရန် ဈေးကွက်တန်ဖိုး ဖြတ်မှုများကို ပြည့်စုံစေပါက သင့်တော်မှုရှိလျှင်၊ ထိုသို့ တရားမျှတသည့် ပြေလည်မှုများ ရရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအကဲဖြတ်မှုများသည် သမားရိုးကျရာဖြတ်မှုများက ကွင်းဆင်းဆောင်ရွက်ခြင်းထက် ကွဲပြားခြားနားသည့် အရည်အချင်းလိုအပ်ချက်များရှိရန် ကောင်းစွာတွန်းအားဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ရောင်းဈေးအား ခန့်မှန်းခြင်း

မည်သည့်နည်းလမ်းကိုအသုံးပြုသည်ဖြစ်စေ ယင်းသည် ဈေးကွက်တွင်းပါဝင်သူများ၏ အမူအကျင့်ကိုထင်ဟပ်စေသင့် ပါသည်။ အောက်ပါပုံတွင် အလားတူလက္ခဏာများရှိသည့် ပိုင်ဆိုင်မှုများအပါအဝင်အရောင်း/အဝယ်များစွာဖြစ်သည့် တက်ကြွ လှုပ်ရှား မှုရှိသည့် ဈေးကွက်များတွင် ရာဖြတ်များ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် ဈေးကွက်အချက်ပြမှုများကို ဘာသာပြန်ဆို၍ အဓိက ကျ သည့်ပိုင်ဆိုင်မှုများ၌ - အပြိုင်နည်းလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် အသုံးပြုရန်အတွက် မရှိမဖြစ်အရေးပါပါသည်။ ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်ရရှိမှုမှာ အကန့်အသတ်ရှိသောကြောင့် ဈေးကွက်တွင် ရောင်းဈေးတန်ဖိုးဖြတ်သည့် နည်းလမ်းမှာ ကုန်ကျစရိတ်ပေါ်မူတည်မှု မြင့်မားလာသည်။ ရာဖြတ်များသည် ယူဆမှုများပြုလုပ်ရန်ပိုမိုလိုအပ်လာကာ ယင်းကြောင့် တန်ဖိုးများမသေခြာမှု မြင့်မားလာစေပါသည်။

၁။ နှိုင်းယှဉ် နည်းလမ်း

ဈေးကွက်တွင်ရောင်းဈေးတန်ဖိုးဖြတ်ရာ၌ နှိုင်းယှဉ်နည်းလမ်းသည် ရောင်းဈေးခန့်မှန်းချက်ပေါ် အခြေခံမည့် အထောက်အထားကိုပေးရန်အတွက် ကုန်သွယ်ရေးဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် အရောင်း/အဝယ်များ ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အရောင်း/အဝယ်တန်ဖိုးများနှင့် ငှားရမ်းခများ အပေါ်မူတည်ပါသည်။ အမှန်တွင် မည့်သည့်ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းနှစ်မျိုးမျှ ထပ်တူညီခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် ရာဖြတ်သည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၊ မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများ၏ ဂုဏ်သတ္တိများ၊ သို့မဟုတ် အရောင်း/အဝယ်ပြုလုပ်သည့် ရက်စွဲတို့၏ ကွဲပြားခြားနားမှုများကို ညှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဤနည်းလမ်းသည် ကုန်သွယ်ရေးဆောင်ရွက်ချက်ဆိုင်ရာ ဘက်စုံ နောက်ဆုံးရအချက်အလက်များဖြည့်စွက်ထားသည့် မှတ်တမ်း ပေါ် မူတည်ပါသည်။

က) ရောင်းရငွေများ နှိုင်းယှဉ်မှု

တန်ဖိုးကို ဈေးကွက်တွင်မကြာမီက အရောင်း/အဝယ် ပြုလုပ်ခဲ့သည့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၏ နှိုင်းယှဉ်ရ တန်ဖိုးများကို စစ်ဆေးကာ ခန့်မှန်းပါသည်။ ရာဖြတ်များသည် အရောင်း/အဝယ်များ၏ အထောက်အထားများကို စုဆောင်းကာ ခပ်ခွာခွာ မပြုလုပ်ခဲ့သည့်အရောင်း/အဝယ်များကို ပပျောက်စေပါသည် (ဥပမာ မိခင်နှင့်လက်ဝေခံ ကုမ္ပဏီများ)။ အရောင်း/အဝယ်များသည် ရောင်းရငွေများ (ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသည့်တန်ဖိုးနှင့် ရငွေများ ၏အထောက်အထားများကို ဖော်ပြသည့်) သို့မဟုတ် ခွင့်ပြုမှု အသစ်များ (အမှန်တကယ်တန်ဖိုးများကို ဖော်ပြသည့်) ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဈေးကွက်အတွင်း ငှားရမ်းခများ၏ အထောက် အထားများ ရရှိရန် အခြားအရောင်း/အဝယ်အမျိုးအစားများကိုလည်း အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ယင်းတို့တွင် လက်ရှိ အငှားများကို သက်တမ်းတိုးခြင်း၊ ငှားခကိုပြန်လည်သုံးသပ်သည့်အိမ်ယာများနှင့် တာဝန်ပေးခြင်းများ ပါဝင်ပါသည်။ အထောက်အထားများကို ၎င်း၏ ပေးရရန်ရှိမှုအားဖြင့် အဆင့်သတ်မှတ်ပါသည်။

- ပြီးစီးသည့် အရောင်း/အဝယ်များ၊ ညီမျှသော ပိုင်ဆိုင်မှု၊ ပြည့်စုံ၍ တိကျသော အတည်ပြုနိုင်သည့် အချက်အလက်များ၊
- ပြီးစီးသည့် အရောင်း/အဝယ်များ၊ ထပ်တူညီသည့်ပိုင်ဆိုင်မှု၊ ရနိုင်သောဒေတာ အများဆုံးနှင့် အကျိုးသင့်ကြောင်းသင့်အားထားရမှု၊
- အများပြည်သူအရင်းအမြစ်များနှင့် မီဒီယာများမှ အတည်ပြုနိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များ၊
- ထပ်တူညီသည့် ပိုင်ဆိုင်မှုများအား မပြီးစီးသေးသည့် အတည်မပြုနိုင်သော်လည်း သဘောတူညီထားသည့် အရောင်း/အဝယ်များ၊
- ဈေးနှုန်းများ မေးမြန်းခြင်း၊ စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

အညွှန်းကိန်းများနှင့် အခြားသတင်းအချက်အလက်များ (ဥပမာ - အစုလိုက်အပြုံလိုက်တန်ဖိုးဖြတ်ထားသည့် ဒေတာ တစ်စုံမှ) - နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော ရွေးချယ်မှုနှင့် ညှိနှိုင်းမှုလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုအရွယ်အစား၏ အပြောင်းအလဲများကို တစ်ဧကဈေးနှုန်း၊ သို့မဟုတ် တစ်စတုရန်းမီတာအတွက် ငှားခကဲ့သို့သော နှိုင်းယှဉ်မှုများကို အသုံးပြုကာ ပေါင်းစည်းနိုင်ပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်သူသည် ထို့နောက်တွင် ရာဖြတ်သည် အမျိုးမျိုးသော နှိုင်းယှဉ်ရ မက်ထရစ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားကာ တန်ဖိုးဖြတ်မည့်ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် နှိုင်းရောင်းရငွေများ သို့မဟုတ် ခွင့်ပြုမှုများအကြား ထပ်တူညီမှုအတိုင်းအတာကို ခန့်မှန်းပါသည်။

နှိုင်းယှဉ်ရ မက်ထရစ်များတွင် ပါဝင်သည်များမှာ -

- တည်နေရာ - တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းခံရသည့် ပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် အနီးဆုံးကိန်း၊
- လုပ်ပိုင်ခွင့် အမျိုးအစားများ - ကိုင်ဆောင်သည့်အခွင့်အရေးများ၏ သဘောသဘာဝနှင့်အတိုင်းအတာအားဖြင့် ထပ်တူညီသည့် ဒီဂရီ အတိုင်းအတာ၊
- ရောင်းချချိန် သို့မဟုတ် ခွင့်ပြုမှုပြုလုပ်ချိန်တွင်ရှိသည့် ဈေးကွက်အခြေအနေ အပါအဝင် အရောင်း/အဝယ် ပြုလုပ်သည့် ရက်၊
- လက်ရှိနှင့် အလားအလာရှိသောမြေအသုံးချမှုများ အပါအဝင် ရုပ်ဝတ္ထုဆိုင်ရာ မှတ်ယူမှုများ။

နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော အရောင်း/အဝယ်များကို အဆင့်သတ်မှတ်ခြင်း၊ တိုင်းတာခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ပြီး ရရှိသည့်သတင်း အချက်အလက်အသေးစိတ် ပေါ်မူတည်၍ ငွေကြေး သို့မဟုတ် ရာခိုင်နှုန်းညှိနှိုင်းမှုများကို နှိုင်းယှဉ်နိုင်သည့် ပိုင်ဆိုင်မှုတစ်ခုစီ၏ ရောင်းရငွေ သို့မဟုတ် ငှားခ တို့သတ်မှတ်ရာ၌ အသုံးပြုပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော အရောင်း/အဝယ်များရွေးချယ်ပြုလုပ်နိုင်သည့် ပထဝီဝင်အနေအထား တိုင်းအတာသည် ပိုင်ဆိုင်မှုအမျိုးအစားနှင့် ဈေးကွက် အခြေအနေ တို့အပေါ် မူတည်ပါသည်။

ဈေးကွက်အခြေအနေ အတက်အကျဖြစ်သည့်အချိန် သို့မဟုတ် ဈေးကွက်အထောက်အထားအနည်းငယ်သာရှိသည့်အချိန်နှင့် အထူးမြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို တန်ခိုးဖြတ်ချိန်တို့တွင် ရောင်းရငွေနှိုင်းယှဉ်သည့်နည်းလမ်းအား ယုံကြည်အားထားရမှု ကျဆင်းပါသည်။ သို့တိုင်အောင် မြေယာအရည်အသွေး၊ အဆောက်အဦးရရှိနိုင်မှု၊ ဝင်ရောက်နိုင်မှု နှင့် အဆောက်အဦး အရွယ်အစား၊ အမျိုးအစား၊ သက်တမ်းနှင့် အရည်အသွေးတို့ကဲ့သို့သော ကျယ်ပြန့်သောတန်ခိုးအဆုံးအဖြတ်ပေးသော အရာ များအား အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

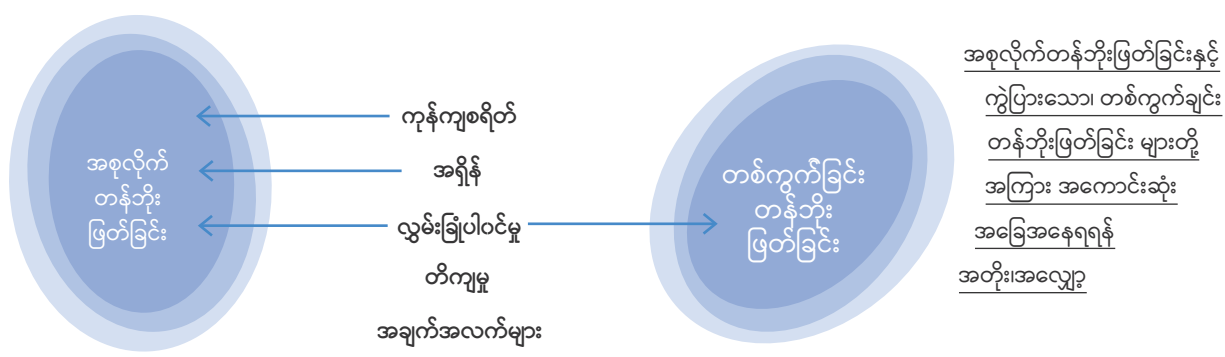
ခ) အစုလိုက် တန်ခိုးဖြတ်ခြင်း

မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုစွဲများ အရေအတွက်များစွာတို့ကို နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော ရောင်းရငွေများအား စိတ်ဖြာလေ့လာမှု အပေါ် အခြေခံသော သင်္ချာနည်းလမ်းများ၊ တန်ခိုးနှင့် တန်ခိုးဖြတ်ရာတွင်အဆုံးအဖြတ်ပေးသည့်အရာများအကြား ကောက်ချက် စာရင်းအင်းဆိုင်ရာဆက် စပ်မှုများကို အသုံးပြုကာ လျှင်မြန်စွာတန်ခိုးဖြတ်နိုင်ပါသည်။ အစုလိုက်တန်ခိုးဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ် အစုလိုက်အကဲဖြတ်ခြင်းဆိုသည့် နည်းလမ်းကို အခွန်ကောက်ရန် ရည်ရွယ်ချက်အတွက် အကဲဖြတ်ရာတွင် အသုံးပြုလေ့ ရှိပါ သည်။

အစုလိုက်တန်ခိုးဖြတ်ခြင်းဖြင့် မြန်ဆန်၍ ကုန်ကျစရိတ်နည်းပါးသည့်တန်ခိုးဖြတ်မှုများဖြတ်ရန် အလားအလာများရှိသော် လည်း တန်ခိုးဖြတ်ခြင်းနှင့် စာရင်းအင်းစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်းနှစ်မျိုးလုံးအတွက် စာရင်းအင်းဆိုင်ရာတန်ခိုးဖြတ်ခြင်းပုံစံများ တည်ဆောက်ရန် လုံလောက်သည့်အရင်းအမြစ်များနှင့် စွမ်းရည်နှင့်တစ်ကွ ဘက်စုံပါသည့် ဒေတာအစုံများကို လိုအပ်ပါသည်။ တန်ခိုးအဆုံးအဖြတ်ပေးသည့်အရာများဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များအား တိကျစွာ အချိန်မီဖော်ထုတ်သတ်မှတ်၊ စုဆောင်းရန်နှင့် ဒေတာများတွင် အမှားများနှင့်ချွန်ထားသည့်အချက်များ ရှိ/မရှိစစ်ဆေးရန် မဖြစ်မနေ လိုအပ်ပါသည်။ သင့်တော်သော စာရင်းအင်းဆိုင်ရာပုံစံကို ရွေးချယ်၊ စမ်းသပ်သင့်ပါသည်။

ဥပမာ - အများအားဖြင့် မြေ၏တည်နေရာနှင့်အသုံးချမှုပေါ် အခြေခံ၍ နှိုင်းယှဉ်လျှင် တစ်သမတ်တည်းရှိသည့် မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုကို အတူအုပ်စုဖွဲ့နိုင်ပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်ရောင်းရငွေအထောက်အထားအား စိတ်ဖြာလေ့လာမှုပေါ်အခြေခံ၍ မြေတစ် ကွက် တန်ခိုး သို့မဟုတ် ယူနစ်စရိတ် တို့ကို တွက်ချက်နိုင်ပြီး အုပ်စုတစ်စုတွင်းဂုဏ်သတ္တိအားလုံးကို တန်ခိုးဖြတ်ရန် အစု လိုက်အကဲဖြတ်မှုပုံစံကိုအသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ သောင်းပြောင်းပိုင်ဆိုင်မှုစွဲများ များ၏ တန်ခိုးများကို တစ်ခုချင်းပိုမိုအသေးစိတ် လေ့လာမှုကိုပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ခန့်မှန်းတွက်ချက်နိုင်ပါသည်။

မြန်ဆန်၍ ကုန်ကျစရိတ်နည်းပါးသည့်အစုလိုက်တန်ခိုးဖြတ်ခြင်းနှင့် ကွဲပြားသော၊ သတင်းအချက်အလက်ပြည့်စုံသော တစ် ကွက်ချင်းတန်ခိုးဖြတ်ခြင်း များတို့ အကြား အကောင်းဆုံးအခြေအနေရရန် အတိုး၊အလျှော့ ရှိပါသည်။ တစ်ကွက်ချင်း တန်ခိုး ဖြတ်ချင်းများသည် အစုလိုက်တန်ခိုးဖြတ်ခြင်းထက် ဒေတာများ ပိုမိုကြွယ်ဝစွာ စုစည်းနိုင်ပါသည်။ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု တစ်ခု သည် တန်ခိုးထင်ရှားသည့်ဂုဏ်သတ္တိကို ဖော်ပြနိုင်ပါသည် သို့မဟုတ် ရာဖြတ်သည် အသေးစိတ်အချက်များကိုနှိုက် ထုတ်ရန် နောက်ဆက်တွဲစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ ပြုလုပ်နိုင်ပါသည် - သို့မဟုတ်ပါက မျက်စိလျှမ်းသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ ရာဖြတ် တစ်ဦး၏ ဗဟုသုတနှင့် အတွေ့အကြုံတို့သည် တန်ခိုးဖြတ်သည့်လုပ်ငန်းတာဝန်ကို အောင်မြင်စေပါသည်။

ဈေးကွက်များစွာတို့သည် ပြည့်စုံကောင်းမွန်မှုမရှိသောကြောင့် အစုလိုက်တန်ခိုးဖြတ်ခြင်း ပုံစံကို လုံလောက်စွာတိုင်းထွာတွက် ချက်ရန် လုံလောက်သည့် ဈေးနှုန်းသတင်းအချက်အလက်ကို ရနိုင်ရန်ခဲယဉ်းပါသည်။ ယင်းအစား အခွန်အကဲဖြတ်ခြင်းကို မြေကွက်အရွယ်အစား၊ အဆောက်အဦးသက်တမ်း၊ ကြမ်းခင်းဧရိယာ သို့မဟုတ် အထပ်အရေအတွက် တို့ကဲ့သို့သော အဓိက ကျသည့် တန်ခိုးတွက်ချက်သည့်အချက်အလက်များကို အခြေခံနိုင်ပါသည်။ ယင်းတို့သည် အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးစ စီးပွားရေး

နိုင်ငံများတွင် တန်ဖိုး၏ကိုယ်စားအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ပြီး ယင်းလက္ခဏာများ၏သတင်းအချက်အလက်များကို ဈေးနှုန်းသတင်း အချက်အလက်ထက် ပိုမိုအသင့် ရရှိနိုင်ပါသည်။ အချိန်နှင့်အမျှ ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်သည် လွှမ်းမိုးခြင်းဖြစ်ပြီး ရနိုင်မှု နှင့် ယုံကြည်စိတ်ချရမှု စသည်တို့အားဖြင့် တိုးတက်ကောင်းမွန်မှုရှိသည်နှင့်အမျှ ယင်းအစား ဈေးနှုန်းကို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

၂။ ဝင်ငွေ နည်းလမ်း

က) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု နည်းလမ်း

လုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုင်ဆောင်ထားသူသည် ထိုအခွင့်အရေးများအနက်အချို့ကို ပုံမှန်ငွေပေးချေမှုအတွက် အခြားသူတစ်ဦးထံ လွှဲပြောင်း ပေးသည့်အခါ မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအဖြစ် ကိုင်ဆောင်ထားနိုင်ပါသည်။ အများဆုံးပြုလုပ်လေ့ရှိ သည့် အစီအစဉ်သည် ပိုင်ရှင်က မြေငှားအား နေထိုင်လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြေငှားသည် ပိုင်ရှင်ထံ မြေငှားခ ပေးပြီး မြေငှားခအဆင့်ကို မြေသိမ်းပိုက်သူဈေးကွက်တွင် ပိုင်ဆိုင်မှု အမျိုးအစားကိုလိုက်၍ ငှားပေးလိုအားနှင့် ငှားယူလိုအား တို့ပေါ် မူတည် ဆုံးဖြတ်ပါသည်။

ပိုင်ရှင်အတွက် ငှားခသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမှ ပြန်လည်ဝင်သည့် ဝင်ငွေကို ကိုယ်စားပြုပြီး ပိုင်ဆိုင်သောပစ္စည်း၏တန်ဖိုးကို သင့်တော်သည့် လျှော့ပေါ့နှုန်းဖြင့်ငှားခကို အရင်းအနှီးပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါသည်။ ဤနှုန်းသည်အများအားဖြင့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်သည့် ပိုင်ဆိုင်သောပစ္စည်းများ အပါအဝင် မကြာမီကပြုလုပ်ခဲ့သည့် အရောင်း/အဝယ်များကို စိတ်ဖြာလေ့လာခြင်း မှ ရရှိပါသည်။

ဈေးကွက်နှင့် ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးများအား ခန့်မှန်း တွက်ချက်ခြင်း

ငါးဖမ်းခွင့်၊ တိရစ္ဆာန်မွေးမြူခွင့်၊ သီးနှံစိုက်ပျိုးမှု၊ ရိတ် သိမ်းခွင့်၊ တောတွင်းရိက္ခာရှာဖွေရေး၊ ထင်းခွေ သစ်ခုတ် ခြင်း၊ သက်ကယ်ရိတ်ခြင်း တို့အပါအဝင် အပါအဝင် ရပ်ရွာတစ်ခုတွင် မြေယာအပေါ် လက်ရှိတရားဝင် တစ်ဦးချင်း နှင့်ဘုံပိုင်ဆိုင်ခွင့်များမှ အကောင်အထည် ရှိသော အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိပါသည်။ ထို ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်ခွင့်၊ ထုတ်ယူခွင့်နှင့် ခြင်းချက် အခွင့်အရေး တို့သည် ဝမ်းရေးဖြေရှင်းရန်နှင့် အသက်မွေးလုပ်ငန်း အတွက် လိုအပ်သည့်ထုတ်ကုန်များ စုဆောင်းရန် ခွင့်ပြုပြီး ပိုလျှံသည့်ထုတ်ကုန်များကို ဈေးကွက်တွင် တင်ပို့ရောင်းချခြင်းဖြင့် အပိုဝင်ငွေ ရရှိလေ့ ရှိပါသည်။ ခြံပိုင်ပစ္စည်းများရောင်းရငွေများ ရရှိစေသည့် အခွင့် အရေးများကို နှိုင်းယှဉ်နည်းလမ်းကို အသုံးပြု၍ တန်ဖိုးဖြတ်နိုင်ပြီး ပုံမှန်ဝင်ငွေစီးဆင်းမှုဖြစ်ပေါ် စေ သည့်အခွင့်အရေးများကို ဝင်ငွေနည်းလမ်းဖြင့် တန်ဖိုး ဖြတ်နိုင်ပါသည်။ ရပ်ရွာတွင် “မိမိရပ်ရွာတွင်း” စားသုံး သည့်ထုတ်ကုန်အချို့၏ရောင်းဈေးကို ခန့်မှန်းရန်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ- အချို့အကျိုး ကျေးဇူးများ တန်ဖိုးကို ရောင်းဈေးနည်းလမ်းဖြင့် ခန့်မှန်းရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ ဥပမာ - ဆေးဖက်ဝင်အရွက်များ ကဲ့သို့ သော ထုတ်ကုန်များသည် ဆေးဘက်ဝင်နိုင်သော် လည်း ဈေးတွင် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်း မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် ယင်းတွင် ရောင်းဈေး အထောက်အထား မရှိပါ။ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးဖြတ်သည့်နည်းလမ်းကို ထိုကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များတွင် အသုံးပြုသင့်ပြီး ယင်း တို့ကို နောက်ပိုင်းတွင် ထည့်သွင်း စဉ်းစားပါသည်။

အချို့သော ဝင်ငွေရ ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများမှ ဝင်ငွေစီးဆင်းမှုသည် ရှုပ်ထွေးနိုင်ကာ အဆင့် သတ်မှတ်ထားသော ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်း တစ်ခု သို့မဟုတ် မြေငှားများစွာရှိသော လယ်ယာ မြေတစ်ကွက်တွင် ဥပမာအားဖြင့်ဆိုလျှင် မတူညီသောအငှားစာချုပ်များ ရှိပါသည်။ ငွေကြေး စီးဆင်းမှုသည် အသားတင်ငှားရမ်းခဝင်ငွေကို စောင်းပေးမှု ပါရှိနိုင်ပါသည်။ သတ်မှတ်ကာလ တစ်ခုအတွင်း အပေါင်း ပြန်လည်ရောင်းချသည့်တန်ဖိုးအား ပြန်လည် သုံသပ်ခြင်း ပါဝင်ပါ သည်။ စောင်းပေးသည့်ကာလ၊ အသားတင်ငှားခ၊ ပြန်လည်သုံးသပ် သည့် တန်ဖိုးနှင့် လျှော့ပေးသည့်နှုန်း တို့ကို လိုမည့်ဖြစ်ပြီး ယင်းတို့ကို ဖြစ်နိုင်သည့်အခါဦးဈေးကွက် အတွင်းဆောင်ရွက်မှုအား လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်းပေါ် အခြေခံပါသည်။ ဥပမာ - အချို့သော ဈေးကွက် များတွင် အသားတင်ငှားခ (ထွက်ငွေများအတွက် နှုတ်ထားခြင်း မပြုမီ) အား နှိုင်းယှဉ်ယူနစ် တစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုပါသည်။ ထိုစဉ်အခြားဈေးကွက်များ၌ အသားတင်ငှား ခကို အသုံးပြု ပါသည်။ ရာဖြတ်သည် နှိုင်းယှဉ်မှု၏ အခြေခံကို ရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရ မည် ဖြစ်ပါသည်။

အထူးပိုင်ဆိုင်သောပစ္စည်းများအား အသေးစိတ်သုတေသနပြုလုပ်ရန်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ဈေးကွက်ကို နားလည်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဥပမာ - သစ်တော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် အများအားဖြင့် ရည်ရှည်ဖြစ်ပြီးသီးနှံပြန်ပေါ်၍ ငွေကြေးပြန်ဝင်သည့်အချိန်ထိတိုင်ဖြစ်ပါက နည်းပါးပြီး နောင်တွင် ဆယ်စုနှစ်နှင့် ချီ၍ ကြာပါမည်။ ထို့ကြောင့် တန်ဖိုးဖြတ်မှုကို တွက်ချက်ရာ၌ အနာဂတ်တွင် သစ်စီးဆင်းမှု၊ ကုန်ကျစရိတ်များနှင့် ငွေကြေးစီးဆင်းမှု တို့ အား အသေးစိတ်ကြိုတင်ခန့်မှန်းရန်လိုအပ်ပြီး တန်ဖိုးဖြတ်မှု တိကျခြင်းသည် ကျင့်သုံး သည့် လျော့ပေါ့နှုန်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လွန်စွာအကဲဆတ်ပါသည်။ သစ်တော တန်ဖိုး တွက်ချက်ခြင်းဆိုင်ရာ FAO ၏ လမ်းညွှန်ချက်တွင် လမ်းညွှန်ချက်များ၏ ရှေ့ပြေးဖြစ် သော်လည်း ဤအထူးပြုနယ်ပယ်တွင် သက်ဆိုင်ရာလမ်းညွှန်ချက်အချို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် အန္တရာယ်ကို နောက်ပြန်လှည့်စေပြီး ယင်းကို တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း တွင် ထင်ဟပ်လျက်ရှိပါသည်။ ဝင်ငွေနှင့် စပ်ဆိုင်သည့် အန္တရာယ်များအား ငွေစီးဆင်းမှုအား ညှိခြင်းဖြင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ပါသည်။ မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုတို့ခိုင်မာမှုတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အန္တရာယ်များမှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို လျှော့ပေါ့ပေးသည့်နှုန်းအား ညှိခြင်းဖြင့်ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း နိုင်ပါသည်။ ဖြစ်နိုင်သည့်အန္တရာယ် များလေလေ လျှော့ဈေးပိုမြင့်မားလေ ဖြစ်ပါသည်။ ပေါ်ထွန်းစ ဈေးကွက်များတွင် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက် သို့မဟုတ် အာဏာသက်ဝင်မှု အားနည်း သည့်စာချုပ်၊ စာတမ်းများ၊ လျှော့ပေါ့ရသော ငွေစရင်းအားထိန်းချုပ်မှုများနှင့် အင်တိုလိုက် စားမှုများ မှ ထွက်ပေါ်လာနိုင်သည့်ထပ်တိုး အန္တရာယ်များ ရှိနိုင်ပါသည်။

၁) အမြတ်အစွန်းများ နည်းလမ်း

အချို့သော မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများသည် ၎င်းတို့ထံမှ လည်ပတ်သည့်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့်ခွဲခြား၍မရနိုင်အောင် ဆက်စပ်လျက်ရှိပါသည်။ တည်နေရာ သို့မဟုတ် ခြံဝန်း၏အထူးဂုဏ်သတ္တိများသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအတွက် ဝင်ငွေ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်း၏ အခရာ ဖြစ်ပါသည်။ ထို ကုန်သွယ်မှုနှင့် ဆက်စပ်သည့် မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအား အထူးပြုထားသည်ဟု မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့သည် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်တည်ဆောက်ထားခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ တရားဝင်အနေအထား သို့မဟုတ် စီမံကိန်းရေးဆွဲသည့် အယူအဆကြောင့် လက်ဝါးကြီးအုပ်သည့် တန်ဘိုးအချို့ရှိပါသည်။ ဥပမာများတွင် သတ္တုတူးဖော်ရေး အခွင့်အရေးများ၊ ဟိုတယ်များ၊ လောင်းကစားရုံများ၊ ဘားများ ပါဝင်ပါသည်။ အခြားသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် ၎င်းတို့၏သူမတူ သည့်တည်နေရာများကို ရိုးရှင်းစွာအခြေခံ၍ ကုန်သွယ်မှုပြုလုပ်ပါသည်။ - ဥပမာအားဖြင့် ငါးလုပ်ငန်းများ၊ ဆာဖာရီဥယျာဉ်များနှင့် ဆီဆိုင်များ စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

အထူးပြုထားသည့် ကုန်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ခန့်မှန်းတွင်ချက်ထားသည့် ငှားခဝင်ငွေ၏အရင်းအနှီးအားဆန့်ကျင်လျက် ခန့်မှန်းတွင်ချက်ထားသည့်အနာဂတ်ကုန်သွယ်မှုအလားအလာ၏ အရင်းအနှီးအားဖြင့် တန်ဘိုးဖြတ်နိုင်ပါသည်။ စီးပွားရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ငွေစာရင်းများနှင့် အခြားသော ငွေကြေးသတင်းအချက်အလက် များအပေါ် များစွာအားထားရမှု နှင့် ကြိုတင်စာရင်းသွင်းထားခြင်း ကဲ့သို့သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၏ စိတ်စေတနာတန်ဘိုးဖြတ်ရန် ကျွမ်းကျင်မှုအပေါ် အားထားရမှုလည်း ရှိပါသည်။ ကိုယ်ရေးပိုင်ဆိုင်မှုအား ပိုင်ဆိုင်မှုအစစ်အမှန်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် တန်ဘိုးဖြတ်ရန် လိုအပ်ပြီး ယင်းကိုပေါ်လွင်ထင်ဟပ်စေရန်အတွက် အထူးယူဆချက် လိုအပ်မည် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ ကုန်ကျစရိတ် နည်းလမ်း

ရောင်းဈေးကိုခန့်မှန်းရန် နှိုင်းယှဉ်နှင့် ဝင်ငွေနည်းလမ်းသည် ပေါက်ဈေးသတင်းအချက်အလက်ရရှိနိုင်မှုကို မူတည်၍ ခန့်မှန်းပါသည်။အချို့သော မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအမျိုးအစားများအတွက် ဈေးကွက်တွင် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုသည် ကျုံးခြင်း သို့မဟုတ် မရှိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ ယင်းသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်အတွက် ဈေးကွက်အားဖြင့် ရှိမနေပါက လေလံပစ်ခြင်း သို့မဟုတ် တင်ဒါခေါ်ယူခြင်းဖြင့် တစ်ခုကို “ဖန်တီးရန်” ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဤနည်းလမ်းသည် အကြီးစားမြေသိမ်းဆည်းခြင်းများ သို့မဟုတ် မိုဘိုင်းဖုန်းကွန်ရက်များအတွက် လေလံပိုင်များ ကဲ့သို့သော ပုံမှန်မဟုတ်သော အခွင့်အရေးများအား ရောင်းချခြင်း များအတွက် ဤနည်းလမ်းက သင့်တော်နိုင်ပါသည်။ ထိုသို့မဖြစ်နိုင်ပါက ကုန်ကျစရိတ်နည်းလမ်းသည် သင့်တော်နိုင်ပါသည်။

၄) အစားထိုးကုန်ကျစရိတ်

လေဟာပြင်ဈေးကွက်တွင် ရှားရှားပါးပါး ကုန်သွယ်ခြင်းမျိုးဖြစ်ပါက အထူးပြုထားသည့် ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများအား တန်ဘိုးဖြတ်ရန် အစားထိုးကုန်ကျစရိတ် နည်းလမ်းကို အသုံးပြုပါသည်။ ထို့ကြောင့် တန်ဘိုးခန့်မှန်းချက်များကို တန်ဘိုးဖြတ်ရာတွင် အခြေခံမည့် နှိုင်းယှဉ်ပေါက်ဈေးများအတွက် အထောက်အထား နည်းပါးခြင်း သို့မဟုတ် မရှိခြင်းတို့ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဤနည်းလမ်းအား နောက်ဆုံးစခန်းအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အစားထိုးကုန်ကျစရိတ်သည် ရောင်းဈေး၏ လွန်စွာဝေးသည့် အညွှန်းကိန်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

အချို့သော ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများအား အထူးပြုထားပါသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ၎င်းတို့၏အသုံးချမှုအတွက် အထူးသီးသန့်နည်းလမ်းဖြင့် တည်ဆောက်ရန် လိုအပ်သောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာများတွင် -ဓာတုပစ္စည်း လုပ်ငန်းများနှင့် သန့်စင်ခြင်းလုပ်ငန်းများကဲ့သို့သော ကုန်ထုတ်လုပ်မှုကို အထူးပြုသည့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုစက်ရုံများ၊ အကျဉ်းထောင်များ၊ ကျောင်းများနှင့်ကောလိပ်များ၊ ဆေးရုံများ၊ မြို့တော်ခန်းမများ၊ အနုပညာပြခန်းများ၊ တရားရုံးများ၊ ကဲ့သို့သော ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အဦးများနှင့် လေဆိပ်များနှင့် မီးရထားဘူတာ အဆောက်အဦးများကဲ့သို့သော လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး အဆောက်အဦးများ ပါဝင်ပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများကို ကုမ္ပဏီတစ်ခု၏အထူးလိုအပ်ချက်ဖြစ်သော်လည်း ပွင့်လင်းသည့်ဈေးကွက်တွင် ဝယ်လိုအား နည်းပါးခြင်း သို့မဟုတ် မရှိခြင်းဖြစ်သည့် ဝေးလံခေါင်သီသည့်နေရာများရှိ ကြီးမား သည့်သုတေသနဌာန နှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အဆောက်အဦးကဲ့သို့သော ၎င်းတို့၏ အရွယ်အစားနှင့် တည်နေရာအားဖြင့် အထူးပြုနိုင်ပါသည်။

ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍတွင် ဤနည်းလမ်းအား ငွေစာရင်းများ ပြုလုပ်ရန်ရည်ရွယ်ချက်

သိမ်းဆည်းရန်အတွက် ပြန်လည်အစားထိုးစရိတ် အသုံးပြုခြင်း ကြီးမားသည့် မြေပမာဏတစ်ခုကို သိမ်းဆည်းရန် ဖြစ်ပြီး ယင်းသည် ဒေသခံရပ်ရွာလူထုအပေါ် ကြီးမားစွာ သက်ရောက်မှုရှိနိုင်ပြီး ၎င်းတို့ဘုံပိုင်သည့်မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအချို့ကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသို့မဟုတ် အပြည့်အစုံကို ပြန်လည်အစားထိုးပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများသည် စံအားဖြင့် စွန့်လွှတ်လိုက်ရသည့် ကျေးရွာအဆောက်အဦးများ ဖြစ်ပြီးယင်းနောက် ဖြိုဖျက်၍ အခြား တစ်နေရာတွင် ပြန်လည်တပ်ဆင်ဆောက်လုပ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် ကျောင်းများ၊ ဆေးရုံများ၊ အစည်းအဝေးခန်းမများ၊ ဘာသာရေးအဆောက်အဦးများ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများ ဆုံးရှုံးခြင်းအတွက် လျော်ကြေးပေးရန် ၎င်းတို့၏လျော်ကြေးတန်ဘိုးကို အစားထိုးစရိတ် မည်းလမ်းကို အသုံးပြု၍ ခန့်မှန်းနိုင်ပါသည်။

ဖြင့် အထူးပြုထားသည့်ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများအား တန်ဖိုးဖြတ်ရန်အတွက် အသုံးပြုပါသည်။ ယင်းကို အာမခံအတွက် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အဆောက်အဦး ပြန်လည် မွမ်းမံပြင်ဆင်စရိတ်ကို ခန့်မှန်းရာတွင်လည်း အသုံးပြုပါသည်။ အများပြည်သူ ကဏ္ဍတွင် အခွန်နှင့် အစိုးရသိမ်းယူရန် ရည်ရွယ်ချက်အတွက် အထူးသီးသန့်ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများအမျိုးအစားတစ်မျိုးမျိုးကို တန်ဖိုးဖြတ်ရာ၌ အသုံးပြုပါသည်။

အစားထိုးကုန်ကျစရိတ် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအတွက် နှစ်ပိုင်းရှိပါသည်။ - မြေယာအား အဆင့်မြှင့်တင်တည်ဆောက်ထားခြင်းမရှိ သည့်အခြေအနေ၌ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနှင့် မြေယာအား အဆင့်မြှင့်တင်တည်ဆောက်မှုတန်ဖိုးအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြေယာအား ရောင်းရငွေနှိုင်းယှဉ်သည့်နည်းလမ်းကို အသုံးပြု၍ တန်ဖိုးဖြတ်လေ့ရှိပါသည်။ အဆင့်မြှင့်တင် တည်ဆောက်မှုများအား နေရာသစ်တစ်ခုတွင် အစားထိုး တည်ဆောက်မှုစရိတ်နှင့် လက်ရှိပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်း ပျက်စီးယိုယွင်းမှု နှင့် ခေတ်နှင့်မညီတော့မှုကိုထင်ဟပ်သည့် တန်ဖိုးလျော့ကျမှုစရိတ်ကို ပြန်လည်တောင်းခံခြင်း ခန့်မှန်းခြင်းဖြင့် တန်ဖိုး ဖြတ် ပါသည်။

အာမခံတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းတစ်ရပ်တွင် အဆောက်အဦးအား မည်သည့်သဘာဝဘေးက ထိခိုက်ပျက်စီးစေသည်ဖြစ်စေ ထိုနေရာဆက်လက်တင်ရှိသည်သည်ဟု မှတ်ယူလေ့ရှိပါသည်။ အကျိုးဆက်အနေနှင့် ယင်းတွင် မြေယာအားတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း မပါဝင်ပါ။ ထို့အပြင် အကယ်၍ အာမခံမူဝါဒတွင် ပိုင်ဆိုင်မှု “အသစ်” ဖြင့်အစားထိုးပေးပါက (“အဟောင်းအား အသစ်ဖြင့် အစားထိုးခြင်း” ဟုသိကြပါသည်) တန်ဖိုးလျော့ကျမှုစရိတ် ကို အသုံးမပြုပါ။

ခ) ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု တန်ဖိုး

ရောင်းဈေးတွင် မြေကိုအမြင့်ဆုံးနှင့် အကောင်းဆုံးအသုံးချမှုကို ထင်ဟပ်စေရပါမည်။ အကယ်၍ မြေယာအား စွမ်းအားပြည့် အသုံးပြုခြင်းမရှိပါက ယင်း၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတန်ဖိုးကိုခန့်မှန်းခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ မြေယာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတန်ဖိုးများ၏ နှိုင်းယှဉ်နိုင်သည့်အထောက်အထားကို ရရှိရန် လွန်စွာခက်ခဲနိုင်ပါသည်။ မြေကွက်တစ်ခုစီတိုင်းတွင် မတူညီသော အရွယ်အစား၊ အနေအထား၊ အသုံးချမှုအလားအလာ၊ ခွင့်ပြုထားသည့်ဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ငန်းများ ထူထပ်မှုအခြေအနေ၊ တားမြစ် ချက်များ စသည် တို့ရှိပြီး တစ်ဟက်တာအတွက် စံတန်ဖိုးညှိနှိုင်း သတ်မှတ်ရန် မဖြစ်နိုင်လှပေပါ။ ယင်းအစား လက်ကျန် တန်ဖိုး ဟု ခေါ်ဆိုသည့် ကုန်ကျစရိတ်-အခြေခံတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း နည်းလမ်းကို အသုံးပြုပါသည်။ ထိုနည်းလမ်းကို ရိုးရှင်းသည့် စီးပွားရေး အယူအဆတစ်ရပ်ပေါ် အခြေခံပြီးမြေယာ၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတန်ဖိုးကို ပြီးစီးသည့်ဖွံ့ဖြိုးရေးတည်ဆောက်ထားမှု၏ ခန့်မှန်း တန်ဖိုးမှ ငွေကြေးကုန်ကျစရိတ်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် မျှော်မှန်းသည့် အမြတ်အစွန်း အပါအဝင် ခန့်မှန်းထားသည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကုန်ကျ စရိတ်များကို နှုတ်ယူပြီးနောက် ပိုလျှံမှု သို့မဟုတ် လက်ကျန်အဖြစ် တွက်ချက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

- တရားမဝင်အခြေချနေထိုင်မှုများ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတန်ဖိုးကို ခန့်မှန်းခြင်းနှင့်ခွဲဝေပေးခြင်း**
- ၁။ မွန်ဂိုလီးယား နိုင်ငံအစိုးရသည် Ulaanbaatar ဝန်းကျင်ရှိ တရားမဝင်အခြေချနေထိုင်မှုများကို တရားဝင်ဖြစ်စေရန် နှင့်ပြန်လည်ပြုပြင်စေရန်အတွက် ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ ရာ အဆင့်နှစ်ဆင့်ဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို ချမှတ်ပေးခဲ့သည်။ ပထမဦးစွာ ထိခိုက်နစ်နာသူများအတွက် လျော်ကြေးအဖြစ်ပေးဝေမည့်မြေယာ၏ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုတန်ဖိုးကို ခန့်မှန်းပေးထားသည်။ သိမ်းယူသူထောင်ဘက်မှကြည့်လျှင် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်သူအား ရောင်းချမည့် မြေဧရိယာ အတွင်းရှိ မြေကွက်တစ် ကွက်စီ၏ မျှတသောတန်ဖိုးကို ခန့်မှန်းပေးခြင်းကို ဒုတိယအကြိမ် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းမှ တစ်ဆင့်ရရှိခဲ့သည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းတွင် အောက်ပါ အဆင့်များ ပါဝင်သည် -
 - က။ ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားမှုများအတွက် မကြာသေးမီကမြေယာရောင်းချထားမှုများနှင့် ဆောက်လုပ်ရေး ကုန်ကျစရိတ်များကို တစ်စတုရန်းမီတာလျှင်အခြေခံ၍တန်ဖိုးကို ခန့်မှန်းတွက်ချက်ထားသည်။
 - ခ။ ရေပေးဝေမှုအဆောက်အဦများ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစင်္ကြန်များ၊ အများပြည်သူ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး မှတ်တိုင်များ၊ ကုန်စုံဆိုင်များ၊ ဘာသာရေးနေရာများနှင့် ပန်းခြံများစသည့်နေရာများကို လေ့လာနိုင်သည်။ အဆိုပါနေရာများမှ ပိုမိုဝေးလံသော နေရာများကို ပိုမိုနိမ့်ကျသည့် မြေကွက်တန်ဖိုးများဖြင့် သတ်မှတ်ပေးထား ပါသည်။ စစ်ဆေးမှုများတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကာလ၊ နေထိုင်သူအရေအတွက်၊ အဆောက်အဦး များ၏သက်တမ်းနှင့်အနေအထားနှင့် မည်သည့်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းမဆို အသေးစိတ်ကိုစစ်ဆေးစေသည်။
 - ဂ။ ပြုပြင်မွမ်းမံထားမှုများကိုအသုံးပြုသောသက်တမ်း နှင့် အရွယ်အစားအရ အမျိုးအစားခွဲခြားပြီး ၎င်းတို့အပေါ် တန်ဖိုးလျော့ထားသော အစားထိုးကုန်ကျစရိတ် (DRC) ကိုခန့်မှန်းတွက်ချက်ထားသည်။ လျော်ကြေးငွေသည် အခြေခံတန်ဖိုးထက် မကျော်လွန်စေရန်အများဆုံး DRC ကိုသတ်မှတ်ထားသည်။
 - ဃ။ (မကြာခဏ တရားမဝင်) စီးပွားလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုများတွင်ပါဝင်သော မြေကွက်များကို သိမ်းယူသူများသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအသစ်တွင် စီးပွားဖြစ်အိမ် ခြံမြေတစ်ခုတွင် နောက်ထပ်လူနေအိမ်နေရာ သို့မဟုတ် နေရာတစ်ခုခုကို ချထားပေးသည်။ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း၏ ရှုပ်ထွေးမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အသစ် တွင် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် အလားအလာများအရ စီးပွားရေးတစ်ခုချင်းစီကို အမျိုးအစား ခွဲခြားထားသည်။ တရားဝင် စီးပွားရေးတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အတွက် ခန့်မှန်းအသားတင်အမြတ်၏ အမြင့်ဆုံးပေးငွေကို လျော်ကြေးအဖြစ် အများဆုံးသုံးနှုန်းအထိပေးသည်။
 - င။ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကာလအပေါ် အခြေခံ၍ တိုးပွားလာသူတစ်ဦးကို အသုံးပြုထားပြီး တစ်နှစ်ကျော် ကာလတစ်ခုအတွက် သီးခြားလိပ်စာတွင် နေထိုင်သူများအဖြစ် မှတ်ပုံတင် ထားသည့် တစ်ဦးထက်ပိုသော အရေအတွက်အရ တိုးပွားလာသူတစ်ဦးကိုသိရှိရသည်။ နှစ်ပေါင်းများစွာလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် မှတ်ပုံတင်ထားသည့်လူ ဦး ရေအတွက် အသုံးပြု သော တိုးပွားလာသူများသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သောမြေတန်ဖိုး၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းထက် မကျော်စေရန်အတွက် ညှိနှိုင်းပေးရန် အခွင့်အလမ်းတစ်ခုလိုအပ်သည်။
 - စ။ အစိတ်အပိုင်းများ၏ တန်ဖိုးများအားလုံးကို ခန့်မှန်းပြီးသည်နှင့် ၎င်းတို့သည်မြေကွက်အတွက် သင့်တင့်မျှတသော တန်ဖိုးကိုရရှိရန် ထပ်မံပေါင်းထည့်ထားသည်။

တန်ဖိုးဖြတ် နည်းလမ်း များတွင် ထိုကဲ့သို့သော အချို့စိန်ခေါ်မှုများ ရှိကြသည်။ လက်ရှိမြေယာဈေးနှုန်းများမှာ နိမ့်ကျသွားနိုင်ပြီး အထူးသဖြင့် မိသားစုဝင်အရေအတွက် ပျမ်းမျှအားထည့်သွင်းစဉ်းစားသောအခါ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအသစ်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော နေရာ ပမာဏ နှင့် နေထိုင်ရန် ညီမျှမှုရှိမည်မဟုတ်ပေ။ ထို့အပြင်၎င်းတို့သည် မြေပိုင်ရှင်များကိုသာလျော်ကြေးပေးထားသည်။ တစ်ဦးချင်းစီအား တရားဝင် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ရရှိနိုင်ရန်အတွက်ကူညီခြင်း၊ လူမှုဆိုင်ရာအိုးအိမ်များထောက်ပံ့ခြင်း သို့မဟုတ် ငှားရမ်းရန် ကိုယ်ပိုင်အစီအစဉ် စသည်ဖြင့် အကူအညီများပေးနိုင်သည်။

သိမ်းယူသူများစွာတို့သည် ထိုမြေပေါ်တွင် သိသာထင်ရှားစွာ ဆောက်လုပ်၍ အကုန်အကျများသော ပြင်ဆင်မွမ်းမံမှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြသောကြောင့် တရားမဝင်သိမ်းပိုက်ထားသောမြေများကို တရားဝင် သတ်မှတ်ပေးခြင်းသည် ၎င်း၏တိုးချဲ့မှုကို အားပေးနိုင်ပြီး ၎င်းကိုလျစ်လျူထားခြင်းသည် လူမှုရေးအရ မမျှတသော လျော်ကြေးငွေကိုဖြစ်စေနိုင်သည်။ ဤပြဿနာကို ဖြေရှင်းရန်အလို့ငှာ လျော်ကြေးပေးရမည့် တရားမဝင်မြေများအား ထပ်မံ၍ ပြင်ဆင်မွမ်းမံမှုများပြုလုပ်သည့် ရက်စွဲတစ်ခုကို ကျော်လွန်၍ ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ပေးရန် လိုအပ်နိုင်သည်။

ညံ့ဖျင်းသောအုပ်ချုပ်မှုသည် ၎င်းတို့၏အကြီးမားဆုံးသော စည်းစိမ်ဥစ္စာများဆုံးရှုံးမှုကို စိုးရိမ်ကြရသောကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသောအဖွဲ့အစည်းများ အကြားယုံကြည်မှုကင်းမဲ့စေသည်။ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရသည့် အရာရှိများ၏ အကတ်လိုက်စားမှု၊ အကျိုးစီးပွား ပဋိပက္ခများနှင့် နိုင်ငံရေးလှုံ့ဆော်မှုများနှင့်အတူ အိမ်ရာစီမံကိန်းများအတွက် အလွန်ကျွံကတိပေးခြင်းနှင့် ဖြေရှင်းမှု နိမ့်ကျခြင်း ဖြစ်နိုင်သည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆောင်ရွက်သူများနှင့်အတူ အခက်အခဲစွန့်စားမှုများအတွက် ကြီးမားသောအာမခံချက်များနှင့် အာမခံမူဝါဒအတွက်ပေးရမည့် ငွေပမာဏမပါရှိလျှင် ပါဝင်သူများသည်ပါ ဝင်ရန်တွန့်ဆုတ်နေကြသည်။

အကြီးစားပြန်လည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအစီအစဉ်များသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကိုဆွဲဆောင်ထားသည်။ နှစ်ပေါင်းများစွာစီစဉ်ထားသောစီမံကိန်းများ၏ အများပြည်သူ (နှင့်မကြာခင်နိုင်ငံရေး) သဘောသဘာဝသည် ရပ်ရွာလူထုအတွင်းမျှော်လင့်ချက်များမြင့်တက်စေပြီး ၎င်းသည်ဈေးကွက်အပေါ်လွှမ်းမိုးမှုရှိသည်။ ရာပြတ်များသည် ဤမျှော်လင့်ထားသည့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတန်ဖိုး၏အကျိုးသက်ရောက်မှု အားသတ်ပြုရန်နှင့် ချိန်ညှိရန်လိုအပ်သည်။

ဖွံ့ဖြိုးပြီးဈေးကွက်များတွင်ပင် ဖွံ့ဖြိုးမှုတန်ဖိုးသည်မရေရာမှုသည် မြင့်မားလျက်ရှိသည်။ အစပျိုးလုပ်ဆောင်မည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၌ ဈေးကွက်များသည် တည်ငြိမ်မှုမရှိနိုင်ခြင်း၊ ကြိုတင်ခန့်မှန်းနိုင်သည့်ဝယ်လိုသော အချိန်ကာလများသည် တိုတောင်းပြီး ဤမသေချာမရေရာမှုကို ထင်ဟပ်စေသောရှည်လျားသော ယူဆချက်စာရင်းများဖြစ် ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဈေးကွက်အချက်အလက်များကို လက်လှမ်းမီခြင်းနှင့် ရာပြတ်များ၏ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့်နည်းပညာစွမ်းရည်များ လုံလောက်စွာခိုင်မာစေရန် အတွက် သေချာစေရန် အရေးကြီးသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၏ ဈေးကွက်မဟုတ်သောတန်ဖိုး အတွက်ငွေကြေးတန်ဖိုးကိုခန့်မှန်းခြင်း

ယခင်က ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် လူတစ်ဦးချင်းစီ၊ ရပ်ရွာလူထုနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးအပေါ် မူတည်၍ ဈေးကွက်မဟုတ်သည့်တန်ဖိုးကို ပေးနိုင်သည်။ ဤတန်ဖိုးသည် လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အကျိုးခံစားခွင့်ပုံစံများကိုရယူနိုင်သည်။ လူမှုလုံခြုံရေးခံစားခွင့်များသည် ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေး၊ ဝိညာဉ်ရေးရာ၊ အပန်းဖြေမှု၊ လှပမှု၊ လှုံ့ဆော်မှု၊ ပညာရေး၊ ရပ်ရွာလူထုအဖွဲ့အစည်းသို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာသင်္ကေတတို့ ဖြစ်ကြသည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အကျိုးကျေးဇူးများတွင် ရာသီဥတု၊ ရေကြီးမှုနှင့် ရောဂါလျော့ပါးစေရေး၊ အဆိပ်အတောက်ဖယ်ရှားရေး၊ ကာဗွန်စီးဆင်းမှုလျော့ချရေး၊ မြေဆီလွှာနှင့်ရေအရည်အသွေးကောင်းမွန်စေရေးတို့အပြင် ဇီဝမျိုးကွဲများ ၊ အာဟာရ သံသရာလည်ခြင်းနှင့် အဓိကထုတ်ကုန်များကို ထောက်ပံ့ပေးခြင်း တို့ ပါဝင်ကြသည်။ ဤအကျိုးကျေးဇူးများကို လက်ရှိတာဝန်ရှိသူများက“သုံးစွဲ”နိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် အနာဂတ်မျိုးဆက်များအတွက် အသုံးပြုရန် ရွေးချယ်စရာတစ်ခုအဖြစ် လည်း သိမ်းဆည်းထားနိုင်သည်။ ၎င်းတို့ကို အသုံးပြုသောလူပုဂ္ဂိုလ်တစ် ဦးချင်းနှင့်လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွက် ၎င်းတို့၏“ တန်ဖိုး” သည်ငွေကြေးတန်ဖိုးထက် ကျော်လွန်သွားသည်။

မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်များ လွှဲပြောင်းခြင်း သို့မဟုတ် မြေယာအသုံးပြုမှုသိသိသာသာပြောင်းလဲခြင်းမရှိသော ဈေးကွက်မဟုတ်သည့် လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အကျိုးခံစားခွင့်များ၏ တန်ဖိုးများအတွက် ငွေကြေးဆိုင်ရာ တန်ဖိုးများကို ခန့်မှန်းပေးရန် မလိုအပ်ပေ။ နိုင်ငံသားများမှ သတ်မှတ်ထားသည့် အရေးကြီးသော အမျိုးသားအမွေအနှစ် နေရာတစ်ခုကို တန်ဖိုးသတ်မှတ်ပေးရန် မတတ်နိုင်သောကြောင့် ထိုနေရာအား တိုင်းပြည်၏အမွေအနှစ်တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် ကာကွယ်ထားသဖြင့် ငွေကြေးတန်ဖိုးသတ်မှတ်ပေး ရန်အကြောင်းမရှိပေ။ ထိုနည်းတူစွာပင် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုချင်းစီသည် ၎င်းတို့၏သမိုင်းဝင်နယ်မြေများကို ၎င်းတို့၏ ဘိုးဘွားအမွေအနှစ်အဖြစ်မြင်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့်အချို့သူများက ထိုကဲ့သို့သော အခွင့်အရေးများအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် ကျင့်ဝတ်နှင့် ညီညွတ်မှုမရှိဟုမှတ်ယူနိုင်သည်။

ထိုကဲ့သို့သော လုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်အားဖြင့် ဈေးကွက်မဝင်ပါ။ ၎င်းတို့သည် အရောင်း/အဝယ် ဖြစ်စေသည့်အရာ ဖြစ်နိုင်ပြီး ကြိမ်နှုန်းကိုလည်း မြင့်မားလာစေနိုင်ကောင်း မြင့်မား လာစေနိုင်ပါသည်။ အများဆုံးအကြောင်းပြချက် တစ်ရပ်မှာ အစိုးရ အဆောက် အဦးများနှင့် အကြီးစား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများအတွက် ရည်ရွယ်သော မြေယာ သိမ်းဆည်းမှုဖြစ်ပါသည်။ နောက်ထပ် ဥပမာ တစ်ခုမှာ ပြင်ပမှလူများအား မြေယာတစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ငှားပေး လိုသည့် ရပ်ရွာ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များတွင် မြေယာအားတန်ဖိုးဖြတ်ရန်ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းသည် သူညီ တန်ဖိုးကို ရရှိ မည်ဖြစ်ပြီး အပြန်အလှန်အားဖြင့် ယင်းသည် တရားဝင်အခွင့်အရေးကိုင်ဆောင်ထားသူအနေနှင့် ထိုအခွင့်အရေးများ ဆုံးရှုံး ခြင်း အတွက် သင့်တော်သော လျော်ကြေးငွေရရှိလိမ့်မည်မဟုတ် ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ထိုအခြေအနေကိုရှောင်ရှားရန်အတွက် မိမိ ဆန္ဒအ လျောက်လိုက်နာနိုင်သော လမ်းညွှန်ချက်များပါ မူများနှင့် လမ်းညွှန် ချက်နှင့်အညီ သင့်တော်သောနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုရန်နှင့် လျော်ကြေးပေးရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်ရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။အမှုတစ်ခုချင်းစီ၊ အကြောင်းအရာတစ်ခုချင်းစီတို့ မတူညီနိုင်ကြသောကြောင့် ပညာရှင်အနေနှင့်ရော နည်းပညာ အရပါ အလွန်စိန်ခေါ်မှုကြီးမား ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဈေးကွက်ပြင်ပရပ်ရွာလူထုနှင့် အသုံးချမှုများအတွက် ထိုသို့လေ့ရှိရာ ၊ ယင်းသည်အထူးစိုးရိမ်မကင်း ဖွယ်၊ အရေးကြီးကိစ္စတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ - ဌာန နှင့်အချို့သောရိုးရာ တိုင်းရင်းသား ရပ်ရွာများနှင့် ဘာသာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု နယ်မြေများရှိသည့် ရပ်ရွာများ ဖြစ်ပါသည် (FAO Land Tenure Studies 10, Compulsory Acquisition of land and compensation, တွင် ပိုမိုအသေးစိတ်လေ့လာနိုင်ပါသည်)။ တရားရုံးများစွာ၌ ထိုကဲ့သို့သော အမျိုးအစားတွင်ကျရောက် သည့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား ဖြေရှင်းရန်အတွက် နည်းလမ်းများကို ကောင်းစွာ တည်ဆောက်ခဲ့ကြပြီး၊ လက်ခံခဲ့ကြပါသည်။ ဥပမာ - နယူးဇီလန်နိုင်ငံတွင် Waitangi ခုံရုံးဖြစ်ပြီး ဗြိတိန်နိုင်ငံတွင် ဝတ္တကမြေနှင့် အဆောက်အဦးများ စသည်တို့ကဲ့သို့သော ဈေးကွက်ပြင်ပစည်းများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် လျော်ကြေးဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များ တို့ပါဝင်ပါသည်။

ညှိနှိုင်းခြင်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ သိမ်းဆည်းခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေ အရောင်း/အဝယ်တစ်ခုဖြစ်ရန်ရှိပြီး ငွေကြေးစည်းကမ်းချက်ထက် အစားထိုးပေးခြင်း ပြုလုပ်ခွင့်မရှိပါက ငွေကြေးတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို အတတ်နိုင်ဆုံးတိကျစွာဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ကြောင်း ရှင်းလင်းပါသည်။ သို့ရာတွင် ဈေးကွက်ပြင်ပ စည်းတစ်ခုအား တန်ဖိုးတစ်ခုသတ်မှတ်ခြင်းသည် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး

လွန်စွာကြီးမားသည့်တာဝန်တစ်ရပ် ဖြစ်လေ့ရှိပါသည်။ အဓိက အခက်အခဲမှာ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် “မှန်” လား မသိခြင်းဖြစ် ပါသည်။ - ယင်းမှကောက်ချက်ဆွဲရန် နှိုင်းယှဉ်စရာ အထောက်အထား မရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဈေးကွက်ပြင်ပမြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှု အား တန်ဖိုးဖြတ်သည့်လုပ်ရပ်သည် စံအမှတ်များကို ပေါ်ပေါက်လာ စေနိုင်သော်လည်း ယင်းတို့ကို ဒေသနှင့်ကိုက်ညီ အောင် ဆောင်ရွက် ခြင်း နှင့် သောင်းပြောင်းဖြစ်ခြင်းများ ရှိနိုင်ပါသည်။

ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးခန့်မှန်းသည့်နည်းလမ်းများသည် လုပ်ပိုင်ခွင့် ကိုင်ဆောင်ထားသူတို့ တန်ဖိုးထားသည့် မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုတို့၏ လူမှုရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအရည်အသွေးများကို ငွေနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ရန် ကြိုးပမ်းမှုဖြစ်စေပါသည်။ ၎င်း တို့ကို လူမှုရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ကုန်ကျစရိတ်-အကျိုးအမြတ် နှင့် သက်ရောက်မှု အကဲဖြတ်သည့်ပုံစံများကို အခြေခံကာ ယင်းကြောင့် ထိုနည်း လမ်းများသည် ပညာရှင်ရာဖြတ်များ၏ ကျွန်းကျင်မှုအတွင်း တိုက်ရိုက်မသက်ရောက်ပါ။ သို့သော် ရည်ရွယ်ချက်မှာ လုပ်ပိုင်ခွင့် တန်ဖိုးကို ပိုမိုတရားမျှတသည့်ခန့်မှန်းချက်သို့ရောက်သည်အထိ သမားရိုးကျ ဈေးကွက်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနည်းလမ်းနှင့် ဈေးကွက်ပြင်ပ နည်းလမ်းကိုပေါင်းစပ်ရန် ဖြစ်ပါသည်။

စမှတ်အနေနှင့် ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးကို ခန့်မှန်းသည့်အခါ ရာဖြတ် များသည် တူရာ-တူရာ နှိုင်းယှဉ်ရန်နှင့် ဤအခြေအနေ ကလွဲ၍ ၎င်း တို့အနေနှင့် ငွေကြေးသည် အလဲအထပ်လုပ်ရန် စံနည်းလမ်းများ မဟုတ်သည်ကို နားလည်သဘောပေါက် သင့်ပါသည်။

ရာဖြတ်များသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်၍ နက်နဲသော ပုံစံဖြင့် ဖော်ပြရန် နှင့် စဉ်းစားထားသည့် ဘဝများ၊ နေရာများနှင့် တန်ဖိုးများအား မျှတစွာ အဆုံးအဖြတ်ပေးမှု ကို ကျင့်သုံးရန် လိုအပ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ရာဖြတ် များအနေနှင့် များမြှောင်၍ ရှုပ်ထွေးသည့် တာဝန်များအား လုပ်ဆောင်

“ရပ်ရွာပိုင်မြေနှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း ဆောင်ရွက်ချက်” တစ်ရပ်သည် ဘုံပိုင်မြေတန်ဖိုးသည် ဒေသရပ်ရွာနှင့် မည်မျှကွာခြားမှုရှိသည်ကို လျင်မြန်စွာတွေ့မြင်နိုင်ပါသည် (Knight 2015)။ စီစဉ်သူများသည် ရပ်ရွာ လူထု အား အောက်ပါတို့ကို ပြုလုပ်ရန် တောင်းဆိုပါသည်။-

- က။ ၎င်းတို့၏မြေများအား အသုံးချသည့်နည်းလမ်းအားလုံးကို စာရင်းပြုစုရန်၊
- ခ။ မြေယာမှ ၎င်းတို့ရရှိသည့် အဓိကအရင်းအမြစ်များကို စာရင်းပြုစုရန်၊
- ဂ။ အရင်းအမြစ်တစ်ခုစီအတွက် ပေါက်ဈေးသတ်မှတ်ရန်၊
- ဃ။ စံ “မိသားစု” တစ်စု၏ ဖွဲ့စည်းပုံကို သတ်မှတ်ရန်၊
- င။ စံမိသားစုတစ်စု တစ်ပတ်၊ တစ်လ၊ တစ်နှစ် အတွင်းသုံးစွဲမည့် အရင်း အမြစ် တစ်ခုစီ၏ အရေအတွက်ကို ပြန်လည်အစားထိုးရန် ငွေမည်မျှအသုံးပြုရ မည် ကို ဆုံးဖြတ်ရန်။

စံမိသားစုတစ်ခုအတွက် ပစ္စည်း ၆-၁၀ မျိုးပါသည့် “စံခြင်း” တစ်ခြင်းအတွက် တစ်နှစ်စာ “အစားထိုးကုန်ကျစရိတ်” ကိုတွက်ချက်ကာ ရပ်ရွာအတွင်းရှိ မိသားစုအရေအတွက်နှင့် မြှောက်ပါသည်။

ထို့နောက်စီစဉ်သူများသည် ရပ်ရွာပိုင်မြေပေါ်တွင် ကျင်းပကြသည့် အခန်း အနားများ၊ အထိမ်းအမှတ်ပွဲများ၊ ယဉ်ကျေးမှုအခန်းအနားများ ကဲ့သို့သော ဈေး ကွက်ပြင်ပလှုပ်ရှားမှုများနှင့် အကျိုးကျေးဇူးများသည် ဈေးကွက်တွင်း တန်ဖိုး ဖြတ်၍မရပင် မရသော်ငြားလည်း ယင်းတို့ကို ဆွေးနွေးပါသည်။ ယင်းနောက် ဈေးကွက်ပြင်ပပစ္စည်းများအား ထိန်းသိမ်းထားခြင်းအတွက် ပေးရန် ဆန္ဒရှိ/မရှိ နောက်ဆက်တွဲမေးခွန်းများ ထပ်မံမေးမြန်းပါသည်။

ဤဆောင်ရွက်ချက်ကြောင့် ဒေသခံလူထုတို့ အရင်းအမြစ်များနှင့် ဈေးကွက် ပြင်ပလှုပ်ရှားမှုများအတွက် တန်ဖိုးများကို လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရာ ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ ယင်းကြောင့် ၎င်းတို့သည် ညှိနှိုင်းရာ၌ ပိုမို၍ အရောင်း/အဝယ်ဖြစ်ရန် သေခြာ စေသော ဆွေးနွေးဘက်များ ဖြစ်လာနိုင်ကာ ပိုမိုလွယ်ကူစွာ ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်နိုင်သူများ ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။

ရာ၌လည်းကောင်း သက်ဆိုင်ရာ အချက်များနှင့်တန်ဖိုးအမျိုးအစားအားလုံးတို့ အကြား အချင်းချင်းဆက်နွယ်မှုကိုလည်းကောင်း ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်း ရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။

အဓိကကျသည့်တာဝန်တစ်ခုမှာ ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးတစ်ခုကို ခန့်မှန်း တွက်ချက်ရာ၌ အခြေခံရမည့် အထောက်အထား များကို စုဆောင်းရန် ဖြစ်ပါသည်။ လူမှုရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ပုံစံရေးဆွဲခြင်းနည်းလမ်းများတွင် ပါဝင်သူများ အား ဈေးကွက်ပြင်ပ လုပ်ပိုင်ခွင့်အတွက် ပေးလိုသောဆန္ဒရှိ/မရှိနှင့် ထိုအခွင့်အရေးဆုံးရှုံးခြင်းအတွက် လျော်ကြေးလက်ခံရယူလိုသောဆန္ဒရှိ/မရှိ ဖြေကြားရန် မေးမြန်းလေ့ရှိပါသည်။ ဥပမာ ဘုံပိုင်ပစ္စည်းများအတွက် ဘုံပိုင်မြေ များအား စားကျက်အဖြစ်သုံးခြင်း၊ သစ်ခုတ်ခြင်း၊ သစ်မဟုတ်သော သစ်တော ထုတ်ပစ္စည်းများဖြစ်သည့် သစ်သီးများနှင့် ပရဆေးပင်များ စသည်တို့ကို ထပ်မံ ထုတ်ယူခွင့် မရရှိတော့ပါက ရပ်ရွာလူထုအား မည်မျှထိခိုက်မည်ကို အခြေခံ၍အစားထိုးတန်ဖိုးအယူအဆကို ထောက်ခံထားပါသည်။

ဖြေဆိုသူများဖြေကြားသည့်အကြိုက်များကို ခွဲထုတ်ရန်အတွက် အသုံးအများ ဆုံးသောနည်းလမ်းများမှာ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း၊ စစ်တမ်းမေးခွန်းဖြေကြား စေခြင်း တို့ဖြစ်ကြပါသည်။ ပါဝင်သူများသည် မေးခွန်းများကိုဖြေဆိုရာ၌ စားသုံးသူ တစ်ဦးထက် နိုင်ငံသားတစ်ဦးအနေနှင့် ဖြေဆိုရန် အရေးကြီးပါသည်။ မေးခွန်း များကိုစီစဉ်ရာ၌ တစ်ဦးချင်းအဖြေရရန်ထက် တန်ဖိုးအပေါ် အသိုင်းအဝိုင်းတစ် ခုလုံး၏အမြင်ကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် စီစဉ်သင့်ပါသည်။ ဈေးကွက်ပြင်ပ ပစ္စည်းအတွက် အသင့်အတင့် ချမ်းသာသူထက် အသိုင်းအဝိုင်းတွင်းပို၍ချမ်းသာသူများက ဈေးပိုပေးလိုကြမည် ဖြစ်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်၎င်းတို့သည် ဈေးပိုပေး ရန်တတ်နိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးကို ငွေပေးနိုင်စွမ်းကို ကြည့်၍ ဆုံးဖြတ်ခြင်း မပြုသင့်ပါ။

ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးကို မည်ကဲ့သို့ရေတွက်မည်နည်း။
အန်ဒါဆန် (၂၀၀၆) သည် ဓလေ့ထုံးတမ်းလုပ်ပိုင်ခွင့် ကိုင်ဆောင်ထား သူများ မြေယာမှရရှိသည့် စား၊ ဝတ်နေရေး နှင့် အသက်မွေး ဝမ်း ကျောင်းများ၊ ခြပ်မဲ့အကျိုးကျေးဇူးများဖြစ်သည့် လူမှုရေးပေါင်းစည်း ညီညွတ်မှု၊ ယဉ်ကျေးမှုထုတ်ကုန်ပစ္စည်းများ၊ စသည်တို့အတွက် လုံလောက်သော “တန်ဖိုး” ကိုပေးနိုင်မည်လားဟု မေးခွန်းထုတ်ကာ စားရေး၊ နေရေးအတွက် လုံလောက်သောတန်ဖိုးများရရှိအောင် လက်ရှိပေါက်ဈေးများနှင့် နှိုင်းယှဉ် ဆုံးဖြတ်ရန် အကြံပြုခဲ့ပါသည်။ ယင်းသည် မြေယာအတွက် ပိုမိုတရားမျှတသော အခွင့်အရေးကုန်ကျ စရိတ်ကို ခန့်မှန်းရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ၊ အနာဂတ်တန်ဖိုးများလည်း ရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။
Knight (2015) ကလည်း ကျေးလက်မြေယာတန်ဖိုးကို ခန့်မှန်းရန် အလို့ငှာ စံမီသားစုတစ်စုအတွက် စံပစ္စည်းခြင်းအတွက် တစ်နှစ်စာ အစားထိုးကုန်ကျစရိတ်ကို ခန့်မှန်းတွက်ချက်ရန်နှင့် ယင်းကို ရပ်ရွာ အတွင်းရှိ မိသားစုအရေအတွက်နှင့် မြှောက်ရန် အကြံပြုပါသည်။

ဈေးကွက်ပြင်ပ တန်ဖိုးခန့်မှန်းတွက်ချက်ခြင်းနည်းလမ်းများ -
ကိုယ်စားပြုအုပ်စုဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် တန်ဖိုးရှင်းတမ်းများကို ခွဲခြားသည့်နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ လေ့လာခဲ့ သည့် ဈေးကွက်များမှ ဈေးနှုန်းများကို ကိုးကားခြင်းထက် ပါဝင်သူများအား လုပ်ပိုင်ခွင့်ရရှိရန် ငွေပေးလိုသည့်ဆန္ဒရှိ/မရှိ သို့မဟုတ် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို စွန့်လွှတ်ခြင်းအား လက်ခံလိုသည့်ဆန္ဒရှိ/မရှိ အစီရင်ခံရန် မေးမြန်းပါသည်။ ကိုယ်စားပြုအုပ်စုဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနည်းလမ်းအများစုတွင် အခွင့်အရေးတစ်ခုအား သတ်မှတ်ဈေးနှုန်းပေးဝယ်လိုခြင်း သို့မဟုတ် စွန့်လွှတ်လို ခြင်း ရှိ/မရှိ ရွေးချယ်စရာနှစ်ခု ပေးပါသည်။ နောက်ဆက်တွဲမေးခွန်းက အချက်အလက် အသစ်များရရှိနိုင်ခြင်းနှင့် မဟာ ဗျူဟာကျ အဖြေများကို ရွေးထုတ်နိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေသည်။ ယင်းသည် ဒေသခံလူထု အတွက် အေးဆေးစွာချင်ချိန်နိုင်၍ အားလုံးပါဝင်ခွင့်ရရှိသည့် လုပ်ငန်းစဉ် ဖြစ်သောကြောင့် ဘုံသဘောတူညီချက်ကို ရလွယ်စေကာ အားလုံးပါဝင်ခွင့်ကို-ဦးတည်သည့်အတွက် အပြန်အလှန်ယုံကြည်မှုကို မွေးမြူနိုင်ပါသည်။
ရွေးချယ်ရန်ပုံစံချမှတ်ခြင်းသည် ဖြေဆိုသူများအတွက်ရွေးချယ်ရန် နည်းလမ်းအချို့ရရှိစေကာ အဆင့်အတန်းပင်တစ်ခါ တစ်ရန်ပါဝင်ပြီး ၎င်းတို့ကို မိမိစိတ်ကြိုက်ရွေးချယ်ခွင့်ပေး ပါသည်။ ဖြေဆိုသူများအား ၎င်းတို့၏လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၏ ပြောင်းလဲနိုင်မည့် သဘောသဘာဝနှင့် အတိုင်းအတာတို့ကို အဆိုပြုတင်ပြပြီး ထိုပြောင်းလဲမှုအတွက် ငွေပေးခြေရန် သို့မဟုတ် လက်ခံရန် ဆန္ဒသဘောထားတင်ပြရန် တောင်းဆိုပါသည်။ သို့သော် ကိုယ်စား ပြုအုပ်စုဖြင့်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းရော ရွေးချယ်ရန် ပုံစံချမှတ်ခြင်းနှစ်မျိုးလုံးသည် အနာဂတ်မျိုးဆက်များ၏ အကြိုက်သဘောကို ကွဲပြားစွာ ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်းမရှိပါ (Carson et al., 2001)။
အားလုံးပါဝင်ခွင့်ရသည့်နည်းလမ်းများတွင် ပိုမိုထဲထဲဝင်ဝင်မေးခွန်းများမေးရန် အုပ်စုဝင်များပါဝင်ပါသည်။ ရပ်ရွာလူထု အား လှုပ်ရှားမှုများ အကြောင်း နေ့စဉ်မှတ်တမ်းရေးသား၊ ထိမ်းသိမ်းထားရန်နှင့် အခြားနေ့စဉ်မှတ်တမ်းများ၊ တွေ့ဆုံ မေးမြန်းမှုများနှင့် အပြန်အလှန်စစ်ဆေးရန် တောင်းဆိုနိုင်ပါသည်။ ပြည်သူ့သဘောထားခံယူခြင်းသည် အားလုံးပါဝင်ခွင့် ရှိသော တန်ဖိုးဖြတ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်၏ လိုလားအပ်သည့် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည့် အပြန်အလှန် ယုံကြည်မှုနှင့် လေးစားမှုရရှိရန် အခွင့်အရေးပေးပါသည်။
နိုင်ငံသားများ၏ စီရင်ရေးအဖွဲ့ဆိုသည်မှာ မူဝါဒပြဿနာတစ်ရပ်အတွက် ရည်ရွယ်ထားသည့်အုပ်စုတစ်စုဖြစ်ပြီး (Kenyon et al., 2001) ပါဝင် သူများအား လုပ်ကိုင်ယင်းသင်ယူစေကာ လုပ်ငန်းစဉ်ပြင်လာသည်နှင့်အမျှ အခြေအနေအရပ်ရပ် ကိုသိရှိ၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်စေပါသည်။ သတင်းအချက်အလက်အစုံ ပြောင်းလဲသည့်အတွက် ပါဝင်သူများ၏တန်ဖိုးလည်း ပြောင်းလဲနိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံသားများ၏ စီရင်ရေးအဖွဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်နောက်ကွယ်မှ အကျိုးကျေးဇူးများနှင့် ဆန္ဒများကို ထုတ်ဖော်ပြသပါသည်။ ထို့ကြောင့် အကယ်၍ ယင်းကို ကိုယ်စားပြုအုပ်စု တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းမှ အရေအတွက်ရလဒ်နှင့် ပေါင်းစပ်ပါက တန်ဖိုးဖြတ်ရန် ချင်ချိန်နိုင်စွမ်းရှိစွာ၊ အားလုံးပါဝင်ခွင့်ရပြီး နှစ်သက်ရာ အပြုသဘော ဆောင်သည့် နည်းလမ်းကို ရရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးများ၏ ခန့်မှန်းချက်များသည် တိကျမှုမရှိနိုင်ပါ။ သို့သော် အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ ပါဝင်သူများသည် ဈေးကွက်ပြင်ပလုပ်ပိုင်ခွင့်၏ တန်ဖိုးအမှန်နှင့် ၎င်းတို့ကိုမည်သို့အသုံးပြုနိုင်မည့် အလားအလာရွေးချယ်ခွင့် တို့ကိုတန်ဖိုးထားကြောင်း ဆိုလိုသည့် ၎င်းတို့၏ အရောင်း/အဝယ်စတင်ပြု လုပ်လိုသည့် ဆန္ဒများကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

တန်ဖိုးကိုခန့်မှန်းတွက်ချက်ရန် အရောင်း/အဝယ်တန်ဖိုးတစ်ရပ် အသုံးပြုခြင်း

သစ်တောမြေအား ဓလေ့ထုံးတမ်းလုပ်ပိုင်ခွင့်အား ဒေသခံလူထုကို မည်ကဲ့သို့တန်ဖိုးဖြတ်မည်ကို စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ထိုအခွင့်အရေးများကို တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုမည် မဟုတ်ပါ။ ၎င်းတို့သည် ယဉ်ကျေးမှု သို့မဟုတ် ဘာသာရေးနှင့် သက်ဆိုင်နိုင်ပြီး လူတစ်ဦးချင်းစီသီးခြားအုပ်စုနှင့်သာသက်ဆိုင် နိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် ထင်း၊ စားကျက်၊ ပျားရည်/ပျားအုံ? ဆေး၊ သစ်သီးရိုင်း၊ အမဲလိုက်ခြင်း၊ သစ် စသည်တို့ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းသည် ငွေကြေးအတွက် အခြေခံခြင်းထက် ဝမ်းစာဖူလုံယုံမျှသာဖြစ်ပါက ငွေကြေးမဟုတ်သော အရောင်း/အဝယ်တန်ဖိုး တစ်ခုကို သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ ပါဝင်သူများအနေနှင့် ယင်းနှင့်အတူ ငွေကြေးတန်ဖိုးကိုပူးတွဲတင်ပြနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ နို့စားနွားတစ်ကောင်၊ စက်ဘီးတစ်စီး စသည်ဖြစ်ပါသည်။ အရောင်း/အဝယ်တန်ဖိုးအပါအဝင် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို ရေတွက်စက်များ အသုံးပြု၍ အမှတ်ပေးပါသည်။ ယင်းက အခွင့်အရေးတစ်ခုကို အရောင်း/အဝယ်တန်ဖိုးနှင့်ညီမျှသော ငွေကြေးပမာဏများ အဖြစ် ပြောင်းလဲနိုင်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အရောင်း/အဝယ်တန်ဖိုး၏ ငွေကြေးတန်ဖိုးကို သိရှိပါက တန်းတူ ငွေကြေးပမာဏကို သိရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးများသည် ရောင်းဈေးကဲ့သို့ပင် ဤတို့၏တန်ဖိုး၏ ကြီးမားသောအစိတ်အပိုင်းကို လုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုင်ဆောင်ထားခြင်းမှ အနာဂတ်တွင်ရရှိမည်ဟုယူဆထားသည့် အကျိုးအမြတ်မှ ရရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။ ရောင်းဈေးအတွက် ခန့်မှန်းအနာဂတ်ဝင်ငွေကို ထိုဝင်ငွေနှင့်ဆက်စပ်လျက်ရှိသော ကြုံတွေ့ရမည်ဟုယူဆထားသည့်အန္တရာယ်ဖြစ်စေမည့်နှုန်းဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသည့် စီးပွားရေးနည်းလမ်းတစ်ရပ်ကို အသုံးပြုပါသည်။ လျော့ပေါ့ပေးသည့်နှုန်းရွေးချယ်မှုအထောက်အထားကို ဈေးကွက်မှ ရရှိနိုင်ပါသည်။

သင်တော်သော လျော့ပေါ့နှုန်းကိုရွေးချယ်ခြင်းသည် ဈေးကွက်ပြင်ပပစ္စည်းများကို တန်ဖိုးဖြတ်သည့်အခါ သာ၍စိန်ခေါ်မှုကြီးမားနိုင်ပါသည်။ လူမှုရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ပစ္စည်းများဖြစ်ပါက စိတ်ကြိုက်ရွေးချယ်သည့်အချိန်သည် အဆင်မပြေဖြစ်ကာ မျိုးဆက်များအကြား အမြင်များသိရှိနိုင်ရန် ပိုမိုကာလကြာရှည်စေသည့် သဘောထားပေါင်းစုံ ကိုထင်ဟပ်စေမည် ဖြစ်ပါသည်။

လူမှုရေးလျော့ပေါ့နှုန်းထား

အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဗဟိုတရားရုံးချုပ်သည် ကျွမ်းကျင်သူများကော်မတီတစ်ရပ်အား ဂေဟဆိုင်ရာစီမံကိန်းများ အောင်မြင်ရေး၊ သစ်တောများပြန်လည်ဖွားထောင်ရေးနှင့် ဂေဟဆိုင်ရာမျှတမှုနှင့် ဂေဟစနစ်တို့ကို ထိန်းသိမ်းရေး တို့ အတွက် အသုံးပြုရန် အသားတင်ရှိသည့်တန်ဖိုး (Net present value- NPV) ငွေပေးချေမှုစနစ် တစ်ခုကိုပြင်ဆင်ထားရန် အမိန့်ပေးခဲ့ပါသည်။ NVP ငွေပေးခြေခြင်းသည် ပတ်ဝန်းကျင်အားကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရန် နှင့် မည်သည့်တစ်ဦးတည်း မူပိုင်ခွင့်များနှင့်မသက်ဆိုင်ပါ။ ယင်းကို သစ်တောနယ်မြေအား သစ်တောမဟုတ်သောမြေအဖြစ် အသုံးပြုခွင့်သို့ ပြောင်းလဲသည့်အခါ ပေးရန်ဖြစ်ပါသည်။ ကော်မတီကအသုံးပြုသည့် NVP သည် “အချိန်ကာလတစ်ခုအတွင်းသစ်တောမှ စီးဆင်းလာမည့် ဂေဟစနစ်ကုန်ပစ္စည်းများနှင့်ဝန်ဆောင်မှုများ၏ အသားတင်ကုန်ကျသင့်သည့်စရိတ် ရူပီးတန်ဖိုးမှ လျော့ပေါ့သော ပမာဏစုစုပေါင်း” ကိုရည်ညွှန်းပါသည်။ ထိုကော်မတီသည် အလွှာအသီးသီးမှ ပါဝင်ပတ်သက်သူများအကြား NVP လျော်ကြေးရန်ပုံငွေကို ရာခိုင်နှုန်းအစုတစ်စုထားရန် အဆိုပြုခဲ့ပါသည်။ ယင်းအဆင့်များမှာ -

- ဒေသန္တရအဆင့် - သစ်မဟုတ်သော တောထွက်ပစ္စည်းများ၊ ထင်း၊ ကျွဲစာ-နွားစာများ၏ ၁၀၀ ရာခိုင်နှုန်း၊ ရေဝေရေလဲဝန်ဆောင်မှုများ၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်း၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ၏ ၄၅ ရာခိုင်နှုန်း၊
- ပြည်နယ်အဆင့် - သဘာဝခရီးသွားလုပ်ငန်း၏ ၁၀၀ %၊ ရေဝေရေလဲဝန်ဆောင်မှုများ၏ ၅၀%၊ ကာဘွန်၏ ၉၀% နှင့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ၏ ၄၅ ရာခိုင်နှုန်း၊
- အမျိုးသားအဆင့် - ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ၏ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း၊ ကာဘွန် ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း၊

Himachal Pradesh တွင်ပြုလုပ်သည့်လေ့လာမှုတွင် လူမှုရေးလျော့ပေါ့နှုန်း ၅ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် နှစ် ၂၀ ကာလအတွက်တွက်ချက်၍ NVP အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။

၄.၆ ။ တန်ဖိုးဖြတ်မှုအား အစီရင်ခံခြင်း။

တန်ဖိုးဖြတ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်မှ ရလဒ်အား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း၏ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ပါသည်။ အများပြည်သူကဏ္ဍ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများစွာအတွက် - ဥပမာ အခွန်စည်းကြပ်ခြင်း သို့မဟုတ် သိမ်းဆည်းခြင်းရည်ရွယ်ချက်များအတွက် - ရိုးရိုးဂဏန်း တစ်လုံးပေါ်ထွက်လာမည် ဖြစ်ပါသည်။ အမှန်တကယ်တွင် အခွန်စည်းကြပ်ရန်အကဲဖြတ်သည့်ကိစ္စရပ်တွင် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများထောင်ပေါင်းများစွာလိုအပ်မည်ဖြစ်ပြီး တန်ဖိုးနှင့်တစ်ကွ အခြေခံမြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှု အသေးစိတ် တို့သည် ရလဒ်အတိုင်းအတာဖြစ်လေ့ရှိပါသည်။

ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍတွင် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောအကြံပြုချက်၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ဖြစ်လေ့ရှိပါသည်။ ငှားရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနှင့်အတူ အန္တရာယ်အကဲဖြတ်ခြင်း ဒွန်တွဲပါလာနိုင်ပြီး ငွေစာရင်းများအတွက် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းတွင် ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းတစ်ခုအားလက်ရှိ အသုံးချမှုပုံစံအတိုင်း တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနှင့် ယင်း၏ ပြုလုပ်ရန် အလားအလာရှိသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတန်ဖိုးတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ယင်းကိုဆောင်ရွက်ရန်မှာ တန်ဖိုးကိန်းဂဏန်းတစ်ရပ်ကို အစီရင်ခံစာတွင် ပေါင်းစုတင်သွင်းလေ့ရှိပါသည်။ ရာဖြတ်နှင့် ဖောက်သည်တို့အကြား စာချုပ်စာတမ်းဖြင့်ဆက်ဆံရေး ရလဒ် အနေနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်မှုအစီရင်ခံစာပါကြောင်းအရာတွင် တရားဝင်ပေးရန်တာဝန်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အများများ၊ မှားယွင်းမှုများနှင့် ချန်ရစ်ထားခြင်းများကြောင့် နမောန်နမူနာအတွက်အလျော်တောင်းခံမှုများ ရှိနိုင်ပြီး အချို့ကိစ္စရပ်များ၌ ကျသင့်သည့် ဆုံးရှုံးမှုများ ကြီးမားနိုင်ပါသည်။

အထက်ပါကိစ္စရပ်တွင် ဘဏ္ဍာရေးနှင့်စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် တင်သွင်းသည့်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း အစီရင်ခံစာ၏ အရေးပါမှုကြောင့် ပညာရှင်အဆင့်ရာပြတ်များအသင်းများစွာတို့သည် တန်ဖိုးဖြတ်မှုအစီရင်ခံစာများအတွက် လိုအပ်ချက်များကို သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရလဒ်များက တစ်သမတ်တည်းရှိလာကာ ချန်ထားခဲ့သော အမျိုးအမည်များ အနည်းဆုံးဖြစ်လာသည်။ အမှန်တကယ်တွင် လျော်ကြေးငွေသတ်မှတ်ရသည့် ရာပြတ်များသည် အာမခံစည်းကမ်းချက် တစ်ရပ်အနေနှင့် ပြဌာန်းထားသည့်အစီရင်ခံစာလိုအပ်ချက်များကို လိုက်နာရန် တိုက်တွန်းလေ့ရှိပါသည်။

အနိမ့်ဆုံးအနေနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်မှုအစီရင်ခံစာတွင် ဖောက်သည်၊ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် တန်ဖိုးဖြတ်မည့်အရာဝတ္ထု ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်း အမျိုးအစားနှင့်အသုံးချပုံ၊ တန်ဖိုးဖြတ်ထားသည့်တရားဝင်အကျိုးအမြတ်၊ တန်ဖိုးဖြတ်မှုဆောင်ရွက်ရာ၌ အခြေခံခဲ့သော အချက်များ စသည် တို့ကို ဖော်ပြသင့်ပါသည်။ ယူဆချက်များစွာ (ဥပမာ အမည်ပေါက်ပိုင်ဆိုင်မှု၊ အဆောက်အဦအခြေအနေ၊ စီမံကိန်းများ၊ ညစ်ညမ်းမှုများ၊ ကျန်းမာရေးထိခိုက်စေသည့် အရာများ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ရေးရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် ရေရှည်တည်တံ့မှု စသည်တို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍) အခြေအနေများ (အခွန်စည်းကြပ်မှု၊ အသုံးစရိတ်များ၊ အရောင်း/အဝယ် ကုန်ကျစရိတ်များ၊ အမည်ကောင်းရရှိမှု၊ အတွင်းတပ်ဆင်မှုများ အားကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းကဲ့သို့သော)၊ အရန်ထားခြင်းများ၊ အထူးညွှန်ကြားချက် များနှင့် ထွက်ခွာမှုများ စုံစမ်းစစ်ဆေးသည့် တန်ဖိုးဖြတ်သည့်၊ အစီရင်ခံသည့်နေ့စွဲများကို မှတ်တမ်းတင်ထားသင့်ပါသည်။ ရာပြတ်၏ အနေအထားနှင့် ယခင်ပါဝင်မှု များအား ဖော်ပြချက်များ၊ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုအတိုင်းအတာ၊ အားထားရသည့် သတင်းအချက်အလက်၏သဘော သဘာဝနှင့်အရင်းအမြစ်တို့ကိုလည်း ထည့်သွင်းသင့်ပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်မှုပမာဏ (နှင့်ဖော်ပြထားသည့်ငွေကြေး) တို့ကိုအောက်ပါအချက်များအားဖြင့် အစီရင်ခံသင့်ပါသည်။

- အသုံးပြုသည့်နည်းလမ်းအရ စာရင်းရှင်းတမ်း၊
- ထုတ်ဝေရန် သဘောတူညီမှု သို့မဟုတ် တားမြစ်ချက်များ၊
- ဖောက်သည်များထက် အဖွဲ့များအားပေးရန်ရှိမှု အကန့်အသတ် သို့မဟုတ် ကင်းလွတ်ခွင့်၊
- တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို သင့်တော်သော အမျိုးသားတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းစံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း အတည်ပြုချက်၊ လမ်းညွှန်ချက်များကို ကိုးကားလျှက်၊ ထိုအချက်များသည် သင့်တော်သောအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တန်ဖိုးဖြတ်မှုစံချိန်စံညွှန်းများနှင့် အညီဖြစ်သင့်ပါသည်။
- အခ တွက်ချက်မည့်အခြေခံအချက်အသေးစိတ်၊
- တိုင်ကြားစာကိုင်တွယ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ် သို့မဟုတ် ယင်းအားရည်ညွှန်းချက်
- ရာပြတ်၏ လက်မှတ်

ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများတန်ဖိုးကို အစီရင်ခံတင်ပြသည့်အခါ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတစ်ရပ်လုံး၏တန်ဖိုးသည် ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းတန်ဖိုး တစ်ခုချင်းစီ၏ ပေါင်းလဒ်နှင့်ကွာနေပါကယင်းကို အစီရင်ခံစာတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြသင့်ပါသည်။ အလားတူပင် အနှုတ်တန်ဖိုးများကို သီးခြား အစီရင်ခံ သင့်ပါသည်။

IVSC တွင် တန်ဖိုးဖြတ်ရန်တာဝန်ပေးသည့်အခါ လုပ်ဆောင်ရမည့်နယ်ပယ်၊ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်၊ ယူဆချက်များ နှင့် အထူးယူဆချက်များ၊ ကုန်ပစ္စည်းများ၏ မတည်မြဲခြင်း၊ နှင့် အကန့်အသတ်ဖြစ်စေသည့်အခြေအနေများကို ရှင်းလင်း၊ တိကျစွာ ဖော်ပြထားခြင်းဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်မှုအစီရင်ခံစာတွင် တန်ဖိုးကို တာဝန်ပေးသည့်အဖွဲ့အစည်း နှင့် အခြားဦးတည်သည့် အသုံးပြုသူများအကြား အရှုပ်/အရှင်း ကင်းစွာ ဆက်သွယ်ပေးနိုင်ရမည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည် (IVSC, 2013) ။ အစီရင်ခံစာတွင် အောက်ပါရည်ညွှန်းချက်များ ပါဝင်သင့်ပါသည် -

- ရာဖြတ်၏ဂုဏ်အင်္ဂါများနှင့် အဆင့်အတန်း
- ဖောက်သည်နှင့် အခြားသော ရည်ရွယ်သည့်အသုံးပြုသူများ၏ ဂုဏ်အင်္ဂါများ
- တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်
- တန်ဖိုးဖြတ်မည့်ပစ္စည်း သို့မဟုတ် ပေးရန်တာဝန်တို့ ဂုဏ်အင်္ဂါများ
- တန်ဖိုး၏ အခြေခံ
- တန်ဖိုးဖြတ်သည့် ရက်စွဲ
- စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု အတိုင်းအတာ
- သတင်းအချက်အလက်၏ သဘောသဘာဝနှင့် အရင်းအမြစ်တို့ အားထားရသည့်အရာ
- ယူဆချက်များနှင့် အထူးယူဆချက်များ
- အသုံးချပုံ၊ ခွဲဝေပေးခြင်းနှင့် အများပြည်သူထံအသိပေးခြင်း တို့အပေါ် တားမြစ်ချက်များ
- တာဝန်ပေးမှုအား IVS နှင့်အညီဆောင်ရွက်ပြီးစီးကြောင်း အတည်ပြုချက်
- တန်ဖိုးဖြတ်သည့်နည်းလမ်းနှင့် အကြောင်းပြချက်
- ပမာဏ
- အစီရင်ခံသည့် ရက်စွဲ

တန်ဖိုးဖြတ်မှုအစီရင်ခံစာသည် ပုံစံမျိုးစုံရှိနိုင်ပါသည်။ - အပေါင်ခံသူများထံမှ သတ်မှတ်ထားသည့်ပုံစံ၊ ရုံးတွင်းစာချုပ်လွှာ၊ သို့မဟုတ် အပြည့်အစုံ ရေးသားတင်ပြသည့် အစီရင်ခံစာ စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။ အချို့သော အစီရင်ခံစာများသည် အခြား အစီရင်ခံစာများထက် ပို၍အသေးစိတ် ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ အသေးစိတ်အစီရင်ခံစာတစ်စောင်တွင် နှိုင်းယှဉ်နိုင်သည့် အထောက်အထားစာရင်းနှင့် ထိုအထောက်အထားအားလေ့လာသုံးသပ်ချက်တွဲလျက် ပါဝင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိ ဈေးကွက် အခြေ အနေများ၊ ကုန်သွယ်မှုများ၊ ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်မည့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအဆိုပြုချက်များ အကြောင်း ရှင်းလင်းဖော်ပြချက် များလည်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ အချို့သောဖောက်သည်များအတွက် တန်ဖိုးတွက်ချက်ပုံကိုအပြည့်အစုံ မှတ်ချက်ပြုပေးရန် လိုအပ်ပြီး အခြားသူများမှာ နောက်ဆုံးထွက်ရှိသည့်တန်ဖိုးကိန်းဂဏန်းကိုသာ စိတ်ဝင်စားကြပါသည်။

တန်ဖိုးဖြတ်မှုအစီရင်ခံစာတစ်ရပ်တွင် ပါဝင်သောအင်္ဂါရပ်များ၏ သဘောသဘာဝနှင့်အတိုင်းအတာကို တန်ဖိုးဖြတ်မှုမပြုမီ ကြိုတင်၍သဘောတူညီချက် ရယူထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်မှုတစ်ခု၏ အခြေခံဒေါက်တိုင်ဖြစ်သော တွက်ချက်မှု များသည် ကွန်ပြူတာဖိုင်များ၊ လက်ရေးဖြင့်ရေးသားထားသော “လုပ်ငန်းမှတ်စုများ”၊ ဖုန်းခေါ်ဆိုမှုမှတ်စုများ၊ အရောင်း ဘောင်ချာမိတ္တူများ စသည်ဖြင့် ပါရှိနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့ကို ထိန်းသိမ်းထားသင့်ပါသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့သည် အစီရင်ခံစာ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု အဖြစ်ပါဝင်ရန်မလိုအပ်သကဲ့သို့ ဖောက်သည်ထံ ဝေမျှရန်လည်း မလိုအပ်ပါ။ တန်ဖိုးဖြတ်မှုစံချိန်စံနှုန်းတွင် တန်ဖိုးဖြတ်မှုအစီရင်ခံစာများအတွက် အကျဉ်းချုံးကျိုးကြောင်းဖော်ပြချက်ကို သတ်မှတ်ထားသင့်ပြီး ရာဖြတ်များသည် လိုအပ်ပါက ၎င်းတို့၏ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့်လုပ်ငန်းစဉ်အား စာရင်းစစ်မှတ်ချက်ကို ထုတ်ပေးနိုင်ရပါမည်။

နိုင်ငံအချို့တွင် အများပြည်သူသိရှိနိုင်သော အလွန်အသေးစိတ်သည့် အမျိုးသားတန်ဖိုးဖြတ်မှုစံချိန်စံနှုန်းအစုံ များ ရှိပါသည်။ ဥပမာ ဩစတြေးလျား၊ နယ်သာလန်၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဗြိတိန် နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် လုပ်ပိုင်ခွင့် ခိုင်မာသောဈေးကွက်များရှိသည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုပြည်များတွင် ဆောင်ရွက်သည့် တန်ဖိုးဖြတ်သည့်လုပ်ငန်းများကို ပြန်လည် ရှင်းလင်း ဖော်ပြရန် ရည်ရွယ်သော်လည်း ၎င်းတို့သည် မိမိကိုယ်ပိုင်စံချိန်စံနှုန်းဖြင့် မူကြမ်းပြန်လည် ရေးဆွဲရန်စဉ်းစားသည့် နိုင်ငံများ အတွက်သာ အသုံးဝင်သည့် အရင်းအမြစ်ကို ပေးပါသည်။

၄.၇ ။ အကျဉ်ချုပ်

- ✓ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို မြေယာမူဝါဒတွင် အကြောင်းအရာတစ်ရပ်အနေနှင့်ပါဝင်သင့်ပါသည်။ ရာဖြတ်တစ်ဦးသည် အစိုးရအဆင့်မြင့်အရာရှိအဆင့် တွင်ကိုယ်စားပြုနိုင်ခြင်းရှိစေရန် အကြံပြုလိုပါသည်။
- ✓ စုံစမ်းခြင်းများနှင့် ထောက်လှမ်းခြင်းများသည် တန်ဖိုးဖြတ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် အခြေခံအစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်ပြီး ချင့်ချိန်ဆောင်ရွက်သင့်ကာ သင့်လျော်စွာ မှတ်တမ်းထိန်းသိမ်းထားသင့်ပါသည်။ ရုပ်ဝတ္ထုပိုင်းဆိုင်ရာ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းသည် ပုံမှန်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် မြေယာနှင့်အဆင့်မြင့်တင်တည်ဆောက်ထားမှုများ (ပိုင်ဆိုင်မှု၊ အသုံးချမှု စသည်)၊ အရောင်း/အဝယ်အကြောင်းအသေးစိတ်၊ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့်ဈေးကွက်အခြေအနေ (စီးပွားရေး လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်မှု၊ ဥပဒေပြုရေး၊ စီမံကိန်းစည်းမျဉ်းဥပဒေချမှတ်ရေး) များအကြောင်း အသေးစိတ်အချက်အလက်များ အချိန်မီ၊ ဘက်ပေါင်းစုံမှ စုဆောင်း၊ ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်းကိုလည်း မဖြစ်မနေလုပ်ဆောင်ရန် အရေးကြီးပါသည်။
- ✓ တန်ဖိုးနှင့်တန်ဖိုးဖြတ်ရာတွင်ယူဆချက်များ၏ အခြေခံကို ရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားရမည်။
- ✓ မည်သည့်နည်းလမ်းကိုအသုံးပြု၍ တန်ဖိုးဖြတ်သည်ဖြစ်ပါစေ ပါဝင်သူများနှင့်နစ်နာဆုံးရှုံးသူများ၏ အမူအကျင့်များကို ထင်ဟပ်စေရမည်။
- ✓ ရာဖြတ်များသည် ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးအပြင် ရောင်းဈေးတို့ကို အသိအမှတ်ပြု၊ ဖော်ထုတ်၊ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။ ရာဖြတ်များသည် ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးများအား ခန့်မှန်းတွက်ချက်ရာတွင် ကြုံတွေ့ရမည့်စိန်ခေါ်မှုများ နှင့် ယင်းတို့ကို ဖြေရှင်းနိုင်သည့် နည်းလမ်းမျိုးစုံတို့ကို ရှင်းလင်းစွာသိထားရမည်။ အထူးသဖြင့်ယင်းစိန်ခေါ်မှုများတွင် ရရှိလာမည့်အကျိုးကျေးဇူးများ၏ ရေရှည်၊ အချင်းချင်းဆက်နွယ်သည့်သဘော၊ ဘုံပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ငွေကြေးနှင့်ဖြေရှင်းမရ သည့်သဘောသဘာဝများပါဝင်ပါသည်။ ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုးအတွက် ရာခိုင်နှုန်းတွက်သည့်နည်းလမ်းများ ပေါ်ပေါက်လာနေပြီးဖြစ်ပါသော်လည်း ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် များစွာလိုအပ်နေပါသေးသည်။
- ✓ တန်ဖိုးဖြတ်မှုအစီရင်ခံစာသည် ရည်ရွယ်ချက်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ကျင့်ဝတ်နှင့် ကျွမ်းကျင်မှုစံနှုန်း၊ အစီရင်ခံမှုနှင့် ပေးရန်တာဝန် တို့ကို အမြင့်မားဆုံးကိုက်ညီရန် လိုအပ်ပါသည်။

၅

တန်ဖိုးဖြတ်သည့် စနစ်
ထိရောက်မှုရှိရန်
မည်သည့်အရာများ
လိုပါသလဲ။

စာမျက်နှာ ၇၇

၅.၁။ အဓိကအချက်များ

စာမျက်နှာ ၇၈

၅.၂။ မြေနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအချက်အလက်

စာမျက်နှာ ၈၁

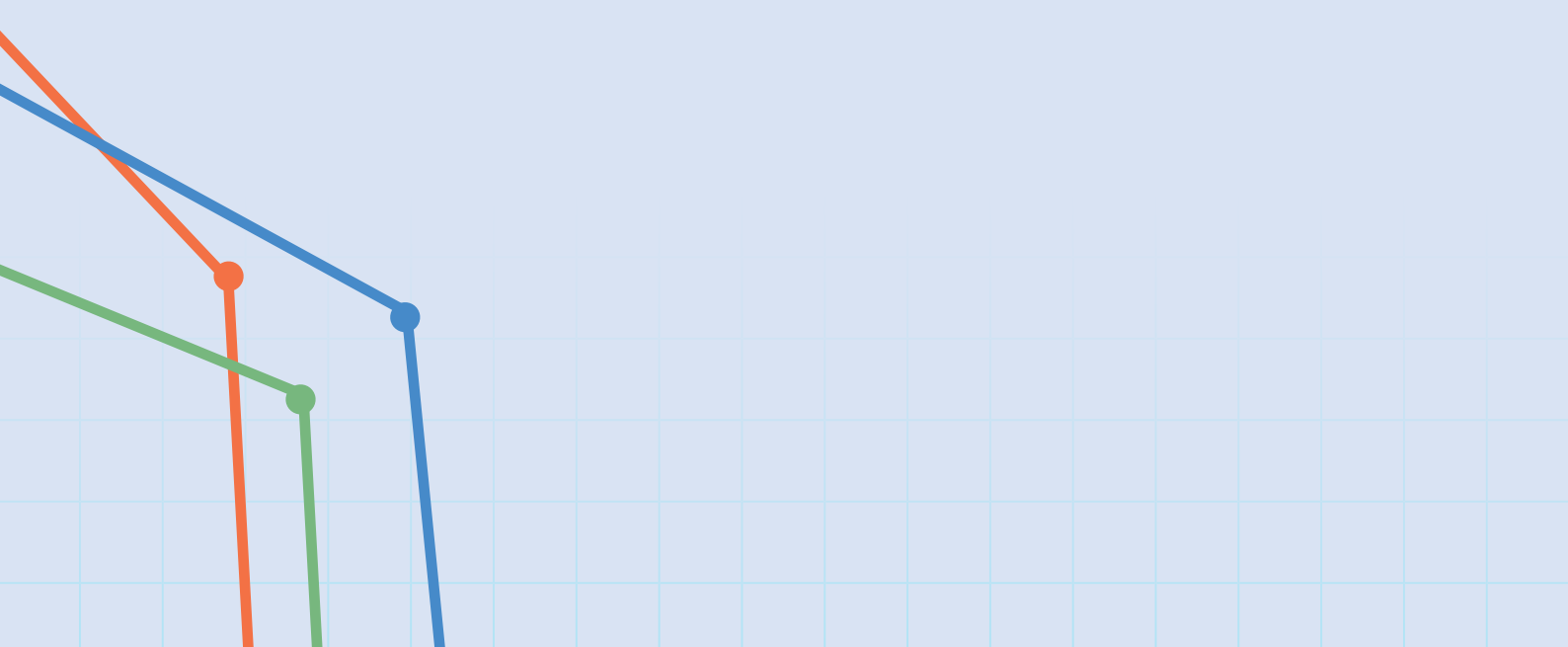
၅.၃။ တန်ဖိုးဖြတ်နိုင်စွမ်းရည်

စာမျက်နှာ ၈၇

၅.၄။ စီမံအုပ်ချုပ်မှု

စာမျက်နှာ ၉၁

၅.၅။ အကျဉ်ချုပ်

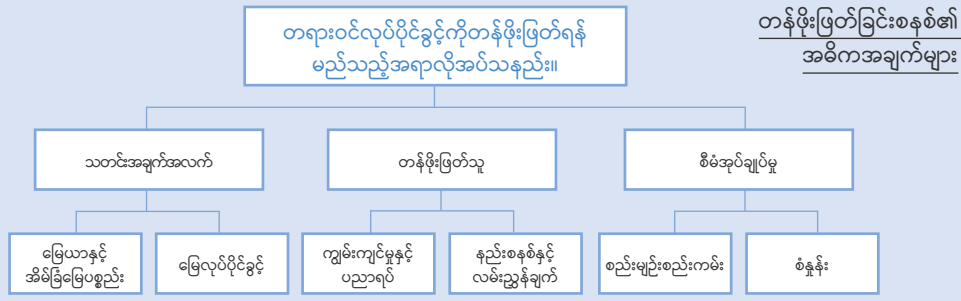

၅။ တန်ဖိုးဖြတ်သည့်စနစ် ထိရောက်မှု ရှိရန် မည်သည့်အရာများ လိုပါသလဲ။

“ ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုများ၊ အိမ်ခြံမြေသိမ်းယူခြင်းနှင့် အခွန်ကောက်ခံခြင်းတို့ကြောင့် ဈေးကွက်လည်ပတ်မှု၊ ချေးငွေအာမခံ၊ မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့် လွှဲပြောင်းရောင်းဝယ်မှုစသည့် သီးခြားရည်ရွယ်ချက်များအတွက် မျှတမှုရှိ၍ အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ အကဲဖြတ် နိုင်သည့် သင့်လျော်သောစနစ်များကို အသုံးပြုနိုင်ရန် အလို့ငှာ သေချာစေရမည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ - အပိုင်း ၁၈.၁)။

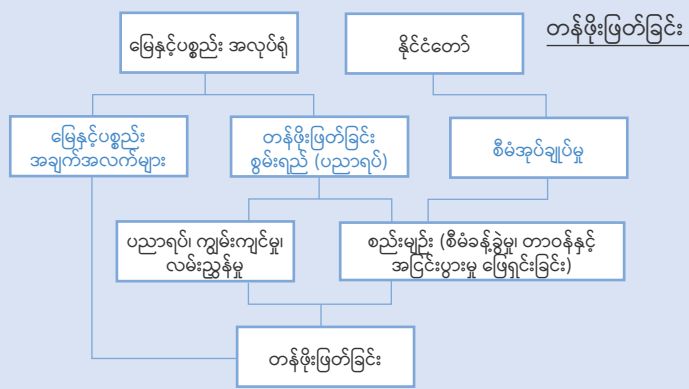
၅.၁ အဓိကအချက်များ

- ထိရောက်သောအကဲဖြတ်မှုစနစ်တွင် အချက်သုံးချက်ရှိပါသည်။ ပထမအချက်မှာ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ဈေးကွက်အတွင်းရှိ အချက်အလက်များနှင့်အတူ တန်ဖိုးဖြတ်ရမည့် မြေနှင့် အိမ်ခြံမြေပစ္စည်း၏ သဘောသဘာဝ၊ အတိုင်းအတာတို့နှင့်စပ်ဆိုင်သည့် သတင်းအချက် အလက်များကို လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်မှုဖြစ်ပြီး ဒုတိယအချက်မှာ အရည်အချင်းပြည့်ဝ၍ လုံလောက်သော အရင်းအမြစ်များကို တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း လုပ်ငန်းနှင့် တတိယအချက်မှာ အဆိုပါ လုပ်ငန်းများကို စီမံအုပ်ချုပ်မှု ခိုင်မာစေရန် ဖြစ်ပါသည်။

- တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းဆိုင်ရာစီမံအုပ်ချုပ်မှုသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပြီး ယင်းတွင် မူဝါဒ၊ ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဆိုင်ရာ စနစ်၊ ရာဖြတ်စည်းမျဉ်းများ၊ တန်ဖိုးဖြတ်မှုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်း စည်းကမ်း များနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း ပညာရပ်များ ပါဝင်သည်။
- စဉ်ဆက်မပြတ်စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့်ပုံမှန်ပြန်လည်ပြင်ဆင် ထားသောအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများသည် တန်ဖိုးဖြတ်သူ၏ တာဝန်များနှင့် ကျင့်ဝတ်များကို ကြီးကြပ်ကွက်ကဲပေးပါသည်။ ပြည်တွင်းစံနှုန်းများသည်လည်း တန်ဖိုးဖြတ်မှုစနစ်များအပေါ်လမ်းညွှန်မှုပေးနိုင်ပါသည်။

တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းဆိုင်ရာစီမံအုပ်ချုပ်မှုသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပြီး ယင်းတွင် မူဝါဒ၊ ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဆိုင်ရာစနစ်၊ ရာဖြတ်စည်းမျဉ်းများ၊ တန်ဖိုးဖြတ်မှု ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း ပညာရပ်များ ပါဝင်သည်။ စဉ်ဆက်မပြတ်စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့်ပုံမှန်ပြန်လည်ပြင်ဆင် ထားသောအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများသည်တန်ဖိုးဖြတ်သူ၏ တာဝန်များနှင့်ကျင့်ဝတ်များကို ကြီးကြပ်ကွက်ကဲပေးပါသည်။ ပြည်တွင်းစံနှုန်းများသည်လည်း တန်ဖိုးဖြတ်မှုစနစ် များအပေါ်လမ်းညွှန်မှုပေးနိုင်ပါသည်။

၅.၂ မြေယာနှင့် အိမ်ခြံမြေဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်

“ နိုင်ငံတော်သည် မြေအသုံးချခွင့်၊ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များကို လိုအပ်သလို မျှဝေ နိုင်ရေးအတွက် မူဝါဒများနှင့်ဥပဒေများ ချမှတ်ဖော်ဆောင်သင့်သည် (လမ်းညွှန်ချက်များ - အပိုင်း ၆.၅)။

“ နိုင်ငံတော်နှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများသည် ဈေးကွက်အရောင်းအဝယ်နှင့် ဈေးကွက်တန်ဖိုးနှင့်စပ်ဆိုင်သည့် သတင်း အချက်အလက်များကို ပုဂ္ဂလိကအချက်အလက်ကန်သတ်ချက်များနှင့်အညီ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရှိ ကျယ်ပြန့်စွာ လူသိရှင်ကြား ထုတ်ပြန်ခြင်းကြောင့် နိုင်ငံရေး သေချာစေရမည်ဖြစ်သည် (လမ်းညွှန်ချက်များ- အပိုင်း ၁၁.၄)။

“ နိုင်ငံတော်သည် အစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်စနစ် ကျင့်သုံးသည့် ဌာန တိုင်းရင်းသားများ နှင့် အခြားရပ်ရွာလူမှု အသိုင်းအဝိုင်းများ အပါအဝင် လုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့် ဒေသခံလူမှု အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် ဈေးကွက်တို့ကို တိုးမြှင့် ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် (မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ ကွင်းမှတ်တမ်းနှင့် လိုင်စင် စနစ်စသည့်) စနစ်များကဲ့သို့ တစ်ဦးချင်းနှင့် စုပေါင်း လုပ်ပိုင်ခွင့် များ မှတ်ပုံတင်နိုင်သည့် စနစ်ကို ဖော်ဆောင် သင့်သည် (လမ်းညွှန်ချက်များ - အပိုင်း ၁၇.၁)။

“ နိုင်ငံတော်သည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား တန်ဖိုးဖြတ်ရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရန် လိုအပ်သည့် မူဝါဒများနှင့် ဥပဒေများကို ချမှတ်ဖော်ဆောင်သင့်သည်။ တိကျမှန်ကန်ပြီး ယုံကြည်စိတ်ချရသော အကဲဖြတ်မှုများ အတွက် အခြေခံအချက်ကို ဖော် ဆောင် နိုင်ရန် ရောင်းချသည့်ဈေးနှုန်းနှင့် အခြားဆက်စပ်သတင်းအချက် အလက်များကို မှတ်တမ်းတင်ခြင်း၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ ခြင်းနှင့် ရရှိစေခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်သင့်သည် (လမ်းညွှန် ချက်များ - အပိုင်း ၁၈.၃)

မြေယာနှင့် အိမ်ခြံမြေပစ္စည်းဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို တန်းတူညီမျှ ထိရောက်စွာ ရရှိခြင်းသည် မျှတပြီးပွင့်လင်း သော ညှိနှိုင်းမှုများနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အရောင်းအဝယ် ကိစ္စရပ်များအတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤသတင်းအချက်အလက်သည် တန်ဖိုးဖြတ်သူများအတွက် အလွန် အရေးကြီး ပါသည်။

နိုင်ငံများစွာတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အရောင်းအဝယ်ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်သည် မကြာခဏဖြစ်နိုင်သော်လည်း အရောင်းအဝယ် သတင်းအချက်အလက်များကို မျှဝေရန်ယန္တရားများမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ကုန်သွယ်နေသည့် အခွင့်အရေးများကို ဝယ်ယူသူများ နှင့်ရောင်းချသူများအား ခွဲခြားသတ်မှတ်နိုင်ရန် ခက်ခဲမှုရှိခြင်း တို့ရှိနိုင်ပါသည်။ ဤအခွင့်အရေးသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရရှိထားသူများ အတွက် အထူးသဖြင့် ၎င်းတို့သည် လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းတွင် ဘေးဖယ်ခံရသူများ ဖြစ်ပါက အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိနိုင်ပါသည်။ အလားအလာရှိသော ဝယ်ယူသူများသည် တရားဝင်လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိသူများ မရနိုင်သော အခွင့်အာဏာ သို့မဟုတ် (ကျွမ်းကျင်မှုနှင့်ဗဟုသုတနှင့် သတင်းအချက်အလက်များ စသည့်) အရင်းအမြစ်များ ရရှိနိုင်ခွင့်ရှိနိုင်ပါသည်။

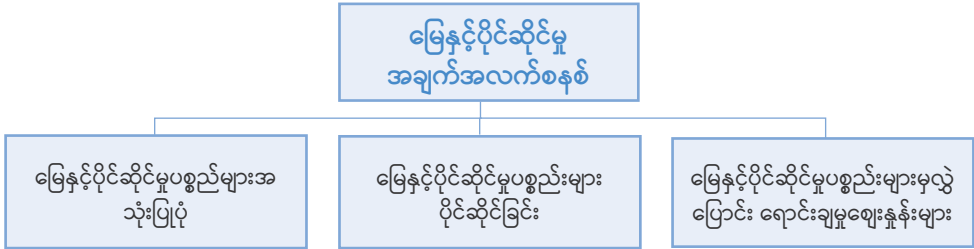
ဤအချိုးမညီသော ကုန်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေများသည် ဈေးကွက်တန်ဖိုးအပေါ် မှန်ကန်စွာ ထင်ဟပ်မှု မရှိသည့် ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးများကို သိမ်းယူလာမည်ဖြစ်ပြီး ယင်းအချက်သည် အဆိုပါ တန်ဖိုးများကို ဈေးကွက်ပြင်ပ သို့တွန်းပို့ပေးရာ ရောက်ပါသည်။ ဤပိုင်ဆိုင်ခွင့်များ သိမ်းယူခြင်းကို မဖြစ်မနေ ဆောင်ရွက်ရသည်ဖြစ်စေ၊ သိမ်းယူရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ရသည်ဖြစ်စေ သတင်းအချက်အလက်နည်းပါးမှုနှင့် အာဏာအချိုးမညီမှု တို့ကို ပေါင်းစပ်ခြင်းသည် အငြင်းပွားဖွယ်ရာဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဆိုပါ လွှဲပြောင်းရောင်းဝယ်မှုများသည် IVSC အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်နှင့် အပြည့်အဝ ကိုက်ညီမှုမရှိခြင်းကြောင့် ဈေးကွက်တန်ဖိုး၏ အထောက်အထားအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

အပြောင်းအလဲများဖြစ်ပေါ်နေသောနေရာများတွင် အငြင်းပွားမှုများကို သိသိသာသာတွေ့ရှိ နိုင်ပါသည်။ မြို့ကြီးများကဲ့သို့ တိုးတက်ပြောင်းလဲမှု မြန်ဆန်သော မြို့ပြနေရာများတွင် ကျေးလက်နှင့်မြို့ပြဈေးကွက် များသည် အပြန်အလှန်အကျိုးသက်ရောက်ပြီး တန်ဖိုးရှိသော လယ်ယာမြေများကို ပိုမိုအဖိုးတန်သည့် မြို့ပြ မြေယာအဖြစ် ပြောင်းလဲရန်ဖိအားပေးမှုများ ပိုမိုပြင်းထန်နိုင်ပါသည်။ သက်ဆိုင်သူအားလုံးအနေဖြင့် ဈေးကွက်သတင်းအချက်အလက်များကို အပြည့်အဝ လက်လှမ်းမမီနိုင်ပါက ထိုသတင်းအချက်အလက်များကို အခြေခံ အနက်ဖွင့်ပေးနိုင်သည့် တန်ဖိုးဖြတ်ကျွမ်းကျင်သူများက အချက်အလက်တိကျစွာ မပေးနိုင်ခြင်းကြောင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ပိုင်ခွင့်ရရှိသူများသည် ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် လုပ်ခလစာများကို လုံလောက်စွာ ရရှိနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

ပွင့်လင်းမြင်သာသောဈေးကွက်များ၌သာ မြင့်မားသောတန်ဖိုးများကိုအလွယ်တကူ တွေ့ရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပါ သည်။ ဈေးကွက်ရောင်းဝယ်မှုကို မဖော်ဆောင်နိုင်ပါက ဈေးနှုန်းသတင်းအချက်အလက်များကို စောင့်ကြည့် ခြင်းနှင့်မြေတန်ဖိုးကို ခန့်မှန်းခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ရလဒ်အနေဖြင့် အရောင်းအဝယ် ဈေးနှုန်း များသည် မြေယာ၏အမြင့်ဆုံးနှင့် အကောင်းဆုံးအသုံးပြုမှုကို အပြည့်အဝထင်ဟပ်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

သတင်းအချက်အလက်စနစ်များ

မြေယာနှင့်အိမ်ခြံမြေပိုင်ဆိုင်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့်လုပ်ငန်းများစွာသည်ပိုင်ဆိုင်မှု၊အသုံးပြုမှုနှင့်ဈေးနှုန်းများနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ မျှဝေခြင်းမှ များစွာအကျိုးရှိနိုင်ပါ သည်။ အကယ်၍ ဤအချက်အလက်များအား နောက်ဆုံးပေါ် သတင်းများနှင့် လူတိုင်းကလက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင်လျှင် သက်ဆိုင်သူများအနေဖြင့် အနာဂတ်မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ အသိပေး ဆုံးဖြတ်ချက်များချနိုင်ပါသည်။

မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှု သတင်းအချက်အလက်စနစ်တွင် ပါဝင်သည့် အစိတ်အပိုင်းများ

ပြီးပြည့်စုံသော မြေယာနှင့် အိမ်ခြံမြေပိုင်ဆိုင်မှုအချက်အလက်စနစ်ကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်နှင့် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရန် အဓိကအားဖြင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရတွင် တာဝန်ရှိပါသည်။ အကြောင်းမှာ နိုင်ငံတော် သည် စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း၊ အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့် အခြားအစိုးရတာဝန်များအတွက် အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေမည့် ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ဈေးနှုန်းအချက်အလက်များကို မှတ်တမ်းတင်ခြင်းနှင့် မှတ်ပုံတင်ခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် တစ်နိုင်လုံးလွှမ်းခြုံနိုင်မည့် သတင်းအချက်အလက်စနစ်များကို စတင်ရေးဆွဲခြင်း ကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံများစွာတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရက မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန်ကောက်ခံခြင်းတို့ကို စတင်ဖော်ဆောင် ပေးပါသည်။ ယင်းသည် တစ်ဦးချင်းနှင့်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ အသုံးပြုမှုနှင့် တန်ဖိုးအသေးစိတ်အချက်အလက်များနှင့်အတူ တည်နေရာ သို့မဟုတ် လိပ်စာအချက်အလက်များကို မှန်တမ်းတင်နိုင်ရန် တစ်ခါတစ်ရံ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ မှတ်ပုံတင်များအဖြစ် ရည်ညွှန်းဖော်ပြသော သီးခြား ဒေတာဘေ့စ်များတည်ဆောက်နိုင်ရန် လှုံ့ဆော်ပေးပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဒေတာဘေ့စ်များကို မှတ်ပုံတင်ခြင်းရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဘက်စုံသုံး တရားဝင်ပိုင်ဆိုင်မှုမှတ်ပုံတင် သို့မဟုတ် မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှု အချက်အလက်စနစ် ဖွဲ့စည်း၍ အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုဆိုင်ရာ အခွန်ရုံးချုပ်ကို ထိန်းသိမ်းသည့်အခါ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနှင့် အကောက်အခွန်ဌာနအပြင် မြေယာမှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ စီမံကိန်း ရေးဆွဲခြင်း၊ စစ်တမ်းကောက်ယူခြင်းများနှင့် အသုံးပြုမှုများ အပါအဝင် အခြားမြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုဌာနများ အကြား အချက်အလက်များ မျှဝေခြင်းသည် အထူးအရေးကြီးပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်စာရင်းတွင် အသစ် ကောက်ခံနိုင်သော အခွန်ယူနစ်များကို ထပ်လောင်းထည့်စေ၍ သိမ်းဆည်းထားသောစာရင်း၌ မည်သည့် ပြောင်းလဲမှုများကိုမဆို မှတ်တမ်းတင်ထားရှိပါသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်မှတ်ပုံတင်စနစ်များနှင့် အခြားမြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှု အချက်အလက်စနစ်များကို ချမှတ်ရေးဆွဲ ထိန်းသိမ်း၍ လုံလောက်သော အရင်းအမြစ်များကိုလည်း ပံ့ပိုးသင့်ပါသည်။ ကွဲပြားခြားနားသောစနစ်ကို ရေးဆွဲ၍ မတူညီသောအစိုးရဌာနများတွင် ထိန်းသိမ်းရာတွင် ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုများ လိုအပ် လာနိုင်ပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ဆိုချက်များနှင့် ထူးခြားသောအမှတ်အသားများသည် အထူးသဖြင့် ပေါင်းစည်းလယ်ယာ သတင်းအချက်အလက်စနစ်များဆီသို့ တိုးတက်ပြောင်းလဲလာသည်နှင့်အမျှ ယင်းတို့သည် အဆိုပါအခြေအနေမျိုးတွင် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။

ခလေ့ထုံးတမ်းနှင့် တရားဝင်မဟုတ်သည့် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်တို့နှင့်သက်ဆိုင်သည့် သတင်းအချက် အလက်များ

နိုင်ငံများစွာ၌ ခလေ့ထုံးတမ်းနှင့် တရားဝင်မဟုတ်သည့် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့်ပတ်သက်သည့် အချက် အလက်များကို အလွယ်တကူမရရှိနိုင်သဖြင့် ဤလုပ်ပိုင်ခွင့်များအတွက် ဈေးကွက်တွင် ပိုမိုဆုံးရှုံးနိုင်ချေ များစေပါသည်။ ငွေကြေးဆိုင်ရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် ပိုမိုကြီးမားသော အခက်အခဲများအား ညှိယူ၍ လျော့ချ ပေးသည့်နှုန်းတစ်ခုကို ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော ဝင်ငွေခွန်ပေါ်တွင် ထားရှိပြီး ပိုမိုတင်းကြပ်သော ချေးငွေစံနှုန်း များချမှတ်ခြင်းဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်တန်ဖိုးများလျော့ကျစေမည် ဖြစ်ပါသည်။ အလားအလာရှိသော ဝယ်ယူမှုများ အနေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ်ချမှတ်နိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်သည့် အချက်အလက်များ ရရှိရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်၍သော်လည်းကောင်း၊ လွှဲပြောင်းရောင်းဝယ်ငှားရမ်းမှုများနှင့်ဆက်စပ်သည့် ပြဿနာများ အတွက် အာမခံမှုကို စီစဉ်ပေး၍သော်လည်းကောင်း အချိန်နှင့် အရင်းအမြစ်များကို လုံလုံလုံလုံယူရှိစွာ အသုံးပြုနိုင်ရန် လိုအပ်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ရာဖြတ်များတွင် အချက်အလက်များ လိုအပ်သည်။

လျှပ်စစ်ဓာတ်အားဖြန့်ဖြူးရေးကုမ္ပဏီတစ်ခုသည် ဗွီအားမြှင့်ပါဝါလိုင်းတစ်ခုနှင့် အပူစွမ်းအင်သုံးလျှပ်စစ် ဓာတ်အားပေးစက်ရုံ တစ်ရုံတည်ဆောက်ရန် ဆန္ဒရှိခဲ့သည်။ ကုမ္ပဏီသည် ထိုစီမံကိန်း ဖော်ဆောင်မှု အကျိုးဆက်အဖြစ် မြေယာသိမ်းယူလိုက်သည့်အတွက် မြေပိုင်ရှင်များအား လျော်ကြေးပေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။ သိမ်းယူလိုက်သည့်မြေယာ၏တန်ဖိုးကို ခန့်မှန်းတွက်ချက်နိုင်ရန်အလို့ငှာ ရာဖြတ်များကို ခန့်အပ် ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့အား တန်ဖိုးဖြတ်နိုင်ရေးအတွက် အခြေခံအချက်တစ်ခုဖြစ်သည့် တရားဝင်ရောင်းချမှု မှတ်တမ်းကို အသုံးပြုရန် ဥပဒေဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်တစ်ခုရှိသော်လည်း ရာဖြတ်များသည် ဒေသတွင်းရှိ လုံလောက်သည့် လွှဲပြောင်းရောင်းဝယ်မှု အချက်အလက်များကို ရှာဖွေရန်မှ မတတ်နိုင်ခဲ့ပေ။ ဆယ်စုနှစ်အကြာတွင် ထိုနိုင်ငံ၌ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားပြီးနောက် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ပိုင်ဆိုင်မှု အခွင့်အရေးများသည် မရှင်းမလင်းဖြစ်ခဲ့ပြီး အချို့ကိစ္စများတွင် မှတ်တမ်းများပင် မကျန်တော့ပေ။ ၎င်းအစား မြေယာတန်ဖိုးများအတွက် ကိုယ်စားလှယ်များအဖြစ် ရာဖြတ်များသည် သစ်ထုတ်လုပ်မှု တန်ဖိုး၊ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ရိတ်သိမ်းမှုများနှင့် အဆောက် အအုံများအား တည်ဆောက်ခြင်း တို့နှင့်ပတ်သက်သည့် တန်ဖိုးများအပေါ် ၎င်းတို့၏ တန်ဖိုးဖြတ်မှုများကို အခြေခံတွက်ချက်ခဲ့ပါသည်။

မှတ်ပုံတင်ထားခြင်းမရှိသော၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် တရားဝင်မဟုတ်သည့် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့် ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များကို ထိန်းသိမ်းခြင်းသည် ခက်ခဲသော်လည်း အဆိုပါအခွင့်အရေးများအား တန်ဖိုးဖြတ်ရာတွင် လွန်စွာ အထောက်အကူဖြစ်စေပါသည်။

တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအတွက် သတင်းအချက်အလက်အခြေစိုက်စခန်း (ဒေတာဘေ့စ်) များကို တည်ဆောက်ခြင်း

ဂျမေကာနိုင်ငံတွင် အိမ်ခြံမြေပိုင်ဆိုင်မှုဆိုင်ရာအခွန်တစ်မျိုးအား စတင်မိတ်ဆက်ရန်အလို့ငှာ မှတ်ပုံတင်ထားသည့် သို့မဟုတ် မှတ်ပုံတင်မထားသည့် မြေယာနှစ်မျိုးလုံး၏ ပိုင်ရှင်များနှင့် သိမ်းယူထားသူများအား ခွဲခြား သတ်မှတ်ပေးရန် ကွင်းဆင်းစစ်ဆေးခြင်းများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပြီး “ပတ်ဝန်းကျင်” မြေပုံများကို ပထဝီ ဆိုင်ရာအချက်အလက်စနစ် (GIS) ကို အသုံးပြု၍ ရေးဆွဲခဲ့ကြပါသည်။ အဆိုပါစနစ်သည် တရားဝင် ပိုင်ဆိုင်မှုလက်မှတ် ရှာဖွေနေသည့်အခါမျိုးတွင် “ပိုင်ဆိုင်မှုအထောက်အထား” မှတ်တမ်းများကိုလည်း ပံ့ပိုးပေးပါသည်။ စံနှုန်းပုံစံများအား တင်သွင်းပေးခြင်းမှတစ်ဆင့် ပိုင်ဆိုင်မှု သို့မဟုတ် ပိုင်ရှင်များ၏ ပုံမှန်ပြောင်းလဲခြင်းများ အဆင်ပြေလွယ်ကူစေရန် ပံ့ပိုးပေးထားမှုများနှင့်အတူ ဤပုံစံနည်းလမ်းသည် အခြေခံအားဖြင့် မှတ်ပုံတင်မထားသော မြေယာများအတွက် မှတ်ပုံတင်ခြင်းလုပ်ငန်းအဖြစ် အခြေခံအားဖြင့် ဆောင်ရွက်ပေးရပါသည်။ မှတ်ပုံမတင်ထားသော ပိုင်ဆိုင်မှုများအား ထည့်သွင်း တွက်ချက်မှု တန်ဖိုးဖြတ်စာရင်းတွင် အစိုးရအနေဖြင့် မြေယာမှတ်ပုံတင်စရိတ်လျှော့ချနိုင်ရေးအတွက် ကောင်းမွန်သော နည်းလမ်းသစ်များဖြင့် လုပ်ကိုင်စေရန် ခွင့်ပြုပေးထားပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တန်ဖိုးအလိုက် ပေးဆောင်ရသည့် ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန် စရိတ်သည် (ဈေးကွက်တန်ဖိုးထက်) အဆမတန် ပိုမိုနိမ့်ကျသော အကဲဖြတ် တန်ဖိုးအပေါ် အခြေပြုထားပါသည်။

မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှု အချက်အလက်များရရှိရန် ဖွင့်လှစ်ပေးခြင်း

မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအချက်အလက်များအား အွန်လိုင်းမှတစ်ဆင့် လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်မှုသည် တဖြည်းဖြည်း သိသိသာသာ တိုးတက်လာပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် နယ်သာလန်နိုင်ငံအစိုးရသည် နေထိုင်မှုဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်မှုများအား အခွန်တန်ဖိုးဖြတ်မှုကို အများပြည်သူအား အသိပေးရမည်ဖြစ်ကြောင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ် ချမှတ် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ လက်တွေ့တွင် နေထိုင်မှုဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိသည့် ပိုင်ရှင်တိုင်းက နယ်သာလန်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံလုံးရှိ နေထိုင်မှုဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်မှုအပေါ် အကဲဖြတ်သည့် တန်ဖိုးအားလုံးကို သိရှိလာနိုင်မည်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများတွင် မှားယွင်းမှု အရေအတွက် လျော့ချပေးရန်၊ မှားယွင်းမှုများကို ဖော်ထုတ်၍ အချိန်မီ ပြင်ဆင်စေရန်နှင့် အခွန် ပေးဆောင်သူများအား ၎င်းတို့၏ အခွန်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများနှင့် အခြားသူများ၏ တန်ဖိုးများအား နှိုင်းယှဉ်နိုင်စေရန် တို့အတွက် အဆိုပါ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဈေးကွက်တွင်းလွှဲပြောင်းရောင်းဝယ်မှုများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် သည့် အချက်အလက်များ

ရာဖြတ်တစ်ဦး၏ အဓိကလုပ်ငန်းမှာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အသေးစိတ်အချက်အလက်များ၊ မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော သက်ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များနှင့်အတူ လွှဲပြောင်း ရောင်းဝယ်မှု တန်ဖိုးများရရှိရန် ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပြီး ယင်းတို့ကို တန်ဖိုးဖြတ်မှုအတွက် အသုံးပြုရန် ဖြစ်ပါသည်။ လွှဲပြောင်းရောင်းဝယ်မှု အချက်အလက်များကို ဖော်ထုတ်၍ လက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းသည် လျှို့ဝှက်သိမ်းဆည်းမှုများနှင့်အတူ အချက်အလက်များရရှိရန် အမှန် တကယ် အတားအဆီးဖြစ်၍ နိုင်ငံများစွာ၌ ခက်ခဲနေဆဲဖြစ်ပါသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို လွှဲပြောင်းမှုများအပါအဝင် လွှဲပြောင်းရောင်းဝယ်မှုအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အချက်အလက်များကို မှတ်တမ်းတင် ထားသင့်ပြီး အများပြည်သူက လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်စေရန် ဆောင်ရွက် ပေးသင့်ပါသည်။ ၎င်းသည် ငွေလုံးငွေရင်းနှင့် ငှားရမ်းမှုဆိုင်ရာ လွှဲပြောင်း

ရောင်းဝယ်မှုကိစ္စရပ်များ၊ နိုင်ငံပိုင်နှင့်ပုဂ္ဂလိကပိုင် မြေယာများနှင့် တရားဝင်နှင့် တရားမဝင် ဈေးကွက်များအတွက် ဖြစ်သင့်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် မည်သည့် “မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှု” အချက်အလက်များကို အများ ပြည်သူသိရှိစေ သင့်ကြောင်းနှင့် မည်သည့် “ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ” အချက်အလက်များကို လျှို့ဝှက်စွာ ထိန်းသိမ်းထားသင့်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ အားဖြင့် လိပ်စာရက်စွဲနှင့် ရောင်းဈေးများကို ထုတ်ပြန်နိုင်သော်လည်း ပိုင်ရှင်၏ အမည်ကို ထုတ်ပြန်ပေးနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။

ယင်းအချက်သည် အချက်အလက်များစုဆောင်းခြင်းနှင့် မျှဝေပေးခြင်းတို့ကို ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍက စတင် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ပါသည်။ လုပ်ငန်းကြီးများ အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အချက်အလက်များကို စုဆောင်းထားနိုင်မည် ဖြစ်သော်လည်း ရှင်းလင်းဖော်ပြချက်များနှင့် ဈေးကွက်ဆန်းစစ်ချက် များတွင် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန် သဘောတူစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုထားသင့်ပါသည်။ အရွယ်အစား သေးငယ် သောလုပ်ငန်းများသည် သီးခြားသတ်မှတ်ထားသောတည်နေရာများ သို့မဟုတ် ဈေးကွက်ကဏ္ဍများတွင် မကြာခဏဆောင်ရွက်ကြရသည့်အတွက် အထူးသတ်မှတ်ထားသော အသေးစိတ်အချက်အလက်များ၏ အဖိုးတန် အရင်းအမြစ်များ ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။

အစိုးရရုတ်မြတ်များတွင် မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန်အကဲဖြတ်မှုများနှင့် အခွန်စီမံခန့်ခွဲမှု လွှဲပြောင်းခြင်း တို့အတွက် တာဝန် ရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဈေးနှုန်းအချက်အလက်များအား စုဆောင်းထား၍ မှတ်သား ထားခြင်းသည် အဆိုပါလုပ်ငန်းများအတွက် အချက်အလက်အခြေစိုက်စခန်း၏ အရေးကြီးသော အပိုင်း တစ်ပိုင်းဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် နိုင်ငံပိုင်မြေယာများအား ရောင်းချမှုနှင့် ငှားရမ်းမှုများတွင် တိုက်ရိုက်ပတ်သက်မှုလည်းရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ဥပမာအားဖြင့် ၎င်းသည် ဈေးနှုန်းအချက်အလက်၏ အရေးကြီးသော အရင်းအမြစ်တစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။

မြင့်မားသော လွှဲပြောင်းမှု အခွန်များသည် အခွန်ထမ်းဆောင်ရသည့် တာဝန်များကို လျှော့ချရန်အလို့ငှာ ကြေငြာထားသော ဈေးနှုန်းများအား မက်လုံးတစ်ခုအဖြစ် ချမှတ်ပေးထားသောကြောင့် ဈေးကွက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုအပေါ် အကြောင်းမညီညွတ်မှုဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ နည်းပါးသောလွှဲပြောင်းရောင်းဝယ်မှု အခွန်များသည် အဆိုပါ မက်လုံးများကို လျော့ကျစေပြီး နိုင်ငံတော် က မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် လွှဲပြောင်းရောင်းဝယ်မှု အချက်အလက်များအပေါ် ယုံကြည်စိတ်ချရမှုနှင့် တိကျမှုတို့ကို မြှင့်တင် ပေးပါသည်။ လွှဲပြောင်းရောင်းဝယ်မှု အချက်အလက်များရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ပေးချေထားသောဈေးနှုန်းမှားယွင်းမှုများနှင့် မှားယွင်းသော ကြေညာချက်များကို သိမြင်လာစေနိုင်သည့် စွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်ပေးမည်ဖြစ်ပါသည်။ ငွေလုံးငွေရင်း အမြတ်ခွန် သတ်မှတ်ခြင်းသည် မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှု တန်ဖိုးကို ပုံမှန်နှင့် မှန်ကန်စွာ တင်ပြနိုင်ရေးအတွက် တိုက်တွန်းအားပေး သောကြောင့် ဝယ်ယူသည့် ဈေးနှုန်းအား ပိုမိုတိကျမှန်ကန်စွာ အစီရင်ခံနိုင်ရန် တိုက်တွန်းနိုင်စေပါသည်။

မြေယာအသုံးပြုခွင့်များအားလွှဲပြောင်းမှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အချက်အလက်များကို စုဆောင်းခြင်း

အချို့နိုင်ငံများတွင် မြေယာအားလုံးကို နိုင်ငံတော်ကပိုင်ဆိုင်ပြီး ရောင်းချခြင်းဖြစ်စေ၊ တစ်နည်းနည်းဖြင့် လွှဲပြောင်းခြင်းဖြစ်စေ မပြုလုပ်နိုင်ကြပေ။ ယင်းအစား နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် လွှဲပြောင်းနိုင်သော မြေယာအသုံးပြုခွင့်များကို ပေးအပ်နိုင်ပါသည်။ မြေယာအသုံးပြုခွင့်တစ်ခုကို လွှဲပြောင်းရာတွင် အခွန်ကို ကြေညာထားသော လွှဲပြောင်းရောင်းဝယ်မှု တန်ဖိုးအပေါ်မူတည်၍ ပေးချေရမည် သို့မဟုတ် အခွန်အာဏာပိုင်က ဆုံးဖြတ် ပေးသည့် ဈေးနှုန်းအတိုင်း ပေးချေရမည်။ လွှဲပြောင်း ရောင်းဝယ်မှု၏ ဈေးနှုန်း၊ မြေယာအသုံးပြုမှု အချက်အလက်များ၊ ရောင်းသူ၊ ဝယ်သူ အဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်မှု၊ လွှဲပြောင်းသောအခွန်၏ ပမာဏ တို့ကဲ့သို့သော လွှဲပြောင်းမှု အသေးစိတ် အချက်အလက်များကို အခွန်အာဏာပိုင်က စည်းကြပ်ပေးရန် လိုအပ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။

၅.၃။ တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်နိုင်သည့်စွမ်းရည်

“ အရင်းအမြစ်များက ခွင့်ပြုပေးနိုင်သည့် အတိုင်းအတာအရ နိုင်ငံတော်အစိုးရများအနေဖြင့် အကောင်အထည် ဖော်သည့် ဌာန အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များသည် လူစွမ်းအားအရင်း အမြစ်၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ငွေကြေးဆိုင်ရာများပြည့်စုံ၍ ကျား၊ မရေးရာကိုအလေးထားထည့်သွင်းစဉ်းစားသော ပုံစံများဖြင့် မူဝါဒများနှင့် ဥပဒေများအား ထိရောက်မြန်ဆန်မှုရှိပြီး အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်စေရန် အခြားစွမ်းရည်ပုံစံအမျိုးမျိုးတို့ကိုပြည့်ဆည်းပေးသင့်ပါသည်။ အဆင့်ဆင့်သော အဖွဲ့အစည်းအားလုံးရှိ ဝန်ထမ်းများကို စဉ်ဆက်မပြတ် သင်တန်းများပေးရန် လိုအပ်သည့် အပြင် အလုပ်အကိုင် ခန့်ထားရေးတွင်လည်း ကျား၊မနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ သာတူညီမျှမှုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ပါသည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ၊ အပိုင်း ၆.၁)”

“ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့်ဆက်စပ်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် သက်ဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သူပညာရှင်များ အသင်းများအနေဖြင့် အဆင့်အတန်းမြင့်မားသည့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အပြုအမူများကို ချမှတ်ဖော်ဆောင်ခြင်း၊ အများပြည်သူအား အသိပေးခြင်းနှင့် စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ အဖွဲ့အစည်းများသည် စည်းကမ်း ချိုးဖောက်မှုများကို အရေးယူခြင်းဖြင့် လက်တွေ့ ကျင့်သုံးနိုင်သည့် ကျင့်ဝတ်စံနှုန်းများကို လိုက်နာကျင့်သုံးနိုင်ရေးကြိုးပမ်း သင့်ပါသည်။ အဆိုပါ အဖွဲ့အစည်းများ မရှိသည့် နေရာများတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် အဖွဲ့အစည်းများထူထောင်နိုင်မည့် အခြေအနေများကို အားပေးလုပ် ဆောင်သင့်ပါသည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ၊ အပိုင်း ၆.၈)”

လမ်းညွှန်ချက်များသည် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ခက်ခဲနက်နဲမှုများရှိသည်ကို အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ ထိရောက်သောမြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုသည် ကွင်း သို့မဟုတ် ကွက်စိတ်မြေပုံဆွဲခြင်း၊ မြေအသုံးပြုမှု စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း၊ မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ တန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်း၊ အခွန်ကောက်ခြင်းနှင့် ကျသင့်ငွေတောင်းခံခြင်းနှင့်ကောက်ခြင်း တို့အပြင် စုဆောင်းမှုလုပ်ငန်းများအား ထောက်ပံ့ပေးမည့် ခိုင်မာသည့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ မူဘောင်များ ရေးဆွဲချမှတ်နိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ ဆောင်ရွက်ချက်များ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် အထူးကျွမ်းကျင်သည့် ပညာရှင်များ အပေါ်တွင် များစွာမှီတည်နေပြီး အပြန်အလှန်အားဖြင့် တရားမျှတမှု၊ တန်းတူညီမျှမှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရှိ၍ ရေရှည် ဝန်ဆောင်မှုများကိုရရှိစေရန် ကျင့်ဝတ်နှင့်ညီသော အကောင်အထည်ဖော်မှု၊ စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းလိုက်နာသော ပညာရှင်များ နှင့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ သင်တန်းများဖွင့်လှစ်ပေးသည့် ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ရပ် ဖန်တီးပေးရန်လိုအပ်ပါသည်။

နိုင်ငံအများအပြားတွင် လုံလောက်မှုမရှိသော ဘတ်ဂျက် အရင်းအမြစ်များ၊ ထိရောက်မှု မရှိသော စီမံခန့်ခွဲမှုများနှင့် စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများမရှိခြင်းတို့သည် အားနည်း၍ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုကို တွန်းပို့ ပေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းများကိုပင် ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအပြားနှင့် အသွင် ကူးပြောင်းနေသောနိုင်ငံများ၌ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍကျွမ်းကျင် ပညာရှင်များသည် စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်မှု အားနည်းသောပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေမျိုးတွင်လုပ်ငန်းလည်ပတ်ဆောင်ရွက်နေကြရစဉ် အစိုးရဌာနများတွင် အရည်အချင်းမရှိသော ဝန်ထမ်းများနှင့်လစာနည်းနည်းဖြင့်သာ လည်ပတ်ဆောင်ရွက် နေကြရ ပါသည်။ လမ်းညွှန်ချက်များသည် အစိုးရများအား စွမ်းရည်အရင်းအမြစ်များရရှိစေနိုင်ရေးအတွက် ရာဖြတ်စွမ်းရည်များ အပါအဝင် လုံလောက်၍ မကြာခဏ ထူးခြားမှုရှိသော အရင်းအမြစ်များကို ရေးဆွဲထိန်းသိမ်းကာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် သင့်လျော်သော ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခုကို ပံ့ပိုးပေးရန်တိုက်တွန်းထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အစိုးရကဏ္ဍတွင်တန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်းများ

အစိုးရသို့မဟုတ် အများပြည်သူဆိုင်ရာကဏ္ဍတွင် ရာဖြတ်တန်ဖိုးသတ်မှတ်မှုများအပေါ် စီမံခန့်ခွဲခြင်း (ရာဖြတ်တန်ဖိုး သတ်မှတ်သည့်နည်း စနစ်များ ရေးဆွဲခြင်း၊ တန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်း၏ ဆန်းစစ်သုံးသပ်ချက် အမြောက်အများ ကို စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊

ဒေတာဘေ့စ်များ တည်ဆောက် ထိန်းသိမ်းခြင်း) ကို ဗဟိုရာဖြတ်တန်ဖိုး သတ်မှတ်သည့်ဌာနက ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ပါသည်။ အဆိုပါ ဆောင်ရွက်ချက် တွင် အခွန်ကောက်ခံခြင်း၊ အစိုးရမှ လယ်ယာမြေသိမ်းယူ ခြင်းနှင့် နိုင်ငံပိုင် မြေယာများ ငှားရမ်းခြင်းတို့အတွက် လိုအပ်သော တန်ဖိုး သတ်မှတ်ခြင်းများ စသည့်တို့အတွက် အစိုးရ၏ တစ်နေရာတည်းမှ လိုအပ် ချက်များအတွက် တစ်ခုတည်းသော ဝန်ဆောင်မှုပေးနိုင်သည့်အကျိုးကျေးဇူးကို ရရှိစေနိုင် ပါသည်။ ဝန်ဆောင်မှု တစ်ခုတည်းမှ ရာဖြတ်တန်ဖိုး သတ်မှတ်ပေးရာတွင် စာရွက်စာတမ်းများထပ်နေခြင်းကို လျော့ချ ပေးသင့်ပြီး အချက်အလက်များ ကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း ရာတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အတိုင်းအတာများအထိ အချက်အလက်မျှဝေခြင်းနှင့် အကျိုးခံစားခွင့်များ ကို မြှင့်တင်ပေးသင့်ပါသည်။ ၎င်းသည် အထူးပြုပြင် ထားသော အဆောက်အဦများ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ အသုံး အဆောင်များနှင့် စက်ရုံများအပြင် စက်ယန္တရားများ ကဲ့သို့သော အရာများ အပေါ် တန်ဖိုး သတ်မှတ်ခြင်း၏ ပညာရပ်နယ်မြေများတွင် ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် ဗဟုသုတဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုတို့ ရှိစေရန်လည်း အားပေးသင့်ပါ သည်။

ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍရှိ ရာဖြတ်များနှင့်အတူ လက်တွဲဆောင်ရွက်နေသော အစိုးရကဏ္ဍရှိ ရာဖြတ်များ

မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးအလိုက်ကောက်ခံသည့်စည်းကြပ်အခွန် စနစ် တစ်ခုအား အကောင်အထည်ဖော်သည့် အစိုးရတစ်ရပ်တွင် ထောင် နှင့်ချီ သောရာဖြတ်တန်ဖိုးသတ်မှတ်မှုများ လိုအပ်ပေမည်။ အကယ်၍ ၎င်း သည် အထူးသဖြင့် ပုံမှန်ပြန်လည် တန်ဖိုးသတ်မှတ်ရန် လိုအပ်သည့် အခွန်မူဝါဒကိုကျင့်သုံးပါက ရာဖြတ်လုပ်ငန်းသည် ကုန်ကျစားရိတ် တန်ဖိုး ကြီးမြင့်လာနိုင်ပါသည်။ အစိုးရရာဖြတ်များသည် အခွန်ကောက်ခံရန် အတွက် တန်ဖိုး ဖြတ်ရာတွင် လိုအပ်သော အရည်အချင်းများ ပြည့်စုံမည် ဖြစ်သော်လည်း ဈေးကွက် အခြေအနေ နှင့်ပတ်သက်သည့် ဗဟုသုတ များရှိကြမည် မဟုတ်ပေ။ ရလဒ်အနေဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်ရန် ယန္တရား ဆန်သော သို့မဟုတ် 'ဈေးကွက်ကိုသတ်မပြုမီသော' နည်းလမ်း တစ်ခု ဖြစ်စေပြီး လက်ရှိဈေးကွက် အခြေအနေများအား ထင်ဟပ်စေမည့် အချက်အလက်များ ထပ်မံဖြည့်စွက် ထားခြင်းမရှိသည့် အခွန်ရုံး တစ်ခုလည်း ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

နိုင်ငံပိုင်အဖြစ် သိမ်းယူရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ရာဖြတ်တန်ဖိုး သတ်မှတ် ခြင်း ပြုလုပ်သည့်အခါ အလားတူ ပြဿနာများ ပေါ်ပေါက် လာနိုင် ပါသည်။ (အမျိုးမျိုးသော မြေယာအသုံးပြုမှုများ အတွက် မြေယာဝယ်လို အား၊ ရောင်းလိုအားနှင့် မြေယာဖွံ့ဖြိုးမှု အလားအလာ အပါအဝင်) ဒေသဆိုင်ရာဈေးကွက် အခြေအနေများကို ထိုက်သင့်သလောက် နားလည် ထားခြင်းမရှိပါက မြေယာ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသူများအား လျော်ကြေးပေးသည့် အခါ မျှတသော တန်ဖိုးထက် လက်ရှိအသုံးပြုမှု၏ ကုန်ကျ စရိတ်အတွက် အစားထိုးခြင်း အပေါ် အခြေခံနိုင်ပါသည်။

အများပြည်သူဆိုင်ရာကဏ္ဍတွင် တန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်း ဝန်ဆောင်မှု ပံ့ပိုး ပေး ခြင်းသည် (ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍတွင် တစ်ခါတစ်ရံ ပိုမိုကောင်းမွန်စွာဆောင် ရွက် နိုင်ပြီး) ဈေးကွက်အချက် အလက်များနှင့် လေ့လာဆန်းစစ်ချက်နှင့် ဥပဒေ ဆိုင်ရာ၊ နည်းပညာဆိုင်ရာနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာအတွေ့အကြုံ စသည် တို့ အကြား (အစိုးရဖက်ကဏ္ဍတွင် တစ်ခါတစ်ရံ ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ဆောင်ရွက် နိုင်သည်။) အကောင်းဆုံးအခြေအနေသို့ ရောက်ရှိရန် ချိန်ညှိဆောင်ရွက်သင့် သည့်မှင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည့် ကိစ္စရပ် ဖြစ်လာမည်ဖြစ်ပါသည်။

အစိုးရကဏ္ဍသည် မြေယာအသုံးချမှု၊ ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် လွှဲပြောင်းဝယ်ယူဆိုင်ရာ အချက်အလက်များအား စုဆောင်း ပေးသည့် ပံ့ပိုးကူညီသူအဖြစ် တာဝန်ယူ ရမည်ဖြစ်ပြီး ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍသည် ၎င်းတို့၏ ဈေးကွက် ရောင်းဝယ်မှု

သတင်းအချက်အလက်များ နှင့်အတူ ပေါင်းစပ်ပေးပေါင်းရန်ဖြစ်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိက လက်တွဲဆောင်ရွက်ကြ ရာတွင် ရာဖြတ်တန်ဖိုး သတ်မှတ်နိုင်သည့် ကျွမ်းကျင်ပညာရပ်တစ်ခု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အခြေခံအုတ်မြစ် ထူထောင်နိုင် မည်ဖြစ်ပြီး၊ အဆိုပါ ကျွမ်းကျင်ပညာကို ဈေးကွက်အချက်အလက်များအတွက် အသုံးပြုနိုင်ပြီး၊ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေအရ ရာဖြတ် တန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်း သည့်အခါတွင်လည်းဈေးကွက်အထောက်အထားပေါ် အခြေခံနိုင်ပါသည်။

ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍအတွက် ရာဖြတ်တန်ဖိုးသတ်မှတ်မှုများ

ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ၌ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်၏လိုအပ်ချက်အရ ရာဖြတ်တန်ဖိုးသတ်မှတ်မှုများကိုဆောင်ရွက်ရာတွင် တစ်ဦးချင်း၊ အစုအဖွဲ့လိုက်နှင့် ကော်ပိုရေးရှင်း အဖွဲ့အစည်းများမှ ရာဖြတ်တန်ဖိုးသတ်မှတ် လိုမှုများ မြင့်တက်လာသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အခွန်ဆောင်ရန်ရာဖြတ်မှုများအတွက် အယူခံဝင်ခြင်း သို့မဟုတ် အစိုးရက သိမ်းယူလိုက်သည့် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်များအတွက် လျော်ကြေးငွေအပေါ် ခုခံချေပခြင်းသာမက ချေးငွေအာမခံအတွက် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနှင့် မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုအပေါ် တန်ဖိုး ဖြတ်ခြင်း အစရှိသဖြင့်တန်ဖိုးဖြတ် လိုမှုများမြင့်တက်လာသည် (အခန်း ၃တွင် ဖတ်ရှုလေ့ လာနိုင်သည်)။ နိုင်ငံများစွာတွင် ဒေသခံအရင်း အမြစ်များကို အသုံးပြု၍ အဆိုပါတန်ဖိုးဖြတ်မှုများကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် လုံလောက်သော ရင်းမြစ်များ မရှိကြပေ။ ယင်းအစား ပြည်ပရာ ဖြတ်များသည် အထူးသဖြင့် ကြီးမားသည့် နိုင်ငံပေါင်းစုံ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှ လုပ်ငန်း လည်ပတ် ဆောင်ရွက်နေသည့် မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုကိစ္စရပ်များတွင် တန်ဖိုးဖြတ်ပေးကြပါသည်။ ၎င်းသည် ဒေသခံ မြေယာ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ဆောင်ထားသူများနှင့် နောင်တွင် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းသောအခါ သတင်းအချက်အလက်များ နှင့် ဗဟုသုတများ အချိုးညီမျှမှုမရှိကြောင်းကို သတိပြုမိရန် အရေးကြီး ပါသည်။

ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍရှိ ရာဖြတ်တန်ဖိုးသတ်မှတ်မှုဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်များ
တရုတ်နိုင်ငံ၌ ရာဖြတ်တန်ဖိုးသတ်မှတ်မှုလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာတွင် အဆင့်သုံးဆင့်ရှိပါသည်။ (Hemphill et al., 2014) နိုင်ငံ တကာစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် ကျယ်ပြန့်သော ဝန်ဆောင်မှု ပေးခြင်း၊ ကောင်းမွန်သော သတင်းအချက်အလက် စုဆောင်းရေးဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်များ နှင့် ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အခြေခံလုပ်ငန်းတို့ ရှိကြပါသည်။ အရင်းအနှီးနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်ရှိသော အကြီးစားပြည်တွင်း ကုမ္ပဏီကြီး များသည် နိုင်ငံပိုင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ကြီးမားသော ကော်ပိုရေးရှင်း အဖွဲ့များကြီးများအား ကိုယ်စားပြု တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ပေးကြသည်။ အသေးစားကုမ္ပဏီများသည် အိမ်ခြံမြေအေဂျင်စီနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုပေးသူများနှင့်အတူလူနေအိမ်ရာ ကဏ္ဍတို့နှင့် ပူးပေါင်း လုပ်ကိုင်ကြသည်။

ကျွမ်းကျင်သောရာဖြတ်ပညာရပ်ကြီးများအသင်း

ရာဖြတ်များအား ကိုယ်စားပြုထားသော အသင်းတစ်သင်းကို စတင်ထူထောင်ခြင်းသည် လိုအပ်သော ရာဖြတ်အရေအတွက်အား လုံလောက်စွာ ရရှိစေရန် အဓိက ပံ့ပိုးပေးသူများဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ရာဖြတ်များ အသင်းသည်-

- တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် နည်းလမ်းများဆိုင်ရာလမ်းညွှန်ချက်များကို ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် မွမ်းမံခြင်းများ အပါအဝင် ပညာရေးနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့ကို ကြပ်ကွပ်ကဲနိုင် ရမည်။
- ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်မှုအကြံဉာဏ်များအတွက် လျော်ကြေး အာမခံမှတစ်ဆင့် တာဝန်ခံမှုအာမခံချက်ပေးခြင်း အပါအဝင် ရာဖြတ်များ၏ ဆောင်ရွက်မှု များကို ထိန်းညှိပေးနိုင်ရမည်။
- အများပြည်သူက တတ်နိုင်၍ လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်သော အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းသည့်နည်းလမ်း များကို ဖော်ဆောင် ပေးနိုင် ရမည်။
- နောက်ဆုံးနှင့် အရေးကြီးဆုံးအချက်မှာ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျကျ တန်ဖိုးဖြတ်မှုများဖြစ်စေရန်နှင့် ရာဖြတ် များ၏ဂုဏ်သိက္ခာ အတွက် အကဲဖြတ်စံချိန်စံညွှန်းများပါဝင်သည့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်ရှိ ရမည်။

ပညာရေးနှင့်ကျွမ်းကျင်မှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး

ထိရောက်သောတန်ဖိုးဖြတ်စနစ်တစ်ခု၏ မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုမှာ သင့်လျော်သော သင်တန်းနှင့် ပညာရပ်ကို သင်ကြားပို့ချပေးနိုင်သည့် ပညာရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတွင် တန်ဖိုးဖြတ်နည်းလမ်းများအပေါ် ဗဟိုပြုထားသည့် ထူးခြားသော ဗဟုသုတအသိပညာများရှိသည့် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ရှိရမည် ဖြစ်သည်။

ကျွမ်းကျင်မှုကို မှန်ကန်စွာ အသုံးပြုခြင်း

ဆိုဖီယက်ခေတ်လွန် အသွင်ကူးပြောင်းရေးနိုင်ငံအချို့၏ အတွေ့အကြုံများသည် သတိပြုစရာ တစ်ခုဖြစ်သည်။ အစိုးရက နိုင်ငံစီးပွားရေးကို ထိန်းချုပ်သည့်စနစ်မှ အကူးပြောင်းကို လွယ်ကူ ချောမွေ့စေရေးအတွက် ဈေးကွက်အခြေပြုတန်ဖိုး သတ်မှတ်ချက်များ အလွန်အမင်း လိုအပ်နေ သော်လည်း ဈေးကွက်မဝင်သော ပတ်ဝန်းကျင်တွင် တန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်း ပညာကို ရေးဆွဲခဲ့ပြီး အင်ဂျင်နီယာနှင့် မြေယာတိုင်းတာရေး အလုပ်များမှ ရာဖြတ်များကို ခန့်အပ်ခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ အုပ်စုများ သည် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအလုပ်အကိုင်ကို “သိမ်းသွင်း” နိုင်ရန် မကြာခဏစီမံခဲ့ရပြီး စီးပွားရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေး ဆိုင်ရာ အသုံးစရိတ်များကြောင့် နည်းပညာဆိုင်ရာနှင့် ဥပဒေရေးရာ ရှုထောင့်မှ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို ပိုမိုအလေးထား ဆောင်ရွက် ကြသည်။ ၎င်းကို ပညာရေးနှင့် သင်တန်းသင်ရိုးညွှန်းတမ်းများတွင် သုံးသပ်ပြခဲ့ပြီးနောက် နောက်ဆုံးတွင် တန်ဖိုးဖြတ် စနစ်တွင် သုံးသပ်ပြခဲ့သည်။

တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများသည် နိုင်ငံရေး၊ ဥပဒေရေးရာနှင့် စီးပွားရေး စသည့် ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေအပေါ် မူတည်၍ ကွဲပြားနိုင်ပြီး ၎င်းအားရာဖြတ်များမှ ဆောင်ရွက်ပေးသော်လည်းအချို့သော အသိပညာဗဟုသုတ၏ အခြေခံနယ်မြေ များရှိကြပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ မြေယာနှင့် ဘဏ္ဍာရေး၏ စီးပွား ရေးများ၊ ပိုင်ဆိုင်မှုဥပဒေ၊ စာချုပ်၊ တရားမနစ်နာမှုနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှု (အထူးသဖြင့် မြေယာအသုံး ပြုမှု စီမံကိန်းနှင့် အခွန်) တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

အများအားဖြင့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းတစ်ခုအား သင့်လျော်မှန်ကန်မှုကို ပညာရပ်ဆိုင်ရာ အသိအမှတ်ပြုမှု၏ လုပ်ငန်းစဉ် တစ်ခုမှ တစ်ဆင့် စောင့်ကြည့်လေ့ရှိသောကြောင့် ပညာရေးစနစ်တစ်ခု၏ တစ်ပြိုင်နက် ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုနှင့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ အသင်းအဖွဲ့များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့မှာ ပုံမှန်ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ တန်ဖိုးဖြတ်လုပ်ငန်းများသည် ဈေးကွက်ရောင်းဝယ်မှုနှင့် အချို့ကိစ္စရပ်များမှ သီးခြားဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်လာပြီး ထိုအလုပ်သည် နည်းပညာအပေါ် အလွန်အမင်း အခြေပြုသည့် ကိစ္စဖြစ်လာသည်။ ကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာကိုယ်စားပြုမှုနှင့် သင်တန်းသည် ပြဋ္ဌာန်းဈေးကွက်နှင့် ဈေးကွက်တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း နှစ်ခုစလုံးနှင့် ဆက်နွယ်နေပြီး ကိုယ်စားလှယ်များ၊ အကျိုးဆောင်များနှင့် လွှဲပြောင်းရောင်းဝယ်မှုဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိမှုများနှင့် ခိုင်မာသောဆက်နွယ်မှုများကြောင့် ဤခွဲခြားမှုအမျိုးအစားကို လျော့ချနိုင်ပါသည်။

စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများဖြင့် ပုံမှန်လည်ပတ်နိုင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများသည် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း အလုပ် အကိုင်နှင့်ပတ်သက်၍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် လုံလောက်သော အခွင့်အရေးများကို သေချာစေ သင့်ပါ သည်။ ၎င်းသည် ပညာရေးနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများကို လုံလောက်သော အရင်းအမြစ်များနှင့် ထိန်းသိမ်းထားရန် အလွန် အရေးကြီးပါသည်။

တန်ဖိုးဖြတ်စွမ်းရည် တည်ဆောက်ရန် အလားအလာရှိသောရာဖြတ်များအနေဖြင့် ဒီကရီအပ်နှင်းသည့် သင်တန်းများ၊ လုပ်ငန်းခွင်သင်တန်းများနှင့် အလုပ်အကိုင် ဆက်လက်ဖွံ့ဖြိုးရေးအပါအဝင် ကျွမ်းကျင်မှု အသိအမှတ်ပြုသင်တန်းများနှင့် ပညာအရည်အချင်း တို့မှတစ်ဆင့် ပိုင်ဆိုင်မှုဈေးကွက်ပြဿနာများနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်နည်းပညာများ၌ ကျွမ်းကျင်မှုများတိုးတက် လာစေရန်တို့အတွက် အထူးအရေးကြီးပါသည်။ နိုင်ငံတကာရာဖြတ်အဖွဲ့များသည် ပညာရေးအစီအစဉ်များကို အသိအမှတ်ပြု ပေးနိုင်သော်လည်း ရာဖြတ်များအား လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရန် ဒေသတွင်း စွမ်းရည်များလည်း လုံလောက်စွာရှိထား သင့်ပါသည်။

သင်တန်းများနှင့်ပညာရေးဆိုင်ရာ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများ၏ သင်ခန်းစာများကို ကြီးကြပ်ကွက်ကဲရန် အထူးအရေးကြီးပြီး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတည်းဖြင့် ကျေနပ်လောက်ဖွယ်ကောင်းသော အောင်မြင်မှုများ ရရှိနိုင် မည် မဟုတ်ပေ။ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်အဖွဲ့ အစည်းတစ်ရပ်သည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းတွင် ဝင်ခွင့်ရရန်လိုအပ်သော အရည်အချင်းနှင့် သင်တန်းများကို ၎င်းတို့အားမည်သို့ ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည်နှင့် ပတ်သက်၍ စဉ်းစားတွေးခေါ်နိုင်သည့် ခေါင်းဆောင်မှုကို အကောင်းဆုံးနေရာတွင် ထားရှိခြင်း ဖြစ်ပါ သည်။

လုပ်ဆောင်မှုများအပေါ် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းသတ်မှတ်ခြင်း

“ အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အကတိ လိုက်စားမှု တားဆီး ကာကွယ်ရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ပေးသင့်သည်။ အစိုးရများသည် တိုင်ပင် ဆွေးနွေးမှုနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှုတို့မှတစ်ဆင့် အထူးသဖြင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာရှိမှု အပြင် တာဝန်ခံမှုတို့ကို ဖော်ဆောင်ပေးသင့်သည်။ အစိုးရများသည် အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှုအား ကျင့်သုံးခြင်း၊ အာဏာအလှဲသုံးစားပြုမှုကို ကန့်သတ်ခြင်း၊ အကျိုးစီးပွားများပဋိပက္ခများကို

ဖြေရှင်းခြင်းနှင့် ရှင်းလင်းတိကျသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ချမှတ်ခြင်းတို့ အပါအဝင် အကတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေး ဆောင်ရွက်မှုများကို ချမှတ်ဖော်ဆောင်သင့်သည်။ အစိုးရများသည် စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်/ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြန်လည် သုံးသပ်မှုတို့အတွက် အကောင်အထည်ဖော်လျက်ရှိသော ဌာနများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းတို့ကိုလည်း ပံ့ပိုးပေးသင့်သည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်စီမံခန့်ခွဲမှုလုပ်ငန်းများ၌ ဆောင်ရွက်နေသောဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ဆောင်ရွက်မှုများအပေါ် တာဝန်ယူမှု ရှိသင့်သည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကိုထိရောက်စွာထမ်းဆောင်ရန်နည်းလမ်းများ ပံ့ပိုးပေးသင့်သည်။ ၎င်းတို့ အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ တာဝန်များကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း၊ အကျင့်ပျက်ချစားခြင်းအား အစီရင်ခံ တင်ပြခြင်းတို့အပေါ် လက်တုံ့ပြန်ခြင်းတို့မှ ၎င်းတို့ကို အကာအကွယ်ပေးသင့်သည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ- အပိုင်း ၆.၉)

“ အကောင်အထည်ဖော်လျက်ရှိသော ဌာနများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏တန်ဖိုးဖြတ် အချက်အလက်များနှင့် ဆန်းစစ်ချက်များကို အများပြည်အား ရရှိစေရန် အမျိုးသားစံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အညီ ပြုလုပ်ပေးသင့်သည်။ အစိုးရများသည် တန်ဖိုးဖြတ်ရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာသော အချက်အလက်များနှင့် နည်းလမ်း များ၊ အများပြည်သူ အရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် လျော်ကြေးများ အပြင် ကုမ္ပဏီတွင်း ငွေစာရင်းများနှင့် ငှားရမ်းမှုများမှတစ်ဆင့် အကတိလိုက်စားမှုများအား တားဆီးကာကွယ်ပေးရန် ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ပေးသင့်သည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ- အပိုင်း ၁၈.၅)

ရာဖြတ်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများသည် လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများ ရေးဆွဲချမှတ်ခြင်းအပေါ် အခြေပြုသင့်ပါသည်။ အစိုးရများသည် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ထိုကဲ့သို့လုပ်ရပ်များကို ပံ့ပိုးပေးသင့်ပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေရန် တိုက်တွန်း အားပေးသင့်ပါသည်။

ရာဖြတ်များအား လွတ်လပ်၍ သိက္ခာရှိရှိနှင့် ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျစွာ ပြုမူဆောင်ရွက်စေခြင်းဖြင့် ရာဖြတ်များ၏ လုပ်ဆောင်မှုများတွင် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရန် ရည်ရွယ်ထားပြီး ၎င်းတို့တွင် သက်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင် ခွင့်များ၊ မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုစည်းကမ်းများနှင့် ပတ်သက်သည့် လုံလောက်သောဗဟုသုတများရှိရမည်ဖြစ်ပြီး စွမ်းရည်ပြည့်ဝစွာတန်ဖိုးဖြတ်မှုဆောင်ရွက်ရန် သင့်လျော်သော ကျွမ်းကျင်မှုများနှင့် အတွေ့အကြုံများ ပိုင်ဆိုင်ထားရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် တန်ဖိုးဖြတ်သူများအတွက် ပြင်ပဖိအားများ၊ ဖောက်သည် များ၏ လွှမ်းမိုးမှုနှင့် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုဖြစ်နိုင်သည့်အလားအလာတို့ကို ခံနိုင်ရည်ရှိစေရန် ကူညီပေးပါ သည်။

အရည်အသွေးအာမခံချက်နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာစံချိန်စံညွှန်းများသည်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ ၎င်းတို့သည် အသုံးပြု သူများကို အကာအကွယ်ပေးသောကြောင့် ၎င်းတို့ရရှိနေသော အရာများကို နားလည်ပြီး အသုံးပြုသူများသည် ၎င်းတို့၏ ဝန်ဆောင်မှုအား မကျေနပ်ပါက နာမည်ဂုဏ်သတင်း ထိခိုက် နိုင်သည့်အတွက် ရာဖြတ်များအား ကာကွယ်ပေးသင့်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများသည် မည်သည်ကိုဆောင်ရွက်ရမည် (ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုဆိုင်ရာ စည်းကမ်းများ သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုသဘောတူစာချုပ်) နှင့် မည်သည် ကို ဆောင်ရွက်ပြီးစီးသည် (တန်ဖိုးဖြတ်ရလဒ်) တို့ကို ရှင်းလင်းပေး နိုင်ရန် ရာဖြတ်များ လိုအပ်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ခုံရုံးများနှင့် တရားရုံး များမှတစ်ဆင့် တန်ဖိုးဖြတ်မှုများကို အယူခံဝင်ခြင်းနှင့် ပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်းကို လွယ်ကူချောမွေ့စေရန် ပံ့ပိုးကူညီပေးပါသည်။

တန်ဖိုးဖြတ်မှုများကို ယုံကြည်စိတ်ချရန် သေချာစေလိုလျှင် ၎င်းတို့ သည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိပြီး အဆင် ပြေပြေနှင့် တစ်ပြေး ညှိညှိသင့်ပြီး ရိုးသား၍ ဘက်မလိုက်သော စွမ်းရည်ပြည့်ဝသည့် ရာဖြတ် များ ဖြစ်သင့် ပါသည်။

ဘဏ္ဍာရေးအစီရင်ခံခြင်းနှင့် ချေးငွေရည်ရွယ်ချက်များအတွက် တန်ဖိုး ဖြတ်ကြသည့် ရာဖြတ်များသည် ပုံမှန်ဖောက်သည်များ၏ ဖိအားများ ကို ရရှိနိုင်သည့်အတွက် ယင်းကိစ္စရပ်ကို တိုက်ဖျက်နိုင်ရန် အလို့ငှာ စည်းမျဉ်းအာဏာပိုင်များနှင့်အတူ ပူးပေါင်းဖြေရှင်းရန်လိုအပ်ပါသည်။ အချို့နိုင်ငံများရှိ ရာဖြတ်များသည် အလွန်ကြီးမားသော ဖောက်သည် အရေအတွက် အနည်းငယ် (ဥပမာအားဖြင့် နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ) အပေါ်၌သာ အလွန်အမင်း အားကိုးအားထားပြုနိုင်ကြ ပါသည်။ ဤအခြေအနေမျိုးတွင် ဖောက်သည်များ၏ လွှမ်းမိုးမှုနှင့် ဖိအားများကိုခံနိုင်စေရေးအတွက် ၎င်းတို့အနေဖြင့် အထူးကြိုခိုင်မှုရှိ ရန် လိုအပ်ပါသည်။

ရာဖြတ်များသည် ၎င်းတို့၏ အမှားများ၊ ချန်လှပ်ထားမှုများနှင့် အခြား မှားယွင်းမှုများ အတွက် တာဝန်ယူမှုမရှိပါက ၎င်းတို့အား တစ်နည်း နည်းဖြင့် အကျိုးဖြစ်စေသည့် မသမာမှုများကို ကြဉ်ရှောင် နိုင်ရန် ၎င်း တို့အတွက် ဆောင်နိုင်သည့် မက်လုံး အနည်းငယ်သာ ရှိမည်ဖြစ်

ထိရောက်မှုမရှိသော ရာဖြတ်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၏ အန္တရာယ်များ

- ရာဖြတ်များသည် လက်ခံနိုင်ဖွယ် အဆင့်တစ်ဆင့်အား အခြားတစ်ဦးနှင့် အပြန်အလှန်သဘောတူညီမှုမရှိသည့်အခါတွင် တန်ဖိုးဖြတ်ခြားနားမှုများ ၏ အဆင့်များ မြင့်တက်လာခြင်း။
- တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည်ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးနှင့်လက်မခံနိုင်ဖွယ် ကွာခြား န သောအခါ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း တိကျမှု မရှိလာခြင်း။
- ဥပမာအားဖြင့် ဖောက်သည်တစ်ဦးတည်း၏ ဝင်ငွေအပေါ်တွင်သာ အလွန် အကျိုးရှိနေခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဖောက်သည်၏ ဩဇာလွှမ်းမိုး မှုကို သိမြင်ခံစားမှုဖြစ်လာခြင်း။
- အစုရှယ်ယာရှင်၏ အကျိုးစီးပွားကို ဘက်လိုက်မှုမရှိဘဲ ကိုယ်စားပြုခြင်း အပေါ် မေးခွန်းထုတ်ထိုက်သည့် ပြဿနာရပ်ကြောင့် အကျိုးစီးပွား ပဋိပက္ခ များ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း။
- တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအပေါ် အလွန်အကျွံ ပေါ့လျော့မှုဖြစ်ခြင်း။
- လိမ်လည်မှုနှင့် အကျင့်ပျက်ခြစားမှု။

ပါသည်။ အချို့နိုင်ငံများသည် အလုပ်အကိုင် အများအပြားတွင် အရည်အသွေးထိန်းချုပ်မှု အာမခံရာတွင် အာမခံကုမ္ပဏီများ နှင့် ချိတ်ဆက်ထားသော ရာဖြတ်များအတွက် လိုအပ်သောအာမခံချက်ကို ပြဋ္ဌာန်းပေးထား ပါသည်။ လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ လျော်ကြေး အာမခံငွေ ချမှတ်နိုင်မှုနှင့် အသုံးချနိုင်မှုတို့သည် အထူးအရေးကြီးပါသည်။

အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းခြင်း

“ အစိုးရများအနေဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အငြင်းပွားမှုများကိုသာ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက် ပေးသည့် အထူးခုံရုံး သို့မဟုတ် အဖွဲ့များကို ထူထောင်နိုင်ရေးအတွက် နည်းပညာဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန်အလို့ငှာ တရားစီရင်ရေးအာဏာပိုင်များနှင့်အတူ လက်တွဲလုပ်ဆောင်မည့် ကျွမ်းကျင်သူတူးနေရာများကို ဖန်တီးနိုင်ရေး ထည့်သွင်း စဉ်းစား နိုင်သည်။ အစိုးရများအနေဖြင့် စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ထားသော မြေအသုံးချမှုစီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း၊ စစ်တမ်းကောက်ယူ ခြင်း၊ တန်ဖိုးဖြတ် ခြင်းတို့နှင့်သက်ဆိုင်သည့် အငြင်းပွားမှုများကိုကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရေးအတွက် အထူးခုံရုံးများ တည်ထောင် နိုင်ရန်လည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်သည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ- အပိုင်း ၂၁.၂)”

“ အစိုးရများအနေဖြင့် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရာတွင် အထူးသဖြင့် ဒေသအဆင့်၌ ဓလေ့ထုံးတမ်း အစဉ်အလာအရ လက်ခံ နိုင်ဖွယ်ဖြစ်သော ဖြေရှင်းနည်းများကို ပိုမိုတောင်တင်းခိုင်မာစေရန်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ပြုလုပ်ပေးသင့်သည်။ ဓလေ့ ထုံးတမ်းအရ သို့မဟုတ် အခြားအငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးပုံစံများ တည်ရှိပြီးဖြစ်ပါက ၎င်းတို့သည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့် ပတ်သက် သည့် အငြင်းပွားမှုများကို မျှတ၍ ယုံကြည်စိတ်ချရပြီး အများပြည်သူက လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်သည့် ခွဲခြားမှုမရှိသော နည်းလမ်း များဖြင့် ထိရောက်မြန်ဆန်စွာ ဖြေရှင်းပေးသင့်သည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ- အပိုင်း ၂၁.၃)

ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးနှင့် ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးမဟုတ်သောတန်ဖိုးများအား လူမှုရေးအရ ချမှတ်ထားခြင်း ကြောင့် အငြင်းပွားမှု များအား ဖြေရှင်းရာတွင် ဒေသအခြေအနေ၌ အတွေ့အကြုံကောင်းကောင်းရှိသော ရာဖြတ်များကိုယ်စားပြု ပါဝင်သင့်ပါသည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိ၍ ဘက်လိုက်မှုမရှိဘဲ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

အထူးသဖြင့် နိုင်ငံပိုင်အဖြစ်သိမ်းယူလိုက်ခြင်းအတွက် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းခံရသည့်အခါများ၌ အရွယ်အစား၊ အခွင့်အာဏာနှင့် အရင်းအမြစ် ရယူသုံးစွဲမှုဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်များတွင် ကွဲပြားခြားနားသော အဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်လာနိုင်သောကြောင့်ဖြစ် ပါသည်။ ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးမဟုတ်သော တန်ဖိုးများနှင့် ပတ်သက်၍လည်း အလားတူအခြေခံမှုများကို သက်ဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များအတိုင်း အသုံးပြု ကြရပါသည်။

တရားရုံးများသည် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အငြင်းပွားမှုများတွင် အပြီးသတ်ခုံသမာဓိဖြင့် စီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းကိုသာ ဆက်လက်ထားရှိရမည်ဖြစ်သော်လည်း အထက်ပါဖော်ပြပါ သဘောသဘာဝကို အပြန်အလှန်ဆင်ခြင်သုံးသပ်၍ ပါဝင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ (DIP) ကို မည်သည့်တရားရုံးသို့မျှ မတင်ပြမီ ဆုံးဖြတ်ပေးသင့်ပြီး ရရှိလာသော ရလဒ်များကိုလည်း တရားရုံး များသို့ တင်ပြသင့်ပါသည်။ အောင်မြင်မှုရှိသည့် DIP များသည် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများအား ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည့်အတွက် တရားရုံးမှတစ်ဆင့် အဆုံးအဖြတ်ရယူရသည့် စနစ် အတားအဆီးများကို ဖယ်ရှားပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ အချို့သော စီရင်ပိုင်ခွင့်များသည် ခုံသမာဓိအဖွဲ့များမှဆုံးဖြတ်ပေးသော တန်ဖိုးဖြတ်မှုနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ဆုံးဖြတ်ခြင်းများကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားပေးပြီး ဥပမာအားဖြင့် လိမ်လည်မှု သို့မဟုတ် ပေါ့ဆမှုအတွက် လုံလောက်သော သက်သေအထောက် အထားများ တင်ပြနိုင်ခြင်းမရှိပါက ကျွမ်းကျင်သော ရာဖြတ်၊ တရားသူကြီးနှင့် လူသိများပြီး အများလေးစားသည့် ဒေသခံတစ်ဦးဦးတို့အား တရားရုံးက အလိုအလျောက် လက်ခံပေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ထိုကဲ့သို့သော DIPs သို့မဟုတ် တရားဝင် လွတ်လပ်သော တန်ဖိုးဖြတ်မှုဆိုင်ရာ ခုံရုံးအားလုံး၌ ထိခိုက် နစ်နာသော အမှုသည် များအနေဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုရှိသော သက်သေအထောက်အထား နှစ်မျိုးလုံးကို တင်ပြရန် မရှိမဖြစ် လိုအပ် ပါသည်။ နိုင်ငံပိုင်အဖြစ် သိမ်းယူလိုက်သည့်ကိစ္စများတွင် တရားရုံးများအနေဖြင့် တောင်းဆိုချက်များသည် အခြေအမြစ် မရှိကြောင်းနှင့် ခက်ခဲရှုပ်ထွေးမှုမရှိကြောင်း နောက်ပိုင်းတွင် တစ်စုံတစ်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်မချမှတ်ပါက ကျွမ်းကျင်သူများ၏ ကိုယ်စားပြုမှုကို နောက်ယုတ်မှုများအတွက် ကုန်ကျစရိတ်အဖြစ် တရားဝင်တောင်းဆို သတ်မှတ်သင့်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် သက်ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် ဥပဒေများအရ သိမ်းဆည်းခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များတွင် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းခြင်း ဦးစားပေးအစဉ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်-

- (က) ရောင်းသူနှင့် ဝယ်ယူသူအကြား ဈေးနှုန်းများကို စိတ်ရှည်စွာ ညှိနှိုင်းထားခြင်း၊
- (ခ) သင့်လျော်သည့် ဖြန့်ဖြူးသူများအပါအဝင် ရောင်းသူနှင့်ဝယ်ယူသူများအကြား သင့်လျော်သည့် ကျွမ်းကျင်မှု ရရှိစေရန် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းခြင်းကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

- (ဂ) တန်ဖိုးဖြတ် ဂျူရီလူကြီးများ (တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းဖြင့် တရားစွဲဆိုနိုင်သော နိုင်ငံသား ဂျူရီလူကြီးများ) ကဲ့သို့သော DIP များ သို့မဟုတ် တန်ဖိုးဖြတ် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ၊
- (ဃ) သက်ဆိုင်ရာယဉ်ကျေးမှုအပေါ်မူတည်သည့် DIP အစား လွတ်လပ်သော တန်ဖိုးဖြတ် ခုံရုံးများ၊
- (င) တရားရုံးစနစ်။

တန်ဖိုးများကို ပိုမိုစောလျင်စွာ သဘောတူနိုင်လေလေ သက်ဆိုင်သူအားလုံးအတွက် ပိုမို ကောင်းမွန်လေလေ ဖြစ်သော်လည်း မည်သည့်အခါမျှ အချိန်မတိုင်မီ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ အခွန်စည်းကြပ်ခြင်းကိစ္စများတွင် စတုတ္ထနှင့် ပဉ္စမ အဆင့်တစ်ခုတည်းသာ ယေဘုယျအားဖြင့် လုံလောက် နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ခုံရုံး သို့မဟုတ် တရားရုံးသည် ၎င်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်အာဏာတွင် သင့်လျော်သော အခြေအနေများ၌ ၎င်းတို့အား အကြောင်းကြားရန် DIP များကို ညွှန်ကြားနိုင်ပါသည်။

၅.၄။ စီမံအုပ်ချုပ်မှု

စီမံအုပ်ချုပ်မှုသည်မှာ အစိုးရ၊ ဈေးကွက်၊ ပညာရှင်များအသင်း၊ ရပ်ရွာလူထုမှ လုပ်ဆောင်သည်ဖြစ်စေ အခြားလူမှု ကွန်ယက်တစ်ခုခုမှ လုပ်ဆောင်သည်ဖြစ်စေ အုပ်ချုပ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အားလုံးကို ရည်ညွှန်း ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါ လုပ်ငန်းစဉ်များသည် ဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းများ၊ လိုက်နာရမည့် ကျင့်ဝတ်များ သို့မဟုတ် လက်ခံထားသည့် စံနှုန်းများ၏ ပုံစံများကို အခြေခံဆောင်ရွက်မည်ဖြစ်ပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်မှုအဆင့်သည် ကိုယ်ပိုင်စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ချက်များ (ဥပမာ အားဖြင့် ရာဖြတ်အသင်းများ) သို့မဟုတ် ပြဋ္ဌာန်းစည်းမျဉ်းများ အတိုင်းအတာကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းသည် ရာဖြတ်များ၏ ပြဋ္ဌာန်းစည်းမျဉ်းများကို အစားထိုးခြင်းဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ပိုင်သတ်မှတ်ထားသော စည်းမျဉ်းနှင့် အညီဖြစ်စေ ပြဋ္ဌာန်းရန် ပိုမိုသင့်လျော်မှုရှိနိုင်ပါသည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိ ရာဖြတ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်စည်းမျဉ်း သတ်မှတ်ထားသော ပညာရှင်များအသင်းများနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများအား ပြဋ္ဌာန်းစည်းမျဉ်း သတ်မှတ်ထားသော ရာဖြတ်များ နှစ်မျိုးစလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သာဓကများရှိပါသည်။

စီမံအုပ်ချုပ်မှုသည် ရာဖြတ်များက အထူးလိုက်နာရန်မျှော်လင့်ထားသည့် “စည်းမျဉ်း” ပုံစံ များအပေါ် အခြေပြုထားပါသည်။ ၎င်းသည် မှားယွင်းသော တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများနှင့် အငြင်းပွားမှုများ ဖြေရှင်းခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ချမှတ်ရေးဆွဲထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အများအားဖြင့် အဆိုပါ စည်းမျဉ်းများကို ကျင့်ဝတ်များ၊ တန်ဖိုးဖြတ်လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ရန် အသုံးပြုခြင်းများတွင် ဖော်ပြသော တန်ဖိုးဖြတ်စံချိန်စံနှုန်းများအဖြစ် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများတွင် အပြုအမူ၊ ကျင့်ဝတ်များအပြင် စွမ်းရည်၊ တရားမျှတမှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ပါဝင်ခြင်းတို့ အရေးကြီးပါသည်။

စီမံကိန်းရေးဆွဲထားသောစီးပွားရေးတစ်ခု၌ တန်ဖိုးဖြတ်မှုဆိုင်ရာ စီမံအုပ်ချုပ်မှု

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် အစိုးရသည် မြေယာတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းကို အမျိုးအစား သုံးမျိုးဖြင့် သတ်မှတ် ထားသည်။

၁။ မြေယာတန်ဖိုး အစု တစ်ခုအား ငါးနှစ်တစ်ကြိမ်ပြန်လည်အကဲဖြတ်သည်။

၂။ ဒေသဆိုင်ရာမြေယာတန်ဖိုးဇယားများကိုလည်း မြေယာတန်ဖိုးအစု နှင့် သီးခြားသတ်မှတ်ထားသော ဒေသဆိုင်ရာ အခြေအနေများအပေါ်တွင် အခြေခံ၍ငါးနှစ်တစ်ကြိမ်ပြန်လည်အကဲဖြတ်သည်။ မြေယာအခွန်၊ အခွန်အခများ၊ မြေယာ အသုံးပြုခနှင့် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ချိုးဖောက်မှုများတွင် ဒဏ်ငွေ များအတွက် ၎င်းကို အသုံးပြုသည်။

၃။ အထူးပိုင်ဆိုင်မှုများ၏ မြေယာအသုံးပြုခများနှင့်သက်ဆိုင်သော သီးခြားသတ်မှတ်ထားသော မြေယာ တန်ဖိုးများ

တန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်အပေါ်မူတည်၍ မတူညီသောရာဖြတ်များမှ ကွဲပြားခြားနားသော နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုကြပါသည်။ အစိုးရရာဖြတ်များသည် ဥပဒေအရရေးဆွဲထားပြီး ကော်မတီမှ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသော မြေယာတန်ဖိုး များကို အသုံးပြုရမည်။ မှတ်တမ်းတင်ထားသော မြေယာ အရောင်းအဝယ် ဈေးနှုန်းများသည် ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးထက် မကြာခဏ နိမ့်ကျလျက်ရှိနေပြီး မြေယာသိမ်းယူ ခံရသောအခါများတွင် ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးများအတွက် အခြေခံအဖြစ် ယုံကြည်စိတ်ချဖွယ်မရှိပါ။ (ဥပမာအားဖြင့် ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးအောက် လျော့လှေ့ရှိတတ်သော လျော်ကြေးငွေ များအတွက် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းမျိုးတွင် ဖြစ်တတ်ပါသည်။ မြေယာအသုံးပြုသူတစ်ဦးသည် တန်ဖိုးဖြတ်မှု တစ်ခုအတွက်အယူခံဝင်ပါက အကဲဖြတ်မှုများတွက် ပြဋ္ဌာန်းနည်းစနစ်သည် ၎င်းကို ခွင့်ပြုမထား သည့်အတွက် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအားပြောင်းလဲပေးရန်မဖြစ် နိုင်ပေ။ အစိုးရ သည် မြေယာတန်ဖိုးဖြတ်မှု အပေါ် ဆွေးနွေးအကြံပေးမှုကို တောင်းဆိုနိုင် သောကြောင့် ၎င်းသည် ပုဂ္ဂလိကရာ

ကိုယ်ပိုင်စည်းမျဉ်းပြဋ္ဌာန်းခြင်း

ဂရိတ်ဗြိတိန်နှင့် မြောက်အိုင်ယာလန်နိုင်ငံတို့တွင် အုပ်ချုပ်မှုပုံစံသည် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်မှုပုံစံဖြစ်သည်။ အဆိုပါ RICS (Royal Institution of Chartered Surveyors) မှတ်ပုံတင်ထားသော ရာဖြတ်များ အစီအစဉ်သည် ရာဖြတ် များအတွက် သီးခြားလွတ်လပ်သော စောင့်ကြည့်လေ့လာရေးအစီအစဉ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အစီအစဉ်သည် တန်ဖိုးဖြတ်စံချိန်စံညွှန်းများကို တသမတ်တည်း အသုံးပြုခြင်းကို သေချာဆောင်ရွက်ပြီး ထိတွေ့ ဆက်ဆံမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များ၊ စစ်ဆေးမှုမှတ်စုများ၊ နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော အထောက်အထားများနှင့် အခြားဖိုင်များ၏ အသေးစိတ် အချက် အလက်များကို ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် အစီရင်ခံစာများ ထုတ်လုပ်ခြင်း တို့တွင် အကောင်းဆုံး အလေ့အကျင့်ကို အားပေးပါသည်။

နမီးဘီးယားနိုင်ငံတွင် ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးဖြတ်ကောင်စီသည် သင်တန်းနှင့် ပညာရေးအစီအစဉ်များကို အသိအမှတ်ပြုပြီး ကျွမ်းကျင်သော ရာဖြတ် များအား မှတ်ပုံတင်မှုကို ကြီးကြပ်ကြပါသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် ရာဖြတ် များအား မှတ်ပုံတင်ခြင်းကို သေချာစေမည့် ကျင့်ဝတ် စည်းမျဉ်းများ ရေးဆွဲရန် ကောင်စီလိုအပ်ပြီး ရာဖြတ်များသည် ၎င်းကိုလိုက်နာပြီး မလျော်ကန်သော အပြုအမူများအား စုံစမ်းရန်နှင့် အရေးယူရန် အစီအမံ များ ပြုလုပ်ထားသည်။ ကောင်စီသည် မှတ်ပုံတင်ထားသော ရာဖြတ်များ ကိုယ်စား ကျွမ်းကျင်သော တာဝန်ခံမှုအမတ်ကိုလည်း စီစဉ်ပေးနိုင်ပါသည်။

လမ်းများနှင့် နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများကို ထည့်သွင်းပို့ချသင့်သည်။ (လမ်းညွှန်ချက်များ-အပိုင်း ၁၈.၄)

စံချိန်စံညွှန်းများသည် ပိုမိုကိုက်ညီမှုရှိသော၊ ပိုမိုစိတ်ချရသောတန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်း စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့် ယင်းတို့ကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးရာ တွင် အောင်မြင်မှုရရှိရန် ကူညီပေးသည်။ ဖွံ့ဖြိုးပြီး ဖြစ်သော စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများသည် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနည်းကို အခြေခံသောစည်းမျဉ်း စည်းကမ်းမှ စံချိန်စံညွှန်းချမှတ်ခြင်းဆီသို့ ရွှေ့ရှားသွားပြီးဖြစ်သည်။ သိသာထင်ရှားသောစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပိုမိုအသေးစိတ်ပြီး စည်းမျဉ်းအခြေခံသောစံချိန်စံညွှန်းများကို ပိုမိုအသုံးပြုနိုင်ပြီး အထူးသဖြင့် ထိုလုပ်ငန်းများတွင် အဓိကကျသောတန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းကျွမ်းကျင်မှုများကို ကျယ်ပြန့်စွာမရရှိပေ။ တန်ဖိုး ဖြတ်ခြင်း စံချိန်စံညွှန်းများကို သတ်သတ်မှတ်မှတ်နှင့်တင်းတင်းကြပ်ကြပ်ဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းရန်အရေးကြီး ပါသည်။

တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းစံချိန်စံညွှန်းများကို ပြဋ္ဌာန်းခြင်း

အချို့နိုင်ငံများတွင် တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်း စံချိန်စံညွှန်းများရှိပါသည်။ သို့သော် ပြည့်စုံစွာပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပေ။ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်အဖွဲ့များ နှင့် အသင်းအဖွဲ့များသည် ငွေကြေးအရင်းမြစ်နှင့် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ် နှစ်ခုလုံးတွင် အရင်းမြစ်များသည် အောက်ရောက်နေနိုင်ပါသည်။ ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းမှုအားနည်းသည့် ရလဒ်အဖြစ် အတုယောင်များနှင့် အရည်အချင်း မပြည့်သူများသည် တန်ဖိုးဖြတ် သတ်မှတ်သူများအဖြစ်ဟန်ဆောင်ပြီး အခြေအနေကို အခွင့်ကောင်း ယူကာ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း လုပ်ငန်း၏ ပိုမိုနှင့် အများလက်ခံ ယုံကြည်မှုကိုကျဆင်းစေသည်။ အကျင့်ပျက် ချစားခြင်းသည်လည်း တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းအသက် မွေးဝမ်းကြောင်း လုပ်ငန်းကို ပျက်စီးစေသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်မှုတွင် အင်အားတောင့် တင်းသော လူများ၏ လွှမ်းမိုးမှု အပါအဝင် ပုံစံပေါင်းစုံဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။

ဖြတ်များအား ဖိအား နှစ်ဆပေးနိုင် ပါသည်။ ဖိအား- စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းလိုင်စင်များနှင့် ခွင့်ပြုချက်များသာမက လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုများသည် အစိုးရစီမံခန့်ခွဲမှုများနှင့်သက်ဆိုင်၍ စီးပွားရေး ရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် မြေယာ အကဲဖြတ်ကုမ္ပဏီများအတွက် ဖောက်သည်များသည် အဓိကအားဖြင့် အစိုးရ ဌာနများနှင့်သာ သက်ဆိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ရာဖြတ်များနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း အလေ့အကျင့်များအား ရာဖြတ်များမှပုံမှန်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် လုပ်ငန်းစစ်ခြင်း အတွက် အရင်းအမြစ်များ လိုအပ်ပါသည်။ ၎င်းသည် စံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အတူ လိုက်နာမှုကို သေချာစေခြင်းနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများမှ မျှော်လင့်ထားသော နည်းပညာဆိုင်ရာ အရည်အသွေးများကိုပါ ထိန်းညှိပေးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ စည်းမျဉ်းများကို ချိုးဖောက်ပါက လိုက်နာမှုမရှိသော သို့မဟုတ် လိမ်လည်သော အပြုအမူများအတွက် ပြစ်ဒဏ်များချမှတ် ရန်လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။ တရား မှုတရား လွတ်လပ်မှုနှင့်အတူ အကျိုးစီးပွားပဋိပက္ခ ဖြစ်နိုင်ခြေများမှ ကာကွယ် ရန် တို့အတွက် ရာဖြတ်များကို အမျိုးသားအဆင့် စည်းကမ်း ထိန်းသိမ်းသူ များမှ မှတ်ပုံတင်ပေးရန် သို့မဟုတ် လိုင်စင်ချထားပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။

စံချိန်စံညွှန်းများ

“ ပြည်နယ်များနှင့်အခြားအဖွဲ့များသည် အစိုးရ၊ စီးပွားဖြစ်နှင့်အခြား ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် နိုင်ငံတော် အဆင့် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းစံချိန်စံညွှန်းများကို လူအများပိုမိုသိရှိအောင်လုပ်ပြီး တိုးတက်လုပ် ဆောင် သင့်သည်။ နိုင်ငံတော် အဆင့်စံချိန်စံညွှန်းများသည် ဆက်နွယ်မှုရှိသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိသင့်သည်။ ဝန်ထမ်းရေးရာသင်တန်းများ တွင်လည်း နည်း

စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့် ရည်ရွယ်ချက်များကို စနစ်တကျ စုစည်းသင့်ပြီး လူသိများသောအခေါ်အဝေါ် ကို ဆက်သွယ်မှုရှိသောတန်ဖိုးနှင့်တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်း အသိပညာများအဖြစ် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖြင့် အဆင့်မြင့် ရေးဆွဲသင့်သည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ကိုက်ညီ သော နိုင်ငံတော်အဆင့်စံချိန်စံညွှန်းများကို ရေးဆွဲ လိုက်နာခြင်းသည် တန်ဖိုးအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ၊ တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းများ နှင့် နည်းလမ်းများတွင် ကိုက်ညီမှုမရှိခြင်းမှ ကင်း ဝေစေရန် ကူညီပေးသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံချိန်စံညွှန်းများ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတန်ဖိုးဖြတ်စံချိန်စံညွှန်းများ (IVS)သည် ကျယ်ပြန့်သော တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်း စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း များကို အကြမ်းမျဉ်းဖော်ပြသည်။ သူတို့သည် အလုပ်အကိုင်နည်းလမ်းများထက် တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်ကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းသတ်မှတ်ခြင်း၊ မပြောင်းလဲသော အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ၊ တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းအခြေခံများနှင့် စံချိန်စံညွှန်းများကို အစီရင်ခံခြင်း တို့ကို အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် ယင်းကို လုပ်ဆောင်သည်။ (IVS)မှ

ဘောင်သည် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း အလေ့အကျင့်အခြေအနေနှင့် အသုံးပြုသောနည်းလမ်းများနှင့်အခြေခံအချက်များကို ဖော်ပြသည်။ တရားမျှတမှုကို အလေးထားသော မူဘောင်ကို တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်း ဆောင်ရွက်နေသော အချိန် တွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသော ပတ်ဝန်းကျင်တွင် မေ့မိဋ္ဌာန် ကျကျနှင့် သမာသမတ် ရှိရှိလုပ်ဆောင် သင့်ပြီးတန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ် ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန် ကျမှု လွှမ်းမိုးခြင်းကို လျော့နည်းစေရန် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ IVSC သည် အောက်ပါတို့ နှင့်ဆက်နွယ်မှုရှိသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပရော်ဖက်ရှင်ရှင်နယ်စံချိန်စံညွှန်း ၄ ချက်ကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေပြီးဖြစ်သည်။

- ကျွမ်းကျင်သောတန်ဖိုးဖြတ်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် ကျွမ်းကျင်မှုမူဘောင်တစ်ခု
- ကျွမ်းကျင်သောတန်ဖိုးဖြတ်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတစ်ခု
- တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းတွင် ကျွမ်းကျင်မှုရှိသောအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုကို တည်ထောင်ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် လုပ်ဆောင်ခြင်း။
- ကျွမ်းကျင်သောတန်ဖိုးဖြတ်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် လုပ်ငန်းစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်သော လမ်းညွှန်တစ်ခု

IVSC သည် ဖိအားတစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့သော်တန်ဖိုးဖြတ်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အပြုအမူနှင့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အပြုအမူသည် နိုင်ငံတော်အဆင့် အကဲဖြတ်မှုများအဖွဲ့ကို စည်းကမ်းဖြင့်ထိန်းသိမ်းပေးသော သို့မဟုတ် တရားဝင်လုပ်ကိုင်ခွင့်ပေးသော အကြောင်းကိစ္စတစ်ခုဖြစ်သည်။

ပြဋ္ဌာန်းတန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းများနှင့် ဈေးကွက်တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းများသည် နိုင်ငံတော် အဆင့် အကဲဖြတ်မှုစံသတ်မှတ်ချက်များနှင့်လည်းကောင်း အပြန်အလှန်အားဖြင့် အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာအကဲဖြတ်စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိလျှင် ယင်းသည် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် တန်ဖိုးဖြတ် သတ်မှတ်ခြင်း၏ ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ် ရေးအတွက် ခိုင်မာသောအခြေခံ အုတ်မြစ်တစ်ခုကို ပံ့ပိုး ပေးနိုင်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်အဆင့် စံချိန်စံညွှန်းများ

ယေဘုယျအနေဖြင့် ပြောရမည်ဆိုပါက နိုင်ငံတော်အဆင့်စံချိန်စံညွှန်း ၂ မျိုး ရှိပါသည်-နည်းပညာ ဆိုင်ရာ စံချိန်စံညွှန်းများ သို့မဟုတ် နည်းလမ်းမောင်းနှင်းအားစံချိန်စံညွှန်းများဖြစ်ပြီး ယင်းတို့သည် တရားဝင်ဖြစ်ပြီး စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများကို အခြေခံသောစံချိန်စံညွှန်းများဖြစ်သည်။ ယင်းသည် အသုံးချရန် သင့်လျော်သောနည်းလမ်းများကို ဆုံးဖြတ်ရန် အကဲဖြတ် များ၏ကျွမ်းကျင်မှုများနှင့် တရားမျှတမှုကို ပိုမိုအလေးအနက်ထားသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းစံသတ်မှတ်ခြင်းများ IVS နှင့် မူဘောင်အတွင်းတွင် နိုင်ငံတော်အဆင့်စံသတ်မှတ်ချက်များသည် ပိုမိုအသေးစိတ်သောကျင့်ဝတ်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ချမှတ်နိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံ များ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်များတွင် နိုင်ငံတော်အဆင့်စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် လိုက်လျောညီထွေသော တိကျသောတရားဥပဒေဆိုင်ရာနှင့် စည်းကမ်း ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များ ရှိနိုင်ကြောင်း IVS က အသိမှတ် ပြုသည်။ ဥပမာ-မွန်ဂိုလီးယားနိုင်ငံသည် IVSကို သူတို့၏ စံချိန်စံညွှန်း များတွင် အားလုံးထည့်သွင်းချမှတ်ခဲ့ပြီး သူတို့၏ကျင့်သုံးမှုနှင့် အခြေအနေ ကိုက်ညီ မှုရှိစေရန် ပြဋ္ဌာန်းချက်အဆုံးတွင်အခန်း ၃ ခန်း ဖြည့်စွက်ခဲ့သည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံသည်လည်း (ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ အကဲဖြတ် စံချိန်စံညွှန်း)ကို ဖွဲ့စည်းရန် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံနှင့်ကိုက်ညီသော အသေးစိတ် စာပိုဒ်များကို ထည့်သွင်းခြင်းအားဖြင့် IVSကို ကျင့်သုံးခဲ့ပါသည်။ အင်္ဂလန် နိုင်ငံ၊ဩစတြေးလျနှင့်နယူးဇီလန်နိုင်ငံများရှိ နိုင်ငံတော်အဆင့်အကဲဖြတ်မှုစံ သတ်မှတ် ချက်များတွင် IVS ပါဝင်သည်။ ဤနည်းလမ်းသည် နိုင်ငံပေါင်း ၁၄၀ကျော်တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာအစီရင်ခံမှု စံချိန် စံညွှန်းများကို ချမှတ်ကျင့်သုံး မှုနှင့်အတူ စာရင်းကိုင်လောကကြီး တွင် အောင်မြင်ခဲ့ပြီး မြေမြေသောရလဒ်များရရှိခဲ့ပြီး စာရင်းကိုင်ဆိုင်ရာ စံချိန်စံညွှန်း များကို ကျယ်ပြန့်စွာချမှတ်ခဲ့သည်။

IVSကို လွတ်လပ်သောကျွမ်းကျင်သူများမှ မူကြမ်းရေးဆွဲခဲ့ပြီး အကြံပေး ဆွေးနွေး ခြင်းများအတွက် အများ ပြည်သူများထံချပေးခဲ့ပြီး ချမှတ်ကျင့်သုံး မှုမရှိခင် ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်အဆင့် အကဲ ဖြတ်မှုစံချိန် စံညွှန်းများကို ရေးဆွဲခြင်းကိုလည်း အလားတူဖြစ်စဉ်မျိုးဖြင့် လုပ်ဆောင် သင့်သည်။

နိုင်ငံတော်အဆင့်တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းစံချိန်စံညွှန်းများ

Royal Institution of Chartered Surveyors (RICS) သည် အင်္ဂလန် နိုင်ငံ နှင့် အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်းတို့အတွက် အကဲဖြတ်မှု စံ သတ်မှတ်ချက် ချမှတ်သော အဖွဲ့ဖြစ်သည်။ RICS တန်ဖိုးဖြတ် သတ်မှတ်ခြင်း စံချိန် စံညွှန်းများသည် လုပ်ငန်းထက် လုပ်ငန်းစဉ်ကို စည်းကမ်း ထိန်းသိမ်း ပေးသည်။ မည်ကဲ့သို့လုပ်ဆောင်ရမည်ဟူသော အရာထက် မည်သည့်ကို လုပ်ဆောင်ရမည်ကို စည်းကမ်းဖြင့်ထိန်းပေးသည်။ ယင်းတို့သည် ခိုင်မာသောအခြေခံများနှင့်အခြား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့် ဆိုချက်များကို အသုံးပြု ခြင်း၊ တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်း အကြံဉာဏ် အတွက် စည်းရုံးသော မူဘောင်ကို ပံ့ပိုးပေးသည်။ ကျင့်ဝတ်နှင့်ညီပြီး ပွင့်လင်း မြင်သာမှုရှိသော နည်းလမ်းများကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြင့် တန်ဖိုး ဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်း တွင် ယုံကြည်မှုကို တည်ဆောက်သည်။ မည်သည့် အရာကို တန်ဖိုးထား ရမည်၊ ကောက်ချက်ချမှုပြုလုပ်ခြင်းများနှင့် အသုံးပြုသော ကန့်သတ်ချက် များကို နားလည်ရန် ဖောက်သည်များအား ကူညီပေးသည်။

နိုင်ငံတော်အဆင့် တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းစံသတ်မှတ်ခြင်းတွင် တိကျသော တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းများ ဆောင်ရွက် ချိန် တွင် လိုက်နာရမည်ဖြစ်သော ဆက်စပ်မှုရှိသောကျင့်ဝတ်များနှင့် လိုအပ်ချက်စသော သတင်းအချက်အလက် များပါဝင် နိုင်သည်။ ယင်းတို့တွင် အပေါင်စာချုပ်ဖြင့်ချေးငှားသူများကဲ့သို့သော သေချာသောဖောက်သည် အုပ်စုများနှင့် သဘော တူညီ ထားသော လိုက်နာရမည့် စည်းကမ်းများ ပါဝင် နိုင်သည်။ ဖြစ်နိုင် သည့်မှာ ဥပမာအားဖြင့် ပို၍အသေးစိတ်သော ဆုံးရှုံးမှု တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းကို လိုအပ်သည်။ သို့တည်းမဟုတ် သူတို့သည် စာရင်းကိုင်ခြင်း ရည်ရွယ်ချက်၏ အကဲဖြတ်မှုများ အတွက် လိုက်နာရမည့်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း များကို ပြဋ္ဌာန်းနိုင်သည်။ နိုင်ငံတော်အဆင့် တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်း စံချိန် စံညွှန်းများ၏ သဘောသဘာဝသည် ပို၍ တိကျပြီး ပညာရပ်ဆန် လာလေလေ IVS နှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင် ပို၍အဆင့်မြင့်တင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အကဲဖြတ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် တစ်သမတ်တည်းရှိမှုသည် အဓိက ရည်ရွယ် ချက်ဖြစ်လျှင် နိုင်ငံ၏တိကျသော လိုအပ်ချက်များကို အနည်းဆုံးထား သင့်သည်။

နိုင်ငံတော်အဆင့်တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်း စွမ်းဆောင်ရည်ကို တိုးတက် အောင်လုပ်ဆောင်ခြင်း။

များစွာသောအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအသင်းဖွဲ့များသည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် သူတို့၏ပရော်ဖက်ရှင်နယ်စံချိန်စံညွှန်းများကို ပိုမိုအားကောင်းလာစေရန် ပဏာမခြေလှမ်းများကိုထောက်ပံ့ပေးထားပြီးဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်(UNDP) သည် ရဝမ်ဒါနိုင်ငံအား အကောင်းဆုံးအပြည် ပြည်ဆိုင်ရာစံသတ်မှတ်ချက် အလေ့အကျင့်များဆီသို့ ရွှေ့နိုင်စေရန် ယင်း နိုင်ငံ၏ တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းလုပ်ငန်းကို ကူညီပေးလျက်ရှိပါသည်။ USAIDသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအိမ်ခြံမြေ ဖောင်ဒေးရှင်း IRPF မှတစ်ဆင့် တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းနယ်မြေအပါအဝင် အရှေ့ဥရောပတွင် (IRPF-2002) အိမ်ခြံမြေ ပရောဖက်ရှင်နယ်အဖွဲ့များ တည်ထောင်ရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ အာဖရိကတွင် IRPF သည် ယူဂန်ဒါနိုင်ငံရှိ အိမ်ခြံမြေပရော်ဖက် ရှင်နယ်အဖွဲ့များကို စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့ ဘဏ်နှင့် အစားအသောက်နှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ အစည်း FAOတို့သည် အရှေ့ဥရောပနှင့် အာရှအလယ်ပိုင်း (ECA)ရှိ မြေယာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု စီမံကိန်းများတွင် ၁၉၉၀ ခုနှစ် အစောပိုင်းကတည်းက ပါဝင်ခဲ့ကြပြီး မြေယာအုပ်ချုပ်မှုနှင့် မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုများမှ အိမ်ခြံမြေတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း နှင့် အိမ်ခြံမြေ အခွန်ကောက်ခံခြင်းတို့အထိ အာရုံစိုက်ခဲ့ကြသည်။ အပြည် ပြည်ဆိုင်ရာအသင်းအဖွဲ့များမှ ကနဦးရန်ပုံငွေအပြင် ပရော် ဖက်ရှင်နယ်အသင်းအဖွဲ့များနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းစံချိန်စံညွှန်းများကို တည် ထောင်ရန် နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ဒေသ အဆင့် အားထုတ်ဆောင်ရွက်မှုများရှိခဲ့ပါသည်။

၅.၅ အကျဉ်ချုပ်

- ✓ မြေယာစာရင်းသွင်းခြင်းစနစ်များနှင့်အခြားမြေယာနှင့်အိမ်ခြံမြေ သတင်းအချက်အလက်စနစ် များကို ရေးဆွဲသင့်သည်။ ထိန်းသိမ်းသင့်ပြီး လုံလောက်သောအရင်းအမြစ်များရှိသင့်သည်။ ဤ စနစ်များသည် ပိုင်ဆိုင်မှု၊ အသုံးပြုမှုနှင့် တစ်ဦးချင်းနှင့်အများမြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်များနှင့် ဆက်စပ်သော အသေးစိတ်တန်ဖိုးများကို မှတ်တမ်းတင်သင့်သည်။ မတူညီသော အစိုးရဌာနများမှ မတူညီ သောစနစ်များကို ရေးဆွဲသောအခါ ယင်းညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုမျိုးကို လိုအပ်ပါလိမ့်မည်။ တုံ့ရည်ညွှန်းခြင်းနှင့် ထူးခြားသောသတ်မှတ်ချက်များသည် ဤအခြေအနေများတွင် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည်။
- ✓ ဓလေ့ထုံးတမ်းမြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးနှင့်တရားမဝင် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေး အလား တူ တရားဝင်မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးများကို မှတ်တမ်းတင်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းစနစ်များနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များသည် ရှုပ်ထွေးမှုရှိသော တရားဝင်နှင့် တရားမဝင် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်များကို စီမံခန့်ခွဲရန် လုပ်ဆောင်နိုင်သင့်ပါသည်။
- ✓ နိုင်ငံတော်ပိုင်နှင့်ပုဂ္ဂလိကပိုင်မြေယာ၊ တရားဝင်နှင့်တရားမဝင် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်များနှင့် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုနှင့် ငှားရမ်းလွှဲပြောင်းမှုတို့အတွက် လွှဲပြောင်းမှုအသေးစိတ်တို့ကို ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာသတင်းအချက်အလက်တို့အား သင့်တော်သော ကာကွယ်ပေးမှုနှင့် လူသိရှင်ကြားလက်လှမ်းမီအောင် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ လွှဲပြောင်းခွန်ကိုလည်း လျော့ပေါ့အောင် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။
- ✓ တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းများသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ ချိတ်ဆက်မှုနှင့် တစ်သမတ်တည်းရှိသင့် ပြီး ရိုးသား၊ သမာသမတ်ကျသော ကျွမ်းကျင်မှုရှိသော တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှုများမှ ဆောင်ရွက် သင့်ပါသည်။
- ✓ လိုအပ်သောပညာ၊အရည်အချင်း၊ကျွမ်းကျင်မှုများနှင့်အတွေ့အကြုံရှိသော လုံလောက်သော တန် ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်သူများကိုလိုအပ်ပါသည်။တန်ဖိုးဖြတ်သူများအသင်းအဖွဲ့သည် ပညာနှင့်ကျွမ်းကျင်တိုးတက်မှုကိုကြီးကြပ်ကွပ်ကဲသင့်သည်။ တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်သူများ၏ ကျင့်ဝတ်ကို စည်းကမ်းဖြင့် ထိန်းသိမ်းပေးသင့်ပြီး အငြင်းပွားမှုကိုဖြေရှင်းမှုတွင် ဆောင်ရွက်နိုင်ပြီးလက်လှမ်းမီသော နည်းလမ်းများကို ပံ့ပိုးသင့်ပါသည်။
- ✓ တန်ဖိုးဖြတ်အကဲဖြတ်သူများ၏ စည်းမျဉ်းများသည် ပရော်ဖက်ရှင်နယ်ကျင့်ဝတ်သိက္ခာများနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားများ ချမှတ်ခြင်းနှင့်ဖန်တီးမှုအပေါ်တွင် ဗဟိုပြုသင့်သည်။ အစိုးရများသည် ယင်း ကဲ့သို့ဆောင်ရွက်မှုများကို ထောက်ပံ့သင့်ပြီး တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်စဉ်များတွင် ထိန်းချုပ် မှုမရှိခြင်းနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်းတို့ကို အားပေးသင့်သည်။
- ✓ အောင်မြင်သောတန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းအလေ့အကျင့်သည် ထိရောက်စွာပြဋ္ဌာန်းထားသော ကောင်းစွာရေးဆွဲထားသောစံချိန်စံညွှန်းများကိုလိုအပ်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံချိန်စံညွှန်းများသည် တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်သူများ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ကျင့်ဝတ်များကို ကြီးကြပ်သင့်ပြီး နိုင်ငံတော်အဆင့်စံချိန်စံညွှန်းများသည် ချည်းကပ်မှုနှင့် နည်းလမ်းများကို ဆောင်ရွက်သင့်သည်။ တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းစံချိန်စံညွှန်းများအားလုံးကို စဉ်ဆက်မပြတ် ထိန်းသိမ်းစောင့်ကြည့်သင့်ပြီး ပုံမှန်ခြေခံအားဖြင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်သင့်သည်။

နိဂုံးချုပ်

လမ်းညွှန်ချက်များသည် စိတ်ချမှီရသော မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်များနှင့် မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောလုပ်ငန်းများကို ညီမျှသော ရရှိခင် များကို အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်းဖြင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် စားနပ် ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက် သဘာဝသယံဇာတများ၏ အရေးပါမှုကို အသိမှတ်ပြုသည်။ တရားဝင်မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်များ ပိုမိုလုံခြုံမှုရှိလာ သောကြောင့် သူတို့သည် ဈေးကွက်တွင်သာမက ဈေးကွက်မဟုတ် သည့် သဘောတွင်ပါ တန်ဖိုးရှိလာမည်ဖြစ်သည်။

ဤနည်းပညာရပ်ဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်သည် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် တန်ဖိုးရှိမှု၏ အရေးပါမှုကို အခြေအနေအမျိုးမျိုးဖြင့် မီးမောင်းထိုးပြ လက်ရှိသည်။ မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောလုပ်ငန်းများ ရင်းနှီး မြှုပ်နှံခြင်း၊ တိုးတက်လုပ်ကိုင်ခြင်းနှင့် အသုံးပြုသည့်အခါ မြေယာ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် ဆက်နွယ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် တန်ဖိုး ဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းကို လိုအပ်ပါသည်။ အိုးအိမ်များနှင့် အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများကို လုံခြုံမှုရှိစေရန်နှင့် အဆင့်မြှင့်စေရန် ယင်းအား တစ်ဦးချင်းစီမှလည်း လိုအပ်ပြီး မြေယာစီမံကိန်း၊ နစ်နာ ကြေးတွက်ချက်မှုများနှင့် အခြေခံ အဆောက်အဦး ဆောက်လုပ်ခြင်း များအတွက် လိုအပ်ပါသည်။

တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းများသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုအမြဲတမ်းမ ရှိသော ဈေးကွက်များရှိ သတင်းအချက်အလက်ကွာဟမှုကို ဖြည်းဆိုး ပေးသည်။ သူတို့သည် တာဝန်ရှိသူများနှင့် ဈေးကွက်တွင် ပါဝင်သူ များအား သူတို့၏မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်တန်ဖိုးကို အသိပေးပြီး ယင်း အခွင့်အရေးများကို ရယူခြင်းနှင့် ဖလှယ်ခြင်းများ ဆောင်ရွက်သော အခါ တရားမျှတမှုကို ရရှိစေရန် ယင်းသည် အဓိကကျနိုင်သည်။ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် စပ်လျဉ်းသော ဈေးနှုန်းနှင့် တန်ဖိုးအချက် အလက်များကို အဆင်သင့်ရယူခြင်းတွင် လွှမ်းမိုးမှုရှိပြီး တစ်ခါ တစ်ရံတွင် စီးပွားရေးကဏ္ဍကို ချိုးဖောက် လေ့ရှိသည်။

စီးမံကိန်းများအတွက် တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းများသည် အရေးကြီး သည်။ တန်ဖိုးဟူသည် မြေယာအသုံးပြုမှုစီမံခန့်ခွဲရေးမူဝါဒ၏ အောင် မြင်မှု သို့မဟုတ် ရှုံးနိမ့်မှု၏ လွန်စွာကောင်းမွန်သော လုပ်ငန်းစဉ် တစ်ခုဖြစ်သည်။ မှန်ကန်သော မြေယာအသုံးချမှု၊ မှန်ကန်သော အခြေခံအဆောက်အဦပမာဏနှင့် လိုအပ်သော နေရာတွင် ထောက်ပံ့ မှုလုပ်ငန်းများကို ရရှိအောင်မြင်ခြင်းသည် စီးပွားရေးဆောင်ရွက် ချက်ကို လှုံ့ဆော်ပေးပါသည်။ တန်ဖိုး အကောင်းဆုံးဖြစ်စေသည့် မြေယာစီမံကိန်းသည် မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန်များမှ ဝင်ငွေပိုမိုရရှိ စေသည်။ တန်ဖိုးကို ပို၍တိုးမြှင့်စေသော အခြေခံအဆောက်အဦ များနှင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်း လုပ်ငန်းများကို တိုးတက်စေရန် အခွန် ဘဏ္ဍာငွေကို အသုံးပြု သောကြောင့် ယင်းသည် အကျိုးမြတ်များ သော စက်ဝန်းတစ်ခုကို ဖြစ်စေသည်။ အကြောင်းမှ တန်ဖိုးသည် မြေယာ ဆိုင်ရာမူဝါဒ အောင်မြင်ခြင်းအတွက် အသုံးဝင်သော အညွှန်းကိန်း ဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် မြေယာဆိုင်ရာမူဝါဒရေးရာများနှင့် ပတ်သက်ပြီး တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်သူများနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင် ရာတွင် အစိုးရ အတွက် အမှန်တကယ်အကူညီဖြစ် နိုင်ပါသည်။

စည်းကမ်းလိုက်နာမှုရှိသော အဖွဲ့ သို့မဟုတ် အသင်းမှ ကျွမ်းကျင်မှု ရှိပြီး သမာသမတ်ကျသော လက်တွေ့ကျင့်သုံးသူများမှ တန်ဖိုးဖြတ် သတ်မှတ်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်မှုရှိရန် အရေးကြီးပါသည်။

မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်များနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသော မြေယာနှင့် အိမ်ခြံမြေများ သည် စဉ်ဆက်မပြတ်ပြောင်းလဲနေသည်။ စီးပွားရေး ဆောင်ရွက် ချက်များ၊ နိုင်ငံရေးပါဝင်မှုများ၊ လူမှုရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုလိုအပ်ချက်များမှာ ဆိုလိုသည်မှာ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းသည် လမ်းညွှန်ချက်၊ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် အုပ်ချုပ်မှုလုပ်ငန်းစဉ်များကို အဆက်မပြတ် အဆင့်မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းများသည် မြေယာမူဝါဒ ဖော်ဆောင်ရေး၏ အရေးပါသော အပိုင်းတစ်ပိုင်းဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့ သည် တရားဝင်မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်တန်ဖိုးကို ဖော်ပြပြီး ထိုပိုင်ဆိုင်ခွင့် များကို လွှဲပြောင်းခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်ကို ဖွဲ့စည်းပြီး ချဲ့ထွင်ခြင်း အားဖြင့် မြေယာနှင့် အိမ်ခြံမြေဈေးကွက်အတွက် အခြေခံတစ်ခုပံ့ပိုး ပေးသည်။ အနှစ်ချုပ်အားဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းများသည်-

- ၁ လယ်မြေသိမ်းခြင်းများအတွက် နစ်နာကြေးတရားမျှတစွာ ရရှိ ခြင်းနှင့် အခွန်အကဲဖြတ်ခြင်း ညီမျှမှုရှိစေသည်။
- ၂ တရားဝင်၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း၊ အများပိုင်နှင့် တရားမဝင်သော မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို ဝယ်ယူခြင်း၊ ရောင်းချခြင်းနှင့် ငှားရမ်း ခြင်းများ လုပ်ဆောင်သောအခါ ဈေးကွက်နှင့် ဈေးကွက် မဟုတ်သော တန်ဖိုးများကို စာရင်းသွင်းမှုရှိစေသည်။
- ၃ နိုင်ငံတော်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုလုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ကြီးမားသော မြေကွက်များ ဝယ်ယူခြင်းကဲ့သို့သော လွှဲပြောင်း မှုများ ရှားရှားပါးပါးဖြစ်ပေါ်သော အခြေအနေတွင် မြေယာ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိသူများထံ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျသော ဈေးနှုန်း အချက်အလက် များကို ပံ့ပိုးပေးသည်။
- ၄ လယ်ယာမြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်များဖြင့် ချေးငွေထုတ်ချေရာတွင် ဆုံးရှုံး နိုင်ချေအကဲဖြတ်မှု အဓိကအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းပေး သည်။
- ၅ စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းမူဝါဒ၏ တန်ဖိုးသက်ရောက်မှုနှင့် ရေးဆွဲ ခြင်းဆုံးဖြတ်ချက်ကို စစ်ဆေးပေးသည်။
- ၆ မြေယာနှင့် အိမ်ခြံမြေများကို သုံးစွဲခြင်း၊ တိုးတက်ဆောင်ရွက် ခြင်းနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့် ဆက်စပ်နေသော ဆုံးရှုံးနိုင်ချေ ကို လျော့ချရန်ကူညီပေးသည်။
- ၇ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် လွှဲပြောင်းမှုတွင် မျှတမှုရှိစေခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တစ်ဦးချင်းစီနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို စိတ်ချ မှီရစေရန် အာမံချက်ပံ့ပိုးပေးပြီး အငြင်းပွားမှုများကို လျော့ချရန် ကူညီပေးသည်။

ကိုးကားစာအုပ်စာတမ်းများ

- Anderson, T.** 2006. On the economic value of customary land in Papua New Guinea, *Pacific Economic Bulletin*, 21(1): 138–152.
- Arnold, J.E.M., Contreras-Hermosilla, A., Gregersen, H.M. & Lundgren, A.L.** 1995. Valuing forests: context, issues and guidelines. Rome, FAO, EPAT/MUCIA, World Bank and United Nations Environment Programme.
- Bell, M., Bowman, J. & Clark, L.** 2005. *Valuing Land for Tax Purposes in Traditional Tribal Areas of South Africa Where There Is No Land Market*. Working Paper. Cambridge, MA, Lincoln Institute of Land Policy.
- Carson, R., Flores, N. & Meade, N.** 2001. Contingent Valuation – Controversies and Evidence, *Environmental and Resource Economics*, 19:173–210.
- FAO.** 2008. *Compulsory acquisition of land and compensation*, Land Tenure Studies, 10. Rome.
- FAO.** 2012. *Voluntary guidelines on the responsible governance of tenure of land, fisheries and forests in the context of national food security*. Rome.
- FAO.** 2013a. *Implementing improved tenure governance in fisheries: a technical guide to support the implementation of the voluntary guidelines on the responsible governance of tenure of land, fisheries and forests in the context of national food security*. Rome.
- FAO.** 2013b. *Governing land for women and men: a technical guide to support the achievement of responsible gender-equitable governance of land tenure*. Rome.
- FAO.** 2015. *Safeguarding land tenure rights in the context of agricultural investment*. Rome.
- FAO.** 2016. *Responsible governance of tenure and the law: a guide for lawyers and other legal service providers*. Rome.
- Felicani-Robles, F.** 2013. *Forest carbon tenure in Asia-Pacific: A comparative analysis of legal trends to define carbon rights in Asia-Pacific*. Legal Papers Online No. 89, Rome, FAO.
- Hemphill, L., Lim, J., Adair, A., Crosby, N. & McGreal, S.** 2014. *The role of international and local valuation standards in influencing valuation practice in emerging and established markets*. London, Royal Institution of Chartered Surveyors.
- International Real Property Foundation.** 2002. *Assistance to Real Estate Associations in the Eastern European Region 1993 to 2002: A Decade of Progress, Final Report*. Chicago, IRPF.
- International Valuation Standards Council.** 2013. *International Valuation Standards 2013: Framework and Requirements*. London.
- Kenyon, W., Hanley, N. & Nevin, C.** 2001. Citizen juries: an aid to environmental valuation. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 19(4): 557–566.
- Knight, R.** 2015. “We are looking at gold and calling it rock”: Supporting communities to calculate the replacement costs of their communal lands and natural resources. World Bank Blog: People, Spaces, Deliberation. Washington, DC, World Bank (Available at: <http://blogs.worldbank.org/publicsphere/we-are-looking-gold-and-calling-it-rock-supporting-communities-calculate-replacement-costs-their>).

Republic of Liberia. *Land Rights Act* (Draft, 3 July 2014). Monrovia, Sustainable Development Institute (Available at: http://www.sdiliberia.org/sites/default/files/publications/Land%20Rights%20Act_full%20draft.pdf)

McCluskey, W. & Franzen, R. 2001. *Land value taxation: a case study approach*. Working Paper. Cambridge, MA, Lincoln Institute of Land Policy.

Nzioki N., Swazuri, M., Tracey-White, J. & Yahya, S. 2013. *Valuation of unregistered lands*, London, Royal Institution of Chartered Surveyors.

Parsa, A., Nakando, F., McCluskey, W. & Page, M. 2011. Impact of formalisation of property rights in informal settlements: evidence from Dar es Salaam city, *Land Use Policy*, 28(4): 695–705.

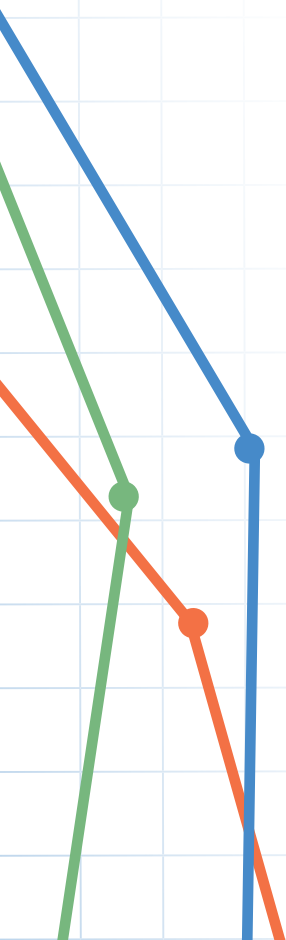
Professor Kanchan Chopra Committee. 2006. *Report of the Expert Committee on Net Present Value*. New Delhi, Honourable Supreme Court of India (available at: <http://www.fedmin.com/upload/npvk.pdf>)

Small, G. & Sheehan, J. 2008. *The metaphysics of indigenous ownership: why indigenous ownership is incomparable to Western concepts of property value*. In R. Simons, R. Malmgren & G. Small, eds. *Indigenous Peoples and Real Estate Valuation*, Research Issues in Real Estate. Ch. 6. New York, Springer.

Government of India. *The Scheduled Tribes and other Traditional Forest Dwellers (Recognition of Forest Rights) Act 2006*, Section 4 (4). New Delhi, Government of India National Informatics Centre (Available at: [http://lawmin.nic.in/ld/P-ACT/2007/The%20Scheduled%20Tribes%20and%20Other%20Traditional%20Forest%20Dwellers%20\(Recognition%20of%20Forest%20Rights\)%20Act,%202006.pdf](http://lawmin.nic.in/ld/P-ACT/2007/The%20Scheduled%20Tribes%20and%20Other%20Traditional%20Forest%20Dwellers%20(Recognition%20of%20Forest%20Rights)%20Act,%202006.pdf))

United Nations Conference on Housing and Sustainable Urban Development. 2016. *Habitat III: New Urban Agenda*. Draft outcome document for adoption in Quito. New York, UN Habitat III Secretariat.

Williamson, I., Enemark, S., Wallace, J. & Rajabifard, A. 2010. *Land Administration for Sustainable Development*. Redlands, CA, Esri Press.

ခက်ဆစ်အဓိပ္ပာယ်

A

တန်ဖိုးအခြေပြုအခွန် (Ad valorem tax): အိမ်ခြံမြေ သို့မဟုတ် လွှဲပြောင်းရောင်းချမှု တန်ဖိုး အပေါ်အခြေခံ တွက်ချက်သည့် အခွန်

ပိုင်ဆိုင်မှု (Asset): ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး သို့မဟုတ် ကုမ္ပဏီတစ်ခုမှ ပိုင်ဆိုင် သော တန်ဖိုးရှိသောအိမ်ခြံမြေအဆောက်အအုံ

ပိုင်ဆိုင်မှုများ ခွဲစိတ်ရောင်းချခြင်း (Asset stripping): ငွေကြေးအခက်အခဲဖြစ်နေသောကုမ္ပဏီ တစ်ခုကို ဈေးနှိမ်ဝယ်ပြီး ထိုကုမ္ပဏီ၏အနာဂတ်ကို မထည့် တွက်ဘဲ အဖိုးတန် ပိုင်ဆိုင်မှုများကို အမြတ်တင်၍ ထုတ် ရောင်းခြင်း။

B

တန်ဖိုးမြင့်တက်မှုအခွန် (Betterment tax): အများပြည်သူနှင့် ဆိုင်သောအခြေခံ အဆောက်အအုံတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု သို့မဟုတ် မြေယာ အသုံး ပြုခွင့်ကို တရားဝင်ခွင့်ပြုခြင်းဟု မှတ်ယူရသော တန်ဖိုးများ တိုးမြှင့်လာမှုအပေါ် အခွန်စည်းကြပ်ခြင်း။

C

ရင်းပွားတိုးအခွန် (Capital gains tax): အချိန်ကြာလာသည့် နှင့်အမျှ တန်ဖိုးမြင့် လာပြီး ရောင်းချခြင်းသို့မဟုတ် လွှဲပြောင်းခြင်းများတွင် ပေးဆောင်ရသော ပမာဏ တိုးမြှင့်လာ သည်။

အကျိုးစီးပွားများ ရောထွေးခြင်း (Conflict of interest): ပဋိပက္ခတွင် တန်ဖိုးဖြတ်သူမှ တူညီသော အိမ်ခြံမြေလုပ်ငန်း ကိစ္စတွင် ရောင်းသူ၊ ဝယ်သူ နှစ်ဦးလုံးအတွက် ပြုမူဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ငှားယူမည့်သူအား အကြံဉာဏ်ပေးနေစဉ် ငှားရမ်းမည့်သူကိုယ်စားတန်ဖိုးဖြတ်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် အခြား ဖောက်သည်တစ်ဦးအတွက် များ မကြာမီကတန်ဖိုးဖြတ်ပေးခဲ့သော အိမ်ခြံမြေ ကို တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ပဋိပက္ခများပေါ်လာ လျှင် တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်သူမှ တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်း လမ်း ညွှန်ချက်များကို လက်ခံမည်မလက်ခံမည်ကို ဆုံးဖြတ် ရမည်။ လမ်းညွှန်ချက်ကို လက်သင့်လျှင် တန်ဖိုးဖြတ် သတ်မှတ်သူသည် ဖောက် သည်အား ပဋိပက္ခ၏ဖြစ်နိုင်ချေနှင့် သဘောသဘာဝကို အသိပေးသင့်ပြီး၊ လွတ်လပ်သောအကြံ ဉာဏ်ကို ရှာဖွေရမည်ဟု အကြံပေးပြီး ပဋိပက္ခကို မည်သို့စီမံ ခန့်ခွဲမည် ဖြစ်ကြောင်းကို သဘောတူညီချက်ယူသင့်ပါသည်။

ကုန်ကျစရိတ် (Cost): တစ်စုံတစ်ခုထုတ်လုပ်မှုအတွက် အသုံး စရိတ် (ဥပမာ - မြေပေါ်တွင် အဆောက်အအုံ ဆောက်လုပ်ခြင်း) ယင်းသည် ထုတ်လုပ်မှုနှင့်ဆက်နွယ်သော အသိပညာဖြစ်ပြီး တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ် ခြင်းများ၏ အရေးကြီးသောအစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်း လုပ်ပိုင်ခွင့် (Customary tenure): မိမိဆန္ဒအလျောက်လိုက် နာနိုင်သော လမ်းညွှန်ချက်များသည်ဓလေ့ထုံး တမ်းမြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် နှင့်ပတ်သက်ပြီး အဓိပ္ပာယ် သတ်မှတ်ချက် မပေးထားပေ။ သို့သော် ဓလေ့ ထုံးတမ်း မြေယာသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ရှိနေ သောမြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောလုပ်ငန်း ကို စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း ဒေသဆိုင်ရာစည်းမျဉ်း၊ အသင်း အဖွဲ့နှင့်ကျင့်သုံးမှုများကိုပင် ရည်ညွှန်းသည်ဟု နားလည်သဘောပေါက် သည်။ လူမှုရေးအရ တရားဝင်ဖြစ်လာခြင်းကို အသုံးပြုကြပြီး လူမှုအဖွဲ့အစည်းတွင်း ခိုင်မာနေပြီဖြစ်သည်။ ဓလေ့ထုံး တမ်းစည်းမျဉ်းများကို မကြာခဏ ချရေးဖော်ပြ လေ့မရှိသော်လည်း သူတို့သည် ကျယ်ပြန့်သော လူမှုရေးအရတားဆီးမှုကို နှစ်သက်မည်ဖြစ်ပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် ဒေသခံ လူထုကလည်း ထောက်ခံနိုင်ပါသည်။ ဓလေ့ထုံး တမ်းမြေယာ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်စနစ်များသည် အလွန်အမင်းကွဲပြားမှုရှိပြီး မတူညီ သော ဂေဟစနစ်များ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ ယဉ်ကျေးမှု များနှင့် လူမှုဆက်ဆံရေးများကို ထင်ဟပ်မှုရှိပါသည်။

D

အားလုံးပါဝင်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှု လုပ်ငန်းစဉ် (Deliberative and inclusionary process) (DIP): ဆက်စပ် မှုရှိသော ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများနှင့် တာဝန်ရှိသူများမှ ချမှတ်ထားသော ပိုမိုကောင်းမွန်သောအသိပေးဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ်ရာတွင် အသုံးပြုသောနည်းလမ်းပိုင်းဆိုင်ရာ ချည်းကပ်မှုဖြစ်ပြီး ပါဝင်သူအားလုံး၏ ယေဘုယျ သဘောတူညီချက် လည်းပါသည်။ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက် အကဲဖြတ်ခြင်း၊ အဓိကအုပ်စုများ၊ Delphi ချည်းကပ်မှု၊ သဘောတူညီချက် ဆွေးနွေးပွဲများနှင့် ပြည်သူများဘက်မှ ခုံသမာဓိအဖွဲ့တို့ ပါဝင်သည်။ DIPs သည် စုပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်မှု ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်မှုအတွေ့အကြုံအဖြစ် တာဝန် ရှိသူများ အစပြုထားသော အကျိုးစီးပွားကို အဓိပ္ပာယ် သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်ဖော်ဆောင်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို တည်ဆောက်ရန် ကြိုးပမ်းသည်။ ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူ များ ပိုမိုအင်အားကောင်းလာလေလေ ဆိုလိုသည်မှာ ပိုမိုလေးစာ ခံရလေလေ၊ ပိုမိုကြည်ချက်ရှိ လာလေလေ ပိုမိုကြီးမားသော သဘောတူညီချက်များအတွက် သူတို့သည် ညှိနှိုင်းရန်၊ နားထောင်ရန်၊ လေ့လာရန်နှင့် လိုက်လျောညီထွေ ဆောင် ရွက်ရန် အဆင့်သင့်ဖြစ်လာလေ လေဖြစ်သည်။

အနာဂတ်တန်ဖိုးလျော့တွက်နှုန်း (Discount rate): ဦးစားပေးနှင့် (အနာဂတ်တွင် အ သုံးပြုခြင်းထက် လက်ရှိ အခြေ အနေကို ဦးစား ပေးခြင်း) သတ်ပြခြင်းသောဆုံးရှုံးနိုင်မှု ကို ထင်ဟပ် သည်။

• **ထိခိုက်နိုင်ခြေမရှိသော တန်ဖိုးလျော့တွက်နှုန်း (Risk-free discount rate):** လူတစ်ဦးမှလုံးဝ အန္တရာယ်မရှိသော ပိုင်ဆိုင်မှုအပေါ် မျှော်လင့်နိုင်သော အမြတ်အစွန်း နှုန်းထား၊ လူအများစုသည် သာမန်အားဖြင့် အစိုးရမှ သတ်မှတ်ထားသောနှုန်းထားကိုသာ အန္တရာယ်ကင်းသော အမြတ်စွန်းနှုန်းထားအဖြစ် အသုံးပြုကြသည်။အကြောင်း မှာ မည်သည့်အန္တရာယ်မျှ မရှိဟုထင်ရခြင်းကြောင့် ဖြစ် သည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ဤ နှုန်းကို ငွေ၏အချိန်တန် ဖိုး သို့မဟုတ် အချိန်ကုန် သက်သာမှုကို ကိုယ်စားပြုသည် ဟု မှတ်ယူနိုင်သည်။

• **လူမှုရေး တန်ဖိုးလျော့တွက်နှုန်း (Social discount rate) (SDR):** လက်ရှိနှင့်အနာဂတ် မျိုးဆက်များအတွက် ရေရှည် တန်ဖိုးကိုထင် ဟပ်နိုင်စေရန် ဈေးကွက်မဟုတ်သည့် ပိုင်ဆိုင်မှုများ၏ နှစ်စဉ်တန်ဖိုးကို အရင်းအနှီးအဖြစ် အသုံးပြုသောနှုန်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ယင်းသည် လက်ရှိ လူ နေမှု ဘဝနှင့် အနာဂတ်တို့တွင် သာယာဝ ပြောမှုတို့၏ နှိုင်းယှဉ်တန်ဖိုးကို ထင်ဟပ်သည်။ ယင်းသည် လူမှုရေး စီမံကိန်းများအပေါ်တွင် သုံးစွဲသော ရန်ပုံငွေတန်ဖိုးများကို တွက်ချက်ရာတွင် အသုံးပြုသော လျော့စွန်းနှုန်းထား ဖြစ်သည်။ သင့်တော်သော SDRရွေးချယ် ခြင်းသည် ကုန်ကျစရိတ်-အကျိုးမြတ်ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း အတွက် အရေးကြီးသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် သယံဇာတ အရင်းအမြစ် ခွဲဝေမှုများအတွက် အရေးကြီးသောပါဝင် ပတ်သက်မှုရှိသည်။ ယင်းကို သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကာကွယ်မှု ပြဌာန်းခြင်းတန်ဖိုး inter alia ကို ခန့်မှန်းရာ တွင် အသုံးပြုခဲ့သည်။ ပိုမိုမြင့်မားသော SDR သည် အကျိုး အမြတ်ကို ပေါ်ပေါက်လာစေမည် ဟု သော ယူဆချက် သည် ပိုမို ကြီးမားသော အန္တရာယ်ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု သွယ်ဝိုက် ပြောဆိုသည်။

E **ဆက်စပ်သက်ရောက်မှု (Externality):** ဆောင်ရွက်မှုတစ်ခုမှ ဘေးထွက် ဆိုးကျိုးများ သည် အခြားဆောင်ရွက်မှုတစ်ခု အတွက် အကျိုးဆက်ရှိ ပါသည်။ သို့သော် ဈေးကွက် နှုန်းထား များကို ထင်ဟပ်မှု မရှိပါ-ထိုအကျိုးတ ရားများသည် အကျိုးပြုနိုင်သည် (အပြု သဘော ဆောင်သောပြင်ပ အခြေအနေ)သို့မဟုတ် အကျိုး ပျက်ပြားစေမှု (အပျက် သဘောဆောင်သော ပြင်ပအခြေ အနေ) ဥပမာ-အဖွဲ့ အစည်းတစ်ခုမှ မပေးဆောင်သည့် အတွက် လူ့အဖွဲ့အစည်း ညစ်ညမ်းမှုအတွက် ကုန်ကျစရိတ်။

H **အမြင့်ဆုံး၊ အကောင်းဆုံး အသုံးပြုမှု (Highest and best use):** ငွေကြေးအရဖြစ်နိုင်ချေရှိသော၊ ခွင့်ပြုနိုင်ချေရှိစဉ် ဖြစ် နိုင်ချေအလားလာကို တိုးမြှင့်အသုံးပြုမှု

I **အမွေဆက်ခံမှု အခွန် (Inheritance tax):** သေဆုံးသောအခါ ပိုင်ဆိုင်မှု တန်ဖိုးအပေါ် အခွန်စည်းကြပ်သည်။

ပိုင်ဆိုင်မှုမှ ဝင်ငွေတန်ဖိုး တွက်ချက်ခြင်း (Income approach): ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအဖြစ်ထားသော ပိုင်ဆိုင် မှုများ ကို တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်သော တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ် ခြင်း နည်းလမ်း၊ ထိုပိုင်ဆိုင်မှုများသည် ငှားရမ်းခဝင်ငွေကို ပေးပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတန်ဖိုးကို ဤဝင်ငွေ၏ဆတိုးကိန်း အဖြစ် ခန့်မှန်းသည်။

အလွတ်သဘော လုပ်ပိုင်ခွင့် (Informal tenure): ယင်းကို ဥပဒေအရသော် လည်းကောင်း၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ သော်လည်းကောင်း လုပ်ပိုင်ခွင့်မရှိသော မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် အဖြစ်ဖော်ပြနိုင်သည်။ တရားမဝင်အခြေ ချမှုတွင် နေထိုင် သောလူများသည် ဓလေ့ထုံးတမ်း ဆိုင်ရာမြေယာပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်များ သို့မဟုတ် ဥပဒေပြဌာန်းချက် များမှ တရားဝင် ပိုင်ဆိုင်မှုအဖြစ် တောင်းဆိုရန် မကြာခဏ ဖော်ပြလေ့မရှိပါ။ သို့သော် လက်ရှိအချိန်တွင် မြေပေါ်တွင် သူတို့၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ မှုပေါ်တွင် အတော်ကလေးမို့ပါ သည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်မှု တွက်ချက်ခြင်း စံချိန်စံညွှန်း များ (International Property Measurement Standards): ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်မှုများကို တိုင်းတာရာတွင် စံချိန်စံညွှန်း ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းလုံးမှ ကျင့်သုံးသောနည်းလမ်း(www.ipms.org)

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု တန်ဖိုးတွက်ချက်ခြင်း နည်းလမ်း (Investment method): ဆိုင်ခန်းများ၊ ရုံးခန်းများ နှင့် စက်မှု ဇုန် ပိုင်ဆိုင်မှုများကဲ့သို့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အဖြစ်ထားသော ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်မှုကို ကျင့်သုံးသော ဝင်ငွေချည်းကပ်မှု နည်းလမ်းကို အသုံးပြုခြင်း။

M **ဈေးကွက် (Market):** ရောင်းသူဝယ်သူများ လှုပ်ရှားဆောင် ရွက်နေသော နေရာတစ်ခု၊ “ပွင့်လင်းမှုရှိသော” ဈေးကွက်မှာ ကုန်သွယ် ဖောက်ကားခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက်ရယူ ခြင်း၊ ဝင် ရောက်ခြင်းတို့အတွက် အတားအဆီးအနည်းငယ် သာရှိသော နေရာဖြစ်သည်။ ဈေးကို ယင်း၏ပထဝီဝင် အနေအထားအရ လူသုံးကုန်ပစ္စည်း၊ သွင်းကုန်၊ ပို့ကုန်ပစ္စည်း

များ ရောင်းဝယ် ဖောက်ကားနေသော နေရာအမျိုးအစား (ဥပမာ-လယ်ယာ မြေနေထိုင်စရာအဆောက်အအုံ သို့မဟုတ် ရုံး ခန်းနေရာများ) အဖြစ် မကြာခဏ အဓိပ္ပာယ် သတ်မှတ် ပါသည်။ သို့မဟုတ် ရောင်းသူဝယ်သူများ၏ ဝိသေသလက္ခ ခဏများ (ရင်းနှီးမြှုပ် နံ့သူများ၊ ဈေးကွက်ချဲ့ထွင်သူများ သို့မဟုတ် တိုးတက် ဆောင်ရွက်သူများ တိကျသောဝေါဟာရ အဖြစ် ဖော်ပြရလျှင် ဥပမာအားဖြင့် ပစိဖိတ်ကျွန်းများရှိ စီးပွားဖြစ် သတ္တုတွင်း လုပ်ငန်းများ ဖြစ်သည်။ ဈေးကွက် များသည်သတင်းအချက် အလက်ရရှိမှု၊ ရောင်းခြင်းဝယ် ခြင်းတို့နှင့် ဆက် စပ်သော ကုန်ကျစရိတ်များအရ ကွဲပြား သည်။ သတင်းအချက်အလက်ရရှိမှုအားနည်းခြင်းနှင့် မြင့်မားသောအရောင်းအဝယ်ကုန်ကျစရိတ် များ သည် ဈေးကွက်လှုပ်ရှားမှုကို ကျပ်တည်းစေနိုင် သည်။ အသွင် ကွဲပြားမှု၊ ပထဝီအနေအထားအရ ဖြန့်ဖြူးမှု၊ နိုင်ငံတော်၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုနှင့် ကုန် သွယ်ရေးလှုပ်ရှား မှုတို့၏ဝေ ဝါးမှုတို့ကြောင့် မြေယာ၊ ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းနှင့် သစ် တော လုပ်ငန်းများနှင့်ဆက်နွယ်နေသော မြေယာပိုင် ဆိုင်ခွင့် ရှိ သည့် ဈေးကွက်များသည် အခြားသော ကုန်ပစ္စည်းများ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားကြသော ဈေးကွက်များ နှင့်မတူဘဲ ကွဲပြားလျက်ရှိပါသည်။ ယင်းတွင် သတင်းအချက်အလက် ရရှိမှု အဆင့်အပေါ် အထူးသဖြင့် အရောင်းအဝယ်နှုန်းထား များအပေါ်တွင် ထိခိုက်စေသောသက် ရောက်မှုရှိပါသည်။

N

အနုတ်ပြု တန်ဖိုးများ (Negative values): အသုံးစရိတ်သည် ဝင်ငွေကို ကျော်လွန် လျှင် ဤအချက်များဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ထိပ်ပိုင်း ငှားရမ်းမှုသည် အခွဲငှားရမ်းမှုထက် ပိုမိုမြင့်မားနေသော ငှားရမ်းမှုအကျိုးစီးပွား

O

ပိုင်ဆိုင်နေထိုင်မှု အခွန် (Occupation tax): ထပ်တလဲလဲ ပေးဆောင်ရ သောအခွန်များ ကို များသောအားဖြင့် မြေ သိမ်းဆည်းသူများ သို့မဟုတ် မြေနှင့်ဥစ္စာပစ္စည်း ပိုင်ရှင်များမှ ပေးချေသော မြေတန်ဖိုး သို့မဟုတ် မြေတန်ဖိုးနှင့်တိုးတက်မှု များအရ အကဲဖြတ်သည်။

ပိုင်ဆိုင်မှု အခွန် (Ownership tax): ပိုင်ဆိုင်နေထိုင်မှုအခွန် ကိုကြည့်ပါ။

P

စပေါ်ငွေ (Premium): များသောအားဖြင့် ငှားရမ်းခအစတွင် ပေးရမည့် ငှားရမ်းခအစားပေးရသော အရင်းအနှီးပမာဏ။

ထပ်ဆင့်ငှားရမ်းမှု အမြတ် (Profit rent): ငှားရမ်းသူကပေးချေ သောအမှန် တကယ်ငှားရမ်းခ နှင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်သည် ဈေးကွက်ငှားရမ်းမှုတွင် တစ်ဆင့်ခံ ဖြစ်ပါက ငှားရမ်းသူမှ ရရှိ နိုင်သည့်ငှားရမ်းခတို့ ကွာခြားချက်။

ဈေးနှုန်း (Price): တစ်စုံတစ်ခုအတွက် ပေးရသော၊ ကမ်းလှမ်းသော၊ တောင်းဆိုသော ပမာဏကို ရည်ညွှန်းသော ဖလှယ်မှုနှင့် ဆက်နွယ်သော အသိပညာဖြစ်သည်။ ဈေးနှုန်း သည် ကုန်ပစ္စည်း များ ဖလှယ်ကြသော ဈေးကွက်တည်ရှိမှု အပေါ်တွင်မူတည် သည်။ အရောင်းအဝယ်လုပ်ငန်းတစ်ခု တွင် ရောင်းသူမှ တောင်းဆိုသော ကြေညာဈေးနှုန်း၊ အလား လာရှိသောဝယ်ယူ သူမှ ကမ်းလှမ်းသော လေလံဈေးနှင့် နောက်ဆုံးတွင် အချိန် တစ်ခုဆွေး နွေးမှုကာလပြီးသည် နောက်တွင် သဘောတူညီ သောဖလှယ်မှု သို့မဟုတ် အ ရောင်းဈေးနှုန်းဖြင့် ပစ္စည်းအရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်ကြသည်။

အထူးအမြတ်ငွေ တွက်ချက်မှုနည်းလမ်း (Profits method): အထူးကုန်သွယ်မှုနှင့်ဆက်နွယ်သော ပစ္စည်းဥစ္စာများကို တန်ဖိုးဖြတ်ရန် အသုံးပြုသော ဝင်ငွေ ချည်းကပ်မှုနည်းလမ်း ကို အသုံးပြုခြင်း။ အသားတင်အကျိုး အမြတ်မှရရှိသော အပို ငွေအဖြစ် ငှားရမ်းခကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်းဖြင့် ယင်းတို့ ကို တန်ဖိုးဖြတ်သည်။

ပိုင်ဆိုင်မှု ဥစ္စာပစ္စည်း (Property): အခြေအနေပေါ်မူတည်၍ အဓိပ္ပာယ်များစွာထွက် သော စကားလုံးတစ်လုံးဖြစ်သည်။ ယင်းကို အဓိကအားဖြင့် ဤလက်စွဲစာအုပ်တွင် တစ်ဦးချင်း သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုမှ သိမ်းဆည်းထားသော သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်သော ပကတိမြေနှင့် အဆောက်အအုံများ ကို ရည်ညွှန်းပါသည်။

R

အိမ်ခြံမြေ (Real estate): မြေအခြေခံအဆောက်အအုံ၊ အ ဆောက်အအုံများနှင့်အခြားတိုးတက်ဆောင်ရွက်မှုများ၊ တွင်း ထွက်များနှင့် အခြားမြေအောက် သဘာဝသယံဇာတများကို ဆိုလိုသည်။ တွင်းထွက်များပိုင်ဆိုင်မှုကို နိုင်ငံတော်ကိုသာ အပ်နှင်း ပါသည်။

ဝင်ငွေ ထွက်ငွေ တွက်ချက်မှုနည်းလမ်း (Receipts and expenditure method): အကျိုးအမြတ် နည်းလမ်းကို ကြည့်ပါ။

S

အရောင်းခွန် (Sales tax): လွှဲပြောင်းရောင်း/ငှားအခွန် ကို ကြည့်ပါ။

နှစ်သိမ့်ကြေး (Solatium): ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာသို့မဟုတ် ဘဏ္ဍာရေး ပိုင်ဆိုင်ရာ ထိခိုက်နှစ်နာမှုထက် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နှစ်နာမှုအတွက် လျော်ကြေးပုံစံတစ်မျိုး ဖြစ်သည်။

T

လွှဲပြောင်းရောင်း/ငှားအခွန် (Transfer tax): ပိုင်ဆိုင်မှု လွှဲပြောင်းရာတွင် အစီရင်ခံတင်ပြ သော ဈေးနှုန်းရာခိုင်နှုန်း အဖြစ် အကဲ ဖြတ်သည်။

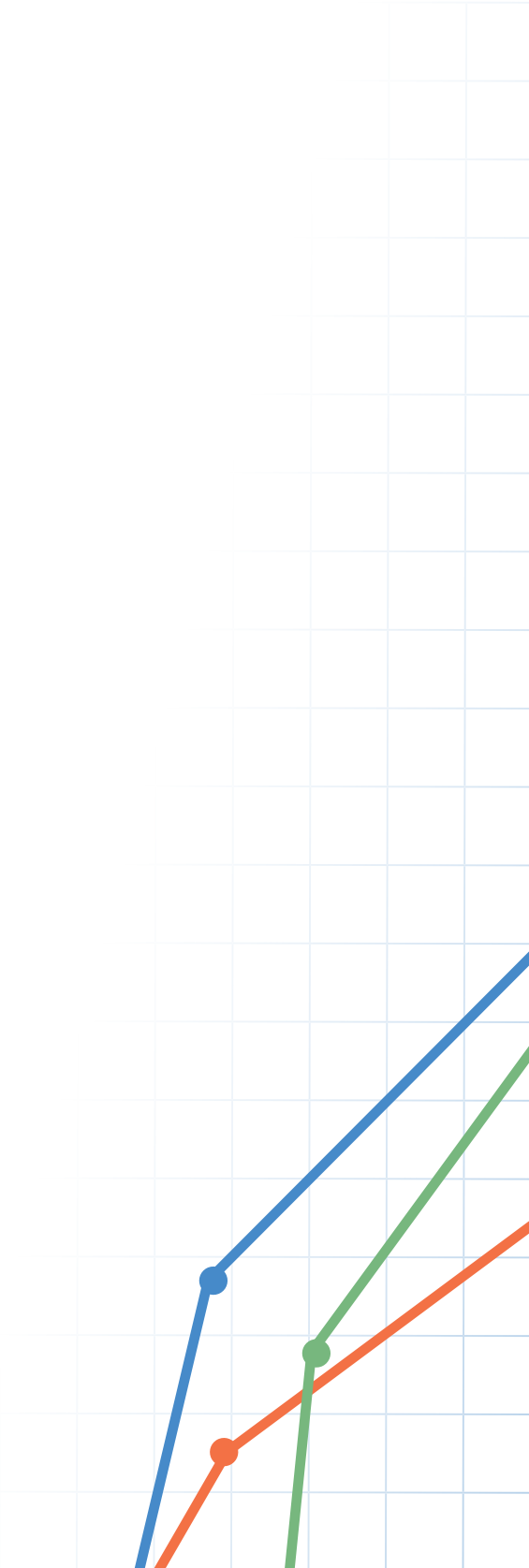
V

တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း (Valuation): တန်ဖိုးအားသတ်မှတ်ချက်ပေး သည့် လုပ်ငန်းစဉ်။

- **ပေါက်ဈေးအခြေခံ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း (contingent valuation):** ထုတ်ကုန်သုံးစွဲအသုံး ပြုသူသည် ထုတ်ကုန် အတွက်ပမာဏတစ်ခုကို ပေးရမည်ဟူသော စိတ်အား ထက်သန်မှုကိုဖော် ပြခြင်းဖြင့် သူတို့၏တန်ဖိုးသိမြင် နားလည်မှုကို အမှန်တကယ်ဖော်ပြနိုင်သည်ဟူသော ယူဆ ချက်အပေါ်ကို အခြေခံသောတန်ဖိုးခန့်မှန်ခြင်း နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်။
- **လွှမ်းခြုံတန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း (mass valuation):** အစုလိုက်အပြုံလိုက် တန်ဖိုး ဖြတ်ခြင်းကို အစုလိုက်အပြုံလိုက်အကဲဖြတ်ခြင်း ဟု သိကြသည်။ ယင်း သည်များသောအားဖြင့် ပြဿနာဖြေရှင်းရာတွင်လိုက်နာ သည့်စည်းကမ်း နှင့် စာရင်းအင်းပုံစံများကို အသုံးပြု၍ အခွန်ကောက်ခံရန်အတွက် မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုယူနစ် အမြောက်အမြားကို တန်ဖိုးဖြတ် သတ်မှတ်ခြင်းကို ရည်ညွှန်းသည်။
- **ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း (participatory valuation):** ဈေးကွက်မဟုတ်သည့် ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးကို ခန့်မှန်းတွက်ချက်ခြင်း နည်းလမ်းတွင် အဓိကတာဝန်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်များ ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် တန်ဖိုး ပမာဏကို ဆုံးဖြတ် ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။
- **အခွန်စည်းကြပ်ရမည့် အိမ်ခြံမြေ စာရင်း (Roll):** နိုင်ငံတော် မှလက်ဝယ်ထိန်းသိမ်းထားသော အခွန် ဆောင်ရမည်ဖြစ် သော မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများ စာရင်း။
- **တန်ဖိုး (value):** ကိန်းရှင် သို့မဟုတ် အခြေခံအမျိုးမျိုး အပေါ် မူတည်၍ ခန့်မှန်းတွက်ချက်သည့် တန်ဖိုး။ ဥပမာ-
 - **စိစစ် တန်ဖိုး (Assessed value):** များသောအားဖြင့် အခွန်ဆိုင်ရာ ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် ပြဌာန်းထား သော သတ်မှတ် ထားသောတန်ဖိုးအခြေခံကို “အခွန် အတွက်မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးကိုပြသော” တန်ဖိုး အဖြစ် ရည်ညွှန်းသည်။

- **ထုခွဲရောင်းချ တန်ဖိုး (Break-up value):** စီးပွားရေး သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းများ ပိတ်သိမ်းသည့်အခါ ရောင်းချ ပစ်သော တစ်ဦးချင်စီမှ ပိုင်သော မြေယာနှင့်ပစ္စည်းဥစ္စာ တန်ဖိုး
- **အရင်းအနှီးတန်ဖိုး (Capital value):** အမြတ်ထုတ်ထား သောငှားရမ်းခ တန်ဖိုး။
- **ဖွံ့ဖြိုးနိုင်ခြေ တန်ဖိုး (Development value):** နေရာတစ် ခု၏တန်ဖိုးသည် ယင်းကိုအမြင့်ဆုံးနှင့် အကောင်းဆုံး အသုံးပြုရန် တိုးတက်လုပ်ဆောင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြန်လည် တိုးတက်အောင်လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ် သည်။
- **မျှတတန်ဖိုး (Fair value):** အဖွဲ့များ၏သက်ဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားကို ထင်ဟပ်သော ဆန္ဒရှိသောပါတီများနှင့် အသိပညာပေး ဖော်ထုတ်မှုအကြား တာဝန်ရှိမှု သို့မဟုတ် ပစ္စည်းဥစ္စာလွှဲပြောင်းပေးမှုအတွက် ခန့်မှန် ဈေးနှုန်း (IVSC)။
- **မြေရိုင်းတန်ဖိုး (Unimproved land value):** တိုးတက် ဖော် ဆောင်မှုမလုပ် ဆောင်ရသေးသောမြေယာတန်ဖိုး ဆိုသည်မှာ တိုးတက် ဆောင်ရွက်မှုမရှိသော မြေယာ တန်ဖိုးဖြစ်သည်။ (တစ်ခါ တစ်ရံလွင်တီး ခေါင်ပြင် တန်ဖိုးအဖြစ်ရည်ညွှန်းခဲ့သည်)။ တိုးတက်ဖော်ဆောင် ပြီးသာ မြေယာတန်ဖိုးမှာ မြေယာ တန်ဖိုးအပြင် တိုးတက်ဖော်ဆောင်မှုပါ ပါဝင်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ တိုးတက်လုပ်ဆောင်ထားမှုမရှိသော မြေယာ နှင့် တိုးတက်လုပ်ဆောင်ထားပြီးသား မြေယာနှစ်ခု အကြား ခြားနားချက်ကို သတိပြုမိရန် ခက်ခဲနိုင်သည်။ ဥပမာ အားဖြင့် တိုးတက်မှုမလုပ်ဆောင်ရသေးသော မြေ ယာ တွင် ရှင်းလင်းခြင်း၊ ရေကုတ်မြောင်းဖော် ဆောင်ခြင်း စ သော တိုးတက်မှုအချို့ပါဝင်နိုင်ပြီး ယင်းသည် မြေယာ နှင့်ပေါင်းစည်းသွားပြီး မြေယာတန်ဖိုးဖြစ်သွားလေ့ ရှိ သည်။
- **ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုတန်ဖိုး (Investment value):** “တစ်ဦး ချင်းရင်းနှီးမြုပ်နှံမှု သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှု ရည်ရွယ်ချက် အတွက် ပိုင်ရှင် သို့မဟုတ် အလားလာရှိ သည့် ပိုင်ရှင်ထံပေးရ သော ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုး” (IVSC)
- **ဈေးကွက်အငှားနှုန်းထား (Market rent):** “အဖွဲ့ များသည်နှုန်းစပ်စပ်၊ နှိုင်းနှိုင်း ချိန်ချိန် လုပ်ဆောင်မှုများ နှင့်စပ်လျဉ်းပြီး သင့်တော်သော ဈေးကွက်ဖော်ဆောင်မှု လုပ် ဆောင်ပြီးနောက် အရောင်း အဝယ်လုပ်ပြီး သင့်တော်သောငှားရမ်းမှု ကာလတွင် ဆန္ဒရှိသောအငှား ချသူနှင့်ငှားရမ်းသူအကြားတွင် တန်ဖိုး ဖြတ်သတ်မှတ် သည့်နေ့တွင် အငှားချသင့်ပြီး ယင်းပိုင်ဆိုင် မှု သို့မဟုတ် နေရာအတွက် ခန့်မှန်း သည့်ပမာဏကို ဆိုလိုသည်။” (IVSC)

- **ဈေးကွက်တန်ဖိုး (Market value):** တန်ဖိုးဖလှယ်ခြင်း အသိပညာနှင့် အနက် တူသည်။ “ အဖွဲ့များသည်နှိမ့်စပ်စပ်၊ နှိုင်းနှိုင်း ချိန်ချိန် လုပ်ဆောင်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး သင့်တော်သော ဈေးကွက်ဖော်ဆောင်မှုလုပ် ဆောင်ပြီး နောက် အရောင်း အဝယ်လုပ်ပြီး သင့်တော်သောငှားရမ်းမှုကာလတွင် ဆန္ဒ ရှိသော အငှားချသူနှင့်ငှားရမ်းသူ အကြားတွင် တန်ဖိုး ဖြတ်သတ်မှတ်သည့်နေ့တွင် အငှား ချသင့်ပြီး၊ ယင်း ပိုင်ဆိုင်မှု သို့မဟုတ် နေရာအတွက် ခန့်မှန်းသည့် ပမာဏကို ဆိုလိုသည်။”(IVSC)
- **အနုတ်ပြတန်ဖိုး (Negative value):** အသုံးစရိတ်သည် ဝင်ငွေကို ကျော် လွန်လျှင် ဤအချက်များဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ထိပ်ပိုင်းငှားရမ်းမှုသည် အခွဲငှားရမ်းမှုထက် ပိုမိုမြင့်မား နေသော ငှားရမ်းမှုအကျိုးစီးပွား
- **ဈေးကွက်ပြင်ပတန်ဖိုး (Non-market value):** အိမ်ခြံမြေအကျိုးဆောင်များမှ အပ်နှင်းနိုင်သော လူမှုရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကျိုးမြတ်အဖြစ်မှတ်ယူနိုင်သော ပင်ကိုတန်ဖိုးတစ်ခု ဖြစ်သည်။
- **အငှား တန်ဖိုး (Rental value):** မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို ကိုင် ဆောင်ထား ခြင်းအတွက် နှစ်စဉ်ခန့်မှန်းပေးချေ မှု
- **ပြန်ပြောင်းရရှိတန်ဖိုး (Reversionary value):** ဥပမာ ငှားရမ်းခြင်းကဲ့သို့ တူညီသောအိမ်ခြံမြေပိုင်ဆိုင်မှုတွင် တစ်ဆင့်ခံပိုင်ဆိုင်ခွင့်ပြီးဆုံးသွားသည့်အခါ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို ကိုင်ထားသူမှ သိရှိနားလည်သော တန်ဖိုး။
- **အထူးတန်ဖိုး (Special value):** “အထူးဝယ်ယူသူ အတွက်သာ အထူး သဖြင့် ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးရှိသည့်ဟု ထင်ဟပ်သည့် ပမာဏ” (IVSC)
- **စုစည်းပေါင်းစပ် တန်ဖိုး (Synergistic value):** ပေါင်းစပ်ထားသောတန်ဖိုးသည် သီးခြားထားရှိသောတန်ဖိုးထက် တန်ဖိုးပိုများနေသော နေရာတွင် နှစ်ခုသို့မဟုတ် နှစ်ခုထက်ပိုသော ပေါင်းစပ်မှု များမှ ဖန်တီးထားသော အပိုဆောင်းတန်ဖိုးပမာဏ” (IVSC)

လုပ်ပိုင်ခွင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ နည်းပညာလမ်းညွှန်များ

- FAO. 2013. အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများအတွက် မြေယာစီမံအုပ်ချုပ်ရေး - ကျား- မ သာတူညီမျှရှိကာ တာဝန်ယူမှုရှိသည့် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှု အတွက် အထောက်အကူပြု နည်းပညာဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်စီမံ အုပ်ချုပ်မှု နည်းပညာလမ်းညွှန် အမှတ် ၁။ ရောမမြို့။
- FAO. 2013. သစ်တောလုပ်ပိုင်ခွင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုအား တိုးတက်စေခြင်း - လက်တွေ့ လမ်းညွှန်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်စီမံအုပ်ချုပ်မှု နည်းပညာလမ်းညွှန် အမှတ် ၂။ ရောမမြို့။
- FAO. 2014. ကောင်းစွာကြိုတင်အသိပေး၍ လွတ်လပ်သော သဘောထားတောင်းခံ ခြင်း အား လေးစားလိုက်နာခြင်း - မြေသိမ်းဆည်းမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အစိုးရများ၊ ကုမ္ပဏီများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံလူထုများအတွက် လက်တွေ့လမ်းညွှန်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်စီမံအုပ်ချုပ်မှု နည်း ပညာလမ်းညွှန် အမှတ် ၃။ ရောမမြို့။
- FAO. 2015. စိုက်ပျိုးရေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကဏ္ဍတွင် မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်များအား ကာ ကွယ် ခြင်း - စိုက်ပျိုးရေး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအား မြှင့်တင်ရေး၊ ခွင့်ပြုရေးနှင့် စောင့်ကြည့်ရေးတွင် ပါဝင်သော အစိုးရ အာဏာပိုင်များအတွက် အမျိုးသား စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက် မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောများ လုပ်ပိုင်ခွင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှု တာဝန်ယူမှုရှိရေးဆိုင်ရာ မိမိဆန္ဒအလျောက်လိုက်နာနိုင်သော လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်အညီ မြေယာအခွင့်အရေးများအား ကာကွယ်ပေးခြင်း ဆိုင်ရာ နည်းပညာလမ်းညွှန်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်စီမံအုပ်ချုပ်မှု နည်းပညာလမ်းညွှန် အမှတ် ၄။ ရောမမြို့။
- FAO. 2016. လုပ်ပိုင်ခွင့်အား တာဝန်ယူမှုရှိစွာ စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းနှင့် ဥပဒေ - ရှေ့နေ များ နှင့် ဥပဒေဝန်ဆောင်မှုပေးသူများအတွက် လမ်းညွှန်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်စီမံအုပ်ချုပ်မှု နည်းပညာလမ်းညွှန် အမှတ် ၅။ ရောမမြို့။
- FAO. 2016. စားကျက်မြေများအား စီမံအုပ်ချုပ်မှု တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း - အမျိုးသားစားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေး အတွက် မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောများ လုပ်ပိုင်ခွင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှု တာဝန်ယူမှုရှိရေးဆိုင်ရာ မိမိဆန္ဒအလျောက် လိုက်နာ နိုင်သော လမ်းညွှန်ချက်များအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်စီမံ အုပ်ချုပ်မှု နည်းပညာလမ်းညွှန် အမှတ် ၆။ ရောမမြို့။
- FAO. 2016. လုပ်ပိုင်ခွင့်အား တာဝန်ယူမှုရှိစွာ စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း - ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ အတွက် နည်းပညာ လမ်းညွှန်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်စီမံအုပ်ချုပ်မှု နည်းပညာလမ်းညွှန် အမှတ် ၇။ ရောမမြို့။
- FAO. 2016. ဘုံပိုင်မြေအတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း - အမျိုးသား စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက် မြေယာ၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောများ လုပ်ပိုင်ခွင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှု တာဝန်ယူမှုရှိရေးဆိုင်ရာ မိမိဆန္ဒအလျောက် လိုက်နာနိုင်သော လမ်းညွှန်ချက်များအား အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေး ပံ့ပိုးသည့် လမ်းညွှန်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်စီမံအုပ်ချုပ်မှု နည်းပညာလမ်းညွှန် အမှတ် ၈။ ရောမမြို့။
- FAO. 2017. လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများအား မှတ်တမ်းတင်ရန်နှင့် ပထမဆုံးအကြိမ် မှတ်ပုံတင်ရန် စနစ်တစ်ရပ် ဖန်တီးခြင်း။ လုပ်ပိုင်ခွင့်စီမံအုပ်ချုပ်မှု နည်းပညာ လမ်းညွှန် အမှတ် ၉။ ရောမမြို့။
- FAO. 2017. လုပ်ပိုင်ခွင့်များ မှတ်တမ်းတင်သည့် နည်းလမ်းများအား တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ လုပ်ပိုင်ခွင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ နည်းပညာလမ်းညွှန် အမှတ် ၁၀။ ရောမမြို့။

အရောင်းအဝယ်ကိစ္စများ၊ အခွန်ကိစ္စများ၊ နစ်နာကြေးနှင့် စာရင်းအင်းကိစ္စများ မကြာခဏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းနှင့် သတင်းပေးမှုများစသည့် အကြောင်းများစွာကြောင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို တန်ဖိုးသတ်မှတ်ခြင်းကို နိုင်ငံတော်နှင့် ပုဂ္ဂိုလ်က ကဏ္ဍများမှလိုအပ်ပါသည်။ တန်ဖိုးနှင့်တန်ဖိုးဖြတ်သတ် မှတ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်သည် ကျွန်တော်တို့၏ နေ့စဉ်ဘဝများ အပေါ် ဥပဒေကြောင်းအရနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအရ တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုရှိသည်။ ယင်းကို ရှင်းလင်းစွာ နားလည်မှုမရှိဘဲ ပဟေဠိများနှင့်ပိတ်နေသည်ဟုမှတ်ယူကြသည်။

အမျိုးသားစားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုအခြေအနေတွင် တာဝန်ယူမှုရှိသော မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှု၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်သော မိမိဆန္ဒ

အလျောက်လိုက်နာနိုင်သော လမ်းညွှန်စာအုပ်သည် အထူးအားဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်း၏ အရေးကြီးမှုကို ကိုးကားလျက် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ဆက်သွယ်သော ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ လွတ်လပ်မှု နှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသော ထိရောက်မှုရှိသော မြေယာအုပ်ချုပ်စီမံ၏ ရှုပ်ထွေးမှုကို အသိမှတ်ပြုသည်။ ဤလမ်းညွှန်ချက်သည် ရည်ရွယ်ချက် အမျိုးမျိုးအတွက် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို ရွေးချယ် သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းများနှင့် ဆက်စပ်နေသော ကိစ္စရပ်များအပေါ် မီးမောင်းထိုးပြပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများနှင့် လိုက်လျောညီထွေစွာဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းကို တရားမျှတစွာ၊ စိတ်ချယုံကြည်မှုရှိပြီး ပွင့်လင်မြင်သာသော အပြုအမူများဖြင့် ဆောင်ရွက် ထားကြောင်း သေချာမှုရှိကြောင်း မည်သို့သေချာအောင် ဆောင်ရွက်ရမည့်စသော လမ်းညွှန်ချက်များကို ပံ့ပိုးပေး သည်။

ISBN 978-92-5-134729-4

9 789251 347294

I8252MY/1/09.21